

KAVUKLU HAMDi'den
ÜÇ ORTA OYUNU

BÜYÜCÜ HOCA
•
FOTOĞRAFCI
•
ESKİCİ ABDİ

FORUM

Yayımlayan : **Metin AND**

*M. Gökhan
Başaran*

KAVUKLU HAMDİ'DEN
ÜÇ ORTA OYUNU

FORUM Yayınları : 5

Kapak Düzeni : İzzet Çetin

**Kapak Fotoğrafı : Ara Güler (İstanbul Belediye Müzesinde
Kavuklu Hamdi'nin heykeli)**

FORUM Yayınları : P. K. 131 — Ankara

Doğuş Matbaacılık ve Ticaret Ltd Şirketi Matbaası - Ankara

KAVUKLU HAMDİ'DEN
ÜÇ ORTA OYUNU

BÜYÜCÜ HOCA

•

FOTOĞRAFCI

•

ESKİCİ ABDİ

YAYIMLIYAN :
METİN AND

FORUM

Ankara — 1962

İÇİNDEKİLER

Orta Oyunu Üzerine	5
Orta Oyunu Bibliyografyası	21
Büyücü Hoca	25
Fotoğrafçı	97
Eskici Abdi	201

ORTA OYUNU ÜZERİNE

METİN AND

Orta Oyunu, perde arkasında oynanan Karagöz'e karşılık, canlı oyuncularla oynanması bakımından ondan çok ayrı olmakla beraber, ruh, kişiler, oyunlar, güldürücülük, çatı bakımından öyle büyük benzerlikler gösterirlerki ikisi aynı zamanda çıkarılabileceğine göre, birinin ötekinden çıktığına inanmak zorunda kalırız, ama hangisinin önce geldiğine karar vermek güçtür. Türklerin karagöz, kukla gibi cansız, meddah gibi tek anlatıcılı sözlü seyirlik oyunları yanında, canlı oyuncularla oynanan en belli başlı geleneksel tiyatroları olan orta oyunu üzerine pek çok inceleme yayınlandığı halde, gene de bu tiyatro üzerine karanlık, kalmış cevabı verilememiş pek çok nokta buluyoruz.

Bu sorunların en başında Orta Oyununun eskiliği geliyor. İncelemeciler arasında belgelerde oyunun kendisinden çok, orta oyunu terimine ilk rasladıkları tarihi önemli tutarak bu tarihi çok yakınlara, diyelim 19 ncü yüzyılın ortalarına, 1833, 1836 yıllarına getirenler olduğu gibi, orta oyunu adından yola çıkmayıp, yalnız orta oyunu ve benzeri gösterileri göz önünde tutanlar da türlü zorluk, isteksizlikle bu tarihi ancak 18 ncü yüzyıl başlarına kadar götürebiliyorlar. Hattâ orta oyununun çıkış tarihini kesin ola-

rak, fakat belli bir gerekçe, bir kanıt ileri sürmeden belli bir tarihe koyanlar da olmuştur. Yazarı belirtilmemiş bir yazıda Orta Oyununun 1790 yılında Karagöz'den kopup çıktığı ileri sürülüyor.¹ Birçok kaynaklarda sokaklarda, evlerin önlerinde verilen güldürüleri çok geçmiş çağlarda da buluyoruz.² Hele bu türlü doğmaca oyunları çıkarmada, çene yarışında Türklerin doğuştan yetenekli olduklarını, eski İstanbul sokaklarında bunun sık sık raslanılan bir olay olduğunu bir yabancı tanıktan öğreniyoruz.³ Hattâ Karagöz, Orta Oyunu üzerine inceleme yapmış bazı yazarların bu oyunlarda Devlet Örgütü'nün, hükümet ileri gelenlerinin oyun konusu yapılmadıklarını söylemelerinin tam tersine İstanbul Efendisi, Yeniçeri Ağası gibi oyunlar oynanıyor, bu oyunlarda gerçek İstanbul Efendisi, kendini taklit eden oyuncu İstanbul Efendisiyle karşılaşıyor, ya da gerçek Yeniçeri Ağasının adamları oyuncu Yeniçeri Ağasına sanki gerçekmiş gibi saygı gösterisinde bulunuyorlardı⁴. Ancak eski fetvalarda kadılık öğretmenlik, din adamlığı gibi saygınlığı olan kişilerin taklit edilmesi sınırlandırılmıştı, bu bakımdan bunların da oyun konusu edildiği fakat her durumda din adamlarının sert tepkisiyle karşılaştığı üzerine elimizde pek çok fetva örneği bulunuyor⁵. Hattâ eski şenlik kitaplarından, asrî Topkapı Sarayında bulunan I. Abdülhamit'in kızı Hatice Sultan'ın 1775 yılının Aralık ayında doğumu için yapılan şenlikleri anlatan şenlik kitabında dinsel kurallara aykırı

1 "Turetskii Teatr", Russkii Vestnik, 3 (1900) ss. 222-223

2 Metin And, *Kırk Gün - Kırk Gece*, İstanbul 1959, ss. 62 - 63; 87 - 90.

3 Friedrich Murhard, *Gemälde von Konstantinopel*, I - II Leipzig, 1805 (?) ss. 278 - 281.

4 Johann Heinrich Fischer, *Beschreibung der vorgüklichsten Volkfeste Unterhaltung - Spiele und Tänze der meisten Nationen in Europa*, II Wien 1799, ss. 130 - 131.

5 Bu fetva örnekleri için bak : Ahmet Kutsal Toker, "Mukallit - Mudhik'ler", İstanbul, Temmuz 1956.

seyirlik oyun oynanmayacağı üzerine şu cümleyi buluyoruz : "Velâdet-i Hümayunda hilâf-ı şer-i mü'nir suver ve temasil-i zevvîl-ervah tasvir olunmaya..." Buraya 1720 yılındaki sünnet düğünündeki oyunlardan alınmış iki minyatür ayrıntısı da bu ilk orta oyunu çeşitleri üzerine bizi aydınlatabiliyor. Bundan başka gene bu şenlikle ilgili Topkapı Sarayı Arşivi No. D. 3330 da bulunan oyunlar için sağlanmış giysi ve gereçleri, araçları gösteren belgede⁶ sayılanların bu iki resimde görülenlerle karşılaştırılması ilginç bir sonuç verecektir.

Gerçekten de orta oyunu adı daha yakın tarihlerde rasladığımız bir terim olduğu halde oyunun kendisi çok eskidir. Bunu benzeri Karagöz ile yaşıt, hattâ ondan daha eski görmemek için hiç bir engel yoktur. Tersine belgeler bizi çok eskilere götürürebilir. Nitekim Bizans İmparatoru II. Manuel Palaiologos'un, 1407 yılından daha önce olması gereken bir yılda, Beyazıt'ın sarayında gürdüğü çalgıcılar, kadın erkek şarkıcı takımları yanında mimus oyuncusu - ki buna taklitçiler diyebiliriz - takımlarını kardeşine yazdığı bir kitapçıkda anlatıyor⁷. Pek çok belge bu oyunların konularını, nasıl oynandıklarını belirtmemekle beraber, gene de bunların varlıklarını bize bildiriyor. Aslında bu eskiliği seyirlik oyunlar arasında rasladığımız bir takım ortak özellikler yolundan da bulabiliriz :

1) Taklit en önemli ögeydi. En önemli çatışma ve kişileştirme yöntemiydi. Taklit şive, deyiş taklidi, kişilerin, mesleklerin, sakat insanların taklidi olduğu gibi, türlü olağan veya olağan dışı hayvanların, yaratıkların taklidiydi de. Türk seyirlik oyunları tarihi-

6 Ahmet Kutsal Tecer, "Orta Oyunda Kostümü, Aksesuar", FORUM, 1 Mayıs 1962

7 M. C. B. Hase, "D'un Ouyrage de l'Empereur Manuel Paléologue, intitulé : Entretiens avec un Professeur Mahométan", Notices et Extraits, VIII. Paris MDCCCX 1810, 2 : 320 - 321.

ne bir deneme olan "Kırk Gün - Kırk Gece" adlı kitabımda bu türlü oyunlar üzerine eski yabancı tanıklara dayanarak örnekler vermiş, özellikle geyik oyununu anlatmışım⁸. Bunları yerli kaynaklar da destekliyor. Nitekim Abdi surnamesinde 1675 yılında Edirne'deki şenlikler anlatılırken şöyle söyleniyor: "Ejder gibi üç başlı, akrep gibi kuyruklu, geyik gibi boynuzlu, insan ile hayvan beyninde vasıta-i adem yabanı ve ekradı elgani gibi nice mudhik suretler ve buna benzer mehib cimaller ve ucube kıyafetler ile şetaretler gösterip, mehterlerin çalarak..."

2) Seyirlik oyunlarda rasladığımız özelliklerden biri de bunlarda dans, müzik, şarkı şaklabanlığın birbirine karıştırıldığıdır. Tıpkı günümüzün müzikli güldürüleri gibi bunlar yanyana eşit ölçüde yer alıyordu. En çok baş vurulan bir yol, dansçılar düzgün dans ederken bir takım bozguncu soytarıların bunların yanısıra onları gülünç bir biçimde taklit etmeleridir. Orta oyununda bu sivri külahlı, posatçı denilen bir nekreydi, elinde Pişekâr'ınki gibi bir şakşak bulunurdu. Bunlardan başka gene sivri külahlı, bazen yüzlerinde gülünç yüzlükler bulunan bir takım curcuna dansçıları da olurdu. Dansların orta oyununda oynanması gelenek olan Laz oyunu, Kürt oyunu, Kayseri kaşık oyunu gibisinden çeşitli bölge halk oyunlarının yanısıra çengi, köçek oyunlarının da yakın tarihlere kadar oynanmış olduğunu biliyoruz. Nitekim Ruzname-i Ceride-i Havadis'in 1284/1868 tarihli 840. cı sayısında Hayali Salih Efendi'nin yönettiği Kanburlar Kolu'nun ilânı verilirken "hünerli rakkaslar" da bulunduğu ayrıca belirtilmektedir. Orta oyununun sahneye aktarılması demek olan Tuluat tiyatrosu da "kanto" adı altında şarkı ve danslara geniş ölçüde yer veriyordu. Tuluat tiyatrosu geçen yüzyılın ikinci yarısında gelişmişti. Fakat daha geçen yüzyılın birinci yarısında bile Orta Oyununun sahnede de oynandığı üzerinde elimizde belge bulunuyor.

⁸ Metin And, op. cit., 54 - 62.

1839 yılında Prag'da yayınlanmış bir Almanca dergi⁹ İstanbul'da temsiller verilen iki anfiteatr ile İtalyan operalarının oynandığı tiyatroya, bir de Türk oyunlarının gösterildiği bir dördüncü tiyatronun katıldığını belirttikten sonra, yazı bu yeni tiyatrodaki oynanan temsili şöyle anlatıyor : "Bu ilk Türk tiyatrosu olup gelişmesi henüz pek şüpheli de olsa, ulusal bir tiyatronun çekirdeği sayılabilir. Türk beğenisine uygun söyleşmelerden başka müzik de temsilin önemli bir kesimidir. Nitekim burada çalgıcı takımı iki üflemlili çalgıyla, üç çift zilden başka, ellerindeki telleri bolca kullanan ve oyuncuların konuşmalarına tam klâsik bir biçimde karışan altı kişilik bir koro ile bir de koro başı bulunmaktadır. Kadın giyimli ve kılıklı dört erkek, iğrenç bir sere serpelikle fakat hiç de incelikten yoksun olmayan danslar gösteriyordu...."

3) Eski seyirlik oyunları birbirinin içine geçmişti. Hayal oynatanın meddahlık hokkabazlık edip, orta oyununa çıktığı çok görüldüğü gibi pek çok seyirlik oyun içinde başka seyirlik oyunlara da yer veriliyordu. Nitekim Karagöz perdesine ayrıca küçük bir karagöz perdesi daha kurulup karagöz içinde karagöz oynatıldığı gibi, canbaz, ortaoyunu da gösteriliyordu. Orta oyununda da hokkabaz ve karagöz oynatıldığı oluyordu. Hattâ gene sözlü bir seyirlik oyunu olan Hokkabazın söyleşmeleri, nükteleri tıpkı Pişekâr ve Kavuklu'nun söyleşmelerini andırdığı gibi hokkabazın oyununa başlarken söylediği kalıplaşmış sözleri de tıpatıp Pişekâr'inkine benzer¹⁰.

Orta oyununun bu gibi özellikleri bile başka kanıtların yanı sıra eski bir oyun türü gösterir. İş kalıyor incelemecileri şaşırtan orta oyunu adının çözümlenmesine. Bu belki de yani bir ko-

9 "Türkisches Theater", Ost und West, 11 Eylül 1839 No. 71 s. 312.

10 Metin And, "Eski Seyirlik Oyunlarımızdan : Hokkabazlık", FORUM, 15 Haziran 1961.

nulmuş bir addır, ya da belgelere geçmemiş bir eski ad da olabilir. Yeni de olsa bu ille de oyunun kendisinin yeni olmasını gerektirmez. Orta oyunu en yaygın anlamıyla orta yerde seyircinin ortasında oynanan bir oyun anlamına gelir. Ancak orta süre bakımından da anlaşılabilir. Ortada, arasında yani *interlude*, *intronesso* gibi iki oyun arasına konmuş oyun anlamına da gelebilir. Kelimenin en yaygın anlamı budur, başka anlamlar, daha kesin kanıtlar bulunmadıkça bu anlamı benimsemek zorundayız. Ancak burada pek de kandırıcı olmamakla beraber iki anlam daha akla geliyor.

Bunlardan birincisi orta oyunu ile karagözün *commedia dell'arte* ile yakın ilintisinden çıkan anlamdır. İncelemeciler, özellikle Alman incelemeciler, eski Yunan ve Bizans *mimus*'unun *commedia dell'arte* yoluyla Türkiye'ye gelmiş olabileceğini (ya da doğrudan doğruya) ileri sürmüşlerdi. Zaten İtalyan oyuncular İstanbul'da çok iyi biliniyordu. Olabilir ki Türkler onların oyununa "Arte Oyunu" demişler ve kendi oyunlarının bu oyuna benzediğini görerek "Arte Oyunu"nu bozup, değiştirerek "Orta Oyunu" yapmış olabilirler. Zaten İtalyanca'dan pek çok tiyatro terimi dilimize geçmiştir. *Teatro*'dan tiyatro, *prova*'dan prova, *compagnia*'dan, kumpanya, *pagliaccio*'dan palyaço gibi. Hatta orta oyununun yeri anlamına kullanılan palanga bile İtalyanca'dan hem bir tiyatro terimi olarak kullanılan *palanca*'dan geliyor. Ayrıca paskal ve püsküllü'nün de İtalyanca nekre Pasquale, Pasquolino, Pasquino'dan türemiş olduğu düşünülebilir. Sarhoş taklidi olan matiz de latince yaş, ayyaş demek olan *madidus*'u düşündürüyor. Ancak pek çok orta oyunu terimi, (*gaco, cud, denilo, balama...* gibi) çingenecedan geldiği gibi *matiz*'in de çingeneye sarhoş demek olan *matto*'dan geldiği söylenebilir. Çingenecedan söz açılmışken bir de çingenecede "ortada, arasında" anlamına *maskare* kelimesi var. Bu kelime soytarılık anlamına gelen İspanyolca *mascara*, Türkçe - Arapça "maskara", Türkistan'da "maskarabaş", İran'da meşkere kelimesiyle benzeştiği için, Türkçeye çingenecedeki "ortada,

arada" anlamıyla çevrilince "Orta Oyunu" durumuna gelmiş olmaz mı, sormaya değer.

İkinci anlamda ise orta kelimesinin Yeniçeri Ortalarıyla ilintili olduğu ileri sürülebilir. Devlet Konservatuarı öğretmenlerinden Nurettin Sevin bu kanıdadır. Onun bu görüşünü kendi açım-
dan şöyle destekleyebilirim : Asker ocaklarında orduyu eğlendiren takımların olduğu zaten bilinmektedir. Rumeli ve Anadolu Ağası buyruğunda olan 17 Orta, Meydan denilen iki bölüğe ayrılıyordu. Bunun da orta oyununun eski adı olan Meydan Oyunu'nu düşündürdüğünü unutmayalım. Ayrıca Ahî'lerin, Bektaşîlerin toplantı yerlerine de Meydan denildiği, Bektaşîlerin de 16 ncı yüzyılda 99 ncü ortaya girdiklerini hatırlamamız gerekir. Bundan başka zanaatçı, esnaf, satıcılardan meydana gelen Ordu Esnafı denilen ve ordunun yürüyüşünde onun arkasından gelen bir sınıf vardı. 18 ncı yüzyılda bütün zanaatçıların ve satıcıların topunun kendilerini Yeniçeri Ortasından benimsemeleri ve Askerî deyişinin bu çağlarda Müslüman ile eş anlamda oluşu orta oyunu için de böyle bir bağlantının kurulabileceğini hatıra getiriyor. Hatta Evliya Çelebi'nin oyun kollarını anlatırken bunlardan hepsi için değil de bazıları için "bi-silâh adamlardır" diyerek bunların bazılarının silâhsız olduklarını söylemek zorunluğunu duyması da gene bu ilintiyi destekliyor. Ayrıca Yeniçerilerin 196 ortası içinden 101'i Cemaat adını alıyordu. Cemaat adı hele 16 ncı yüzyılda oyuncu kolları için de kullanılıyordu : Cemaat-i Hayal-i Zılciyan gibi. Orta oyununun Yeniçeri ortalarıyla ilintisine dayanan bu görüşü destekliyen bir kanıt Kavuklu Hamdi'nin tanınmış oyunlarından "Bahçe" oyunundaki şu söyleşmede buluyoruz :

Balanı — Nasıl demedi, Kavuklu Hamdi demedi mi?

Kavuklu — Ulan kulağına kurşun aksın, kavuk başka, kavuk başka, sağır işitmez uydurur derler, sen de onlardan mısın? (Eliyle başında kavuğunu göstererek) Ulan işte buna kavuk, sana-

da enayi alık derler. Ben kavuğu giyerek eski yeniçeriler zamanını ve kılığını giyerek oyun halinde o zamanın uygun tuhafılığına bozarak oyun yani şiktan gösterip tezdin teşrif buyuran ati muhteremeyi güldürüp eylendiriyoruz. Onun için bana Kavuklu, İsmail Efendi'ye Pişekâr derler.

Balama — Şimdi Küçük İsmail efendi pistikâr derler?

Kavuklu — Ulan amma da kalın kafalıymışsın. Pişekar yani önden giden ve arkadaşileri sürükleyen demektir.

Görölüyor ki bu söyleşmede hem Kavuklu, hem Pişekar tanıtılıyor, hem de Yeniçerilerle ilintisi belirtiliyor.

Orta oyunu için bir meydan seçilip, çevresi kazıklar çakılarak, bu kazıklara ip dolaştırarak çepeçevre seyirciler için yer ayrılırdı. Bir köşede çalgıcı takımı bulunur; çalgılar zurna, çifte nara, davuldur. Müziğin en önemli görevi her kişiliği kendi özel müziğiyle tanıtmak olduğu gibi, ayrıca çengi, köçeklerin oyunlarına ve bazı bölge halk oyunlarına eşlik müziği sağlamaktır¹¹. Eski geleneğe göre yukarda belirtildiği gibi köçekler, tiryaki önce çıkar, takımın çoğunluğu curcunayı oynarlardı. Hep bir ağızdan şarkı da söylerlerdi. Fosatçı veya tiryaki bu şarkıyı aynen taklid ederdi. Yakın tarihli orta oyunlarda bu giriş bölümü kalkmıştır¹².

Orta oyununda ilk önce Pişekar gelirdi. Başında dört dilimli ve dört renkte (kırmızı - mavi - sarı - siyah) bir serpuş taşır, mavi veya sarı çuhadan siyak kürkle donanmış bir cüppe ve çak-

11 Bu havaların notaları yayınlanmıştır. Bak : Raul Yekta - Selim Nûzhet [Gerçek], Gülmüş Komsuna, Kütahya. İstanbul 1931.

12 Metin And, "Orta Oyununun eskiliği üzerine", Devlet Tiyatrosu, Ekim 1960.

şır şalvar giyer, ağır ağır ve güçlkle yürüyormuşçasına karnını tutarak ilerler, yerlere kadar eğilerek selâm verir, zurnacıyla aralarında şöyle bir giriş konuşması olurdu :

Pişekâr — Efendim cümleten safalar geldiniz. (**Zurnacıya**).
Amma benim pehlivanım.

Zurnacı — Buyur benim pehlivanım.

Pişekâr — Bu da hesap değil.

Zurnacı — Nedir hesabın?

Pişekâr — Borcu sıkıyor kasabın, (.) oyunun taklidini aldım, çal da oyunumuz başlasın, tenezzülen teşrif buyuran zevatı kıram zevkiyab olsunlar. (**Ellerini şırparak zurnacıya başlaması için işaret eder.**)

Ve oyun başlamış olur. Görülüyor ki Pişekâr yalnız oyuncu değil, bu işin girişkini, sahne düzencisidir. Gelen bütün kişiler hep yüzlerini ondan yana dönerler, onu izlerlerdi. Oyunun sonunu getiren de odur, çok defa oyunun sonunda seyircilerden kusurları için özür diler, gelecek oyunun nerede yapılacağını belirtir. Zaten adı da belirtildiği gibi önden giden anlamınadır¹³.

Oyunlarda çoğu zaman oyunun ikinci önemli kişisi Kavuklu gelir. Dilim ve sarıklı bir kavuk, kırmızı çuhadan bir kaftan giyer. Eski adı Nekre'dir¹⁴. Bir başka adı da İbiş'tir. Bunu daha sonra kukla ve Tuluat tiyatrosunda buluyoruz¹⁵. Ahmet Rasim bu değişikliği şöyle anlatıyor : "Sonraları Orta Oyunu yerden sahneye çıkmakla ayağı yerden kesilmiş olmadı.

13 Pişekâr'ın geçitli anlamları için bak : Ahmet Kutsi Tecer, "Pişekâr", İstanbul, Eylül 1955.

14 Kavuklu'nun gelişimi için bak : Ahmet Kutsi Tecer, "Kavuklu", İstanbul, Ekim 1955.

15 Türk Kuklaları için bak : Metin And, "Eski Türk Kuklası", Devlet Tiyatrosu, Mayıs 1961.

Bünye-yi esasına hayliden hayliye tagayyür geldi. Bu arada Kavuklunun kıyafeti değişmiş, başına kalıba girse firengin silindir dediği uzun resmi şapkasını andırmak ihtimali, olan, uzun buruşuk bir fes, sırtına bir ceket, bir perdesü bozması, bacağına paçası bol, dar bir pantolon, ayaklarına potin giyerek yüzünü boyamış ve adı da Maskara olunuştur"¹⁶.

Kavuklu'nun arkasında çoğu zaman bir düce veya kanbur gelir, elinde bir feneri vardır. Kılığı Kavuklununkine benzer. Pişekâr Hacıvat'ın karşılağıysa, Kavuklu da Karagözün'kidir. Sonra türlü kişiler gelir. Zenneler (kadın kılığına girmiş erkekler, bunlara gaca da denir) Türk (kaba Anadolu'lu taşralıya çoğunluk Hırbo denilir), Acem, İranlı, Azeri Türk, Kürt, Arap (ak ve kara. Arap halayığa Kayarto denilir), Laz, Rumelili, Aşık, Çelebi, Abdal (Denyo veya Denilo), Tiryaki, Frenk (buna Balama denir), Sarhoş (matiz), Tatar... Bu taklitlerin çoğu Karagözdekinin aynıdır"¹⁷.

Orta oyunu iki önemli bölüme ayrılır : 1) Pişekâr ile Kavuklu arasında söyleşme: **Muhavere**; 2) Taklitler ve oyunun kendisi, ki buna da **Fasıl** denir. Kavuklu ile Pişekâr arasındaki söyleşme oyunun en önemli kesimidir. Bir söz, bir çene yarışı olarak gelişir. Söyleşmenin en önemli kesimi **tekerleme**'dir. Tekерleme Kavuklu olmayacak bir olayı başında geçmiş gibi anlatır, Pişekâr da buna inanarak ve seyicileri inandıracak biçimde dinler sonra bunun bir düş olduğu anlaşılır.¹⁸ Bundan sonra oyunun kendisi olan **fasıl** gelir. Burada belirli bir **action**, bir olaylar örgüsü yoktur, taklitlerin kısa sahneleri birbirlerine gevşek bir biçimde bağlanmıştır.

16 Ahmet Rasim, **Matbuat hatıralarından muharrire, sair, edip**, İstanbul 1924 s. 14.

17 Bu kişilerin ayrımları için bak : Ahmet Kutsi Tecer, "Şive Taklitleri - Karakter Taklitleri", İstanbul, Mart 1956.

18 Metin And, "Orta Oyununda Tekерleme", **Türk Dili**, 1 Şubat 1962.

Orta oyununda da, Karagöz gibi güldürücülükte, yanılmada ve gülün, tersineleme (ironie) ile soyircinin üstünlük duygusuna, karşıtlıklar, saçmalıklarla elde edilen beklenmezliğe, şaşırtıcılığa ya da soytarınlık, pataklama gibisinden güldürücü ebatmaya, büyülemeye, aşınlıklara başvurulur. Bunun yanısıra dil de kendi başına güldürücü olmaktadır. Burda da karşıtlıklara başvurulur, yani dilin olması gereken durumu ile çarpıtılmış biçimi arasındaki karşıtlık... Şive ve bölge ayrımlarından ortaya çıkan Türkçe'nin lüzuk, değişik kullanılması. Dil ayrıca hareketlerin güldürücülüğüne de yol açar. Lafçılık, ad oyunu, cinas oyunu gibi pek çok söz oyunu yapılır. Bunlar başlıca ya anlamdaşlık, ya da benzeşimdir. Bunun yanısıra gevezelik, boşboğazlık, ebatma, yinleme, çene yarışması, dolaylama, utançlama, ters deyi, kılıklama, kıkırma, kelime kalabalığı, kemleyici sözler, ayrıca ayak açmak, ayak uydurmak, deyiş oyunu gibi türlü şiir oyunları da buluruz.¹⁹

Hareketlerin güldürücülüğü, şaklabanlığın, soytarınlığın yanısıra ayrıca ustalık, alışkanlık istiyordu. Örneğin Ahmet Rasim Kavuklu'nun hareketlerindeki bu ustalığı şöyle anlatıyor : "Böyle bir kıyafet altında komik vaziyetler almak da o kıyafeti tamamiyle idare etmek gibi güldürücü bir kabiliyete muhtaçtır. Kavuşu düşünmeden başın bir hareketiyle sol kolu üzerinden atlatılmak, biniş eteklerini savurup toplamak, papuş sektirmek, vücut şiddetle sendeleyerek düşmek muhakkak görüldüğü halde birdenbire toplanırmek..."²⁰

Oyunlara gelince bunların çoğu Karagöz'deki oyunların aynıdır. İlk oyunların adlarını 1836/1252 yılının Muharrem ortalarında Beşiktaş Sarayında Sultan Mahmud'un kızı Mihrimah Sul-

19 Metin And, "Karagöz ve Orta Oyununun Güldürücülüğü", *Türk Dili*, 1 Ocak 1962.

20 Ahmet Rasim, "Orta Oyunu", *Resimli Tarih Mecmuası*, 3 (7) Mart 1956, s. 182.

tan'ın Melîmed Said Paşa ile düğünü ile Şehzade Abdülaziz ve Abdülmecid'in Sahray-ı Sa'd abadda yapılan sünnet düğünü için yazılan şenliği anlatan Lebib surnamesinde Zeyrek takımından Zuhuri Kolu ile Ali Ağa Kolu'nun Mahalle Baskını, Terzi Oyunu, Yazıcı Oyunu, Çeşme Oyunu, Tımarhane Oyunu, Berber Oyunu, Kal'a Oyunu gibi oyunları oynadığını yazıyor, bunların herbirini kısaca anlatıyor. Ahmet Rasim'in saydığı oyunlar içinde ise belli başlı şunlar var ²¹. Yazıcı, Çifte Hamam, Ters evlenme, Meyhane, Kanlı Nigâr, Gözlemeci, Ortaklar, Bahçe Safası, Kanlı Kavak, Sünnet, Tımarhane ²²

Orta Oyununu belli başlı adları olan oyun kolları oynuyorlardı. Bu eski Türk seyirlik oyunlarında düzgün meslek kuruluşları bir gelenektir. Eski oyuncu kollarının en ünlülerinin adlarını biliyoruz. Orta oyununu yeni biçimiyle oynayan kollar arasında ise şunlar vardı : Zuhuri Kolu, Han Kolu, Kirli Kol, Yoran Kolu, Kamburlar Kolu, Hacı Bekçi Kolu, Çifte Kamburlar Kolu, Süpürge Kolu ²³ Bunların belli başlı temsillerini verdikleri yerler şunlardı : Açıkkık yerlerden Göksu, Çubuklu, Moda Burnu, Bağlarbaşı, Çiftlik Gazinosu, Sarıkaya Parkı, Çengelköyü Havuz Başı, Eyüb'te Otakçılar, Kazıklıbağ, Şifa Havuzu, Kuşdili, Yoğurtçu Çayırı, Fenerbahçe, Kızıltoprak, Papazınbaşı, Bebek Bahçesi, Küçük Çemlice Yamacı Libade, Doğancılar, Haydarpaşa Çayırı, Nuh Kuyusu, Bitli Kâğıthane, Koşu Yolu Koruluğu, İç Erenköy, Merdiven köyü, Mama, Edirnekapi, Kehal Başı, Yenibahçe Çayırı, Kumkapı, Bakırköy, Kâğıthane Çayırı, Edirne Kapı, Sarıyer, Küçükusu, Kestane Suyu, Çırpırsuyu, Hünkar Suyu, Büyükdere Çayırı, Bendler. Kapalı yerlerden İskilip Hanı, Kadri Paşa Hanı, Direkler Arası

21 Ahmet Rasim. Muharrir bu yıl, İstanbul 1926, s. 41.

22 Lebib surnamesi ve öteki oyunların adları için bak : Metin And, "Orta Oyunu ve Oyunları", FORUM, 1 Ekim 1960.

23 Oyun Kolları üzerine daha bilgi için bak : Metin And "Oyuncu Kolları", Devlet Tiyatrosu, Kasım 1960.

varlı. Ayrıca İstanbul dışında Tekirdağ, İzmir, Aydın, Adana, Merzifon, Rodos, Girit - Midilli adalarında, Mısır, Şam, Beyrut gibi diğer kentlerde de orta oyunu oynatılmış olduğunu biliyoruz.

Sanatçılara gelince yukarıda sayılan kolları yönetenlerin adları şunlardı : Hayali Salih, Kavuklu, Ağâh Efendi, Kâmil Ağâ, Sepetçi Ali Rıza, Kör İmam, Küçük Ayı Mehmet, Hacı Bekçi, Ayı Mehmet, Miskyacı İzzet, Demirci Ethem, Saffet, Dalgın Şakir. Bunlardan bu kitaba oyunlarını aldığımız Kavuklu Hamdi Efendi (1841-1911) en üstün orta oyuncularındandı. Birinci Pişekârı Tosun Efendi, ikincisi ve ölünceye kadar da Küçük İsmail Efendi'ydü Kavuklu Hamdi Zuhuri Kolu adıyla bir kol kurmuş, saraya girmiştir. Kavuklu Hamdi'den başka ünlü Kavuklular şunlardı : Kör Mehmet, Abdürrezzak, Kambur Mehmet, Usturacı İbrahim, Meddah İsmet, Dalgın Serafim, Muhallebici Mehmed Ali

Dekor, giyim kuşam ve gereçlere gelince Orta Oyununda bunlar aşırı bir tutumlulukla en aza indirilmiştir. "Dükkân" ile "Yeni Dünya" orta oyununun dekor görevini gören belli başlı iki eşyasıdır. Biri dükkânı, iş yerini belirten üzeri masa gibi alçak bir boş çerçeve, ikincisi daha yüksek içi boş paravana gibi bir çerçevaydı, ev yerine geçerdi. İkinciye niye Yeni Dünya denildiği pek bilinmemektedir. Ahmet Kutsi Tecer incelemelerinden birinde²⁴, Yeni Dünya deyiminin Türkçe'de çeşitli anlamlarını açıklıyor, sonra eski Bekçi destanlarına dayanarak Yeni Dünya'ya bir anlam buluyor. Bu destanların birinde Yeni Dünya İstanbul'da yeni evlerin yapıldığı mahallenin adı olarak geçmişken sonra kinaye olarak orta oyununda evi gösteren dekora konmuştur diyor. Gerçekten benimsenecek bir görüş. Ancak bu satırların yazarının da şöyle bir yorumu var : Birçok Orta Oyunu teriminin

24 Ahmet Kutsi Tecer, "Yeni Dünya", FORUM, 15 Eylül 1961.

çingenecedен geldiğini belirtmiştim. Çingenecede dükkân kelimesi karşıtlığı **düveni**'dir. Orta oyununda çok defa dükkân da yeni dünya biçiminde bir boş çerçevedir. Yalnız boyu biraz kısadır. Dükkân anlamına Çingenece **düveni** kelimesi bozularak ve tersyüz edilerek **yeni dü(nya)** olmuş olamaz mı? Yeni Dünyanın kullanılışı eskiden hoş karşılanmıyordu. Nitekim Ruzname-i Ceride-i Havadis'in 1282/1866 tarihli 379. ncu sayısındaki bir yazıda Zuhurî kollarından Hacı Bekî'nin "ölüleri güldürür ve dirileri güldürmekten öldürür, sanatında mahir ve kelimat-ı udhuke terkip ve ityanına kadir adem" olduğu belirtildikten sonra, "öyle mahalle baskını ve zampara oyunu icrasıyla halka ef'ali makduha talim ettirmeye ve sebzevatçı dükkânlarında tavukların kafesten başlarını çıkardıkları gibi sözüm yabana, hane şeklinde kurdukları kümeşe gidip başlarını çıkararak vakitsiz horoz misali", ötmelerini, gırpınışlarını doğru bulmuyor, bu hareketlerin yasak edilmesini öneriyor. Dekorlarda bazen ufak tefek değişiklikler de olurdu. Giysilere pusat, oyuncuların soyunup giyindikleri yere pusat odası, şakşığa pastav,, zurnaya papara, defe panola, eve peçiz, düğüne piyav denirdi.

Keragöz oyun metinlerinin Ritter'in çalışmaları, başka yazarların çabalarıyla çoğu yazıya geçirilmiştir, hattâ sesli olarak şerite bile alınmış olduğu halde Orta Oyunu metni hemen hemen hiç yok gibidir. Kunos'un eserinde²⁵ beş orta oyunu vardır. Türkçe metni ve çevirisi ile. Metni olmayanların da konusu üzerine bilgisi bulunur. Oyunlar şunlardır : "Kunduracı Oyunu", "Bahçe Oyunu", "Kale Oyunu", "Sandıklı Baskın yahut Sarhoşa Hile", "Büyücü Oyunu".

25 Bunlar üzerine bilgi için bak : Theodor Menzel, **Meddab, Schattentheater und Orta Oyunu**, Praha 1941, ss. 75 - 76; Adı geçen oyunlar Kunos'un, **Das Türkische Volksschauspiel Orta Oyunu**, Leipzig 1908 kitabındadır.

Kunduracı oyunu'nun daha önce iki sahnesi yayınlanmıştı²⁶. Bu beş oyundan son üçünün çevirisi verilmeyip ancak konuları izetlenmiştir. Bunlardan hele "Kale Oyunu" çok eksik bir biçimde anlatılmıştır. "Büyücü Oyunu"un almancaya çevirisi de vardır. Kunos bunu daha önce Macarca çevirisiyle yayınlamıştı²⁷. Ayrıca İstanbul'da da basılmıştır²⁸. Bundan başka Martinovitch'in İngilizce kitabında da Büyücü Oyunu'nun İngilizce'si vardır²⁹. Bunlardan başka bir de Türkiye'de Selim Nüzhet Gerçek'in Rauf Yekta ile hazırladığı "Gülme Komşuna. Kütahya" oyunu metni basılmıştır³⁰. Hepsî bu kadardır. Bu bakımdan burada metni verilen oyunların ilgililerin işine yarayacağını sanıyorum. Bunların göreceği ilgiye göre başka metinlerin de yayınlanması düşünülmektedir. Bu bakımdan elindeki yazmaları kullanmam için gerekli kolaylığı gösteren Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Tiyatro Enstitüsü Öğretim Üyelerine teşekkürü bir borç bilirim.

26 Kunos, *Chrestomathia Turcica* (Szerkesztette KUNOS), Budapest 1899, ss. 36 - 44 ve *Janua linguae Ottomanicae*, Budapest 1905, ss. 35 - 43.

27 *Nyelvtudoményi Közlemények*, XXI, Budapest 1888. İki baskısı şunlardır : *Orta Oyunu. Török Népszínházak*, Budapest 1888 ve *Orta - oyunu. Türkisches Volksschauspiel*, Büjüdüzi oyunu (A Varázslé), Budapest 1889. (Türkçe metin yoktur).

28 Ignaz Kunos, *Orta Oyunu. Büyücü Oyunu*, İstanbul 1304.

29 Nicholas Martinovitch, *The Turkish Theatre*, New York, 1933.

30 Rauf Yekta - Selim Nüzhet [Gerçek], *Gülme Komşuna. Kütahya*. İstanbul 1331.

ORTA OYUNU BİBLİYOGRAFYASI

- Kemal Kâmil [AKTAŞ], "Aktör Küçük İsmail Efendi ile Mülakatı", 1 **Fikirler**, 15 Eylül.
- " " " "Küçük İsmail'in Hatıratı", 2 **Fikirler**, 30 Eylül 1932
- " " " "Türk Cemiyetinde Tiyatro", 3 **Fikirler**, 15 Ekim 1932
- " " " "Türk Cemiyetinde Tiyatro 4", **Fikirler**, 15 Şubat 1933
- " " AKTAŞ "Küçük İsmail", **Perde Sahne**, 3 Haziran 1941
- " " " "Orta Oyunu - tuluat - Karagöz", **Perde ve Sahne**, Kasım 1941
- " " " "Orta Oyununun tarihine bir bakış", **Fikirler**, 1 Nisan 1946
- " " " "Komik Hamdi Efendi ve Hususiyetleri", **Fikirler**, 1 Ekim 1946
- " " " "Yakın çağların sahne tiplerinden komik Hasan Efendi ve hususiyetleri", **Fikirler**, Şubat 1947
- Sermet Muhtar ALUS, "Eski Milli Tiyatromuz : Orta Oyunu", **Resimli Tarih Mecmuası**, 7 Temmuz 1959, ss. 266 - 268; 280.

- Metin AND, **Kırk Gün Kırk Gece, Donanma ve Senliklerde Seyirlik Oyunları**, İstanbul 1919
- " " **Dances of Anatolian Turkey**, New York 1959
- " " **"Orta Oyunu ve Oyunları"**, FORUM, 1 Ekim 1961
- " " **"Orta Oyununun Eskiliği Üzerine.."**, Devlet Tiyatrosu, Ekim 1960
- " " **"Oyuncu Kolları"**, Devlet Tiyatrosu, Kasım 1960
- " " **"Orta Oyunu Yaşayabilir mi?"**, Devlet Tiyatrosu, Şubat 1961
- " " **"Çağdaş Tiyatro Açısından Karagöz ve Orta Oyunu"**, Değişim, 15 Aralık 1961
- " " **"Karagöz ve Orta Oyununun Güldürücülüğü"**, Türk Dili, 1 Ocak 1962 sayı 124
- " " **"Orta Oyununda Tekerleme"**, Türk Dili, 1 Şubat 1962
- " " **"Çağdaş Oyunculuk ve Sahne Düzeni Açısından Karagöz ve Orta Oyunu"**, Değişim, 1962
- " " **"Eski Orta Oyunu Üzerine Bazı Sorunlar"**, Son Çağ, Mart 1962 S. 9
- " " **Karagöz - Kukla - Orta Oyunu**, (Hazırlanıyor)
- " " **Bizans Tiyatrosu** (Hazırlanıyor)
- " " **The History of theatre and popular entertainment in Turkey**, (Hazırlanıyor)
- İsmail Hakkı BALTACIOĞLU, **"Orta Oyunu Nasıl Dirilebilir?"**, Yeni Adam, 278 (25 Nisan 1940)
- " " " **"Orta Oyunu"**, Ülkü 16 Nisan 1943
- Alessio BOMBACI, **"Orta Oyunu"**, Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, 56 (1960) ss. 285 - 297
- Hüsamettin BOZOK, **"Orta Oyunu Dirilebilir mi?"**, Servet-i Fünûn (Yunanis), 559 24 Ağustos 1939.
- Muhasipzade CELAL, **"Orta Oyunu Amatörleri"**, Darülbeydi 1 Şubat 1932, II 15 Şubat 1932
- " " **Eski İstanbul Yaşayışı**, İstanbul 1946
- Herbert W. DUDA, **"Das Türkische Volkstheater"**, Bus-tan, 2 1961 ss. 11 - 19

- Burhan FELEK, "Orta Oyunu nasıl oynanır", *Perde - Sahne*, 15 Ocak 1944.
- Selim Nüzhet GERÇEK, *Türk Temayası, Meddah - Karagöz - Orta Oyunu*, İstanbul 1942.
- " " " "Orta Oyunu", *Ayık Ansiklopedi*, 2 1944 ss. 61 - 62.
- Osman Cemal KAYGILI, "Orta Oyunu ve Karagöz", *Ses*, 4 9 Aralık 1938
- Hamid Zübeyr [KOŞAY], "Orta Oyununa Dair", *Türk Yurdu*, 10 1928.
- Ignaz KUNOS, *Orta Oyunu, Török népssin játok*, Budapest
- " " "Türkisches Volksschauspiel. Orta Oyunu", *Keteli Szemle*, VIII, 1907 ss. 1 - 93; 262 - 306
- " " *Das Türkische Volksschauspiel Orta Oyun*, Leipzig 1908.
- " " *Orta Oyunu, Büyücü Oyunu*, İstanbul 1304
- " " *Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul 1925.
- Nicholas MARTINOVITCH, *The Turkish Theatre*, New York 1933
- Helen McAFAEE, "The Turkish Drama", *The Forum*, 1913 50 : 230 - 238
- Theodor MENZEL, *Meddah, Schattentheater und Orta Oyunu, eine kritische Übersicht der Jüngerer Forschung nebst neuen Beiträgen*, Praha 1941
- Carl NIESSEN, *Handbuch der Theater Wissenschaft*, Emsdetten (Westf.) 1958 1/3. ss. 1243 - 1251
- "Orta Oyunu Nedir?", *Büyük Gazete*, 20 1927
- Camille POUPPEYE, *Dances Dramatiques et Théâtres Exotiques*, Bruxelles 87 1941
- Almüt RASİM, *Şehir Mektupları*, İstanbul 1329
- " " *Matbuat hatıralarından muharriir, sair, edib* İstanbul 1924
- " " "Karagöz ile Orta Oyunu", *Aksam*, 21 Ocak 1925
- " " *Muharriir bu yal.*, İstanbul 1926
- " " "Orta Oyunu", *Resimli Tarih Mecmuası*, 3 75 Mart 1956 ss. 180 - 184.

- Ali RIZA, "Onüçüncü asr-ı hicrîde İstanbul hayatı", **Pe-yam-ı Sabah**, 1922 s. 895
- Ettore ROSSI, "Orta Oyun", **Enciclopedia Dello Spettacolo**, VII : 1406 - 1407
- Refik Ahmet SEVENCİL, **Eski Türklerde Dram San'atı**, İstanbul 1959
- Ahmet Kutsi TECER, "Orta Oyunu Tiyatrodur", İstanbul, Mart 1955
- " " " "Temsilli ve Rakışlı Türküler", İstanbul Haziran 1954
- " " " "Oyun Kolları", İstanbul, Temmuz 1954
- " " " "Orta Oyununda "Program", İstanbul Şubat 1955
- " " " "Orta Oyununda "Circuna" ve 16. yüzyılda bir öğrenci topluluğunun verdiği temsil" İstanbul, Mart 1955
- " " " "Alay, senlik, düğün", İstanbul, Mayıs 1955
- " " " "Taklit ve Orta Oyununun iki görüntüsü", İstanbul, Haziran 1955
- " " " "Pigekâr", İstanbul, Eylül 1955
- " " " "Kavuklu", İstanbul, Ekim 1955
- " " " "Tiryaki", İstanbul, Aralık 1955
- " " " "Şiir Taklitleri, Karakter Taklitleri", İstanbul, Mart 1956
- " " " "Mukallit - Mudhikler", İstanbul, Temmuz 1956
- " " " "Yeni Dünya", **FORUM**, 15 Eylül 1961
- " " " "Orta Oyunda Kostüm, Aksesuar", **FORUM**, 1 Mayıs 1962
- Adolphe THALASSO, "Numéro sur le Théâtre Turc" **La Revue Theatrale**, 1904 16 : 361 384
- Nurullah TILGİN, **Orta Oyunu Üstadı Kavuklu Hamdi**, İstanbul 1918
- Rauf YEKTA - Selim Nüzhet [Gerçek], **Gülme Komşuna. Kütahya**, İstanbul 1931

BÜYÜCÜ HOCA

KİŞİLER

PİŞEKÂR (İsmail Efendi)

KAVUKLU (Hamdi Efendi)

ZENNE

YAŞLI ZENNE

KAYARTO

CÜCE

BÜYÜCÜ HOCA

BÜYÜCÜ HOCA'nın ÇÖMEZİ

KAYSERİLİ (Mayısoğlu)

RUMELİLİ (Hüsmen Ağa)

CUD (Azerya Efendi)

HIRBO (Hüsmen Ağa)

LAZ (Hayrettin)

ARNAVUT (Bayram)

DENYO

BÜYÜCÜ HOCA

(Palanga : Meydanda yalnız bir yeni dünya görülür. Zurna Pişekâr havası çalar. Pişekâr meydana gelir dört yanına çifte temennah ile selam vererek)

P. — Efendim cümleten sefalar geldiniz. (Zurnacıya döner.) Aman benim pehlivanım.

Z. — Ve buyur benim şahpazım.

P. — Bu da hesap değil.

Z. — Efendim nedir hesabın?

P. — Burnunu ye kasabın. "Büyücü Hoca"nın taklidini aldım. Çal da oyunumuz başlasın. Tenezzülen teşrif buyuran zevat muhtereme zevkiyap olsunlar. (Bir yana çekilir. Zurna Zenne havası çalar. Zennenin annesi ve dadısı kırtarak meydana gelir. Meydanı yarım çark ederek dururlar.)

YAŞLISI — Aman kızım hiç de görmediğimiz bilmediğimiz yerlere geldik. Şimdi burda kimi bulupda İsmail efendiyi soracağız. Sen biliyor musun kızım?

KAYARTO — A.. A Büyük hanım ben de biliyorum, küçük hanım da biliyor.

BÜYÜK HANIM — Aman Zerafet sen olsun bari sus. Biliyorum diyorsun ya acaba neden haberin var. Sersem, bari sen de lütfen karışma.

Z. — Aman anne sen de bacımın sözüne mi uydun? Bilmiyor musunuz o her aklına geleni bilsin bilmesin söyler?

B. HANIM — Öyle ama kızım şimdi şurada başımıza çare aramak için yola çıkmışız, münasibetsizliğin lüzumu var mı?

KAYARTO — A.. A. ilâhi büyük hanım. Sen ne üzülüyorsun ayul. Her derde paçavra olurmuş. Elbette bizim derde bir paçavra bulunacak?

B. H. — Hay allah müstahakını versin. Biz paçavracı mıyız ayol? Bu ne terbiyesizliktir bu?

KAY. — A.a.a büyük hanım ne darılıyor? Sen ayul sen sen öyle demedim mi ayul nemedi.

Z. — A, bacı annem evde ne dedi ayol?

K. — Aman sen de artık bilmiyor musun ne dedi?

B. H. — Peki söyle bakalım ne dedim?

K. — Aman büyük hanım neye böyle söylüyorsunuz? Evde bir kere sokağa çıkalım da, elbette paçavra buluruz demedin mi ayul?

B. H. — (**Tükürerek**) Allah müstahakını versin de iki gözün kör olsun. Çingene fellah. Amanın bu yüzler karası fellah ile bir daha sokağa çıkmamalı vesselâm. İnsanı rezil edecek.

Z. — Aman anneciğim siz de her zaman böyle bacıma kızarmusunuz ki bacımın dili çetrefildir. Her sözü yerinde söyleyemez.

K. — Ya büyük hanım neye darılıyor? Elbette benim dilim zencefil sizinki gibi söyleyemem ki.

B. H. — Öyle ise lafa karışma musibet fellah.

Z. — Aman anneciğim siz de her zaman böyle bacıma kızardırırsınız. Doğrusuya işte bak çetrefil dedim o zencefil anladı buna kızılır mı hiç?

PIŞİKÂ — (**Görünerek**) Vay maşallah efendim sefalar getirdiniz.

B. H. — Efendim sefanız artsın.

P. — Vay maşallah maşallah kızımız da beraber.

Açılmış goncadan ruhlar güstan hayran sana
Gibta etmekte her an her çiçek elvan sana
Var mıdır hüsnün görüde düşmesin sevdalara
Mest olup secde eder her kalp viran sana
Kul senin, kurban senin, enval dünya hep senin
Gez, yürü, eğlen sıkılma her taraf seyran sana.

Z. —

Bu ne iltifat teveccüh ayılıyor mesrur beni
Ne görenler mest olur ne mest eder gülşeni.
Sen beni şadan görüp zevkiyap olmak için
Yoksa bilsen kalbimi mat ettiğin gül teni
Şad olun siz var olun görmeyin asla keder
Nasıl arz idem ahvalı şerh edemem ben seni.

P. — Maşallah ve tebarüküllah. Hayır ola efendim bu vakit buralarda?

B. H. — Ah İsmail efendi hiç sormayınız başımıza gelenleri?

P. — Aman efendim hayır ola geçmiş olsun. Yoksa bir keder mi var?

B. H. — Ah efendim ah. Söylemeye ağzımız varmıyor Aleme rezil betnam olduk kaldık.

P. — Aman efendim pek merak ettim. Lütfedin de söyleyin.

B. H. — Hayır o derece merak edilecek bir şey değil iki gözüm.

KAYARTO — Canım bizim babamız İsmail Efendiyi o kadar üzmeiniz, durun şunu ben söylüyeyim. Şey efendim şeyi efendim.

B. H. — Kız sen her şeye karışma demedim mi?

KAYAR. — Evet öyle söyledin, söyledin ama baksanıza canım adam ne kadar üzülüyor.

ZENNE — Aman bacı annem kızıyor. Sen de dilini bir parça tutuver canım.

KAYAR. — Peki peki susarsam ne olacaktı? Üzülme sen civanım.

P. — Hayran hayran merakla sizi dinliyorum, buyurun.

ZENNE — İsmail efendi nasıl olsa bizim yabancımız değilsiniz. Nasıl olsa da sırrımızı size söyleyeceğiz. Merakdan kurtulunuz bari. Efendim bizim mahalleyi evi değiştirmeye mecbur kaldık. Size geldik.

P. — Aman canım merakdan çıldıracaktım. Bunu söylüyü verseniz de beni de merakdan kurtarsanız olmaz mı be yavrum?

KAYAR. — A.. İsmail efendi. Öyle sizin bildiğiniz gibi ev değiştirmek değil ki, biz mahalleden alacaklılardan kaçıyoruz ayul.

P. — Ne alacaklısı? İmiş o?

ZENNE — Annemin ağızı varmıyor efendim. Ben anlatayım. Malûm ya bizimki her şeyin önünü ardını düşünmeden yapar. Eksik olmasın bir az müsrif olduğunu bilirsiniz. O kadar borca battı ki hiç sormayınız. İş gücde varidatımız olmayınca ne olacak bir çare, veyahut bir iş sahibi oluncaya kadar alacaklılardan gizlenmeye mecbur kaldık.

KAYARTO — Ödenecek para da yok zavallı?

B. H. — Kız sen sus kaçdır söylüyorum sana. Şimdi gelip ağızını yırtarım. Sen böyle şeylere ne karışıyorsun?

ZENNE — Bacı sen de hakikaten azar ısıtmek için bayağı kaşınıyorsun.

P. — Aman efendim ne olmuş borçlu olmıyan kim var? Hal malûm, bhusus Hamdi efendi gibi boşda, eli avucu da açık bulunan bir adam için borç adeta farz olur. A canım bunun için üzülecek ne var ki? Bir gün onlar da ödenir elbet. Keder edib de üzülecek bir şey yok. Siz merak buyurmayınız, derhal bir çare buluruz. Kendini bir seneye yakındır göremedim ne yapıyor?

B. H. — Ah.. İki gözüm böyle demeyiniz. Herkesin bir sıkkıntısı var. Bizim böyle şeylere alışık olmadığımızı siz pekâlâ biliyorsunuz. İşte yine damadı şikayete başlayacağım. Bizi mahalleye **dümpe** düdük etti bırakdı.

P. — Efendim her ne hal ise olmuş şimdi, buralarda bir ev tutarak nakil mi olacak?

ZENNE — Evet ne de olsa o mahalle artık bize haram oldu. Öteki evi de olduğu gibi bir kiracı bulup vermeli ki evin kirasına karşılık olsun.

P. — Pekala. Efendim hazır şurada elimin altında kutu gibi size layık bir evceğimiz var. Hadi buyrun gezelim. Cidden sizin evi arattırmıyacaktır. (**Hep beraber yeni dünyanın önüne gelirler.**)

B. HANIM — Hay allah sizden razı olsun, varolunuz İsmail Efendi. Siz bize hakikaten bir baba dostusunuz.

P. — (Elindeki pastayı Yeni Dünya'nın parmaklıklarına hızla sürer, zenneler sığrar korkarlar.) Buyurun efendim bir kerre geziniz.

B. HANIM — Aman efendim mal meydanda, ne hacet kutu gibi bir yuva, bizim için biçilmiş kaftan, allah sizden razı olsun.

ZENNE — A.. Anne bir kere girip gezmek lâzımdır. Hadi baci girelim gezelim. (**İkisi beraber girerler**) Aman ne ferah, ne ferah. İçeri girer girmez insanın içine ferahlık geliyor. Öyle değil mi baci?

P. — Efendim bu alt kat, bir de üst katı, orta katı geziniz de, göreceksiniz ne kadar dilruba, deniz görüşü cana safa verir. Buyrun, buyrun..

KAYATRO — A.. Ayul yukarı da çıkalım.

ZENNE — (Orada bulunan sandalyelerin üzerine çıkarak) Aman baci koş koş yukarı gel de bir gör. Tekmil dünya ayak altında. Hele karşıda görünen yeşil dağlar cana can katıyor.

KAYARTO — Amanın geliyorum. (*Sandalyenin üzerine çıkarak*) Ay amanın ne güzel ne güzel. Aman şu karşıda vapur görüyorum. O ne, vapur mu o?

ZENNE — A.. baci o vapur Boğaziçi vapuru. Görüyor musun Üsküdar iskelesine yanaşiyor. Şu sol taraftaki tepede bak yüksek yüksek kubbeleri görüyor musun?

KAYARTO — A.. o ne? Öyle yanında minareleri var.

ZENNE — Ya var ya işte Süleymaniye Camisi. Aman anne allah aşkına siz de yukarı çıkın da bir kerre etrafın açıklığını görün, bayılırsınız.

B. HANIM — (*Evvelce yeni dünyanın içine girmiş oturmuşdur.*) Amanın çocuklar hiç de kımıldanacak halim yok. Bir kerre dinleneyim de sonra ben de çıkarım.

KAYARTO — Büyük hanım buraya çıkınız da yorgunluk filan kalmaz hele. Bir çıkınız.

B. HANIM — Hay allah müstehakınızı versin. (*Sandalyenin üzerine inleyerek çıkar*) Amanın hiç de halim yok. Hani bakayım o saydiklarınız nerede?

KAYARTO — A.. büyük hanım işte bak.... Şurada kubbeli yerler var o neresi öyle? Şurada, şurada bak. (*Elile işaret eder.*)

B. HANIM — Şu kubbeler mi?

KAY. — Evet, evet işte onlar.

ZENNE — Orası Üsküdar ayul. O kubbeler nedir anne?

B. HANIM — Ne olacak timarhane, sizin gibi delileri tıkmak için. Hadi hadi işinize bakın. (*İner sandalyeye oturur*) Allahın delileri..

ZENNE — Bak baci bak ne güzel, hadi bir yukarıyı silip süpürelim.

P. — Nasıl buldunuz efendim? Tahta bostan başka bir koca bahçesi vardır ki, sebze meratinizi oradan temin edebilirsiniz. Hele o koca bostan kuyusu ya birde mutbahdaki sarnıç fevkalâde.

B. HANIM — İsmail efendi iki gözüm. Bu evin kirası hakkında bir şey konuşulmadı? Acaba ne kadar?

P. — Efendim o meseleyi biz Hamdi efendi ile halli fasıl ederiz. Siz rahatınıza bakın öbür evdeki eşyayı ne vakit nakil edebilirsiniz?

ZENİNE — (Aşağıya inerek) O meseleyi de bizimki ile görüşür o evi eşyasile birlikte kiraya vermek niyetindeyiz. Elbette bir karara bağlayacağız.

KAY. — A.. Ayul öbür evde taşınacak ne var ki? Bizim büyük bey efendi evde bir çöp bile bırakmadı?

P. — Nasıl olur efendim. İki yatakda mı yok?

B. HANIM — İlahi çenen tutulsun fellah. Sana kim sordu? Şimdi İsmail efendi sen bu fellahın boş boğazlığına bakma. Damat gelsin de bir çare bulur. Bu sonraki iş.

P. — Pekala.. Her şeyi onun gelmesine bırakalım. Şimdi ben-deniz şuracıkta mahalle kahvesindeyim. Bir şey icap ederse hemen bir haber yollarınız. Güle güle oturunuz efendim. (Bir yana çekilir. Zurna Kavuklu havası çalar.)

KAVUKLU — (Arkasında bir cüce, sırtında bir zenbil olduğu halde meydana gelir. Ve bu ara Pişekâr da meydana çıkar. Bir yanda ayakda durur, Kavuklu'nun hareketini inceler dururlar. Kavuklu arkasına bakarak) Ulan arkama ne takıldın?

CÜCE — A. aa şunun söylediğine bak. Ben mi takıldım ayul seni mi çağırdın?..

KAV. — Ulan ben seni ne zaman çağırdım?

CÜCE — Nasıl ne zaman çağırdın. Ben gidiyordum sen bana gel Memiş demedin mi?

KAV. — Hay allah müstehakını versin. Ben seni mi çağırdım? Orada kahveye bir ahababa bakdım. Gelmiş mi diye, gelmediğini gördüm de gelmemiş dedim. Seni nerden çağırdım? (Yürürler)

CÜCE — Bende arkada duruyordum, baktım beni çağırıyorsun geldim.

KAV. — Oğlum sen adamı patlatırsın. Ben seni görmedim bile. (**Dururlar**)

CÜCE — Ay bir adam birinin yüzüne bakmadan çağırılmaz mı? İşte hesap meydanda benim adım Memiş'dir. Sen de bana gel Memiş dedin. Ben de bir şey mi söyleyecek veya bir işi bana görecek diye arkandan yürüdüm. Kabahat benim mi?

KAV. — Ha anladım senin adın Memiş. Söylediğimi üstüne aldın. (**Yürürler**) Arkamdan geldin pekala ama (**dururlar**) şimdi ne olacak? Gördün ya ben çağırmadım. (**Dönmek üzere iken ayakda duran Pişikarı birdenbire görerek fena halde korkar geriye doğru fırlar. Cüceye hızla çarpar, her ikisi de bir biri üzerine yere yuvarlanırlar. Ve sürüne sürüne Pişikara korkarak bakışlarıyla kaçmaya çabalarlarken kavuk savrulmuş olur, bir süre sonra dururlar.**)

KAV. — Nasıl sen de korkdun değil mi?

CÜCE — Neden, ben hiç de korkmadım.

KAV. — Ulan neden inkâr ediyorsun. Korkmadıysan seninle neden öyle alt alta üst üste olur mu idik abdal? Hey allah müstehakını versin.

(**Yerden kalkarlar dökülenleri toplarlar.**)

P. — Efendim öyle birden bire ne oldunuz? Alt üst oldunuz. Vah vah galiba ürktünüz.

KAV. — Biz dalgın dalgın giderken birden bire mezar taşı gibi seni karşımda görünce dünyayı şaşırdım. (**Bir elile şalvarının arkasını yoklayarak yüzünü ekşitir, bir kaza olduğunu anlatmak için elini koklar.**)

P. — Aman efendim ne oldu?

KAV. — Elinin körü oldu. Be adam öyle dimdik yolumun üstünde duracak ne vardı? Kim olsa elbette birden bire korkar.

O bir şey değil bu halde eve nasıl gideceğim. Ondan sonra evdekilere ne cevap vereceğim. Hay musibet herif hay. (Açıarak bir iki adım yürür.)

CÜCE — Yuuu.. gidişe bak. Apişı ayrılmış deve gibi yürüyor.

KAV. — (Cüceye) Ulan defol oradan hırsımı senden alırım.

CÜCE — Benden hırs alacağına doğru dürüst adam gibi nefes al. Ödlele herif sende.

KAV. — (Pişikara) Beğendin mi şu yaptığını, elin pişi ile başımı belaya sokacaksın. Ulan ne belalı adammışın sen.

CÜCE — Bu o belalı değil enayi. O buralıdır.

KAV. — Ulan defol şuradan kafam kızıyor fena ederim.

CÜCE — Yağma vardı. Hele dokun mahalleliye seni rezil ederim.

P. — Efendim o çocuktur ona uyulmaz. Şöyre teşrif edin de görüşelim.

KAV. — Anlamadım?

P. — O çocuktur ona uyulmaz. Şöyle teşrif buyurunuz da görüşelim derim.

KAV. — Haydi allahını seversen. Şu halime bak sebep oldun. Bir de gel görüşelim diyorsun. Haydi işine git de herkesi kendi halinde bırak. (Cüceye) Haydi sen de geldiğin yere defol.

CÜCE — Def olurum, Dümbelek olurum sana ne? Sen dizlikle çakşırını düşün. Kokusuna bak, alame ne karışırıyorsun ukala dümbeleği.

KAV. — Ulan dümbelek kim?

CÜCE — Sen.

KAV. — Ben mi?

CÜCE — Ben mi?

KAV. — Dümbelek sensin.

CÜCE — Zurna da sen ol. Ben ne olursam olurum keyfimin kahyası değilsin ya..

KAV. — (Üzerine yürür, cüce kaçar) Hay allahın cezası. Ne musibet şeymişsin sen..

P. — Efendim geçmiş olsun. Böyle çocuklara uyulmaz birader. Adama belaya sokarlar. Efendim sefalar geldiniz.

KAV. — Nereye geldim sefa? Haydi şu canımın sıkıntısı zamanında sen de musallat olma bırak da yoluma gideyim.

P. — Aman birader nasıl olur?

KAV. — Ne demek nasıl olur? Babaya olur. Sen yol kesen misin be adam? Yolundan çekil de vaktile, işime gideyim.

P. — Birader işin de burada gücün de burada.

KAV. — Ne münasibet be efendim. Sen yol kesen misin?

P. — Hayır efendim ne kutta' tarik ne de bir düşman.

KAV. — Ben ne kutucu Arifi tanırım ne senin düşüp düşmemene karışırım. Çekil de herkes yoluna gitsin.

P. — Galiba beni tanımadınız birader?

KAV. — Hayır tanımadım.

P. — Canım bir kerre yüzüme bir iyice bak.

KAV. — Canım tanımadım zorla mı tanıtacaksın. Çekil de yoluma gideyim diyorum, buralarda duracak halde değilim. Ona da sen sebep oldun. Bir de yolundan alakocmak istiyorsun.

P. — Efendim buradan nereye gideceksiniz?

KAV. — Allah allah keyfimin kahyası değılsin ya nereye istersem.

P. — Orası öyle öyle ama bu halde gideceğiniz ya hamamdır veya ev.

KAV. — Ulan ne bulaşık şeymişsin sen, neye lafa tutuyorsun, bırak da yoluma gideyim.

P. — İki gözüm acele etme kendini tanıtayım. *Meinust* olacağınızı çok iyi biliyorum.

KAV. — Ulan bu tuhaf be.. Zorla tanıtacaksın şimdi peki buyrun bakalım tanıtın.

P. — Evvela nereden başlayayım?

KAV. — Galiba ben senden evvel silsilenden başlayacağım.

P. — Affedersiniz birader. Yanlış anladınız, yani demek is-

terim ki sizi tanıdığımı anlatmak için silsilenizden başlamak mı yoksa yoksa doğrudan sizin şahsınızdan mı başlayayım.

KAV. — Sen dayığa kaçınıyorsun galiba. Ağzını topla da yol ver belaya girmeden şuredan defolayım.

P. — Müsade buyurunuz Hamdi efendi, birader size hayırlı müjdelere vereceğim.

KAV. — Peki anladık benim ismimi biliyor, belki de yakından tanıyorsun fakat silsilemden mi yoksa benim yüzümden mi başlayacağını söylemek ne oluyor. Canın dövüş istiyorsa haydi meydan buyurun. Allah ya sana verir ya da bana.

P. — Anlaşıyor ki eski tekke perdazlığını hala bırakmamışsınız.

KAV. — Birader ben ne pirendebaz ne de hokkabazım.

P. — Demek bayağı adamsın.

KAV. — Bayağı adam senin babandır.

P. — Gene yanlış anladınız iki gözüm. Ben de sizin öyle bir şey olduğunu söyleyemedim. Birader aktar Hüseyin efendinin oğlu mektep arkadaşın İsmaili ne çabuk unuttun?

KAV. — Ay İsmail sen o musun? Hay allah iyilik versin. Ulan İsmail az zaman da çok değişmişsin. (Kollarını açar Pişekara gider el sıkışırlar) Hay allah iyilik versin alim allah tanımadım.

P. — (İki yanından öptükten sonra çekilir) Hayır birader hiç de eski tadın kalmamış.

KAV. — Sen tatlı tarafımdan öperdin de onun için.

P. — Her ne hal ise ayol aylar haftalar geçti ne geldin aradın ne de bir haber yolladın. Artık senden ümidimizi kesmiştik. Doğrusu pek vefasız imişsin birader.

KAV. — Benden vefasımı bul da boza içelim. Sen ne vefasını soruyorsun? İsmail bir kerre ben neler geçirdim? Onu sor da ondan sonra nereli olduğumu sorarsın.

P. — Pekala anlat bakalım. Bu kadar zamandır bizi ne aradın ne de sordun? Her halde belli başlı bir iş sahibi oldun mu

bizi arayup soracak vakıt bulamıyorsun. Yahut uzun zaman İstanbul da yoktun öyle mi?

KAV. — Pek öyle değil birader. Ama pek de İstanbul'da değildim.

P. — Dedim ya, elbette öyle bir şeydir, pek hayırlı mı?

KAV. — Eh pek de hayırsız değildi. Ne çareki bizde tecelli yok da istediğimiz gibi ticaret yapamadık.

P. — Olsun bir işe başlamışsın ya.

KAV. — Evet başladık başladık ama ne faydası var alt tarafı yok çıktıkdan sonra..

P. — Ne oldu tuttuğunuz işten zarar mı ettiniz? Aman merak ettim birader yegan, yegan beyan et.

KAV. — Ne ideyim ne ideyim?

P. — Canım vakayı izah et dinleyim.

KAV. — Ne bakkalını uzak edeyim? İsmail saçmalıyorsun.

P. — Hayır iki gözüm. Başından geçenleri bir bir anlat derim.

KAV. — Ulan ne fitne fucur adamsın, bilir misin insanı söyleyeceğini şaşırtıyorsun be, dur da anlatayım.

P. — Aman birader devam buyrunuz sizi istima ediyorum.

KAV. — Al bir daha... Gemi istimal ediyorsun. İsmail bozuşacağız galiba..

P. — Canım ne oluyorsun be kuzum. Anlat seni dinliyorum dedim.

KAV. — Ulan anlatı şimdi söyledin, evvelki böyle miydi? Bırak da anlatayım.

P. — Buyurun birader.

KAV. — Nereye gidiyoruz ne yiyeceğiz?

P. — Canım uzatma bir yere gitmek için buyurun demedim. Yani vakayı hikayeye başla demek istedim. Evet ticarete başla bir kerre.

KAV. — Vallahi bir daha başlayamam. Bir kerre ağzım yandı. Anlatayım da bak.

P. — Peki seni dinliyorum evet.

KAV. — Hani Rüstem efendi derlerdi biri vardı. Onu sen de tanırsın.

P. — Evet hatırlıyorum. Aktar Rüstem efendi. Oğlu bizim de mektep arkadaşısı.

KAV. — Tamam bildin, ta kendisi. İşte bizden ayrıldıktan sonra büyük ticaretlere girmiş ve zengin olmuş. Bir gün bana rasladı. Vay Hamdiciğim diye boynuma sarıldı. Hoş beş ettikten sonra ne işle meşgul olduğumu sordu, ben de boştayım dedim. Acındı bana, iyilik olsun diye o sene karpuz vakti olduğundan Tekirdağı'ndan karpuz getirterek mirancık mallarına devir edecekmiş benim gibi candan birine ihtiyacı varmış tamam aradığımı buldum dedi. Yapacağım işin (Yer değiştirirler) ne olacağını sordum, anlattı?

P. — Efendim ne imiş nevi ticaret?

KAV. — Canım öyle nice filan ticaret yok, yapacağım işi anlattı.

P. — İşte bende onu sual ediyorum. Evet ne imiş?

KAV. — Karpuz ticareti yapacaktım dedim ya.

P. — Sen yardım mı edeceksin, ne iş göreceksin?

KAV. — Canım ben Tekirdağı'ndan karpuzu yükliyerek buraya getirerek kabızımla teslim edip, bir de kâğıt alacak tekrar Tekirdağı'na dönerek ben gidip gelinceye kadar orada mal hazır edilecek tekrar alıp İstanbul'a getirerek muamele yapacak imişim.

P. — Ha anladım sen mutemet.

KAV. — Musibet sensin. Ulan şimdi bu münasibetsizliğin ne lüzumu var, durup dururken...

P. — Yanlış anladın. Sen mal sahibinin bir mümessili.

KAV. — Şimdi benim anladığımı doğruttun mu sanki?

P. — Anladım iki gözüm. Anladım iki gözüm sen benim anladığımı anlamadın.

KAV. — Uzatma İsmail sözümü bitireyim.

P. — Buyurun efendim.

KAV. — Hayır eksik olmayın şimdi yedim karnım tok.

P. — Görüyorsun ya lâfı ben değil sen uzatıyorsun.

KAV. — O senin çenen duruyor mu?

P. — Evet Tekirdağı'na git.

KAV. — Şimdi mi?

P. — Hayır canım hikayeni anlat.

KAV. — Bir yelken kayığıyla Tekirdağı'na dedik, çekdik.

P. — Kayığı mı?

KAV. — Hayır cavla çektik. Ulan söz temsili bir yere git-tiğini söylemek için İstanbul dedik çekdin demezler mi, ben de Tekirdağı'na dedik, çekdik dedim. Sen böyle her sözüme aksi bir mana verdikçe ne hikaye ne de oyun biter, dur da anlatayım, başıma gelenleri..

P. — Efendim sizi dinliyorum.

KAV. — Ulan beni dinlesen de çenen durur. Ne ise orada-ki bostan sahipleri bizi karşıladılar. Ziyafetler falan, o geceyi mi-safir olarak mal sahiplerinin evlerinde geçirdik. Bilmem ne dü-şündüler taşındılar ertesi gün.

P. — Tüy dediler mi?

KAV. — Onlar bize değil, galiba ben seni kovacağım, ulan ne münasibetsizsin be herif, bırak da anlatayım.

P. — Devam et. Devam...

KAV. — Dayanacak adamda kafa mı bırakıyorsun?

P. — Efendim hikayeyi anlat demek istedim.

KAV. — Peki ama ben sükût mu ediyorum da söylüyorsun. Ne o ne de bu, sade senin boş boşazlığın. Dinleyecek misin ke-seyim mi?

P. — Aman efendim azizim vaka serancamın en tatlı yerin-de kesilir mi?

KAV. — Kim bu bakırcı hocan?

P. — Canım bakırcı hoca diyen var mı a birader? Sen tersi nurs anlıyorsun. Canım başından geçeni anlat diyorum.

KAV. — Ulan sana kaç kerre sus diyorum. Gene çenen durmuyor, susacak mısın, yoksa kafana bir şey devirerek savuşayım mı?

P. — Canım birader ne hacet, ben sükut ederim siz de hikayeyi istediğiniz gibi ikmal edersiniz, buyurun sizi dinliyorum.

KAV. — İsmail bu sefer de başladıktan sonra yine öyle benim anlamadığım sözlerle araya girersen, hüda efem kafana bir şey vurur savuşurum.

P. — Ne münasibet efendim devam et.

KAV. — Evet devam devam, sen benim yabancıym değilsin, tabi bana danışmazsın bilirim. Seni buraya kadar sürükledim getirdim. Lakin sana ihtiyaç kalmadı, al şu elli lirayı helal hoş olsun afiyetle ye, istersen sen de bu ufak para ile geçin bir iş tutar da geçinirsin.

P. — Demek sana ihtiyacı kalmamış öyle anlaşıyor.

KAV. — Öyle olacak.

P. — Sen ne yaptın kabul etmedin mi?

KAV. — Ulan havadan gelen elli lira gibi büyük parayı kim almaz. Ne ise geri vermek şöyle dursun sevinçten bir yere sığmaz oldum.

P. — Arzı minnet edeydin.

KAV. — Öyle yapacak idim ama oralarda böyle şeyler bulamadım.

P. — Peki ne buldun?

KAV. — Hasırlı minderler.

P. — O ne demek oluyor?

KAV. — Sana sormalı kalın kafalı. Sen söyledin..

P. — Anladım söylediyimi yanlış tefsir ettin.

KAV. — O da yok.

P. — Hangisi?

KAV. — Een şimdi dayağa başlarsam tepsiyi hasırdan minderden filan anlarsın.

P. — Devam devam..

KAV. — Patlama da anlatayım. Sevinçten havalarda zıplıyordum. Eyvallah dedik ver elini Silivri..

P. — O da neden?

KAV. — Malûm ya İstanbul'da Silivri yoğurdu makbuldur. Çok satılır. Ben bu elli lira ile çok güzel yoğurt yapabilirim dedim.

P. — Güzel ne duruyorsun?

KAV. — Ne yapayım?

P. — Silivri'ye gitsene..

KAV. — Patlama dur da söyleyeyim. Ulan parayı şimdi almışım da gitmiyormuşum gibi söylüyorsun. Bir de oraya vardım ki böyle yoğurt meşhûr ticareti yapılır gibi değil.

P. — Elbette bilumum mandıralar bir konturotoya merbuttur.

KAV. — Evet ben de hayret ettim, orada konduralar hep armut.

P. — Canım saçmalama, armuttan hiç kundura olur mu?

KAV. — (Hiddetle dişlerini sıkarak Pişekârın üzerine atılır) Armuddan kundura olmaz da ne halt etmiye söyledin.. kerata?.. (Yerlerini değiştirirler)...

P. — Canım efendim yine ters anladın. Mandıralar yoğurt kârhaneleri tarafından konturat edilmiştir, başka kimselere süt satamazlar diyorum.

KAV. — Pekala musibet. Bunu böyle söylesen de lafı uzatmasan olmaz mı? Sabır edemezsin değil mi?

P. — Evet derken efendim...

KAV. — Şuraya bak be, sen söyleyecekmışın gibi söylüyorsun. Derken efendim, halile o geceyi orada bir handa geçirmek lâzım geldi. Neyse kötü bir han odası bulduk.

P. — Evet. Oralarda Perapalas gibi oteller nereden bulunacak?

KAV. — Ne ise palas pandıras hana girdik benden başka bir misafir daha vardı. Ne olacak hoş geldin sefa geldin falan derken herifle ahlâbâb olduk. O da benim gibi ticaret için gelmişmiş.

P. — Demek o da senin gibi inkisarı hayale uğramış desene.

KAV. — Evet öyle olmuş, ama benim gibi değil. O evvelâ etli hisar hıyara uğramış, orada bir iş görememiş, oradan da buraya gelmiş.

P. — Anlayamadım. O etli hisar hıyar dediğin oralarda bir memleket mi oluyor?

KAV. — Bilmem sen söyledin ya?

P. — Hay allah iyiliğini versin. Ben o adamın yanlış düşündüğünü ve aradığını bulamamış demek istedim.

KAV. — Ulan (Yer değiştirirler) ne fitne kasam herifsin be. Bunu böyle söylesen de benî de yormasan olmaz mı?

P. — Peki derken efendim.

KAV. — Senin anlayacağın herif de bana uydu ortak olduk. Ver elini doğrucu Tekirdağı'na düştük.

P. — Efendim geçmiş olsun. İnşallah bir tarafınıza bir şey olmadı ya..

KAV. — Ne gibi?

P. — Tekirdağı'nda düştüğünüz yer inşallah taşlık mahlık değildi.

KAV. — Ulan dayağa öyle kaşınıyorsun ki sorma?

P. — Canım sen düştük demedin mi?

KAV. — Birader düştük demekle oraya vardık demek istedim, yoksa bir yerden düştük demedim.

P. — Pekala bendeniz öyle zan etmiştim, afedersiniz. Evet.

KAV. — Kötümsü bir yük arabasıyla geldiğimiz için toz toprak ter mer vücudumun yağı ile karıştığı için hakikaten bir hamama girmeyince temizlenmek imkânı yok idi. Bizim yeni ortak bir az soğukca. Dedî ki birader bir hamama gitmeyince ben hiç bir işe girişemem. Düşündüm haklı buldum. O geceyi bir handa geçirdik sabahleyin şafakla beraber ver elini hamam, dedik dayandık...

P. — Nereye nereye hamama mı dayandınız?

KAV — Evet çok yorgun olduğumuz için hamamın külhan tarafındaki ılık duvarına sırtımızı verdik dayandık.

P. — Birader mazallah ya duvar üzerinize yıkılrsa böyle tehlikeli işlere neden girersiniz? Derken.

KAV. — Derken merken yok dayandık kaldık.

P. — Hani ya ticarete girişecek idiniz. O ne oldu?

KAV. — Elinin körü oldu.

P. — Anlayamadım hesap karıştı iki gözüm.

KAV. — Elbette senin tutulası çenen durmadıkça hesap değil biz birbirimize karışacağız galiba. Ulan lafın nihayetini dinlemenden ne diye sözü karıştırıyorsun? İnsan lakırdının gerisini unutuyor be..

P. — Canım ne bileyim hamamın duvarına dayandık dedin de merak ettim.

KAV. — Hay allahı cezanı versin de dayanacak yerin kalmasın.

P. — Evet birader görülüyor ki ben yanlış telaffuz etmişim. (Yer değiştirirler) Evet aman devam, vaka gittikçe merak aver bir hal alıyor.

KAV. — Artık orasına dikkat edemedik. Parlak yaver mi alıyor, başkası mı alıyor bilmem. Hemen soyunduk halvete girdik pek yorgun olduğumdan şöylece göbek taşına sırt üstü uzanınca anladım. İsmail vücudum öyle rahat etti ki sorma.

P. — Ah öyledir birader. O yorgunluk öyle ılık taşların üzerine gelişi güzel olduğu gibi kendi halinde bırakınca istirahat başlar. Hele bir de tollak çağırıp da göğsünü ardını sert bir şeyle sürüştüre sürüştüre kiri kabartırsan artık dokunma keyfine..

KAV. — Hamama gidince öyle mi yaparsın?

P. — Onun orası ehli keyfin keyfine tabidir. O zevki herkes takdir edernez. Evet.

KAV. — Ne ise yavaş yavaş ve hafif hafif türkü tutturdum.

P. — Demek neşelendin.

KAV. — Meşale filan yok. Canım gece değil sabahleyin erken diyorum. Kulağın nerde İsmail?

P. — Canım meşale demedim, nasılendin dedim, yani içinden coşkunluk gelmiş.

KAV. — Yavaş yavaş sedaya çıkmışım farkında değilim.

P. — Yüksek mi idi?

KAV. — Pek o kadar değil, yerden hemen hemen bir arşın kadar yüksek.

P. — Neresi bu?

KAV. — Yattığım göbek taşı.

P. — Canım ben göbek taşını sormadım. Sedanın yüksekliğini mi murat ediyorum.

KAV. — İsmail biraz daha devam edersen savaşa çıkacağım ve yahut gırtlak gırtlığa galeceğiz. Artık çok oluyorsun.

P. — Ne darılıyorsun a birader. Ben sana sedanın yüksekliğini sordum. Sen bana göbek taşının yüksekliğini tarif ettin. Kabahat bende mi?

KAV. — Ulan sen her vakit söyle benden arif demez misin?

P. — Hakkın var birader bu defa ben yanlışım. Devam ediniz.

KAV. — Efendim.

P. — Yani yürü derim.

KAV. — Nereye (Yer değiştirirler) böyle mi?

P. — Bu da lüzüm. Fakat böyle yürüme değil, sözün arkasını anlat devam et demek istedim.

KAV. — Bırakmıyorsun ki sözüme devam edeyim. Galiba biz elhap oynayacağız. Dur be dur da hikayeyi anlatayım. Malûm ya hamam ve cami gibi kubbeli yerlerde...

P. — Sedalar akis yapar evet.

KAV. — Ne yaparsa yepsin? En kötü sesler orada ne güzel oluyor. İşte ben de yavaş yavaş dalgınlıkla sedayı yükseltmiş adeta etrafın duyabileceği kadar yüksek okumaya başlamıştım. Bir aralık aillah dışarıya bir ses geldi kulağımı doğrulttum, nereden

geldiğine bakdım. Orada bulunan müşterilerden biri benim bakdığımı görünce aman birader kesme allah aşkına bizi mest ettin demesin mi, doğrusunu istersen İsmail koltuklarım kabardı. Sade öyle kalmadı biz bayağı bildiğimiz şarkı ve türküleri...

P. — (Keserek) Bülend avaz ile.

KAV. — Yok canım. Ben yalnız başıma okuyordum. Öyle dilenci ayvaz filan yoktu.

P. — Gazete mi?

KAV. — Senin silsilene...

P. — Rahmet mi?

KAV. — Zahmet mi İsmail eğleniyor musun? Bırak da başımdan geçenleri anlatayım. Sıkıldınsa bırakayım.

P. — Ne demek birader görmüyor musun can kulağıyla takip ediyorum.

KAV. — Reca ederim ne istersen et te beni dinle yoksa çok üzülürüm.

P. — Aman birader kusura bakma idare bir oluyor da merakımdan seni meşgul ediyorum. Af et.

KAV. — Ne halt edersen et beni kendi halime bırak söyleyeyim.

P. — Devam birader devam... İşte ben elhap dedim artık ağzım açılmaz merak etme devam et, anlat.

KAV. — Peki.

P. — Sen lafa başlayınca artık benim ağzım kilitlemiştir.

KAV. — Pekala..

P. — Şayet bir şey sormak mecburiyeti hasıl olursa o zaman da işaretle anlatmaya uğraşırım.

KAV. — Pekala..

P. — Şayet işaretle anlatılacak bir şey değilse o zaman çarnaçar sıfahi olarak söylemeye mecbur kalırım.

KAV. — Kalka kas kanı kal herif.. Ulan bu elhap dediğin için mi susmak?..

P. — Hayır efendim şey..

KAV. — (Koşarak elile ağzını tıkar) Tutulası çenen dursun. Kısılası seden de çıkmasın. Ulan ne gevaze olmuşsun be.. Ben seni böyle boş boşğaz olarak bırakmadımdı. Çenen kim tükürdü böyle?

P. — (Elile, başı ile, bırakmasını işaret eder).

KAV. — Boğul alim allah bırakmam ya patlarsın yahut boğulur susarsın. Çenen de kısıılır.

P. — (Kavuklu'nun elini ağzından kurtarır) Aman birader az kaldı boğuluyordum. Ama insafsızlık ediyorsun.. Kasdın ne a birader?

KAV. — Kasdım masdım sus okadar.

P. — Canım allah için olsun söyle, seni değil meddimi sözüne hiç itiraz ettim mi? Kuzular gibi dinledim. Dinleyeceğim a efendim.

KAV. — Öyle ise halt etme de kuzu gibi öküz gibi nasıl istersen dinle de.. Ha ne diyordum? Sen adamda akıl mı bırakıyorsun a canım? Ha derken öbür kurnadan başka biri aman birader allahaşkına kesme diyor. Şimdi ben bunları duyunca şımarımdım. Demek ki benim sesim güzelmış de ben farkında değilmişim. Dedikçe coştum. Etraftan bir derken üç dört talibli çıktı, hadi biz coştuk. Bu ara bir kumandan sedası gibi yeni bir ses "ulan uşaklar buraya gelin" tellak yanaşması, nöbetçi ustası külhancısı hastılı..

P. — Evet germiyet müstahdemi..

KAV. — Gel baba üst kattan diyen yok canım; onların hepsi geldi.

P. — Evet ben de onları söylüyorum ne kadar müstahdem varsa hepsi geldi dedin ya.

KAV. — Evet üst kattan alt kattan kimse kalmadı hepsi geldi. Meğerse o kumanda eden adam sahibi imiş, sonradan öğrendik.

P. — Galiba (sizin) öyle bağırıp çağırmaya hiddet etmiş.

KAV. — Ne gezer.. O bizden daha coşkunmuş. Ulan dedi bu böyle olmaz böyle güzel sesli adamlar şarkı şevki ile söylerken mutlaka bunun yanında aramı keyiflendirecek bir şişe ister, varın çarşıdan büyük beş okkalık şişe ile rakı alın. Salata alın, orada mezciler vardır. Balık tavaşı, derya dolması, ciğer kebabı, kavun, karpuz, üzüm, bakın daha ne gibi meze olacak yemiş varsa, bir miktar kaşar peyniri, beyaz peynir, sucuk, pastırma beş okka has ekmek, bir büyük tepsi kadeh, bardak, kaşık, çatal, bıçak, tabak her ne her ne lâzımsa, salatalık unutmayınız büyücek bir kabin içine de bolca yeşil salata üzerine bir zeytun üzerine on taze bizim yumurtalardan yumurta haşlayınız, bolca Ayvalık zeytin yağından, kararınca sirke, bolca salata, domates bulabilirseniz memnun olurum.

P. — Aman birader mide fesadına uğrarsınız. Bunları karmakarışık yerseniz.. Bahusus hamam gibi sıcak yerde bilmem nasıl olur. Ne ise sonra..

KAV. — Herifler bir fırlayış fırladılar, Yarım saat geçti geçti geçmedi İsmail, göbek taşında mükemmel bir sofra demeye kalmadı, iki kişi daha peyda oldu.

P. — Nereden?

KAV. — Bilmem nereden geldiler. Fakat o gelenler çıplak değil. Onlarda hamam sahibi gibi temiz pak giyimli. O maşallah buyursunlar efendim nasıl oldu da geldiniz, gelmeseydiniz ben haber salacaktım isabet oldu, buyurun. Onlar da, biz sizin uşaklardan haber aldık haydi bir baskın yapalım dedik geldik ama boş gelmedik bak ne getirdik ve bir el şakırtısı kopdu, bir de ne görelim?

P. — Tellak mı çağırdılar?

KAV. — Yok canım tellağı mellağı kimin gördüğü var, bir takım çalgıcılar çala çala içeri girmesin mi. İsmail hepimizin ağzı açık kaldı.

P. — (Yer değiştirerek) Eee, aman birader iş azdı desene. Artık ahenk başlamıştır.

KAV. — Öhü.. Öhü öhü durulur mu. Haydi ben de onla-
rını arasına karıştım.

P. — Demek seni de uydurdular.

KAV. — İsmail kendine gel.

P. — Hayır canım neden ters telakki ediyorsun? Yani seni
de aralarına alarak kendilerine uydurdular. Sen de onlara ka-
rıştın değil mi?

KAV. — Ulan köpoğlu, arada fırsat bulunca kaçırmaz yut-
turursun. Bilirim de.

P. — Her ne hal ise şimdi o bahsi kapa da, sen hamamı
anlat.

KAV. — Birader çok geçmeden bizim ahenk kerizlere dökül-
dü.

P. — Ne demek Hamdi'diğim. Çok kaba bir şey söyledin.
Oradan ana lüğümüne mi düştünüz?

KAV. — Ulan lafı nerenden dinliyorsun. Keriz diye sa-
zende arasında, köçek çengi havalara derler. Ben sana oyun
havaları yanı köçekçelere başladık demek istedim.

P. — Heaaaa... Keriz o demek midir? Peki kerize düştünüz.

KAV. — İsmail saçmalama tepelerim. Kerize baban düşün
köpoğlu.

P. — Canım ne darlıyorsun? Sen öyle söylemedin mi?

KAV. — Canım ben keriz havaları dedim. Yani çingene
sazende ve hanendeler arasına köçekçilere keriz havası derler ki
saz bu havalara çalmaya başlar, başlamaz ortaya ya çingeneler
eğer meclis erkek meclisi ise köçekler meydana gelir. Şakır şakır
oynayıp gübek atmaya başlarlar. Anladım mı kalın kafalı...

P. — Peki anladım anladım.. ama bunlar bildiğimiz gibi şal-
var ile mi, başlarında kavuk, sarık ile mi oynarlar, orasına aklım
ermedi.

KAV. — Ulan kavuk sarıkla oynanır mı? Köçekler adeta
etrafı sırma işlemeli saçaklı ipek kumaşdan yapılmış bir fistanla
üzeri ön tarafında toka, gayet süslü ipek kuşak, gümüş de altın

suyuna batırılmış kemer bağlar, sırtında gene ipek etrafı sıyan dişi işlenmiş gömlek, enun üzerine de sem sırma işlenmiş kadife yahut halis al çuhadan yapılmış dilme çuhadaki bir başmada ha-sır fes, üzerine ipek ve kenarı sırma ile süslenmiş bir çevre sa-rılmıştır.

P. — Peki çengiler ne giyerler?

KAV. — Ulan onu sen benden iyi bilirsin.

P. — Neden senden iyi bilirim a birader?

KAV. — Hamamın sahibi Ümmü Gülsüm hanımın en aziz ahabibi değil miydi senin karın? Ulan her gün hamamdan çıkmaz nerde o gün dernek varsa seninki orada. Elbette ondan öğrenmiş olacaksın.

P. — Haaa, gerçek şimdi hatırıma geldi. Komşunun kızını gelin etmiş idin de tabi onların evi dar. Dar ve vakit halleri de pek uygun olmadığından düğününü bizim evde yapmış idin de, ben kapı aralığında çengi çegane cyunlarını seyretmiştim.

KAV. — Onlar da benim bildiğimi gibi mi giyiniyorlar İsmail?

P. — Ne geçer. Çengilerininki tamamilâ başkadır, ve daha zarif çok süslü.

KAV. — Nasıl onlar da, dur bakalım hamama getirdikleri gibi mi?

P. — Ey hamama çingene de mi geldi?

KAV. — Sen şimdi sizin çengiyi tarif et. Bakalım bizim çengiye benzeyor mu?

P. — Yani size mi uydurayım.

KAV. — Suratına bir tane konarsam, uydurmayı görürsün.

P. — Ne var a birader. Sizin çengi bizim çengiye benziyor mu? Onu sormıyacak mısın?

KAV. — Evet onu soruyorum. Fakat bize uydur demedim. Haydi anlat bakalım.

P. — Efendim sizin anlayacağınız benim gördüğüm çengi-nin başında etrafı altunlarla süslenmiş bir tepelik ile örtülü olduğu gibi bir de alnın tam ortasında yine yuvarlak ve çok süs-

İlenmiş kaş basdı tabir olunur bir altın. Onun da köçeklerinki gibi altın sırmalarla türlü işlenmiş yani kadifeden bir camdan var, bunun altında üç etekli tabir olunan ve yenleri adeta dizden aşağı kadar sarkmış, bu da ipekli sırmalarla süslenmiş entari, bunun içinde göğsü hemen hemen yarıya kadar açık ipek hilali gömlek, üç eteklinin üzerine beline lahuri şal ve şalın üzerine de gene altın ve gümüş bağlanmış.

KAV. — Bacakları çıplak mı?

P. — Efendim ne münasibet. Topuklarının bir az yukarsından büzülerek bağlanmış ve topuklarına kadar torbalanmış dükül-müş gene işleneli ipek şalvar var ki tekmiil güzelliği oynarken üç etekli entari şöylecene biraz havalandıkça şalvarın kısmen görünüşü de teceli ediyor. Ya o ayağındaki alçak ökçeli sırma işleneli pabuçla mini mini ayakları o kadar güzelleştiriyor ki görül-meye doyulmaz. Hamdi'ciğim, peki haydi şimdi bunları bertaraf edelim de geelim hamama.

KAV. — Ne o canım hamam mı istedi, yoksa bizim hamama imrendin mi?

P. — Hayır efendim sizin vaka bizim sohbetle karıştı da, onu hatırlatmak ve sizin serancamı dinlemek istedim, sonra.

KAV. — Ne o camdan seren mi yapmışlar?

P. — Canım camdan gemi sereni olur mu? Serencam baştan geçen ahval demektir.

KAV. — Pekala öyledir de ne halt etmeye serencam diyor-sun?

P. — Efendim o sözün gelişine bağlıdır.

KAV. — Sende bağıni çözöver de ben anlayayım. Hayır bir fitne sokmak adetindir de ondan.

P. — Şu vakaya geelim.

KAV. — İşte iş anlaşılıyor ya, bizim kafalar tüstsülendik-ce ortalık coştı, hamam sahibi ehli dil herif bağırdı, uşaklar hamam kapılarını tamamile kapatın. İçeri hiç müşteri almayın. Beri bak ulan külhancı sen de külhana mukayyet ol, ateş-eksik etme,

hamam ve sular soğumasın dedi. Tamam bize öyle olduk olacağını sorma.

P. — Desenize pupa yelken orsa alabanda gidiyorsunuz öyle mi?

KAV. — Hem de kaç mil kimsenin kimseden haberi yok. Birader sarhoşluk bu, arabacılık değil, vur patlaşın çal oynasın olanca hızile gidiyoruz. Artık ben de, ötekiler de bağırmaktan ses kalmadı.

P. — Nagra mı atıyorsunuz?

KAV. — Hepsî karışık birader ortada çengi kıvrıp göbek atarak çalkaladıkça kim de derman kalıyor? Kaltak çok da güzel oynuyor. İsmail sen de orada olsaydın mutlaka sen de baştan çıkardın.

P. — Aman birader siz baştan mı çıkdınız?

KAV. — İçimizde baştan çıkan yok değildi. Fakat ben korkak olduğum için düşerim de diye korkumdan sessiz indirdim de kıçdan çıktım.

P. — Haydi hey düdük sende. Ben size kayıkdan mı çıktığınızı sordum, kepazelik oldu mu?

KAV. — Ne gibi?

P. — Canım bana hepsini açık açık mı söyleteceksin, oynayan çengi yani kadın değil mi?

KAV. — Söyledim ya çengi dedim, elbette kadın.

P. — İşte ben de onu soruyorum. Sarhoşlukla çengiye sultan olmadı mı demek istedim.

KAV. — Ne diyorsun, sultanmadık kimse kaldı mı a birader.

P. — A birader böyle erkekler arasında oynayan çengiler çingene karılarıdır. Ve bhusus Tekirdağı dediğin yerde ekserisi kiptidir nasıl sultanılır bilmem ki.

KAV. — Sade biz değil o da sultanmıştır.

P. — Anlayamadım. Çingene karısı da mı sultanı?

KAV. — Elbette ne diyorum, sultanmadık hiç kimse kalma-

muştı. Biz sarhoşlukla ahenge dalmış vur patlasın ya hey baştan kara ol. Orta almış yürümüşüz ne oluyor farkında mıyız ya.

P. — Neden farkında değilsiniz.

KAV. — Sarhoşlukdan.

P. — Anlamadım sarhoşlukdan sulandınız, güzel fakat hep birden nasıl olur.

KAV. — Ya birer birer mi sulanacaktık?

P. — Öyle değil mi a birader bir kadına hep birden hücum edilmez ya.

KAV. — Ne hücumu muharebe mi ediyoruz. Hep beraber sulandık diyorum anlamıyor musun yahu?

P. — Canım çıldıracağım nasıl olur diyorum a birader.

KAV. — Nasıl olacak biz farkında olmadığımız gibi kimse de farkına varamamış. Çünkü hamamda çalışanların hiç birisi yanımızda değil.

P. — Tobi patronlarının olduğu ve eğlendiği yerde müşterinin ne haddine bulunmak. Ve bahusus taşralarda ve esnaf arasında bu gibi adaba pek ehemmiyet veriler ve pek dikkat ederler. Ne bir evlat ne kadar büyük olursa olsun hatta büyük yine de kravatlı, zengin evli bakkal çocuk sahibi olmuş olsun, gene babalarının ve büyüklerinin yanında otur demedikçe oturmazlar. Zira saygısızlık olur.

KAV. — İşte bilmem nedense büyüklerini saydıklarından mı yoksa rahatsız olmasınlar diye hamam usaklarından hiç biri hatta soğuklukda bile bulunmadığından, bizden de kimse farkına varacak halde olmadığından görmemişler. Bizim süprütülerden mi yoksa başka bir sebepten mi her ne hal ise hamamın suları giden o koca lağıma tıkamış kurnalardan hazneden ağır ağır taşan sular gidecek delik bulamayınca tabii içerde kabarmaya başlamış bizde topuklarımızı kadar sulanmış yerde oturanlar sucuk gibi ıslanmış idik. İşte hep birden böyle sulandık.

P. — Canım öyle olunca sulandık denmez ıslandık denir.

KAV. — Her ne hal ise birader böyle olduğu halde kimse-

nin umurunda bile değildi. Biz hala vur patlasın çek uzasın gidiyoruz. Bir aralık nasıl oldu farkında değilim bir hışımlı külhan beyi içeri girdi. Amanın ne yapıyorsunuz, farkında değilsiniz, hamam havalandı demesin mi. Derhal hamam sahibi fırladı. Koş uşaklara söyle çabuk kubbenin etrafına hamamın renkli peştemal ve sileceklerinden her yerine assın. Belki bir arızaya uğrarsız dedi. Külhancı koşarak çıktı gitti bir az sonrada kubbenin etrafında adamlar görünmeye başladı ki bunlar etraftı denatıyorlardı. Artık biz de bir yere çarpmak korkusu kalmadı. Gene zevke daldık.

P. — İşte burada sağmaladın Hamdi'ciğim. Nasıl olur birader hamam havalandı mı, hiç. Düşün koca hamam hiç olur iş değil. Yoksa alay mı ediyorsun?

KAV. — Ne alayı birader ben sana olan vakayı ve başıma geleni anlatıyorum.

P. — Bu olmaz şey birader öyle ise yalan söylüyorsun.

KAV. — Durup dururken seni neden atlatayım a birader ben olanı söylüyorum.

P. — Canım mühim bir temel üzerine bina edilmiş kubbeli mubbeli koca hamam hemencecik cehennecik falan nasıl havalanır. Canım buna kimseler inanmaz.

KAV. — Ben sana şimdi isbat edeceğim. Bir kerre hamamcının verdiği emre bakılırsa bunlar bir kaç defa havalandıkları anlaşılıyor.

P. — Hayır hayır birader olamaz. Bu senin dediğin bir faraziye olabilir yoksa bu sayede mantık yok olamaz vesselâm. Zira fennen imkânı yoktur

KAV. — Nasıl yok?

P. — Elbette yok zira fennen sabit değil.

KAV. — Evet içimizde zabıt yokdu, ama kapının etrafına peştemaldan başka kanapeler de dizmişlerdi.

P. — Canım imkân yok dedim ya, o kadar fen kabul etmez.

KAV. — Sen kabul etmezsen ben ederim. Zira evvelü ben de inanmadım, fakat sonradan gelenlerle hamamcı işi hal ettiler.

Hatta sonradan gelen iki yabancı misafirler ikisi de meşhur künnyagerlerdenmişler.

P. — Peki onlar da mı bu hale inandılar?

KAV. — İnanma değil onlar hamamın havalandığını isbat ettiler.

P. — Fennen mi, sözlen mi?

KAV. — Ne benlen, ne de fenerlen. Sözle isbat ettiler, hepimiz inandık.

P. — Nasıl?

KAV. — Bak dinle : Hamamın büyük kazanı altında cehen-nemi bir kısmı var ya?

P. — Tabi zaten onun için yapılmıştır.

KAV. — Pekala kurnalardan dökülen suları kaynatarak far-
kında olmadığımız halde yavaş yavaş istim olmaz mı?

P. — Elbette olur.

KAV. — Peki bu istimlere ve kazanda kaynayan suların is-
timleriyle beraber nereye gider?

P. — Efendim onlar kubbede toplanırlar.

KAV. — Oradan bir yere giderler mi?

P. — Canım orada bir delik yok ki çıksınlar, tabii orada
içtima ederler.

KAV. — Ne ederler, ne ederler?

P. — İçtima yani orada toplanırlar, ne olmuş?

KAV. — Peki bizim içtiğimiz ckkalarla rakıların ispiertosu?

P. — Tabi onlar da kubbeye toplanırlar.

KAV. — İşte oldu. Bir kerre düşün sana elle yapılan ba-
lonlar ne ile havalanıyordu?

P. — Evet evet şimdi benim de aklım yatıştı. Peki sonra
sallantı felan oluyor mu?

KAV. — Eee ufak tefek sallantılar eksik değil. Aşağıdan kub-
bedekilere soruyorum. Boyuna havalanıyormuşuz. Biz gene cüm-
büşde devam ediyoruz. Yaşa var ol neraları dünyayı kaplıyor.

P. — Nasıl havalanıyorsunuz?

KAV. — Biz bir şeyin farkındamıyız ya.

P. — Peki sallantıyı fark etmiyor musunuz?

KAV. — Ama da tuhafsin İsmail bir insan sarhoş olursa sallantının farkına varabilir mi? Olduğu yerde kendi sallanır nerde fark edecek.

P. — Desene ki birader, siz kedakaya doğru ilerliyorsunuz öyle mi?

KAV. — Akif de kim oluyor? Mahallede değil havadayız. Öyle Akif falan yok birader.

P. — Aman birader merakdan çatlayacağım. Sonra sonra ne oldu? Hava biter boğulursanız ne olacak?

KAV. — O da oldu galiba. Havasız yere vardık ki hamamın kubbesi çok büyük bir kale topu patlar gibi kulaklarımızın zarını patlattı. Çok korkunç bir gümleme ile gümleyince her birimiz bir tarafa fırladık.

P. — Aman birader ne olmuş, havasız tabakaya mı tesadüf etmişsiniz.

KAV. — Öyle olacak hepimizin koynundaki tütün tabakaları süt kesildi.

P. — Ne sütü?

KAV. — Benim tabaka koyun sütü kesildi. Fakat bazılarının tabakası inek ve bazılarınıninki de manda sütü kesilmişti.

P. — Canım ne söylüyorsun? Yine saçmalara başladın.

KAV. — Ulan ben mi söyledim sen mi? Sana kubbe patladı diyorum, sen bana koyun sütünden dem vuruyorsun.

P. — Peki sonra? Aman birader pek meraklı yerine geldik, sonra sonra ne oldunuz?

KAV. — Tarumar, ne oluruz.

P. — Demek sapır sapır dökülmeye başladınız.

KAV. — Elbette olmuş armut gibi dökülmeye başladık. Hatta ben yolda bizim hamam sahibine tesadüf ettim de bana uğurlar olsun ne tarafa gidiş diye soruyordu. Ben de ona sordum

onun niyeti Tekirdağ'ına inmekmiş. Demeye kalmadı caf diye ben geçip Çekmece gölüne düşmeyeyim mi birader?

P. — Aman yüzme biliyorsun, kurtulursun.

KAV. — Ona hacet kalmadı. Ben göle düşer düşmez şap diye gözlerim açıldı, bir de ne göreyim, o akşam bir iki ahbabla fazlaca kaçırmıştık, sarhoşlukla odama giriyorum diye mutbaha gir sen karyolam diye de orada bulunan bir sekinin üzerine çıkmış, sızmışım. Rakı suyunu çekince, üstümüş sağa sola dönmek isteyince haydi aşaya bereket versin o gün çamaşır asmışlar tekneyi sekinin önüne koymuşlar, caf diye ben içine..

P. — Sizin ev Küçük Çekmece gölü sahilinde mi idi?

KAV. — Yok canım bildiğin gibi Eyüp'de Otakçı'larda.

P. — Anlıyamadım. Küçük Çekmece gölüne nasıl düştün?

KAV. — Anlattık ya. Göl mül yok bizim mutbakda çamaşır asılı tekneye düştüm. Tabi derhal uyandım. Bu rüyayı da hayıra yordum vesselâm.

P. — Ay bu rüya mı idi?

KAV. — Ne zan ettin yahu hamam uçar mı ya?

P. — (Elindeki pastafla kavuğuna vurarak düşürür) Haydi hey densiz sen de. Bir saattir kafa patlattın, şimdi anlat bakalım nasıl oldu da buraya geldin?

ZENNELERDEN BİRİ — (Yeni Dünyadan) Ah bacı bizimki geldi bak. İsmail efendi ile uzun uzun konuştular. Bizim de burada olduğumuzu bilmez İsmail efendi de söylemedi, haydi bir az kıyafetimizi değiştirelim de alay edelim.

KAYARTO — A.. Ayul değişmeye ne hacet bizi nereden tanıyacak yüzümüzü kapar çıkarız. Hadi yürüyelim.

ZENNE — Haydi bacı (Yüzlerini örterek Kavuklu'nun karşısına gelirler fakat bir az uzakda dururlar.)

KAY. — A. A. İsmail efendi ayul o maymunu nereden buldu ayul.

P. — (Cevap vermez işi anlamıştır, bir yana çekilir)

KAV. — Ulan bu da kim, bana mı söylüyor?

ZENNE — Ay bu nasıl maymun böyle maymun olmaz.

KAY. — Ya nedir?

ZENNE — Olsa olsa kızıl ayı olur.

KAV. — Vay köpeğlü kızıl ayı ben miyim? Ulan marsık kendine baksana.

KAY. — Marsık senin anandır horoz herif.

KAV. — Hah şimdi buldun (aksırır)

KAY. — (Babalanarak üzerine yürür Kavuklu kaçar ve aksırır)

ZENNE — Aman bacı sen de ona mı uydun? (Önüne geçerek eve doğru götürür) Hadi yürü bu kadarı elverir.

KAY. — Bir yere gitmem baksana aksırıyor babaları başıma toplıyacak olmaz. (Giderler)

P. — (Gelerek) Birader ne yapıyorsun hiç kadına uyulur mu? Gel de şimdiki işi anlat bakalım.

KAV. — Durup dururken yerin dibinden çıkar gibi karşıma çıktı, pis arap, bunlar da kim İsmail?

P. — Tanımadın mı birader?

KAV. — Bu Ööööö.

P. — Anıma da tuhaf biri sizinki, arap da sizinkinin dedisi.

KAV. — Arkamdan mı geldiler, anlayamadım nereden çıktılar?

P. — İki gözüm sizin mahalle de, ev de değişti.

KAV. — Ne söylüyorsun İsmail bizim evi mahalleyi kaldırdılar da yerine başka bir mahalle ile başka ev mi getirdiler?

P. — Yok canım öyle şey mi olur? Yani sizinkiler bana müracaat ettiler, ben de onlara şuracıkta kutu gibi beş odalı bir ev tuttum.

KAV. — Desene bir buraya taşındık. Ya sana rastlamayaydım. Haydi biz eski mahalleye. Ne ise Allah razı olsun.

P. — Haydi birader düş önüme.

KAV. — İşte bak onu yapamam İsmail.

P. — Neden efendim?

KAV. — Ulan beni düşürmek istediğin yere bir kerre eğil de bak, eğer düşölür gibi ise ben de düşerim. Hem de neden düşürünü ona aklım ermedi.

P. — İki gözüm düş dedimse yüzü koyun düş demedim, o öyle bir tabirdir. Önüme düş de yürü. Öne düşecek biri bulursan düştüm önüme gibi tabirler pek çöktür. İşte bu da o tabirlerden biri değil mi ya?

KAV. — Anladım, öyle sen düş de önüme gidelim uzakda mı İsmail?

P. — Yok canım korkulacak gibi değil.

KAV. — Buradan ne kadar çeker dersin?

P. — Ne olacak canını Yeni Cami, Eminönü'nden, haydi haydi sürsün sürsün de Silivrikapı kadar olsun. Bu da çok bir şey değildir değil mi?

KAV. — Elbette bir şey değildir. Öyleya ya buradan Bağdad'a kadar olsaydı. Ulan söylediğin yol okadar kısa mı be?

P. — Canım sen de mübalağa ediyorsun haydi buyrun da yolda görüşürüz. Buyurun. (Yürürler) bak birader daha buradan başladı. Ya bir de semti gezersen aklın başından çıkar. Bak etraftaki bağ bostanlara, aman yarabbi bu ne güzellik.

KAV. — İsmail bu bizim kenarından gittiğimiz bu Neveihan dere neresi?

P. — Efendim o dereye Çirsun dere derler. (Hızla yürürler) Bir az gayret edelim de geçce kalmayalım. Hamdi efendi. (Hızı artırır) gerçi yorulduk, ama ne çare vaktile eve yetişelim.

KAV. — Ne o İsmail geç kalırsak vapur gibi evde iskeleden kalkar mı?

P. — Hayır efendim ev yerinden oynar mı? Öyle değil. Vakit gâip etmemek.

KAV. — Öyle ise yürüyelim.

P. — Birader şu denizin lefafetine bak doyulur mu?

KAV. — İçebilirsen mis gibi duyarsın. İsmail bak şu şamandıra da bağlı bir gemi var. O ne gemisi?

P. — Efendim o Avusturya hükümeti Pake kumpanyası şileplerinden, onlara hammalı bahri derler.

KAV. — Kuş mu o?..

P. — Canım ne kuşu, yük gemisi sen onları bırak da şu Üsküdar cihotinin güzelliğine bak. Yeşillere bürünmüş yüce dağlar adeta bir şiir manzarası arz ediyor.

KAV. — Ne masurası?

P. — Canım masıra değil manzara.

KAV. — İsmail manzara mı dedin, o ne demek?

P. — Amma da cahilsin Hamdiciğim. Canım sen oldukça mektep gördün neden böylesin?

KAV. — Biliyorsun ya ben mektebi dışından gördüm. Şimdi sen onu bunu bırak da daha ne kadar var? Harman beygiri gibi dairo içinde dönüp duracak mıyız onu söyle.

P. — Ne harmanı a birader. Silivrikapısı mesafesini kat edeceğiz. Dedin ya işte o yolu takip ediyoruz.

KAV. — Birader Silivrikapısı'nın mesanesi katıldı ise bize ne oluyor, hekim miyiz (**Yere oturur**) paydos. Ben artık şuradan şuraya kimıldanacak halde değilim.

P. — Aman birader yallah yallah şunun şurasında on ferah mesafe ya var, ya yok. Oda gözünü açıp kapayıncaya kadar gelir. (**Elinden tutarak kaldırmak ister**) Haydi canım çocuk olma.

KAV. — Çocuk olmadığım için böyle oldu, ben şuradan şuraya gitmem.

P. — Canım o kadar yoruldunsa şuracıkta tıranvay istasyonunu var bir tıranvaya daha olmazsa bir faytona atlar vaktile yerimize gideriz. Hadi kalk gelen geçen bize bakıyor birader. Yerlere geçeceğim birader beni rozil etme (**Çekerek kaldırır**) Hadi birader bir az dışını sık.

KAV. — Dış sıkacak kudret mi kaldı? (**Yürürler**)

P. — Bak birader tıranvay da geldi azıcık hızlı yürüyelim de yetişelim. (**Sürükler**) Hah yetiştik atla birader atla (**Sıçrayarak**) hep haydi birader ne duruyorsun atfasana, aman kondoktor efendi

sakın d    kleme hop (O    kları yerde tıramvaya atlama taklidi yaparlar) haydi. Bindik düşükle de gidelim (Düşük   alar gibi yapar) hadi oğlum varda destur hemşire oğlum bize iki bilet kes   elireminine.. (Kavuklu'nun elinin tutarak) yo vallahi verdirmem sen benim misafirimsin (Elini tutar) sana kat'iyen masraf ettirmem, hadi haydi oğlum sen ona bakma iki bilet kes al   u paranı da (Boyuna döner dururlar.)

KAV. — İsmail tramvay beni pek sarsıyor ben ineceğim. (İsmailin elini bırakır) hop (D  yerek tramvaydan atlar gibi yapar ve oturur) of.. of.

P. — Aman birader iki adım kaldık bak   uracı  a geldik kalk da gidelim.

KAV. — İsmail böyle bir tramvaya hiç binmedi  im i  in çok yordu. Haydi sen yürü ben bir az dinleneyim. Nasıl olsa sana yetişirim. Çünkü senin buradan bir yere gideceğin yok sana yetişirim.

P. — Canım bak   uracı  a geldik hadi kalk. (Tutar kaldırır)

KAV. — Haydi İsmail   urdan   ekil g  t de ben de kendime sel  met bir yol bulup gideyim. Yoksa ikimizi birden götürüp tıkkacaklar.

P. — Canım ne haddine nereye tıkkacaklar?

KAV. — Tımarhaneye oğlum tımarhaneye. Ulan bir saatte şurasını dört d  nd  k olduğumuz yerden bir karış bile ayrılmadık.   ıldıldın mı yoksa eğleniyor musun?

P. — Hayır birader öylesi değil. Cefayı çekmiş açık sefanın kadrini bilmez. Sen de evinin çoluk çocuğunun kadir kıymetini takdir edesin diye bir az çözmek istedim. Yoksa ne   ıldıldım ne de bir şey. İşte bak geldik. (Yeni dünyanın önüne gider bastonla bir iki vurarak) baksanıza efendim sizinki geldi.

ZENNE — Ya   yle mi efendim buyursunlar? (Dışarı   ıkarırlar) A ayul böyle sokak ortasında yaramaz çocuklar gibi ne oturuyorsun, ayıp değil mi? Haydi kalk da eve yürü (Elinden tutarak kaldırır) haydi.

KAV. — Ulan İsmail alacağın olsun. Ben de bunu senin başına bırakırsam bana da Hamdi demesinler. (Yeni dünyanın önüne gider otururlar)

KAY. — A a İsmail efendi bize bu evi tutmasaydı ne yapardık ayul. Ona söz söylemeyiniz.

KAV. — Ulan sen sus.

ZENNE — Bacımın dediği doğrudur o olmasa bizim halimiz nice olurdu?

B. H. — Bizi yüz üstü bıraktın gittin. İsmail efendi olmasa aleme rezil olacaktık. Haydi şurada otur da vücudunu dinle.

P. — Efendim allah rahatlık versin. Bir müşkülünüz olursa bendeniz köşede mahalle kahvesindeyim hemen bir haber kâfi. (Gider)..

(Zurna çalar Büyücü Hoca meydana gelir. Arkasında bir de çömezi vardır.)

HOCA — (Sağını solunu inceleyerek acaip biçimlere girerek yürür elinde kısa siyah bir değnek bir de kitap vardır. Arada bir kitabı okur. Okur üfler göğe bakarak) Evet görüyorum ta kendisi (Yine havaya bakarak çömeze döner).. bak sen de gör ne diyorlar. Hayır efendim ne münasibet (Acaip tavurlarla havaya doğru vaziyetler alır) Evet evet pek doğru efendim. Tabi elbette.. (Çömeze) duydun ya hey..

KAV. — (Derhal fırlayarak hocaların arkasından bakdığı yere bakar tuhaf tuhaf biçimlere girer) Ulan bu herif neler görüyor? Hoca efendi ben bir şey görmüyorum.

HOCA — (Hoca Kavuklu'ya bakarak) Sen sus sen öyle şeylere karışma. Görmüyor musun ey miskin. (Bir şeyler okur gibi yapar üfler eile havaya işaretler yaparak) Evet evet ta kendisi.. Peki baş üstüne...

KAV. — Haydi ulan sende bir saattir hava ile konuşuyorsun. Deli misin nesin?

HOCA — Def defol huzurumdan. Alem simya alem kimya havası-alemden, ilmi nücumdan bi behre herif. Keşfi giyabi alemi

maniye ulum funun cihan ne idem ki bilmez. Echeli cühelanın cehlile tecahülmüş hulaseten echel herif def defol. Elinin hamurile erkeğin işine karışmak senin ne haddine kalmış?

KAV. — Hadi ulan sen de kime yutturacaksın biz öyle mantara basanlardan değiliz. Bunlar püfycos, kim yutar ulan?

HOCA — Hiddetimi mucip olma, seni berbat eder, bırakırım. Hadi gözümün önünden çekil be herif.

KAV. — Ulan bayağa çıkışıyor. Burası benim mahallem, hem de kapımın önüdür, sen de kim oluyorsun da beni buradan kovmağa kalkıyorsun, sen defol.

CÜCE — Aman efendim hiddet buyurmayınız. Bu adam cahildir af buyrunuz.

HOCA — Sen sus bu cahilin cehlinden havvası cihanı halas hak gerekdir. Söyle defolsun zira hiddetimi mucip oluyor.

KAV. — (Cüceye dönerek) Ne dedi, ne dedi anlayamadım.

CÜCE — Aman birader hiddeti çok fenadır. Hazır git diye destur veriyor fırsattan istifade et te hemen savuş.

KAV. — Ulan elinden geleni ardına komasın. Korkanın gözü kör olsun. O da kim oluyor.

HOCA — Vay cahil gahlanın cehlile tecahül etmiş herif hiddetimi topunla çıkarmadan şuradan defol diyorum.

KAV. — Ulan burası benim semtim ,defolunacaksa sen defol-sana bakayım. (Üzerine yürür)

HOCA — Ya... Öyle mi peki öyle ise kabahat benden mün-defi olmuştur.

KAV. — Haydi ulan sende. Senden gelecek her türlü beleya hazırım. Düdüğüm sen de.

HOCA — Ya, öyle mi öyle mi, artık sabrım günah benden defolmuştur.

KAV. — Haydi ulan budala sen de şuradan defolacak mısın? (Üzerine yürür)

HOCA — (Elile acaip işaretler yaparak) Es teflehü mes tef-lehü estepeta...,

KAV. — (Saldırmak üzere donarak kalır)

HOCA — İşte senin layığın. Öyle kal da aklın başına gelsin. Her insan haddini bilmelidir. Yoksa bildirirler cahil seni (**Zenneler Kayarto hep beraber gelerek**)

ZENNE — Ayul burada ne duruyorsun böyle? (**Dokunur, Kavuklu olduğu yerde sallanır**) Eyvahlar olsun dostlar kocam dönmüş.

B. H. — Amanın dostlar başımıza gelenler.

P. — (**Gelerek**) Vay efendim sefalar geldiniz.

HOCA — Var ol İsmail efendi şefada daim ol. Şu horifi cahili şerifi tanır mısın?

P. — Evet efendim benim refiki şefikimdir. Şunlar da ailesidir. Efendim zatı haslarına karşı galba bir hatada bulundu. Öyle mi efendim eğer öyle ise efendim cahildir kusuruma bakmayınız af buyurunuz.

ZENNE — Efendim bu benim ehlimdir. Bir az kaba ve cahildir. Af buyurunuz efendim. (**Hep beraber yalvarırlar**)

HOCA — Pekala madem ki siz şahadet ediyorsunuz fena bir adam olmayıp ancak cahildir ve cahilin cahline başışlamamı reca ediyorsunuz ben de af ettim. (**Elindeki kitabı açarak değnekle havada bir kaç işaret yaparak ve değnekle Kavuklu'ya doğru bir kaç işaret yaparak okur**) Eftuha meftiha püff. (**Kavuklu esneyerek gerinerek ayılır**).

P. — Efendim teşekkürler ederiz. Bu bir zavallı her şeye akli ermez efkarı fıkardandır. Şayani afdır efendim.

KAV. — Efendim aktarı fıkardan merak eder.

HOCA — Her ne hal ise işte bu zevatı muhteremenin ve goluk çocuğunun şefaati niyazına hürmeten seni af ettim. Haydi var sevgilişime dua et te bir dahi öyle bilmediğin şeylere müdahale etme.

KAV. — İsmail ne dedi herif dua mı etti küfür mü?

P. — Birader canını kurtardık da hala münasibetsizlikde

devam ediyorsun. Ne diyecek sana nasihat ediyor. Öyle bilmediğin her şeye burnunu sokma diyor anlamadın mı?

KAV. — Anlamadım ama olur karışmam. İsmail şu herife yalvarsak da şunu bana da öğretse olmaz mı? Mademki bize iyilik etmek istiyor.

P. — Bilmem nasıl olur acaba muvafakat eder mi dersin?

ZENNE — Aman canım ne olacak yalvarınız belki gönlü olur da öğretir.

P. — Peki ama öğrenip de ne yapacaksın birader?

KAV. — Ulan amma da tuhafsın İsmail iş yok güç yok. Alacaklılar kapıları aşındırıyor. Bende on para yok. Kazanç yok. Ne yapacaksın demede mana var mı? Onun bunun kalıbına basarken beş kuruş kazanır hem borcumu öder hem de çoluk çocuk bir az gün görür be.

ZENNE — Bey de doğru söylüyor İsmail efendi baksanıza bizim halimize.

B. H. — Hakikaten de öyle İsmail efendi ne olursa senden olur bu adam senin sözünü kırmaz zannediyoruz.

P. — Peki durun bakalım yalvaralım. Belki de razı ederiz. (Büyücüye dönerek) Efendim lütfünüzün minnetdarıyız. Binanialeyh zatıalinizden bir ricamız daha var. (Zannelere dönerek) Hadin siz evinize gidiniz de bir yalvaralım (Hep birden giderler yeni dünyaya girer uzakdan seyir ederler)

HOCA — Ne imiş bakalım?

KAV. — Efendim siz bize....

P. — Canım sen dur şimdi saçmalarsın da işi bozarsın.

HOCA — (Kavuklu'ya) Nedir derdin?

KAV. — Şey efendim.

HOCA — Ne efendim?

KAV. — Şey efendim.

HOCA — Ne şeyi be adam? Siz bize dedin kaldın. Misafir ol mu diyeceksin. Eğer öyle ise ben kimsenin misafiri olmadım ve olamam azizim.

KAV. — Sabaha kadar sandalyede uyuklamak ve açlığa idmanın varsa evet bize misafir olunuz.

HOCA — Canım o da ne demek oluyor?

P. — Efendim müsaade buyurunuz da bendeniz arz edeyim. Birader sen dur.

HOCA — Buyurunuz İsmail efendi siz anlatınız bakalım.

P. — Efendim bu adam gördüğünüz gibi cahil olmakla beraber kalbi temiz ve ahlakı düzgündür kimseye fenalığı olmadığı gibi iyilik etmek ister bir fakir ve muhtacı muavenet bir halindedir.

KAV. — Evet efendim öyleyim. Fakir ve müştâk melanetim.

HOCA — Nasılsın nasıl?

KAV. — Mihrac melanetim efendim.

HOCA — O da ne demek oluyor?

P. — Efendim bendeniz arz ettim ya. Bilerek değil bir boş boğazlık olsun da ne olursa olsun. Siz lütfen bendenizin recasını kabul buyurarak bu âlemi havvanı bu biçareyi teallum buyurarak lutfedip ihya buyurunuz.

HOCA — Sizin sözünüzü kıramam fakat bu adam cahildir. Esmâi üzerine şifretmasın, korkarım.

P. — Efendim malum alileri olan bu ilmin bir kısmını yani geçineceği kadar malumat ihsan buyurunuz. Korkmayınız bendeniz mukayyet olurum da bir şey olmaz efendim. Olsun şu fakir biçare de kendine bir destur inayet buyrularak geçinmesi için muavenet buyurmanızı reca ederim.

KAV. — Evet efendim öyledir geçinmem için melanet buyurunuz.

HOCA — Anlamadım ne demek istiyorsun?

P. — Canım Hamdi efendi birader pişmiş aşâ soğuk su katacaksın. Ne karışyorsun birader azıcık sabırlı olsanız olmaz mı? Kendi işini kendi elinle bozacaksın. (**Hocaya**) Efendim arzettiğim gibi o bazan bu gibi saçmalar yapar kusura bakmayınız.

HOCA — Recanızı kabul etmek bir şey değil ama İsmail efendi bu adam bu gibi işleri idare edemez de esmayı üzerine sıçratır. Korkarım dedim ya edemem.

KAV. — Ederim efendim siz hiç korkmayınız. Sıçratmam işi geçiririm o zaman sıçramaz korkmayınız.

HOCA — Kim geçirir de sıçramaz anlayamadım?

P. — Aman efendim kimse değil refikasının adı Esmadır da onu söylüyorsunuz zannetti. Malûm ya yokluktan aralarında münazaa eksik değildir. Onu söylüyorsunuz zannetti. Kusura bakmayınız. (Kavukluya) Hamdi efendi bir daha lafı karıştırmalımallah çekilir giderim. Ne halin var ise gör şu işi bitirinceye kadar olsun sükûtu muhafaza et birader. İş senin menfaatin. (Hocaya) Efendim kendi kendine öyle şeylere dalar kusuruna bakmayınız. Recanızı kabul buyurarak bizi de, ailesini de, bu zavallıyı da sevindiriniz.

HOCA — Madem ki reca ediyorsunuz haydi kabul edeyim, ama İsmail efendi bu hususa tekeffül ederseniz.

KAV. — (Pişikâra sokularak) İsmail o tekfûr dedi ne demek o?

P. — Canım sus birader, işi bozacaksın senin nene lâzım (Hocaya) Hay hay efendim tamamilâ tekeffül ediyorum. Siz hemen lütfediniz.

HOCA — Mademki öğledir (Defteri değneği Kavukluya vererek) Buyurunuz fakat suistimal edilmiyecek.

KAV. — Peki efendim sulu istimler etmem. Fakat okumasını öğretmediniz.

P. — Çok teşekkürler ederiz efendim. Şimdi okunacak havası lütfen talim buyursanız.

HOCA — Pekala, (Kavukluya) buraya gel bakalım. Bana tekarrip et.

KAV. — İsmail ne dedi?

P. — Efendim yaklaş diyor ,durma sokul.

KAV. — Buyurun geldik.

HOCA — (Kitabı açarak) Şuraya dikkat et dokuzuncu babın on birinci faslı beraber okuyalım. Es tefelhü, mes tefuha estepeta. Oldu mu ezber ettin mi? Yalnız este peta de kâfi.

P. — Efendim öyle birden bire ezber edemez, fakat her halde bir kerre daha lutf buyurulursa fena olmaz.

HOCA — Başüstüne buyurunuz (Kavukluya) haydi beraber oku... estefetuha... mes tefe tuha.. estepeta haydi bir daha beraber oku (Bir iki defa beraber tekrar ederler bir defa da Kavuklu yalnız olarak tekrar ettirir) İşte bu oldu. Fakat bir de bunun açılması vardır. Onu da talim gerektir. Hadi o faslı da talim edelim efeteha... mefe teha... puf.. puf... puf... (Bir iki defa beraber okurlar) Nasıl ezberledin mi?

P. — Tabi efendim. Artık bendenize müşade buyurun da gideyim. (Gider)

HOCA — Haydi bakalım şimdi de kendi kendine oku da görelim netice ne oldu.

KAV. — Evet sen söylemesen ben bir tecrübe yapacaktım. (Kitabı açar bir kaç işaretler yaparak okur. Cüceye üfler cüce derhal donar kalır)

HOCA — Neyledin be hey cahil tecrübeyi benim çömezim üzerinde mi icra kılarırsın? Bana merbut bir şahsı mergubun üzerinde tecrübe edersin çekil gözüm görmesin.

KAV. — Çok söyleme sıra sana da gelir ha.

HOCA — Vay cahil cühelanın cehlile tecahül etmiş sefil nice olur. Üstadına edersün ihanet çekil gözüm görmiye köpek seni.

KAV. — Ulan bana mı zaten senden hırsımı alamadım bir de ağzını bozarsın.

HOCA — Dur öyle ise (Üzerine saldırmak ister)

KAV. — (Derhal kitabı açar değnekle işaret ederek duayı okur üfler hoca olduğu yerde donar kalır) Nasılmış düdüğüm beni dondurur musun (Burnuna sakalına dokunur cücenin önüne gider) Nasıl tecrübeyi beğendin mi bücür.. Eee canından bezen yok mu canım.

ZENNELER — (Gedir) A a. Ne yaptın ayul bu adam bize bu kadar iyilik yaptı böyle mi yapılır.?

KAV. — Sen bilmez misin bu dünyada iyiliğe kemlikdir. İşte ben de onu yaptım.

KAY. — Allah hismından saklasın, ayul iyiliğe kemlik olur mu hiç vallahi bizi defe korlar. Çöz haydi.

P. — (Belirir) Eyvahlar olsun Hamdi efendi nedir bu ettiğin kainatın teveccühünü kazanmış şayan hürmet alim fazıl bir zata ki, sana da büyük bir iyiliği dokunmuştur, birader ne yaptın. Bu rezalettir. Haydi çabuk göz, yoksa başına bin türlü felâket gelir azizim.

ZENNELER — (Hep birden) Ayul senin allahıdan korkun peygamberden utanman yok mu? O mübarek adam sana ölünceye kadar geçinecek bir marifet öğretti, sen de nankörlük ederek ona mı yaptın..

ZENNE — Alim allah senden boşanırim hadi bakayım çabuk şimdi çözeceksin yoksa dünyayı başına zindan ederim. Durma diyorum sana..

KAV. — Hay allah müstehakınızı versin kırk yılda elime bir fırsat geçti ona da rahat vermiyorsunuz. Allah müstehakınızı versin.

P. — Hamdi efendi bu yaptığın doğru mu? Duyanlar yüzüne tükürürler adamın bu kadar reca ile sana bir ekmek parası kazanacak bir iş bulduk sana sanat lütfeden adama sen ihanet ediyorsun. Bunun sonu fena olur ben gidiyorum ne haliniz varsa görün. (Gider)

B. H. — Ayul ne duruyorsun çözsene.

KAV. — Neyi çözeyim?

ZENNE — Nasıl neyi kör müsün, önünde duruyor haydi durma diyorum şimdi dünyayı başına zindan ederim.

KAV. — Seni de dondururum ama ne çareki lâzımsın. Durun bakayım (Defteri açar hangisi idi o hah buldum okur hocayı da çözer) Buyurun efendim çözdük.

HOCA — İyiliğe fenalık öyle mi ben şimdi gider on ikinci babın 24 cü faslını tetkik ederek bundan daha müessir olan bendi tatbik eder sana dünyanın kaç bucak olduğunu öğretirim. Ey çömez, haydi yürü gidelim de işimize bakalım. (Giderler)

KAV. — Haydi size uğurlar olsun. Haydi bakalım alacaklılar sizi bekliyor.

ZENNE — Onlar bizi öteki mahallede ararlar. Burayı nereden bulacaklar ayul?

KAV. — Haydin bakalım siz de eve onlar koku ile bizi bulurlar merak etme (Yürürler eve girerler)

(Zurna Kayseri havası çalar, Kayserili meydana gelir. Bir devir yapar, zurna durur.)

KAYSERİLİ — (Elini şakağına koyarak beste ile okur)

Hey hey.....

Garip kuş feryadı ciğerim yandı

Yoksa felek sana da sille mi çakdı

Azap ile bırakıp tek mi bıraktı.

İlgün ilgın eser yelin selanın selanın

hey.....

(Zurna ile beraber oynayarak)

Kapısı da kapıma bakar

Bakışı da yüreğimi yakar

Kayserinin kızları

Yumurtaya kuş takar, hey takar hey.

KAV. — (Yeni dünyadan) Al varan bir gelmeye başladılar.

P. — (Karşılayarak) Vay efendim Mayısöğlu sefalar geldi-niz. Hayır ola böyle bu vakit buralarda.

MAYISOĞLU — Yuh İsmail efendi kardeşlik ne diyeyim nice anlatayım. Biliyorum veresiye verdik de kütüçük ettik ne diyem bilmiyorum. Bu dünyada iyilikle kötülükle sona ereceğini düşünemedik, gitti.

P. — Anlayamadım sebebi seyyahatiniz alacak toplamak mı dersin?

M. O. — Düşüne bileydik. Dedim ya kardeş, veresiye verip de kötü kişi olacağıma verme de kötü kişi ol daha yakın olursun derler a, ben bilemedim.

P. — Anladım veresiye verdiğin adam kim onu anlayamadım.

M. O. — Ha şunu da anlatayım. Yukardaki mahalledeki dükkânım neyim var ya?

P. — Evet.

M. O. — Orada komşun neyin idi? Kavuklu mu, sarıklı mı, ne zıkkımın kökü diyorlar biri vardı.

P. — Hamdi efendi mi?

M. O. — He işte zıkkımın kökü kardeş, nebileyim sıfatına neyine bakdım da adam sandım idi. Emniyet ettik.

P. — Borcunu mu inkâr etti?

M. O. — Yok canım sıfatını kim gördü ki ne ettiğini bilek.

P. — Peki ne oldu?

M. O. — Ne olduğunu bilen yok, a it oğlu itinin sıfatını kim gördü ki kardeşim.

P. — Peki canım nasıl olur senden mal alan o değil mi di?

M. O. — He.

P. — Peki yüzünü görmedik diyorsun.

M. O. — Canım öylesi değil kardeşlik aldılar aldılar kuru bugazlarına geçirdiler de, bir gün mahalleden cehennemi olup gitmişler. Konu komşudan ne cehenneme gittiklerini öğrenmeye mecbur kaldım. Bu yana geldiklerini haber aldım da geldim, senin malûmatın var mı ki gözünün bebeğini seveyim?

P. — Evet bir iki gün evvel bir tarafa nakil hane ettiler.

M. O. — Amanın deyim gözünün bebeğini seveyim bana şu itin yuvasını, evini gösterir misin? Ocağına düştüm aşam.

P. — Peki ama mahalle arasında bir rezalet çıkarmamak şartı ile.

M. O. — Korkma kardeşim hiç bir kötü söz deyecek değilim.

P. — Pekala ben şimdi onu buraya çağırırım görüşürsünüz
(Gider. Elindeki şakşakla Kavuklunun başına vurarak)

P. — Hamdi efendi birader.

KAV. — (Sesini çıkarmaz)

P. — (Vurarak) Canım birader uyuyor musun Hamdi efendi nerdesin? Anladım galiba üst katta da kapıyı göremedin. Dur öyle ise (Üst kat penceresine bir taş atarak duyurabilir, geri çekilir. Yerden taş alır gibi eğilir)

KAV. — (Hemen fırlayarak) İsmail ne yapıyorsun?

P. — Efendim çaldım çaldım kapınızı bir türlü duyuramadım. Galiba kadınlardan da kimse yok. Senin üst katta bulunduğunu hesap ederek bir fiske taşı ile seni haberdar etmek istedim.

KAV. — Anladım ya, beni neden aradın?

P. — Canım elbette evden görmüşsündür. Senin yağcı Mayıs-oğlu gelmiş bir kaç kuruş hesabınız varmış, hadi gidelim de hesabını düzelt, burada bir kepazelik çıkarmasın.

KAV. — Nerde o herif? Haydi gidelim. (Yürürler)

P. — Buyurun alacağın adam zat bu mu?

M. O. — Hey tamam ta kendisi.

P. — Pekala siz hesabınıza bakınız benim bir az işim var. İcap ederse ben şurada mahalle kahvesindeyim çağırırsınız. (Gider)

KAV. — Sen beni aramışsın ne istiyorsun?

M. O. — Benim ne istyeceğimi bilmiyor musun? Fikrin iki-ye bölüğü herif.

KAV. — Bu da yeni küfür mü? Ulan ağzını topla yoksa büberim ağzını.

M. O. — Nideceksin nideceksin, ağzımı mı büzeceksin? Sen benim ağzımı torba mı sandın hey düdüğüm? Sen şu borcunu ver de yakarı bırakayım.

KAV. — Neyim de ne oluyor?

M. O. — Yağları neyi kör bugazına tıkdın da parasını ne-

yine vermeden bırakıp ne diye kaçdın? Itin ite döndüğü itin duvara sürttüğü.

KAV. — Ulan ağzını topla. Buruşturup durma kafam kızmaya başlıyor şuradan defolur musun yoksa?

M. O. — Yoksa nideceksin bacağımdan asıp da kolumdan mı serinliyeceksin? Dünbelek sıfatlı kıl kuyruk herif. Sen şu zimi öde.

KAV. — Sen şuradan namusunla çekilir gider misin yoksa belanı vereyim mi?

M. O. — Senden gelecek bela ne ola ki? Korkanın aklına şaşarım sende adam mı kıl kuyruk herif.

KAV. — Anladım sen belanı arıyorsun. (Gider defteri değ-neği evden alır gelir) Şimdi söyle bakayım ne istiyorsun?

M. O. — Ne istediğimi bilmen ki it oğlu it?

KAV. — Dur senin çarpılmak istediğini çok iyi bilirim.

M. O. — Bana bak nideceksin nideceksin çingene evinde musandıra mı aran kıl kuyruk herif. (Üzerine yürümek üzeredir)

KAV. — Estepeta mestepeta püf. Evet öyledir. (Elindeki değnekle işaret eder. Mayısoglu olduğu gibi kalmıştır. Yakasından tutarak) Gel bakalım Mayısoglu musun, gübre oğlu musun? (Bir kıyıya götürür) Otur dur bakalım daha ne kadar arkadaş gelecek. (Döner yani dünyaya gider oturur. Zurna Rumeli havası çalar. Rumelili meydana gelir bir devir yapar durur şu şarkıyı okur.)

RUMELİLİ —

Alişimin kaşları kare

Sen açtın sineme yare

Bulamadım dardime çare

Aman.....

Görmedin mi o civan alışımı

Tuna boyunda.

Evleri var hane hane

Benleri var kare kare

Sen açtın sineme yare
Görmedin mi o cıvan alışımi
Tuna boyunda.

P. — (Karşılayarak) Maşallah Hüsmen ağa sefalar geldiniz efendim. Bir hayli zamandır sizi göremedik nerelerde idiniz?

HÜSMEN — He be aretlik te burada pehlivan kahvesini kapattım çok Rumeli'ne kaan uzandım Dönüşten te görüşemedik ya.

P. — Başka bir ticaret mi yapmak için?

HÜS. — Te oplen öyle oldu ya, beş on kuruşcuk yaptım, hepiciğini koynuma koydum te gene te öğlecene buraya döndüm hepten.

P. — Şimdi burada bir dükkân mı falan mı açmak istiyorsun?

HÜS. — Te öğlecene yapmak istiyorum. Ama vardı eskiden bir az alacaklar ne onları toplamak isterim ahretlik düştüm ne onlar peşi sıra isterim toplayayım da onlara açaayım hangi bir ufak dükkancez.

P. — Demek eski alacaklarını toplamağa çıkdınız öyle mi?

HÜS. — Te öğlecene şimdi bizim eski mahhalde vardı hangi kahvehaneye.

P. — Evet.

HÜS. — Te orada var hanki bir kahve borcu onu arayorum.

P. — Kim acaba? Adı ne bu tarafa mı gelmişler?

HÜS. — Te ona derlerdi Amdî efendi. Kabukludur, kabuksuz mudur bilemiyerim te oncazlar bu köye göç etmişler sen bilir misin İsmail aga be?

P. — Evet tanıdım. Buraya nakil etti. Buyurun sizi evine götürüyim. **(Yürürler)** Hamdi efendi birader aman yetişsin sana müjdem var.

KAV. — Al bir tane daha dur bakalım buna da ne borcumuz var.**(Dışarı çıkar)** Ha sen misin Hüsmen aga, hoş geldin.

P. — İşte sizi buluşturdum artık ben gidiyorum. (Gider)

KAV. — Hayır ola ne haber?

HÜS. — Ne haberi soruyorsun be agam? Ne haber olacak te ben geldim hepten.

KAV. — Hoş geldin sefa geldin ne istiyorsun onu söyle?

HÜS. — Ne sorarsın susak kafalı bilmeyer misin, tam gü-müş para ile yedi mecit borcun vardı ya.

KAV. — Onun üstünden bir çok gün geçmiş. Unuttum gitti.

HÜS. — Ne söylersin be kalçin ağızlı te borcunu vermiyecek misin inkarımı geliyorsun ya.

KAV. — Oğlum geçmişe mazi, pişmişe kuzu derler. Hadi patırdı çıkarma da namusunla işine git. Nene lâzım.

HÜS. — Sen kahveleri içerken iyidi de şimdilik inkardan mı geliyorsun ya maskara?

KAV. — Maskara sensin, sen on birinci babın on ikinci bendini biliyor musun sersem ha öyle mi?

HÜS. — Ne söylüyorsun susak kafalı. Öyle okumakca söyleme sözleri kim seliyecek be kelçin. Sen şu borcu öde de elverir.

KAV. — Sen şuradan namusunla gider misin, yoksa buz gibi donar mısın dile benden ne dilersin?

HÜS. — Ne gevezelik edip durursun be sersem ödemiyecek misin borcunu e seninle eylenecek vaktim yok ne durursun çıkış paraları yoksa (Üzerine yürüyerek)

KAV. — (Elindeki değneği havaya kaldırarak) Estepeta mes-tepe ta nasıı.. (Hüsmen olduğu yerde donmuştur. Yakasından tutarak götürür Kayserili'nin yanına oturarak) Sen de burada istirahat et. Arkadaşların gelsin bakalım. (Döner eve girer) Yok mu alacak iş?

(Zurna Yahudi havası çalar. Cud meydana gelir bir devir yapar yeni dünyanın önünde durarak bir şeyler okur gidip sallanır. Kavukluyu görür korkar uzaklaşır bir şeyler okur üfler ve derhal uzaklaşır durur. Bir şeyler okur üfler.)

KAV. — Ulan bu da neşî. Dur bakalım (Yahudinin yanına gelince Yahudi kaçar) Ulan ne kaçıyorsun?

YAHUDİ — Korkdum be.

KAV. — Ulan benim nemden korkdun?

YAH. — Nesin beli deyî de ondan korktum.

KAV. — Hay kēppolu ulan neden belli değıl koskoca adamım görmüyor musun?

CUD. — Nesin nesin anlayamadım?

KAV. — Ulan kör müsün adamım.

CUD. — Uşak be nerde bu bolluk.

KAV. — Ulan kendine gel, alim allah tepelerim.

CUD. — Nasıl ben demedim mi nasıl ne yersin arka ayakla mı?

KAV. — Ulan çifti ağzını topla yoksa yırtarım ağzını, teres.

CUD. — Nasıl yırtarsın paçavra mı bu?

KAV. — Anladım sen beni belaya sokacaksın. Söyle bakalım sen burada ne arıyorsun?

CUD. — Sen kahya mısın ne istersen ararım sana ne be.

KAV. — Ulan ne ters herifsin be fena mı söyledim. Belki aradığımı ben biliyorum.

CUD. — Sen burada bekçi misin?

KAV. — Evet ben bu mahallenin bekçisiyim, söyle bakalım.

CUD. — Hadi be sen de bekçi böyle sıfatlı mı olur. Sura-ta bak be.

KAV. — Ulan kendine gel. Alim allah tepelerim kerata.

CUD. — (Başını açarak) Tepoyı buraya mı yapacaksın. Budalaya bak mam zer oğlu mamzeri adamdan tepe olur mu bana bak sen bu mahalleli misin?

KAV. — Ne yapacaksın?

CUD. — Birini sana soracağım da.

KAV. — Ne yapacaksın?

CUD. — Bekçi demedin mi, yerini sana soracağım.

KAV. — Ulan ağzını topla şimdi gırtlığını sıkacağım ha.

CUD. — Ne var ne darılıyorsun be. Sen demedin mi ben burada hepsini bilirim? Ben de soruyorum.

KAV. — Ulan ağzını topla gelirsem ağzını yırtarım. Murdar kerata.

CUD. — Ne var be ne oluyorsun darılıyorsun, bir adam bir adamı ararsan bir başkasına sormaz mı?

KAV. — Ulan hala daha söylüyor vallahi gelirsem yanına beynini patlatırım. Gel çıfıt.

CUD. — Vay vay vay beniyi mi sen mi patlatacak? Amanın can kurtarın allahını seversen. Mor suvanlar kurtanmaz mısınız beni kafasını.

KAV. — Vay keppolu yaygaracı vay. Ulan yanılsam da su-ratın budur diyip bir yumruk konsam o zaman ne olacak.

CUD. — (Feryat ile iki elini yüzüne kapayarak dayak ye-miş gibi olduğu yerde kıvrılır tepinir haykırır) Amanın suratım aman öldürecek misin be kuzum buradan kimse yeğmesin mi? Aman aman.

KAV. — (Olduğu yerden) Al ulan öyle ise dayak öyle ol-maz böyle olur. (Karşısında bulunan birini vurmuş gibi hiddet ve şiddetle yumruk sille tekme taklidi ve hareketi yaparak) Al bunu da seni köppoğlu seni. Ulan beni ne sanıyorsun ufacak te-fecik gördün de kara mürsel sepeti mi sandın? Seni edepsiz herif seni.

CUD. — (Hakikaten dayak yer gibi yerlerde mırıldanır, te-pinir feryad ederek ağlayarak) Amanın suratın amanın kafan vur-maşana be sana ne yaptık ne kabahatim var bir adam sana birini sorarsa böyle mi cevap verirler? Amanın amanın be insafın yok mu mamize oğlu mamize merdayım adamsın be. (Ağlar)

P. — (Gelir) Aman efendim bu ne bu Hamdi efendi insaf et yahu. Bizim sevdiğimiz kuyumcu Azerya efendiyi bu derece hır-palamak da olur mu a birader? (Çökerek yanına giderek orasını burasını yoklar) Vah azizim vah ne ne canım onun da hiddeti ya-mandır a birader sen de kim bilir neler neler söyledin de kızdır-

din. Hamdi efendi birader sen de amma da insafsızcasına döv-müşsün. A iki gözüm kabahati ne kadar büyük olursa olsun bu derece dövülmezdi ki kardeşim.

KAV. — İsmail sen de bilirsin ya benim hiddetim ağırdır. Kafam kızınca dünyayı gözüm görmez. Ağzımı bozdu da canımı sıkıdı. Ben de vurdum silleyi yumruğu tekmeyle yorgunluktan canım çıktı.

CUD. — Aman vurmasana be.

KAV. — Gördün ya İsmail sen de şahit oldun.

P. — Hangi dayağa.

KAV. — İşte şimdi senin gözünün önünde vurdum görmedin mi yahu.

P. — Vuran kiran olmadı yahu sayıklıyor musun birader?

KAV. — Hah işte yahudinin feryat etmesi bağırıp, çağırması hep böyle dayakdan oldu.

P. — Aman azizimi sen olduğun yerden kimilclamadın ki mezap olsun.

KAV. — Bizim muharebeler hep böyle herkes olduğu yerde dayak yer (**Uzaktan dövme taklidi yapar**) Nasıl gördün mü yaygaracı herifi.

P. — Canımı meramına neden çıktı?

KAV. — Ona sor da söylesin.

CUD. — Evet İsmail efendim ben sor da söylesin.

KAV. — Görüyor musun göya dili dönmiyor. İşte merane bundan çıktı yoksa bu herif bu kadar dayak yemiyecekti. Kerata boyuna yutturuyordu.

P. — Her ne hal ise Azarya efendi burada ne arıyorsunuz?

CUD. — Ben mi öbürsü mahallede bir hanıma bir elmas yüzük verdim yarı parası veresiye bıraktı şimdi yeldim parayı almaya baktım o evden kaçmışlar ona buna sordum.

KAV. — Bak İsmail yutturuyor.

P. — Hayır efendim telüffuzları iktizası diileri kayar, baş-

ka başka şey değildir. Evet Azarya efendi demek burasını sağlık verdiler.

CUD. — Evet burasını salladılar.

KAV. — Öyle ise kolay burası da seni sallar, ödeşirsiniz.

CUD — Dur be kuzum sen ne hırlyorsun?

KAV. — İsmail şu çıfıtı def et, bir yerini kıracağımı başıma bela olacak.

P. — Dur canım acele etme hiddetle kalkan zararlar oturur derler, ben şimdi meseleyi hal ederim. Azarya efendi öbür mahalleden nasıl sağlık verdiler?

CUD. — Yok be kuzum salatalık vermemişler ben sordum da o da söyledi.

P. — Nasıl tarif ettiler.

CUD. — Bu hanımlar bir kabuklunun karısıdır, demişler, adını hancı efendi mi odacı efendi mi nasır söylemişler işte o bu yatarafa yelmiş ben de onu sordum.

KAV. — İsmail şu çıfıtı def et, deminki taklidin bu sefer hakikisi olacak başım da belaya girecek.

P. — Aman birader sen de tuhafısın, adam bir şey söylemiyor, dili döndüğü kadar dürüst söylemeye çalışıyor. Sen de kıızıyorsun? Evet Azarya efendi o aradığınız zat Hamdi efendi işte bu zattır.

CUD. — Şimdi ben mi bunu uzattıracağım?

KAV. — Anladım İsmail senin de bir halt edeceğin yok. Haydi sen işine git ben kendim bu işi hal ederim. Görüyor musun ne diyor sen bu zattır dedim ya uzaktır anladı guya. **(Eve gider)**

P. — Ne haliniz varsa görün sana zaten söz geçmez ki **(Gider)**

KAV. — **(Defterle değneğini almıştır gelir)** Ey söyle bakalım. Kimden para istiyorsun?

CUD. — Ne var sordun sen mi ödeyeceksin yoksam?

KAV. — Evet ben ödeyeceğim. Çabuk söyle ne borcumuz var?

CUD. — Çok deyil be ne korkuyorsam ne telaş ediyorsun, olan olsun eğerksen mecidıyeden yukarı değildir.

KAV. — Şimdi eşek ben miyim sen misin anlaşılır. (Elindeki değneyi kaldırı) Estepeta mestepeta püf. (Cud olduğu yerde kalır. Onu da ötekilerinin yanına götürür oturarak) Gel bakalım bir az sen dinlen. İstirahat et. (Döner yeni dünyaya gelir) Ey canım yok mu alacaklı? Borç ödiyoruz.

(Zurna Hırbo havası çalar. Hırbo gelir meydanı döner, Kavuklunun önünde durur ve şu beyiti okur :

Gag ötüş göi kenarında hep ala gazdır

Hayvan gümesünde bulamazsun boyuna sun azdun.

KAV. — Al bir tane daha (Zennelere) Buna da mı borçluyuz?

ZENNE — A inan olsun bundan benim haberim yok.

KAV. — Dur bakalım şimdi anlaşılır telaş etme.

HİRBO — (Sağa sola bakarak) Ulan şurlarda heç de bir insan görünmüyor. Acap hayvanlar yuvasına mı vardık?

KAV. — (Karşılayarak) Merhaba dayı.

HİRBO — Dayın da çıksun.

KAV. — Hoş geldin hemşeri.

HİRBO — Hemşeri gibi boynun altunda kalsun.

KAV. — Herif bunu da beğenmedi, acaba ne demeli? Hoş geldin iki gözüm.

HİRBO — İki gözün bir delikden fırlasın.

KAV. — Vay canına herif bayağı hiddet ediyor. Dur bakalım belki böyle istiyor. Merhaba ciğerim.

H. — Ciğerini dişliyesun.

KAV. — Bu da olmadı, merhaba komşu.

H. — Gonşunun da, senun da boynu altunda kalsun.

KAV. — Ha... dur öyle ise.. merhaba ayı.

H. — Merhaba hemşeru, merhaba canım.

KAV. — (Hayretle) Haaaaaaa... herifin istediğini anladım. Dur öyle ise merhaba hoş geldin ayı oğlu ayı.

H. — (Boynuna sarılarak) Merhaba hoş bulduk. İki gözünün bebeği. Hoş bulduk sefa bulduk. Nasulsunuz eyi misunuz? Allah eyulik versun. Çoh yaşa, sağ ol, var ol.

KAV. — Amanın herifdeki sevince bak, ama da tuhaf şey ne ise dur bakalım e ayı dayı buralarda ne arıyorsun?

H. — Ey gözünün bebeğini yiyeyum, ne güzel konuşma konuşuyon. Hemşerim ağzunu seveyim.

KAV. — Ayı dayı onu anladık buralarda ne arıyorsun, onu soruyorum.

H. — Anladım burada ne mi arıyorum? Buralar bığıl kuyruk İsmail efendi dedikleri biri vardı onu aradım. Sen biliyor mu?

KAV. — Biliyorum ayı dayı, pek mi lüzüm?

H. — He ondan öğrenecek şeylerim var.

KAV. — Ne öğreneceksin?

H. — Efendim aradım bir kaç avrat var da onu öğreneceğim.

KAV. — Nasıl avrat? O da senin cinsinden mi?

H. — Anlamadım.

KAV. — Onlar da ayı cinsinden mi?

H. — Yok ulan yok. Ne gezer onlar bizden olsalar da böyle mi olurdu, hiç bir Anadolu uşaklar. Tövbeler olsun boynuna olmaz olan bunlar çok genişiler.

KAV. — Sana yoksa fenalık mı ettiler?

H. — O da söz mü hemşurum. Ettikleri kötülük yenir yutulur şeyler değil.

KAV. — Peki İsmail efendi bunlara ceza mı verecek?

H. — Yeh ulan yoh o ne ceza verebilir, o cezayı ben kendim verecektim. Anladın mı hemşerim, ben kendim vereceğim o kadar.

KAV. — Öyle ise İsmail efendiye ne arıyorsun?

H. — Ulan sen de eşşegün birîsun. Ulan şu kañcuklardan bir de ne cehenneme gittiklerini bilsem o kıl kuyruğu arar mıdum hey.

KAV. — O da doğru ya, peki şimdi İsmail efendiyi mi bulacaksın?

H. — He onu bulmak gerek o biliyormuş.

P. — {Öteden görünür} Vay maşallah Himmet usta efendim sefalar geldiniz.

H. — Hah ulan İsmail efendim sefan artsun. Evvele ben de seni arıyordum. Nerdesun ulan merhaba o ney işe.

P. — Merhaba keyifler iyidir inşallah? Hayır ola bu taraftarda böyle?

H. — Eksik olma İsmail efendi. Agnadurun.

KAV. — İsmail seni aradığını anlayınca ya kadar akla kararı seçdik artık bir az sen uğraş ben gidiyorum. {Gider yani dünyaya} Oh ben işi anladım ya, belki de değildir. Dur bakalım. Ulan tanıyor musun ben bilmiyorum belki bacım yufka almıştır.

P. — Peki allah iyilik versin hayır ola beni arıyormuşsun. Ne var bakalım?

H. — Bu ne ola İsmail efendi malum ya bizim başımız dara gelince himmadak seni ararız. Sen bizim babamız gibisin işte bu gibi beyazdan olduğu gibidir. Nerde kafam dara vardır bu derdime de gene sen derman bulacaksın.

P. — Peki amma derdini anlat bakayım. Merhem olabilecek miyim.

H. — Efendim senin anlayacağın şu Keçeciler mahallesinde birini beş kuruş takdim, şimdi oraya vardım şu bizim beş on kuruşumuza begenesun İsmail efendi. Ulan damı bomboş hep kimseler yok. Aklım zıvanasından az kalsun fırlayacakdı. O yanda bakkala çakkala, o yana bu yana sordum, soruşturdum senin bu tarafa vardıklarını haber ettiler. İşte bende koştum sana geldim. Biliyor mu şu donkuzları?

P. — Anladım ama; ismi cismi yok mu bunlar buraya gün-

da iki üç nakil eksik olmaz. Buradan da başka yere gidenler var. Bunun için gelenlerin isimlerini olsun bilmek icap eder, senin aradığın ailenin reisi veya erkânından birinin ismini olsun biliyorsan iş kolaylaşır, biliyor musun?

H. — (Bir az düşündükten sonra) Ulan bak bir kerre gördün mü şimdi?

P. — Ne oldu bilmiyor musun? Biliyordun da unuttun mu?

H. — Yok efendim. Yok doguzun adın madını bileyodum ama nasılsa aklımdan gitmiş. Mümkün yoh bulamıyon.

P. — Dur öyle ise, yeni gelenlerden isimlerinin bildiklerini sayayım. Öyle bulabilir misin acaba?

H. — Hele bir de de bahalım.

P. — İki gün evvel gelen mutaf Mustafa usta?

H. — Yoh o değil.

P. — Bir hafta mukaddem Zehra molla hanım taşındı o mu?

H. — Yoh efendim. Yoh evine deyul kardeşim. Dur efendim aklıma bir şeyler geliyor. Galiba gabuklumuymuş kabuksuzmuymuş, aklım almadı. E yine bir şey geliyor aklıma anadın mı?

P. — Ha anladım. Ona kavuklu Hamdi efendi derler. Onu tanımadık adam azdır. Onda mı alacağın var ve ne kadar, çok mu?

H. — Yoh canım kendine bir şey vermedim. Evimden yufka kadayıf madayıf aldılar. İşte iki üç yüz kadar borçlu.

P. — Yahu amma da kadayıf almışlar.

H. — Canım sade kadayıf değil yufka var efendime diyicğim yoçurt moçurt var ya senin agnıyacağın, evden aldılar biliyorum kendinin haberi var mı yok mu?

P. — Pekala ben sana şimdi Hamdi efendiyi yollarım. Onunla hesabını kesersin olmaz mı?

H. — Sen biliyorsun hinci gönder. Ben burada beklerim.

P. — Pekala bende şimdi gönderirim. (Gider, yeni dünyayı şakşakla çalar) Hamdi efendi, birader uyuyor musun? Yahu ahbabından biri seni arıyor.

KAV. — (Gölerek) Ulan hangi uyku İsmail şurada gözünün önünde oturuyorum da ulan ne uyduruyorsun. Alim Allah kim beni arayan?

P. — Deminden konuştuğun Himmet ağa.

KAV. — Ne yapacakmış yoksa bu da mı alacaklı İsmail?

P. — Haydi gel de bak. Para mı vereceksin, yoksa maval mı okuyacaksın biliyim gel de görüş. (Yürürler) Himmet usta el işte senin aradığın Hamdi efendi siz şimdi kozunuzu pay edin. Ben gidiyorum. (Gider)

H. — O ulan kabuklu Hamdi sendün de bana ne diye demedin?

KAV. — Sen bana İsmail efendiyi sordun. Hamdi efendiyi sordun mu?

H. — O da doğru ya. Her ne ise şimdi ne olacak?

KAV. — Ne olacak, e ne olacak?

H. — Efendi mahallede baş on kuruş hesabımız var ben de bu ez sılaya varıyorum. Ne kadar veresiye varsa onları da devşirip koya varacağım. Şu sizin hesabı da görelim, olur mu?

KAV. — Hepsı ne kadar, çok mu?

H. — Çok bir şey değil. 450 kuruş kadar tutar.

KAV. — Ulan amma da almışlar, be vay köppoluları.

H. — Ne olacak pek mi çok geldi?

KAV. — Ondan değil bu gün param yok vereyim.

H. — Pek güzel sen verecek ol yohsa ben yarın da gelirim.

KAV. — Ha bak yarın da evde yokum. Çünkü Cuma namazına giderim.

H. — Zarar yok hemşerim öbürsü gün gelirim.

KAV. — Öbür gün Cumartesi mühim bir iş için Şeyhislam kapısına gideceğim. Pazar günü hristiyanlar kapalıdır bir yerden para bulamam. Pazartesi yılbaşı bankalar kapalıdır. Salı Çarşamba perşembe günü de açmazlar.

H. — Ne annaduk. Ulan günlerden hepsini saydın, yoksun, ben de cük sen borcunu ev uşagana bıraksan olma mı?

KAV. — O senin dediğin parası bankada olmayanlar içindir.

H. — Güzel ama haftanın her günü de evde yokum diyon, ne vakit sana gelmeli ki?

KAV. — Hafta günlerinden başka bir gün ne vakit istersen gel, derhal parayı al.

H. — Ulan benimle eyleniyon mu? Hafta günlerinden gayrik gün olur mu, ben anlıyorum sen domuzluk edüp borcunu öde-miyeceksin de enma ben almasını bilurum.

KAV. — Anladım hemşirem anladım. Sen dur burda da ben gidip evden senin alacağın parayı getireyim. (Gider kitapla çubuğu alır gelir) Hah şimdi şöyle bakalım benden bu parayı nasıl alırsın?

H. — Nasun mu alurum? (Saldırır) İşte boynuna sarılıyo.

KAV. — (Çubuğunu kaldırarak) Estepeta mestepeta püf.. (H. donmuştur) Gel bakalım, sen de arkadaşlarını yanına (Sürükler götürür oturtur) İş kolaylaştı amma bakalım sonu ne olacak. (Yeni dünyaya girer oturur)

(Zurna laz havası çalar, Laz meydana gelir oynayarak şarkısını söyler)

Ha buradan aşagu ha buradan aşagu
Ben inemem inemem ben inemem inemem
Küçücüksün sevdiğüm küçücüksün sevdiğüm
Sözüne inanmam sözüne inanmam
Ho olayum olayum seni nerde bulayum
Seni bulduğum yerde el boynuna dolayum

KAV. — (Derhal yerinden fırlayarak lazin oyununa katılır, birlikde oynamaya başlar. Zurna durur, oyun da durur)

LAZ — Ey uşagum neredüsündür?

KAV. — Ne yapacaksın.

LAZ — Yakarum huruni bileysun. Hemşerimsun diye sordum, doğru da bana.

KAV. — Hemşeri o.

HAYRETTİN— Hemşerimsen oy gurban olayum sana nerelisin?

KAV. — Hemşeri hey.

HAY. — Hupalu musun, hemserumsun. Mapavrili misun. Rizeli misun Ofli misun, Tırabzonlu misun, Gümüşhaneli misun? De ba gözünün bebeyunu seveyum.

KAV. — Peki ama dur da sev.

HAY. — Sen demeye başla da inanayum babacugum sen demiye.

KAV. — Ha anladım senin dura... (Yürür)

HAY. — (Arkasından gelir) Darundun mu nereye gidesun? Yoksa kaçmayasun dinla bak ne diyerekdum saa.

KAV. — Anladık canım durmayorsun ki.

HAY. — Bak hala da demiyesun nerelisin, yoksa Harputlu musun? Ha bu horani nereden bileyosun söyle naa?

P. — (Meydana gelir) O maşallah Hayrettin aga hayir ola?

KAV. — (Koşarak Pişikârın yanına gelir lazla karşı karşıya getirir ve aralarından sıyrılır)

HAY. — Oy kurbanın olayum saa sen burada musun bo-yacakdum.

KAV. — (Uzakdan bakarak) Kurtuldum.

P. — (Lazla konuşarak Kavuklu'nun yanına gelirler. Kavuklu ile karşılaştırır ve savuşur) Haydi konuşun.. Bir az da buna anlat.

HAY. — (Kavuklu ile karşılaşmıştır) Oy gözünün bebeyunu seveyum ha bu adama sözümü anlatamadım sen daha söz anlar bir adama benzeyesun. Evvela de bana nerelisin?

KAV. — Ulan ara ver de sor (Kaçarcasına yürür)

HAY. — Tamam ben de sana onu diyecekdum, bırakmadın ki ha bu sözümü bitureyim. Dimedun bana nerelisin?

KAV. — Bir lakırdı söyleyecek kadar ara.

HAY. — Evet erede diyeceydun. Nerelisin? Günah benden gitsun ben surayurum, dimeyesun.

KAV. — (Çabucak dönerek Hayrettin'in ağzını avucu ile kapar) Dinle beni ne istiyorsun? Burada kime geldin kimi arıyorsun. (Elini açar)

HAY. — Oy uşağım bıraktın mı diyeceğümü diycyum. Ha burada kimi ararım onu mu sorarsun?

KAV. — (Elile gene ağzını tıkararak) İstey, gel bakalım ötesi buna söyle (Pişikâra götürür) İsmail dinle (Bırakır) yurna heblir (Derhal savuştur)

HAY. — Oy bobacugum ha bu adama dendum sana deyeyum ben buraya neye geldum biley musun nerden bileceksun, işte ben de onu diyecekdum, dinleyey musun. (Yürürler) Hadi burada ben de onu diyerekdum, dinleyey musun. (Yürürler) Hadi burada benu dinleyecek senden başka bulamadum kimseyu. (Kavuklunun önüne gelmişlerdir) Ha bu adama..

P. — (Hayrettini Kavukluya teslim eder savuştur) Buradan ötesini de buna anlat. (Gider)

KAV. — (Yürüyerek) Anladım seni susdurmak kolay olacak (Yeni dünyanın önüne gelmişlerdir.) Yahu şu benim değnek-le kitabı çabuk veriniz. (Verirler hemen yürürken değneği kaldırınca) estepeta..... (Laz donmuştur yakasından tutarak sürükler ötekilerinin yanına götürür oturtur) Otur bakalım yorulmuşundur bir az dinlen, hadi nöbet yerine, müşteri bekle miye.

(Zurna Arnavut havası çalar, Arnavut meydana gelir bir devir yapar Arnavutca türkü söyler Kavuklu olduğu yerden katılır)

P. — (Karşılayarak) Maşallah Bayram aga hoş geldiniz se-sefalar getirdiniz. Hayır ola efendim epi zemandır görünmediniz.

BAYRAM — Ho bire İsmail efendum, sen bu Hamdi'yi bilirmisin? Vallahi bu herif haçan geçecek halimde tövbeler olsun efendum kurtaramaz bire vallahi kokasın.

P. — Efendim hayır ola fena hiddetlenmişsiniz zan ederim. Bizim Hamdi efendiden bahsetmek istiyorsunuz.

BAY. — Ben mi o herifle bahsedeceğim. Ne münasibet bire yahu o kim oluyor, bu herif dolandırmış her tarafı.

P. — Çok şey ağızından hiç böyle bir duymadım. Ve öyle zannedirim ki buyurduğunuz gibi ruya değildir, hayır ola bir az bana anlatır mısınız iki gözüm.

BAY. — Ne hanlattıracağım. Bir İsmail efendim bu adam dil namuslu ester bire kardeş yapsın yapsın ticaret hobire bilmez nasıl yapsun. Bozmuş namus ister doğruluk.

P. — Evet haklısınız azizim. Pek akli ermez. Sizle ne gibi bir iş yapmak istedi.

BAY. — Nasıl halış veriş bu hedam çok fena çok.

P. — Anladum efendim ya ne gibi ahzu ita yaptınız.

BAY. — Ne haz heta anlamadım, bere Hesmail hofendicum.

P. — Efendim sizden koyun filan mı aldı demek istiyorum?

BAY. — Ne münasibet bire ya höyle olsaydı ne olacaktı.

P. — Efendim yoksa deri yün filan mı?

BAY. — Yok bire yahu.

P. — Yoksa size bir komsuyenciluk falan mı yaptı?

BAY. — Hevet ister yapsun komusyon var müşteri dedi. Yolladım siğir boynuz oldu. Bir ay yok bir cevap işte ona sebep geldim.

P. — Ha anladım efendim bu hususu bana da anlattı. Bir türlü becerememiş. Daha doğrusu boynuz isteyen adam ortadan gâip olmuş, bu işin erbabını da bulamamış, çok uğraşdı fakat bir türlü boynuzları başından atamadı.

BAY. — Hala başında mı kalmış?

P. — Evet ümid ederim ki başından da def edemiycek. Zira bu hususun ticaretinde henüz acemidir.

BAY. — Hanladım bire kardeş madam hoyledir neden vermez geri?

P. — Efendim bu güne kadar belki bir müşteri bulurum hülyasile bekletti. Kendisi burada uzakda değil, çağırayım da siz görüşün. Daha iyi olur. (Gider, Kavukfuya) Hamdi efendi birader meşgul değilsen bir az dışarı gel.

KAV. — Ulan yüzüne bakarak önünde olduğum halde hala

dışarı gelen yak çocuk mu aldatıyor misafirlik mi oynuyoruz, anlayamadım. Buyurun geldim, hayır ola?

P. — Canım seninle şu celep Bayramı gelmiş aranızda bir iş verişimi varmış ne imiş seni bekliyor.

KAV. — Ha anlatadım dur öyle ise hazırlıklı gideyim. (**Zenne-ye**) Hu bana bak.

ZENNE — Gene ne var?

KAV. — Müşteri.. Şu benim büyü kitabile değneği versene.

ZENNE — A.. kör müsün ayul yanında duruyor. Al da git.

KAV. — Belki kaldırıp dolaba falan koymuş olursunuz diye sizden istedik, fena mı ettik?

B. H. — Allahı allahı ne dolabı, ne sandığı ayul, bizimle eğleniyor musun sen? Nedir?..

P. — Canım şimdi münazaayı bertaraf et de, adamcağız seni bekliyor. Hadi ne alacaksan al da yürü, ben gidiyorum.

Efendim haberdar ettim geliyor. (**Gider**)

KAV. — (**Bayram'ın yanına giderek**) O maşallah hoş geldin.

BAY. — Hecan boş geldim. Sen ben geldim sana ne oluyor?

KAV. — O da doğru ya peki. Söyle bakalım Bayram aga benı aramışsın hayirola?

BAY. — Ne hayir ola bire sen nasıl insan utanmaz mı?

KAV. — Hayirola ne olmuş ki?

BAY. — Nasıl ne holmuş ki, daha ne olacak bire hüyle peyler yapmışsın ki lazım.

KAV. — Sen bana baksana bayram mısın ramazan mısırı şuradan namusunla çekilip def olur musun yoksa..

BAY. — Ne namus kim çekiliyor hu bire budalavar kaza amma neme lazım içerde boş yere haydi çok dil lazım laf çıkart şu senin hesap görüldü o zaman tamam.

KAV. — Ne hesabı Bayram aga senin gönderdiğin mal kof çıkmış para etmedi. Hepsi olduğu gibi duruyor. Başına bela, istersen al da götür.

BAY. — Yok almak mal geri hobire lâzım para.

KAV. — Yoksa..

BAY. — Nasıl yok dil mi mal almışsın dil benim şimdi bu mal senindir almam mal geri. Kaç kuruş yapıvermek lâzım bu para.

KAV. — Anlayorum sen bela çıkarmak istiyorsun, lakin benden bulma haydi belanı başka yerden ara.

BAY. — Hub bire şimdi böyle mi olduk? Heçan almak isterdin mal dildi böyle. Bire sen dil misin köpek gibi yalvaran da.

KAV. — O senin babandır. Gıt dâva et alacağın varsa. Ulan sana malını geri vereyim diyorum oraya yanaşmıyor-sun, para eder bir şey olsaydı sen bana verir miydin? Yahut geri veriyorum kabul ederdin. Başından attın ya oh babam bir de para istiyorsun. Nerde bu bolluk, hadi şuradan çek arabanı.

BAY. — Bozma ağzını bire ben hayvan mı araba çekece-ğim. Hadi ne duruyorsun? Çıkar bire töbe estafurullah. (**Tabancayı çekerek**) Bir kurşunı bunda olacak diyorum haydi durma.

KAV. — İş oraya geldi ise allah kerim. Evvela sen o ta-bancayı yerine sok bakalım.

BAY. — Tabanca yerine tövbe tövbe ne zaman kuruşlar gelir o zaman tabanca yerine.

KAV. — Demek gelmez isi o zaman kırıştım öyle mi? Sen bana baksana cöğüm sen kurşun gibi buradan def olur musun yoksa?

BAY. — Yoksa ne var. Bir şey mi yapacaksın ne zaman sen çıkarıyor piştovu ti bu o zaman tamam haydi durma paraları çıkar.

KAV. — Piştovsuz olarak yapacağım.

BAY. — Hacan yok piştov yapamassın bir şey. Haydi çıkart tabanca bakalım evvela senmi benmi ölüyor.

KAV. — Vay köppollü ulan bu herif sahiden vuracak be, dur öyle ise beklemeye gelmiyecek. (**Değneği kaldırır**) Al tabanca sana estepete..... (**Arnavut donmuştur. Yakalayarak onu da**

ötekilerinin yanına oturtur.) Haydi biraz istirahat et bakalım ey canım dondurmaya gel. Yok mu iştahlısı yoksa kapayorum dükkânı (Yeni dünyaya girer oturur. Zurna Denyo için hava çalar. Denyo meydana gözükür, boğazından bağlıdır, başında yırtık fes ve yahut fener olmazsa bir takke elinde bir tahta parçasını araba gibi çekmektedir. Koşarak meydana gelir.)

DENYO — Dih ulan diğ be (Ardına bakar) disene be (Kavuklunun önünde durur) Hanım amca baksanıza şuraya.

KAV. — (Yerinden fırlayarak) Ne o?

D. — Araba.

KAV. — Ne arabası?

D. — Eşek amca.

KAV. — Vay Köpoğlu, ulan kim eşek?

D. — Adam sen de, diğ ulan hadi yürü be.

KAV. — (Arkasından koşarak) Ulan Eşek.

D. — (Ağlayarak) Kim ester o be amca?

KAV. — Ulan ne ağlıyorsun?

D. — Baksana eşek ben değilim dedin.

KAV. — Ulan seni dövürim. O zaman rahat rahat ağlarsın, hadi defol şuradan.

D. — (Koşarak) Sen de dümbelek ol emi.

KAV. — (Ardından koşar yakalar) Bir daha söyle bakayım ne olayım?

D. — Ne mi olacaksın, herkesin başına bela.

KAV. — Ulan seni dövürim.

KAV. — Ne dedin ne dedin?

D. — Ben de sana söverim.

KAV. — Ulan sen başıma bela mı geldin. Hadi sana on para vereyim de git camî avlusunda ceviz cyna.

D. — Bende sana arap havası çalayım da çifte telli cyna.

KAV. — Ulan sen benden korkmuyor musun? Ben ne yaparım biliyor musun?

D. — (Uzaklaşarak) Cö.. biliyorum ya, sen ızkara maşa sepet yaparsın **(Kaçar)**

KAV. — Vay köppeğlü ulan, seni öldürürüm.

D. — Yagma yok cö morticiye bak öldürürsün ama benim ölümü kaldırabilir misin moruk?

KAV. — Ulan dur öyle ise ben sana şimdi gösteririm.

(Saldırır)

D. — (Kaçarak) Anne beni yutacak **(Ağlar)**

KAV. — Dur ulan sen de sulandın anlaşıldı **(Yeni dünyaya girer, kitabı defteri alır)** Hadi ulan köppeğlü şimdi görürsün.

D. — Anne, amca beni dövüyor. **(Bağırır kaçar)**

KAV. — (Değneği kaldırarak) Mestepeta... **(Çocuk donmuştur)** Anladın mı şimdi? **(Tutar götürürken Kayarto karşılar)**

KAY. — Sen bana baksana hu, artık sen çok oluyorsun. Nedir bu yaptığın.

KAV. — Ulan fellah hadi içeri gir, sen ne karışıyorsun?

KAY. — Nasıl sen ne karışıyor ayul. Herkes bitti de mahalle çocukları mı kaldı? Utanmıyor musun ayul ayıbdır? Bu zavallı abdel çocuk ne kabahati var haydi ahıra gitsin.

KAV. — Çok söylenme senin de başına gelir. Haydi sen eve git to yemeği pişir böyle şeylere karışma kör fellah.

KAY. — Ne isterse olsun bir yere gitmem çöz çocuğu.. Anladın mı?

KAV. — Ulan sen de karışıyorsun al öyle ise estepate..... **(Derhal donmuştur)** Anladın mı kör Fellah. Bunları boş bırakmaya gelmez, bunları çalıştıralım.

(Gider hepsini sıraya koyar. İçerden def, keman, ud, dümbek çalpare, kastonbola, boru, kaval, davul, zil gibi şeyler getirerek hepsinin eline birer tane vererek orta yerlerine de kendi girer) Haydi durmayın **(Herkesin elindeki sazlar çalınır eğile doğruyla yürüyerek meydanı dönmeye başlarlar)**

K. — Ulan mamun indir yelkenini kerata ulan estaper az kaldı çığniyecekti. (Dururlar) Haydi def az kaldı batıracakdım. Turnahit. (Hep beraber gene harekete geçerler bir az dolaşdıktan sonra) Estaper (Dururlar) Balat'a çıkın. Ayvan Saray Eyyupden sonra haydi tamam (Düdük taklidi yaparak) haydi tamam öyle ise turnahid (gene hareket başlar) Köprüden geçiyoruz bacayı indir. (Her birden eğilirler doğrulurlar) düdü düdü düdü ulan sandal al üstüne estaper (dururlar) ulan eşek herif kör müsün koca vapur geliyor. Beklesene çabuk ol, al üstüne (Gene hareket başlar do-
laşırlar)

BÜYÜCÜ HOCA — (Meydana gelerek) Vay bi garu haya şehre alem. Şöyle malum ola kim bu saate senin.

KAV. — Estaper (Dururlar) Ne söylüyorsun sen molla?

B. H. — Senin ne adamı olduğun bizce malum olup.

KAV. — Anladım Ayvan Saraya uğramaz. Ayvan Saray Eyyubden sonra torna hey (Harekete başlarlar)

B. H. — Ben on ikinci babın dördüncü faslını bularak çıkardım. Şimdi onun tesiri ma tesirini senin üzerinde icra edeceğim.

KAV. — Sen ne söylüyorsun. Vapur gaz tenekesi almaz, yaksaktır.

B. H. — Ya öyle mi dur öyle ise. (Elile işaret eder) Feftuha meftuha püf.. (Herkes açılmıştır. Kavukluğa dönerek) Sıra sana gelmiştir. Sen benim ehliyetimi suistimal etmiş bulunuyorsun haydi bakalım şimdi sana bir de şedid vererek bilcümle fenni nücum fenni ilim ve sima ve ilmi kimya havvasın tesirile şebatını ervah hasiyetle nüfuzumun tesiri altında elbette mezlimalah olacaksın.

P. — (Gelerek) Vay maşallah muhterem hocam efendim teşrifiniz cümlemizi ihya buyurdunuz bizi şadu veka ettiniz.

KAV. — Evet efendim hepimizi şadırvan ettiniz.

P. — Canım saçmalamayı bırak, anlamadığın şeylere karışma.

B. H. — İsmail efendi birader bu herif na şerifin haddini bildirmeye geldim. Bir takım biçarelere ettiği fenalığın acısını çıkarmaya geldim. Zira bu cahilin bu ilimden bi haber olduğunu bilirim.

P. — Aman efendim bu zavallı cahil kimsedir. Siz onu af buyrunuz Hamdi efendi birader ne duruyorsun? **(Zennelere)** Haydin beraber yalvaralım da af ettirelim.

HEPSİ — **(Hep beraber zennelerle hocaya gider ve yalvarırlar)**

H. — Efendim. Sizler alim, fazıl insanlar daima küçük ve cahillerin kusurlarını af buyururlar.

KAY. — Ya efendim hazretleri bu bizim efendi de öyle eşek gibi bir adamdır, ne yaptığını bilir, ne de yapacağını. Siz onun kusuruna bakmayınız.

KAV. — Ulan köpoğlu eşek senin babandır. Gıya iltimas ediyorsun

ZENNE — Efendim bu zavallı benim zevcemdir. Her şeye akli ermez. Sizin kudret ve kuvvetinizi bilemediği için size karşı hürmetsizlik etmiştir. Af buyurunuz, bağışlayınız.

B. H. — **(Kavukluya)** Doğru mudur bu dedikleri?

KAV. — Doğrudur efendim, bendeniz pek biçareyim. Siz bilirsiniz.

P. — Gördünüz ya efendim ne söylüyoruz ne anlıyor. Böyle adamların kusuruna bakılmaz değil mi efendim?

B. H. — Pekala ama bu biçarelerden ne istedi de bunlara mihnet ve meşakkat azap cefa kılmıştır.

KAV. — Evet efendim onlara ahili sefa eyledim.

P. — Aman Hamdi efendi ne yapıyorsun biz seni kurtarmaya çalışıyoruz, sen işi bozuyorsun.

ZENNE — Efendim onun kusurunu bizlere başışla. Zira fakir hakir bir adamcağızdır.

CUD. — Dokunmaya nasıl istersen öyle olsun. Mademki yapmış bize, ona da olsun.

KAYARTO — Ah kafir çıfıt, benim efendimden ne istiyorsun? Gözü kör olası.

CUD. — Bacı kalfa ne dırılıyorsun be kuzum fena mı dedük. Nasıl biz tortuldu o da öyle olsun dedim.

KAV. — Ulan köpollu ne çabuk çevirdin.

HEPSİ BİRDEN — Hoca efendi biz de reca ederiz af et. Bir iştir oldu, geçti. Siz büyük efendisiniz, onun çoluk çocuğuna merhamet edersiniz.

B. H. — Pek güzel o halde siz de şefaet ediyorsunuz.

KAV. — Evet efendim onlar da şekavet ediyorlar.

P. — Canım birader ne yapıyorsun, bilmediğin söze ne karışıyorsun.

KAV. — Ulan fena mı söyledim, onlar öyle dediler ya.

P. — Canım onlar şekavet değil, şefahat dediler, şekavet dağlarda yol kesen adam öldüren kervan soyanlardır. Onların dedikleri şefahat yani sana kefil oluyorlar.

B. H. — İsmail efendi hiç üzölmeyiniz, mesele bence tahakkuk etmiştir.

KAV. — İsmail bu tahta kukuk ne demek oluyor.

P. — Canım çenen pırtı be birader. Hepsi senin fâiden için söyliyor çalışıyor, sen bir gevezelik ederek pişmiş aşı soğuk su katıyorsun.

B. H. — İsmail efendi her şey oldu, aşıkâr. Sizin kefaletinizi kabul hazurunun şefahatini makbul buldum. Ben de af ettim, fakat bir daha böyle ne bir havassa ne ilmi nucuma hulasa bilmediği işlerin hiç birine müdahale etmiyeceği sahih bir itirafıla bizi temin etmesi lâzımdır. Nusuf kusuf tövbesi ediyor mu?

P. — Bak Hoca efendimiz ne buyururler Hamdi efendi bira-
derimiz.

KAV. — Evet bir şeyler söyledi duydum, ama anlamadım ne
buyuruyorlar?

P. — Bir daha böyle bilmedikleri işlere karışmasın, nusut
kusuf tövbesi etsin diyor.

KAV. — İsmail on beceremem, hoca efendinin dediği gibi
olsun. Bir daha büyücü işlere karışmam.

Hoca — Zarar yok İsmail efendi cehli bizce sabit olup ifa-
dasi hüsnü ve müsbet olduğu taayyün ve tebeyyün etmiş olur.
Ben de af ettim. Haydi buyurun yerli yerine istirahat ve iş gücüne
gitsinler.

HERKES — Yaşasın hocamız (Bağırarak meydandan çeki-
lirler Oyun da sona erer...)

(ZURNA EY GAZİLERİ ÇALAR)

FOTOĞRAFCI

KİŞİLER

PIŞEKÂR	Küçük İsmail efendi
KAVUKLU	Eyubi Hamdi efendi
ZENNE	Cevdet efendi
ZENNE	Küçük Asım efendi
KAYARTO	Meddah İsmet efendi zade Kadri efendi
ÇELEBİ	Nuri efendi
KAYSERİLİ	Terzi Salih efendi
ARNAVUT	Küçük Asım efendi
ACEM İRANİ	Ahmet Tahsin efendi
HIRBO	Türk Salim efendi
MUHACİR	Meddah Sururi efendi
CUD	Hasköylü Receb efendi
KÜRT	Haydar Osman efendi

FOTOĞRAFCI

Palanga : Sağda Yeni Dünya dört köşe olup dört yanı örtülüdür. Yeni dünyaya karşı duran dükkân içerisinde bir fotoğraf sehпасı üzerinde büyücek bir fotoğraf makinası ve arkasında bir iskemle bunların üç metre ilerisinde bir sandalye bulunmaktadır. Makinanın üzerinde siyah büyük bir örtü vardır. Zurna pişekâr havası çalar usul adap ile pişekâr görünür dört yanı iki elile selâmlıyarak durur.)

PİŞİKÂR — Efendim cümleten safalar geldiniz. (Zurnacıya)
Ammâ benim pehlivanım.

ZURNACI — Buyur benim pehlivanım.

P. — Bu da hesab değil.

ZURNACI — Acab nedir hesabın?

P. — Duasını al imanın, "Fotoğrafçı oyunu"nın taklidini aldım, çal usul ahenk ile oyunumuz başlasın erkân adap ile (Bir yana şekilir durur. Zurna zenne havası çalar, iki genç hemşireler Salkım İnci hemşiresi Paluzeten, zenci kayarto dadıları sıra ile üçü de sahneye palangaya gelirler, bir devir yapar dururlar)

SALKIM İNCİ — Amanın çocuklar, nerelere geldik, ayol haberiniz var mı?

PALUZETEN — Amen abla sen de buraları hiç bilmiyormuş gibi korku gösteriyorsun.

KAYARTO — A a, ne kadar doğru söyledi. Paluzeten ayol benimle beraber kaçtır gelmiyor musun, ne yalan söyledin?

SALKIM — Aman bacı sen de her taşın altından çıkarsın. Biz buraya gelmedik değil, değil amma buraları böyle mi idi, bak-sanıza dört taraf kır olmuş hani burda koca koca konaklar, evler, dükkânlar baksana bir rubyan olmuş.

PALUZE. — Amma ne kadar uzadıyorsun, kim bilir ne olmuş kadar zaman geçti, elbette böyle olur.

KAYARTO — Doğru söyledi, baluze ayol yıkıldı kül oldu bilmem ne oldu oldu vesselâm (Pişikâr görünür) a a bak bir sivri adam geliyo.

SALKIM — A, ayol o bizim İsmail efendi yabancı değil inayet.

P. — O o o, maşallah maşallah.

Gelip raftarı naz bile bu meydanı suhendane
Mestedip uşşakı billah hub cemalin hubidane
Görenler olur hayranın nevazişkârı reftare
Nazardan saklasın yazdan maşallah ve mekâne

SALKIM İNCİ — Nedir evsafın

Medayıhtır senin kârın
Gerçi yıkılmışsa cami
Yerinde halâ mihrabın.

P. — Efendim hanım kızım, bir hayli zamandır göz nihan oldunuz. Nerelerde idiniz iki gözüüm?

SALKIM — Ah efendim orasını hiç sormayınız valdenin vefatı bizi tarumar etti dersem doğrudur.

KAYARTO — Ya efendim (Ağlıyarak) öyle oldu bizi barbar etti.

PALUZE — Aman bacı sen de her şeye karışır, insanı meraklandırırın. Bir parça çeneni tutsan olmaz mı?

KAYARTO — Ya ben, ne kadar meraklandım. Biliyoormusun san? (Ağlar)

SALKIM — Aman bacı sus da dardımızı anlatalım. Ah efendim ahl

P. — Aman hanım kızım bu haberi matem sahih mi, ne zaman oldu bu felâket? Vah vah- hiç te haberimiz olmadı, ne ise allah sizlere uzun ömürler versin o halde yalnız kaldınız peki ne yaptınız?

SALKIM — Ah efendim orasını hiç sormayınız o acı kederimizi bir az külliyebilmek için Bursa'da bir akrabamızın yanına gitmiye mecbur olduk (Yer değiştirirler)

P. — Evet hanım kızım.

SALKIM — Efendim Galatadan Mudanya vaporuna bindik bindiğimize peşiman olduk ya

P. — Neden efendim ne oldu da peşimanlık getirdiniz.

SALKIM — Hayır iki gözüm vapor değil deniz fena idi.

P. — Evet burda limanda belli olmaz, hele Iodos bu Marmaraya çok dokunuyor, peki hava fazla mı Iodostu?

SALKIM — Öyle imiş İsmail efendi, bizim Iodostan poyrazdan haberimiz yok, bir de efendim hayırsız adalara gelince bir beşik gibi iki tarafa fena halde sallanmaya başlamaz mıyız.

P. — Vah vah demek size dokundu.

KAYARTO — A a, ne haddine hele elini süre idi gordu o.

PALUZE — Aman bacı sussana a canım. Haniya sen ne yedin ne de içebildin sarhoş gibi yatıp kalmadın mı?

KAYARTO — Evat, öyle oldu amma deniz bana elini uzatup ta tutmadı ki.

SALKIM — İşte ona, deniz tutma derler, a budalal

P. — Evet efendim sonra, tabii sizi de deniz tuttu.

SALKIM — Efendim şöyle böyle kara burunu döndük, ben artık çok fena olmuşum, kaptan merak etmiş yanıma geldi. Bana bir şeyler içirdi, heman oradan iki tayfa çağırdı beni alınca doğru kamarasına götürdüler, kendime geldim bir takım kekremiş sular verdiler, ama efendim bir türlü içemedim zoriadılar morladılar tiksine miksine içtim. Fena halde başım dönmeye başladı artık

baygınlıklar geçiriyorum kaptan merak etme küçükhanım az kaldı limana gireceğiz diyor amma artık ben bimecal bir hale geldim, vücudumu hararet kapladı gözlerim süzüldü, kendimden geçtim.

P. — Kaptan neden geminin doktorunu çağırıyor acaba?

SALKIM — Efendim bu hal öyle doktorluk ilâçlık bir şey değilmiş, benim bu gibi hallere ademi tahammülüm imiş, artık vücudum tiril tiril her azam titriyor, gözlerim süzülüyor kendimden geçiyorum.

P. — Efendim bu halde kaptan yanınızda mı?

SALKIM — Elbette iki gözüm hiç beni yalnız bırakır mı?

P. — Ne gibi tedavi yapıyor?

SALKIM — Hayır efendim tedavi ilâç filan değil, muttasıl vücudumu oğuyor o ovdukça ben gaşyoldum yalvarmaya başladım çok rica ederim beni dışarıya çıkarın kuzum kaptan

P. — Demek o derece deniz tuttu öyle mi efendim.

SALKIM İNCİ — Ne söylüyorsun iki gözüm öyle bir hale geldim ki aman kaptan ben çok fena oldum artık dayanamiyacağım, lütfen demirleyiniz diye yalvarmağa başladım.

P. — Limana girmiş mi idiniz efendim?

SALKIM — Efendim kaptan da onu bekliyormuş. Efendim telûş etmeyiniz şimdi demirliyeceğim, yalnız baştan mı kıçtan mı icab ediyor onu düşünüyorum dedi. Aman kaptan sen demirle de nereden olursa olsun artık tahammülüm kalmadı dedim merak etmeyiniz şimdi dedi. Efendim bunun üzerine garıl garıl öyle bir demirledi sormayınız.

P. — Baştan mı kıçtan mı demir atmış acaba,

SALKIM — Vallahi efendim ben kendimden geçmiş idim. Onun farkında değilim. Ne ise salıntı durdu ben de gözümü açtım. Ne kadar rahat ettiğimi sormayınız artık.

P. — Tabii efendim limanda deniz olmaz malum ya, artık gemi yalpası sarsıntısı da yoktur tabii.

SALKIM — Efendim kaptan bizimle pek samimi ahabab oldu

dört çifte geminin sandalı indirildi hep beraber karaya çıktık. Heman bir araba tedarik ettirdi bizi yerleştirdi.

KAYARTO — Ya a İsmail efendi, hepimizi yerleştirdi, görmeyiniz hepimizde bir sevinme, araba yurudu aman aman ne işaretler ne selâmlar.

PALUZE — Hay allah ne deyeyim bacı sana kim ne soruyor, ayol ne gevezesin a canım. Sana sus diyorum ne söylediğinin farkında değilsin.

KAYARTO — A a alla alla. Ben adam dil mi ayol neçi söylemam

SALKIM — Aman bacı, Paluze'nin hakkı var ne çenen duruyor. Evet İsmail Efendi ne diyorum?

P. — Efendim Bursa'da ne kadar kaldınız?

SALKIM — Bir aydan fazla kaldık. İşte oradan da doğruca size geldik tabii siz bizim pederimiz sayılırsınız. Bizi sizden başka muhafaza edecek kimimiz, kimsemiz yok.

P. — Pek ala ettiniz memnun oldum evladım tabii öyle ben sizin gerek valdeniz merhumdan gerekse peder merhumun çok nam ve nimetlerle perverde oldum. Tabii sizi himaye yegane vazifemdir, eyi de bir tesadüf oldu hazır şuracıkta dedü kuşu gibi elimin altında bir yuvacık var, üç dört oda iki sofa bahçesi matbahı her şeyi yerinde gayet kullanışlı bir kutu gibi yuvacık, haydi buyurun sizi gozdireyim efendim

SALKIM — Eksik olmayınız İsmail efendi elbette efendim bizi sizden bakışa kim himaye eder peki buyurunuz gidelim.

P. — Buyurun efendim (Hep beraber yürürler Yeni Dünya'nın önüne gelince pasnafla parmaklığı gıcirtatarak) Buyurun kızım.

ZENNELER — (Hep beraber) Ayyih (Diyerek geri sıçarlar) aman abla pek korktum.

KAYARTO — Aman beninin ödüsü patladı ayol!

P. — Haydin buyurun kızım bakın bir kere gözün bakalım beşki beğenmezsiniz.

KAYARTO — A, İsmail efendim nasıl beyenmezmişim. Bak dışardan bile güzel görünüyo ayol (İçeri girer kız sandalyanın üzerine çıkarak)

SALKIM İNCİ — A a çocuklar bundan daha ala ev olamaz (Çevreyi işaret ederek) bakın bakın alımallah şu görünen zümrüt gibi yeşillik Çırpıcı Çayırı, Veli Efendi'den başka yer değil.

PALUZE — Bak abla, şu tarafa bakınız şu görünen mai deniz Boğaziçi değil mi Bacı bacı ayol sen de çık ta bak, ne güzel, ne güzel.

KAYARTO — Siz inin de ben çıkıp bakayım. Aman aman istemam ben buradan çarşıyı pazarı görüyorum ayol elverir, ben yarın yukarılarını siler süpürürken orasını da görürüm.

SALKIM İNCİ — (Sandalyadan inerek Pişikârın yanına gelir) Efendim eksik olmayınız hakikaten dudu kuşu gibi bir ev, tamam da bize elverişli efendim, amanın bunun kirası ne kadar acaba?

P. — Hanım kızım siz şimdilik işlerinizi yoluna koyuncaya kadar oturun bakalım, buranın havasile semtile imtizaç edip edemeyeceğinizi bir tecrübe ediniz de, ötesini siz yine bana bırakınız.

SALKIM — Efendim bu bina size ait mi?

P. — Hayır kızım bana ait değil fakat ben ne dersem o olur. Onun için siz hiç üzülmeğiniz rahatınıza bakınız.

SALKIM — Öyle olsa efendim gine de bizim kira miktarını olsun bilmemiz lüzumdur. Malum ya efendim herkesin kendine göre hesabı vardır.

P. — Hanım kızım üzülmeğiniz vakti zamanı gelince ben size söylerim. Haydi şimdi yol yorgunluğunu alınız sonra terk ettiğiniz evde elbette ufak tefek eşyalarınız var, onları buraya nakledelim filan da bu hususu sonraya bırakalım, haydi yavrum gidin istirahat ediniz.

SALKIM İNCİ — Eksik olmayınız efendim emriniz başım üzerine fakat öbür evde bir maşa dahi yoktur, Zira valdenin ebedi

gaybubeti bizi divane etti gözüm görmesin dedik, iğneden ipliğe kadar sattım savdım o acı ile evden işte böyle gördüğünüz gibi Üryan sefil bir halde Bursa'ya canımızı attık.

P. — Efendim üzülmeye kızım Allah kerimdir badema belki eskisinden daha alalarını yaparsınız. Bak terütaze çocuklarsınız haydi yavrum üzülmeye malum ya bir beyit vardır :

“Her dardın olur çaresi her inleyen ölmez

Her mihnete bir aher olur her gama payan”

demiştir şâir Ziya paşa merhum. Haydi bakayım doğruca yuvanıza.

SALKIM — Eksik olmayınız efendim. (Gider Yeni Dünyaya girer)

P. — Haydi güle güle yavrum (Meydandan çekilir Zurna Kavuklu havasına başlar, Kavuklu binışin önünü kavuşturarak adab erkân ile meydana girer, seyircilerden alkış başlar, başı ile dört yana selâm vererek, arkasında yine bir “Kavuklu arkası” olarak Sepatçi Rıza efendi başında ön tarafı çatalla- ma yırtık fesin soluk mintanın elinde bir soluk elifi şalvar, bir elinde ufak bir cam fener sırtında eski bir zembil Kavuklu'yu izleyerek meydana gelirler yavaş yavaş yarım çark ederler.)

KAVUKLU — (Ardına bakmadan) Molla geliyor musun?

APTAL — Ayağımın sesini duymuyor musun?

K. — (Ardına dönerek) Hah, burda mısın?

APTAL — Kör müsün?

K. — Hay terbiyesiz hay, ulan anandan babandan böyle mi terbiye aldın?

APTAL — Hayır vermediler ki.

K. — (Yürüyerek) O da doğruya, haydi yürü.

APTAL — Koşayım mı?

K. — Ne münasibet, yürü dedim koş demedim.

APTAL — Öyle ama ben yürüyorum.

K. — (Pişekârın önüne gelmişlerdir, ardına dönerek) Geliyor musun?

APTAL — Dedik ya kör müsün?

K. — (Ayakta durmakta olan Pişekârın tam önüne gelmişlerdir arkasına dönerek) Kôr sensin keretaya bak bir yere ayılma ha (Döner Pişekârı görünce fena halde korkar olduğu yerde sakır sakır titrer bir şeyler okur gibi dudaklarını oynatır pişekârın yüzüne doğru üfliyerek) destur bismillah destur destur (geri geri kaçmak ister ardındaki aptala çarpar aptal sırt üstü düşer, Kavuklu düşmemek için üzerinden atlar kaçmağa başlar yerden kalkan Aptal Kavuklu'yu takip eder bir paniktir başlar)

APTAL — Dursana beni nereye bırakıp ta kaçyorsun ayol? (Koşar)

P. — (Olduğu yerden bir az ilerliyerek) Hamdi efendi birader kurt görmüş beygir gibi ne kaçyorsun, a canım?

K. — (Durarak) Tuuuuu. Ulan İsmail sen mi idin be hay allah mustahakkını versin. Ulan dalgın dalgın giderken öyle mezar taşı gibi birdenbire önümde görünce aklım başından çıktı az kalsın haykıracaktım. Tuuu ulan beni uzaktan her halde görmüş olacaksın insan gibi bir seslensen olmaz mı be canım?

P. — Efendim üzerime gelen sensin, evvelâ senin beni görüp selamlaman icab etmez mi?

K. — Öyle ama görürsem, ben dalgın dalgın bu budalaya lâf söylüyorum sen de hiç bir ses çıkarmıyorsun, birdenbire ürktüm.

P. — Aman Hamdi efendi ürkmek tabiri bizim bildiğimiz hayvanlara kullanılır.

K. — Ne gibi?

P. — Canımı ne gibisi var nı haniya hayvan ürkmüş arabayı paralamış veyahut hayvan ürkmüş sırtındaki semeri yükü etrafına fırlatarak dört nala kaçmış denmez mi?

K. — Denmez.

P. — Allah allah canım nasıl denmez denir ya.

K. — Evet denir ya, peki ne olmuş şimdi bu kadir uza-tacak ne var?

P. — Canım birader, öylesi değil boş bulunur da utanacak

bir mecliste de dahi söylersin de bir az kaba olur. Ne ise takmış takıştırmış giyinmiş kuşanmış iki dirhem bir çekirdek kırıta kırıta ne tarafı teşrif buyuruluyor acaba sorabilir miyim?

K. — Ulan İsmail adam avlamasını o kadar eyi bilirsın ki demo gitsin.

P. — Efendim ne avlaması bu?

K. — Adam avlaması adam.

P. — Canım bir şey söyle ki hale uygun olsun birader adam avlanır mı yahu?

K. — Sen öyle küpoğlusun ki İsmail, şeytanı yok mu, şeytanı bifo avlarsın.

P. — Tüfekte mi?

K. — Hayır çene ile.

P. — Haydi canım latifeyi bertaraf et te, böyle erken erken erkanda bir de hademe nereye bu gidiş?

K. — Malum ya pazara kadar yol göründü.

P. — Ha, öyleya bu gün büyük pazar kuruluş günü gene bir hayli masarif öyle mi?

K. — Hangi masarif İsmail?

P. — Efendim bir insan pazara ne kasd ile gider?

K. — Ne kasidesi, tekkeye değil, pazara gidiyorum diyorum.

P. — Evet bendeniz de onu kasdettim a canım kim bilir ne alacaksın birader bu pazar her şeyi o kadar ucuz ki tarif edemem hayret edilecek derecede, hatta diyebilirim ki akşam pazarın dağılacığı bir zamanda ne var ne yok orada bulunan fakir fukaraya bedava dağıtıyorlar onlar da esnafın yüklerini arabalarına yüklemeye oralarda bıraktıkları süprüntüleri toplayıp ya bir çukur kazarak çukura gömerler veyahut da küfe küfe denize döküyorlar.

K. — Yani ben de mi onlar gibi yapayım diyorsun?

P. — Yok canım öyle demek istemedim. Sen de bir az geçene gitmiş olsanız sabahtan satılandan daha ucuza alırsın demek istedim.

K. — Amma da uzattın ben pazara sebze almağa mı gidiyorum dedim? A canım satılan şeyleri görerek geviş getire getire eve dönmek.

P. — Aman birader ıstağfurullah o nasıl söz öyle biliyorum külhani latife buyuruyorsun.

K. — Ne latife ağaya buyurdum, ne Hasan efendiye. Sen benim çektiğimi biliyor musun birader?

P. — Canım sen çeksen çeksen ya kuyudan su, ya kayıkta kürek, ya rıhtımda halat, bunları bulamazsan burnunu çeker durursun. A canım bilmez miyim?

K. — Ulan ne akıllı arkadaşsın. Demek çekilecek başka bir şey yok öyle mi?

P. — Yok olur mu daha çekilecek çile var ki allah düşman başına vermesin, hamdolsun sende öyle bir şeyler yok, hamd etmelisin.

K. — Orası öyle hamdolsun, fakat hatıra hayale gelmedik neler var İsmail bak geçen gün başıma neler geldi.

P. — Hayrola birader? Gerçi dağ başından duman, insan başından keder eksik olmaz derler inşallah zararlı bir keder değildir. Anlat bakayım malum ya insanın en aziz dostu derdini dinliyendir.

K. — Aman İsmail hayatımda böyle bir şeye rastlamadım.

P. — Anladım canım merakta bırakma anlat hayırdır inşallah.

K. — Bizim teyzezade Memduhu bilirsin ya?

P. — Evet.

K. — Bu bir az haylaz olduğu için bizim enişte ne yaptı ise istediği gibi okumadı idi.

P. — Evet o akdar nasihat, tehditler dayaklar kâr etmemiş idi, peki ne olmuş?

K. — Olması filan yok geçende bir gün zıp diye çıka geldi.

P. — Bir yere mi gitmişti?

K. — Nerde durduk ki? Ne ise bir de baktım askeri elbise, yakasında tayyare nişanları.

P. — Haniya şu madenden mamul sarı?

K. — Evet madamdan mamul sarı iki tayyare nişanı, hayret ettim oğlan uçak mektebine yazılmış talebe olmuş güya yer yüzünde mekteb kalmamış ta artık gökyüzü mektebine girmiş.

P. — Ne ala, yine aferin demeli, akli başına gelmiş desene.

K. — Ben de öyle tahmin ederek bazı şeyler sordum.

P. — Ne gibi tayyarenin ne ve nasıl olduğunu biliyor musun?

K. — Canım, nerde bileceğim, bazı bilenlerden duyuyoruz ya.

P. — Evet fakat ne olduğunu bilmiyorsun değil mi?

K. — Amma da yaptın İsmail hiç olmazsa resimlerini görmüyor muyuz yahu?

P. — Peki bu da mektebine girmiş öğreniyor mu, yoksa orada da mı haylazlıkla yaşıyor?

K. — Canım orasını ne sordum, ne aklıma geldi. Benim merakım koca şeyin havada nasıl uçtuğu idi.

P. — Doğrusu az çok bu hususta malumatım olmakla beraber, yine de iç yüzüne ben de vakıf olamadım.

K. — İç yüzünde ne vakfı var onun?

P. — Vakıf değil, vakıf dedim ki içyüzünü bilmiyorum demektir. Her ne hal ise aman sonra aman merak oldu o haylaz demek adam olmağa yüz tutmuş desene.

K. — Orası benim neme lâzım. Benim merakım, nasıl uçuyor onu öğrenmek,

P. — Sordun mu, o biliyor mu?

K. — Elbette

P. — Aman anlat birader (Yer değiştirirler)

K. — Ne bileyim birader benim duymadığım lakırdılar isimler, baktım ki ben anıyamadım bu tayyareleri bana göstermiye karar verdi.

P. — Aman birader çok meraklı şey haydi durma.

K. — Ne yapayım

P. — Koş koş çok meraklı şey.

K. — Evet işte ben de onu merak ediyorum, onun için de iki kişi de bulunuyormuş, nasıl olur da düşmez çıldıracağım.

P. — Ya birader hepimizin merakı da o ya. Soraydın bari nasıl oluyor da ne tayyare ne de içindeki adamlar düşmüyor, vakıa mucit elbette bu noktaları düşünmüştür ve bir tertibat almıştır, ne olursa olsun havadan çok ağır olmıyan bir sigara kâğıdı bile bir az ağır fakat yine de havada duramaz, hayret efzadır birader.

K. — Kim?

P. — Canım nasıl kim?

K. — Halit Rıza?

P. — Nasıl Halit Rıza canım, onu da nereden buldun?

K. — Ulan ne döndürüyorsun, şimdi sen söylemedin mi be?

P. — Hay allah iyilik versin. Anladım hayret efza dedim yani insanı hayrette bırakır demek istedim. Evet sonra?

K. — Sonrası olur olmaz ya yani iddiaya bindi, ben dedim onun bir orostopolluluğu olacak, o hayır bir fendir dedi, ne olduğunu yani söylediği sözün manasını anlamadım ama ne demek istediğini anladım, onu bunu bilmem bu öyle bir makina olacak ki uçuyor fakat içinde insan olamaz .

P. — Hayır birader insan olmasına vardır, fakat nasıl nerde duruyor da düşmüyor?

K. — Ben hepsine inanmadım bu kuyruksuz uçurmadan başka bir şey olamazdı, inada tutuştuk nihayet beni Ayastafonozu götürerek bu tayyareleri birer birer hatta nasıl uçtuklarını filan hepsini göstereceğine karar verdik.

P. — Aman birader durma.

K. — Ne yapayım.

P. — Yürü

K. — İsmail nereye?

P. — Canım tayyare mektebine (Yer değiştirler.)

K. — Şimdi oluyormuş gibi söylüyorsun, elbette durulur mu fakat o gün vakit geçmişti ertesi günü sabah şafakla beraber Ayastofonoza gitmeye karar verdik.

P. — Evet aman birader çok meraklı bir tahkika girişmişsin

K. — Öyle oldu pek meraklı bir tıktığa giriştik

P. — Nasıl canım tık tık?

K. — Bilmem ulan sen söyledin.

P. — Tahkik dedim, sen de amma da uyduruyorsun, ha evet derken.

K. — Ertesi gün erkenden Memduh kapıya dayandı.

P. — Sarhoş mu idi?

K. — Öyle olacak bir nara, bir nara daha, ulaaan ağ ben geldim aklım başımdan çıktı. Yataktan fırladım

P. — Ne yaptı kapıyı mı tekmeledi birader?

K. — Evet gemi eziya almış basıyor çiftiyi.

P. — Canım ne söylüyorsun hayvan mı tarif ediyorsun?

K. — İsmail galiba sen ne söylediğinin farkında değilsin, ulan sabahleyin namaz vakti bize gelen adam kapımı tekmele mi be?

P. — Peki ne yaptı?

K. — Elinin körünü yaptı.

P. — Canım ne sapıyorsun doğru dürüst anlasana birader.

K. — Meydan veriyor musun a musibet?(Yer değiştirirler)

P. — Evet hemen ne yaptın?

K. — Acele etme geliyorum diye seslendim ,derhal giyindim sokağa fırladım, ver elini Sırkeci, iki tren bileti aldım, çimendi-fere girdik.

P. — Yani katere dahil oldunuz.

K. — Evet bizi birbirimize, beni de öndeki develerden birinin semerine bağladılar, yola düzüldük.

P. — Canım yine saçmalamağa başladın a birader, ne devesi, ne katırı anlayamadım.

K. — Ulan sen söylemedin mi?

P. — Canım ne dedim?

K. — Katıra girdiniz demedin mi, bende onu söylüyorum.

K. — Katıra girdiniz demedim mi, ben de onu söylüyorum.
niz dedim ya.

K. — Ulan bir az çeneni tutsan da anlatacağımı şaşırtmasan olmaz mı be, hay çenen pırtı.

P. — Efendim devam

K. — Sus be adam

P. — Evet şimendüfere bininiz, hadi.

K. — Ne o acelen ne?

P. — Efendim hareket.

K. — Çenene bereket, dur da ne diyeceğimi, nerde kaldığımı hatırlıyayım.

P. — Efendim haydi durdum, hatırla.

K. — Sende durma zırla uzatmıyayım geleceğimiz yere geldik, Ayastofanoz diye bağırıldılar doğruca.

P. — Garağa

K. — Çenen tutulsun, ulan İnşallah sen gidersin o darağacına.

P. — Canım kim dedi darağacı, garaj dedim a birader.

K. — Hay demez ol da başıma geleni anlatayım, ulan bir de oraya vardık ki aman İsmail havada gördüğümüz o küçük şeyler her biri iki çifte kayıktan çok büyük birader, şaşırdım evvelâ ben uçak onlar olduğunu anlamadım, bizim Memduh gösterdi, işte dedi o havada gördüğün küçük sivri sinek dediğin uçaklar bunlardır dedi.

P. — Çok büyük yani uçağına inanılmıyacak kadar mı büyük?

K. — Dedik ya bildiğimiz orta mavnalar kadar bir şey, yalnız iki taraflarında gölgelik mi dersin, sundurma mı dersin, öyle bir şeyleri var.

P. — Ha anladım kanat, kanat olacak birader.

K. — Belki de öyle, ne ise işte dedi o havada gördüğün sivri sinek gibi şeyler İsmail iki çifte kayıktan çok büyük, doğrusunu söyleyeyim o havada uçan bunlar değildir diye ben inada başladım.

P. — Canım sen de tuhafısın o birader, sana yalan söyleyecek değiller ya.

K. — Öyle ama İsmail sen de benim yerimde olsaydın hiç te inanmazdın, ne diyorum sana onlar öyle havada sigara kâğıdı gibi uçacağı hiç te benzer şeyler değildi.

P. — Peki ne oldu sonra?

K. — Ne olacak orada bulunan amirler hocalar başıma bırıktılar, beni inandırmaya çalıştılar, fakat ben bir türlü inanamıyordum nihayet içlerinden biri hocaları imiş peki dedi sizi inandırmak için ufak bir hava seyhat yaptıralım nasıl olur, ben aşağıdan ufacık göreceğim, o da olmaz dedim, o zaman seni kapıtanla beraber uçuralım dediler.

P. — Aman birader derhal kabul edeydin.

K. — Ne münasibet o hiç olmaz dedim. Hasılı tayyarenin içine girdik aman İsmail o görülecek bir şey muvakkithaniye benziyor, bir alay saat (Yer değiştirirler) birer birer anlattılar kimisi ne kadar yükseldiğini, kimisi rüzgârı fırtınayı, kimisi rüzgârı soğuğu, sıcakı, her biri bir şey gösteriyormuş.

P. — Efendim süratin derecesini irae eden yok mu?

K. — Ne eden ne eden?

P. — Efendim süratin derecesini irae eden?

K. — Hayır sirkatin derecesini araba eden bir alet göstermediler.

P. — Canım sirkatin değil, uçuş yani gidişin kaç mil gittiğini demek istedim anladın mı?

K. — Yok olur mu a canım ondan başka daha neler var.

P. — Acaib bunlardan başka ne olabilir?

K. — Nasıl ne olabilir her vakit bir falcı birader gidermiş

ki insanın içinden geçirdiği korku düşüncüyü ne halt edeceğini biliyor ona göre tertib alıyormuş.

P. — Anıma da yaptın ha birader, artık bir de kâhin mi bulunduruyorlar?

K. — Ne söylüyorsun İsmail, ne yok ki tahin bulunmasın.

P. — Canım tahin değil, kâhin dediğim gayibi keşf eden-
dir.

K. — Kesen senin babandır. Yutturmiya mı başladın gene bırakta anlatayım.

P. — Evet sonra.

K. — Sonrası allem ettiler kallem ettiler benî tayyareye bindirmiye razı ettiler.

P. — Aman sahil mi birader, sen ki bu derece korkak va-
pora binemiyen adamı nasıl olur da tayyareye biner, yoksa be-
nimle istihza mı ediyorsun?

K. — Evet senle istifra ediyorum.

P. — Aman canım istifra değil istihza yani eğleniyor mu-
sun?

K. — Ulan niye yalan söylüycyim, öyle şeyler söylediler ki
sen de olsa idin inanır ve hevesle biner idin, çünkü o koca ala-
metin uçacağına katıyen inanmadım, bunlar benimle alay ediyor-
lar dedim.

P. — Allah allah hiç te inanacağım gelmiyor.

K. — İşte ben de öyle senin gibi inanmadım ulan durup
dururken böyle bir yalan söylemenin ne lüzumu var be. Sen öte-
sini dinle, deli gömleği gibi arkasından düğümlü bir gömlek giy-
dirdiler, önümden arkaya çaprazvari enli kayışlarla çadır bağlar
gibi yerdeki halkalara bağladılar sordum, devirlerde fazlacana
çarpılır onun için bağlanır dediler, ne ise onu da yuttuk. Artık
bir kere işe girişmiştik, utandım da dönemedim. Her türlü ihtı-
male karşı bir de kocaman bir rüverver bir vincester, hülâsa
bir kater topu eksik, bu ne olacak dedim insan hali belki bir

fırtınaya tutulur bir yer ve yabana inersiniz, bu bir ihtiyattır dediler, ben gena işin alayındayım.

P. — Bu da tuhaf harbe gidiyorsun seyahate mi çıkıyorsunuz? Evet (Yer değiştirirler) derken efendim?

K. — Derken efendim, çocuklar dikkat ediniz bir şey eksik olmasın dediler, bizim Memduh efendim tayfun tertibatı konmuş dedi.

P. — Nasıl tayfun, sakın telefon tertibatı demiş olmasın?

K. — Tayfun mayfun, ben hala inanmıyorum, içimden alay ediyordum.

P. — Hayır hayır şurasını anlıyamadım. Telefon dedin onun lüzumunu anlıyamadım. Seninle kaptanın arası söz işidilmeyecek kadar uzak mı ki olsa olsa bir buçuk bilemedin üç metre mesafe olabilir, telefona ne hacet?

K. — Evvelâ ben de senin gibi düşündüm. Ben işin alayında olduğum için kulak asmadım, ne isterlerse yapsınlar, bunların hepsi beni aldatmakta korkutmak için dedim, hiç de aldırışım yok.

P. — Tabii efendim hem bu işin acemisi, hem de havalanacağına inanmıyorsun, elbette aldırmazsın, evet derken efendim.

K. — Derken efendim biri dışardan ateş, bizim kaptan ateş diye bağırdılar, eyvah ne oluyoruz tutuşduk mu diye içime bir korku yürüdü. Demiye kalmadı, İsmail insanın beynini patlatacak derecede bir gürültü koptu, işte o zaman ben hapyı yuttum, korkumdan avazım çıktığı kadar bağıriyorum.

P. — Çi faide duyulmaz ki.

K. — Çi faide pişmiş faide ben olduğum yerde kendimden geçmişim bir an kendime geldim şöyle bir aklımı başıma topladım, bizim kaptana seslendim aman ulan neredeyiz bakdım aldırış yok, bir daha, bir daha, ne gezer aramız o kadar uzak değil ama İsmail gürültüden ses duyuluyor mu ya.

P. — Efendim telefon, telefon?

K. — Öyle oldu, onu da bizim kaptan akıl etmiş, ağzımın

oynadığını görüyor çünkü ikide birde arkasına dönüp bana bakıyor, nihayet telefonu işaret etti, aklım başıma geldi, hemen kulaklarım konacağı başıma söylenecek boruyu ağızıma aldım, aman ulan beni desturun ufak abdest sıkıştırdı da inelim de sonra gene havalanırsın.

P. — Öyle olur mu hiç istediğin vakit istediğin yere inilmez zan ederim.

K. — Öyle imiş İsmail, bunun imkânı yoktur, bir kere aşaya bak ta sonra konuşalım dedi, bir az egilerek uzanıp baktım kaptan sordu ne gördün?

P. — Hiç bir şey görmedin mi birader?

K. — Gördüm gördüm ama İsmail ona da inanmadım.

P. — Ne gördün de inanmadın birader?

K. — Ne bileyim böyle bir kumsalda çocuklar yapmış olacak bir cevizin dört tarafına kibrit çöpleri dikmişler, oyun oynuyorlar dedim, bizim kaptan kâhkaha ile güldü, işte gördüğün Ayasofya Camisidir der demez İsmail aklım başımdan çıktı, aman evlâdım desturun abdestim pek sıkıştırdı bir çaresini bul da ya dön, veyahut in dedim.

P. — Öyle ama birader o öyle her istenilen yere inemez ki, mutlaka onun istasyonu olacak ki insin.

K. — Öyle imiş ne bileyim İsmail, aman evladım pek sıkıştım bir çare bul, dedim zararı yok koyver dedi, aman evladım onu hiç yapamam dedim sen işin fenalığına bak ki korku ile her ikisi de birden hücum etti dedim o mutlaka koyver zararı yok diyor.

P. — Tabii birader zararı olmaz zira aşaya düşünceye kadar mahv olur.

K. — Anladım ama olduğum yerde sımsıkı bağlıyım İsmail, iki tarafa zor kımlıdanabiliyor, düşünsene nasıl olur.

P. — O da doğru ya aman birader ne yaptın?

K. — Ne yapacağım başka çare bulmayınca derhal yanımdaki rüvelvere sarıldım inmez ise ateş edeceğim dedim o hiç

aldırmadı korkudan mı kazaen mi, nasıl oldu bilemiyorum İsmail tabanca birdenbire bom diye patlamaz mı, eyvah dedim amma ben de korkudan bittim.

P. — Aman inşallah çıkan mermi bir yere isabet etmedi.

K. — Ne söylüyorsun İsmail gık demeden kaptan olduğu yere yıkıldı kaldı.

P. — Aman azizim felaket.

K. — Orasını hiç sorma İsmail, benim de aklım başımdan çıktı düşün şimdi benim korkak bir adam elindeki tabanca patlar, bir de karşısındaki adam olduğu yere yığılıverirse, ne olur?

P. — Aman azizim adam mahv olur, yüreğine inmediğine çok şükür.

K. — O da bir şey değil, bu sefer bizim tayyare tepe üstü bir dikiliş dikildi baktım dik aşağı kurşun gibi iniyoruz, derken pis bir koku da geliyor burnuma, eyvah dedim kimbilir nasıl murdar bir bataklığa düşüyoruz demeye kalmadı, korkudan mı, kokudan mı gözlerim faltaşı gibi açıldı.

P. — Düşer iken korkudan gözlerini kapamış olacaksın, öyledir peki ne gördün düştünüz mü bataklık mı imiş?

K. — Anlamıyor musun İsmail korkulu rüya be gözümü açtım diyorum.

P. — Vay demek anlattığın rüya mı idi, ben de hakikat diye müteessirane aptal gibi dinledim durdum.

K. — Yok korkma hepsi rüya değil, içinde sahici de var.

P. — Canım rüyanın sahi ciheti olur mu?

K. — Ulan sen korkuyu bilir misin? İnsana neler yaptırır anlamıyor musun, ben o korku ile kendimden geçmiş, ne var, ne yok salıvermişim, korku o murdar koku ile yerimden fırladım, utancımın kime ne söyleyebilirim sıvadık kolları ne var, ne yok temizlemeye başladım. Bu ara kapı çalınmaz mı bir de pencereden baktım ki bizim Memduh hadi ağabey gitmiyecek miyiz demesin mi defol oradan diye öyle bir bağırmışım ki, oğlan niye uğradığını bilemiyerek tabanları kaldırdı.

P. — Zavallı çocuk onun ne suçu var a birader, seni rüya-ya o sokmadı ya.

K. — Öyle ama sen de olsaydın kovma değil çıkar dögerdin be ne işe şimdi onu bunu bertaraf edelim de ben bu halde ne olacağım İsmail?

APTAL — Berbat.

K. — Ulan sen hala burda mısın, ben seni unuttum gitti, İsmail şu oğlana bir ikilik ver de eve gitsin.

P. — Peki {Kesesini çıkararak Aptala uzatır} Al oğlum bununla lokum alırsın, haydi bakayım doğruca eve.

APTAL — Olur giderim {Döner koşarak palangadan çıkar}

K. — İsmail sana rastladığım isabet oldu ben de sana geliyordum.

KAYARTO — {Yanlarına gelerek} İsmail efendi aman ne güzel bu kırmızı çoban kopeği mi nerden de buldun ayol?

K. — Ulan marsık, nerden çıktın defol şuradan. Zaten kafam dönüyor, beni belaya sokma.

P. — Canım birader bu bizim çok eski Zarafet Kalfadır. Latifeyi pek sever, sana latife ediyor.

K. — Ulan anladım, ama böyle görür görmez hiç tanımadığı bir adama da köpek denir mi a canım, ne böyle şaka olur, ne de aşinalık bak İsmail şimdi sıra benim şu fellahı nasıl küşlere bindireceğim {Şiddetle aksırır}

KAYARTO — Seni iki gozu kor olası seni {Üzerine hücum eder Kavuklu kaçar, Kayarto takip eder} şimdi babalarım tutarsa sen görürsun.

K. — {Birdenbire geri dönerek Kayartonun arka kaba etine dokunur} Al bakalım.

KAYARTO — A a seni utanıp arlanmaz seni, o nedir öyle yaptığın, seni edepsiz seni.

K. — Darılma, kömürlüğü karıştırdım.

KAYARTO — Bilmediğin şeyi ne karıştırıyorsun, orada bir şey yok, bizim hanım meraklıdır ,ellemeleri ön tarafa koydu.

P. — Aldın mı cevabı be birader, bunlarla şaka olmaz, ha Zarafet Kalfa sen artık eve git çıktığından haberleri yok ise seni evde ararlar.

KAYARTO — Olur olur gidiyorum bu kopeği bir yere saliverme emi İsmail efendi bu azgına benziyor, allah esirgesin birine saldırır da emi istersen bir ağaca bağla da bir kaza çıkar-masın.

K. — (Şiddetle aksırır) Olur bağlar hadi defol bir kere.

KAYARTO — (Hırliyerek üzerine saldırır Kavuklu kaçar) Seni hınzır seni alimallah seni çi çi yerim herif (Yeni Dünyaya girer)

SALKIM — Aman baci bir saattir seni arıyoruz, ne aşağısı kaldı ne yukarısı.

K. — (Kahkaha ile gülerek) İsmail bunlar da kim?

P. — Efendim bu çocuklar yeni kiracı benim elimde büyüyen çocuklar, neden sordun?

K. — Deli midirler diye sordum.

P. — Ne demek, neden deli olsunlar?

K. — Bunlara bu bezsiz paravanayı ev diye sen mi kirala-dın?

P. — Elbette sen gözünü sil de öyle bak dudukuşu gibi canım eve paravan diyorsun, hadi hadi sen kendi derdine yan, bir kere gözünün çapağını sil de bak.

K. — Ulan dürbinle baksam zırva tevil götürmez, ne ise senin dediğin doğru olsun, sen şimdi benim derdime bir çare bul, ben zaten sana onun için geliyordum.

P. — Hayrola.

K. — Hayrın çok ola, bilürsinki iki aydır açıktayım. Çocukluk çocuk çok sefil serkervan ondan bundan ödünç para ala ala borç gırtlığıma çıktı, artık bakkal kasab ta postayı kesti, ne yapacağımı şaşırdım. Senin bildiğin çok olduğu gibi sözün de geçer, aman İsmail bana bir iş, şu hayatı kurtaralım.

P. — Bilmem ki sana göre bir iş nasıl bulunur, okuma yazma yok, bir iş yani bir sanatın da yok ki sana bir iş arıyalım.

K. — Ulan benim elimden her şey gelir, ben hangi işe sarıldım da beceremedim. Sen bana iş bul da bir tecrübe et bakalım.

P. — Birader böyle şeylere tecrübeye sığmaz, iş bilen adam işinden belli olur. Her ne hal ise benim bildiğim senin belli başlı bir sanat sahibi değilsindir, birader ben sana ne iş bulabilirim?

K. — Allah allah İsmail, sen benim ne olduğumu pek ala bilirsin, sen istersen bana bir iş bulabilirsin, ben bu gün uşaklığa bile razıyım.

P. — Aman birader o nasıl söz, biz seninle kardeşten daha ileriyiz, senin uşak olmanı ben ister miyim, dur dur aklıma bir şey geldi, efendim sen bir çok yerlere girdin çıktın, belki bir malûmatın var mı, eğer ufak bir malumatın varsa sana karın doyuracak kadar şimdilik bir iş hatırıma geldi resimden anlar mısın birader?

K. — Eşek değilim ya güzel resim olursa ne anlamayayım.

P. — Hayır öylesi değil be canım, güzel resmi herkes sever ,resim çıkarabilir misin?

K. — İsmail bunda halt ettin, ulan ben mektebde doğru dürüst okumamış herif resimden ne anlarım. Yani resim yapar mıyım diye soruyorsun

P. — Hayır canım resim dedimse öyle yağlı boya sufu boya karakalem resim yapan ressamalar gibi resimden anlar mısın demedim, fotograftan haberin var mıdır?

K. — Ha şöyle yola gel, İsmail sen de hatırlıyacaksın, bir aralık buraya bir fotoğrafçı ufak bir dükkân açmıştı da yanına bir yardımcı aramıştı.

P. — Evet evet şimdi hatırıma geldi birader, seni onun yanına ufak tefek işlerini görmek üzere ben vasıta olmuş idim, evet evet aklıma geldi, peki bari bir şeyler öğrenebilmiş mi idin?

K. — Ne gibi?

P. — Mesela bir adamın fotoğrafını çekebilmek.

K. — Elimle mi yapacağım?

P. — Amma da yaptın birader sen ressam mısın? Fotograf çekmesini?

K. — Onu bilmem ama birader tarif edip de eczalarını gösteren olursa o kadar eşek değilim ya elbette beceririm.

P. — Pek ala, hazır şurada elimin altında bir fotoğraf dükkânı var, sahibi bana bir müşteri bularak satmam için emanet etti, kendisi Avrupa'ya gitti sana orasını yapayım, bir az da benim malumatımdan istifade edersin eyi kötü ekmek parasını kazanırsın.

K. — Hay allah razı olsun İsmail, sen yardım eder isen bu iş oldu demektir. Ne yapayım birader, zar zor çalışırım, elbette öğrenirim hay allah razı olsun, senden İsmail karagün atı dedikleri sensin, işte insanın en dar zamanında orada yetişirsin, haydi bakalım nerde ise hemen gidelim işe başlayalım.

P. — Olur haydi birader buyurun gidelim de sana dükkânı teslim edeyim takımları da eline vereyim.

K. — O takımları sen babanın eline ver, ulan yutturmasan rahatsız mı olursun?

P. — Canım ne yutturması, fotografhanenin alat ve edevatı yok mudur onları teslim edeceğim dedim, haydi yürü bakalım, **(Beraberce palangayı devre başlarlar)** İşte efendim şöyle böyle az zamanda kendini gösterdin mi dokunma keyfine artık müşterinin ardını alamazsın birader malum ya bu civarda başka fotografcı ta yok, dedim ya dokunma keyfine:

K. — Eyî ama İsmail öyle birdenbire de işe girişemem ya.

P. — Canım ben bildiğim kadarını sana öğretirim o kadar eşek değilsin ya.

K. — Ulan bir halt etmeyince duramaz mısın eşek sensin hay köpoğlu ulan bu yutturmak için fırsat kollarsın **(Yürüyüşü şiddetlendirirler)** İsmail ne koşuyoruz daha uzak mı bu dükkân?

P. — Yok canım olsa olsa dört beş kilometre mesafede.

K. — Anlamadım.

P. — Canım dört beş kilometre kadar bir şey,

K. — O da ne demek öyle?

P. — Hangisi?

K. — Güllü metresi.

P. — Canım nasıl güllü metresi, kilometre dedim ki mesafe mesahasıdır.

K. — Anladım masanın masası, bana bak İsmail daha çok gidilecek ise ben her şeyden vaz geçtim, ulan yarım saattir meydana fıldır fıldır döndürüyorsun, hâlâ olduğumuz yerdeyiz, eğleniyor musun?

P. — Aman birader, bu derece inkâr edilir mi şu etrafın letafetine bak, dağlar eteklerin de hafif dumanlar içinde köyler, sonra çağıl çağıl akıp giden dereler, ya şu vadinin ekin tarlaları insanı gâşy ediyor, a birader sende hiç tabiat şairane yok mu şu mevhibe-i tabiatın bahş ettiği hüsnü tabiat yok mu?

K. — İsmail eğleniyor musun?

P. — Canım ne eğlenmesi, sen de hiç hissi şairane yok mu diyorum?

K. — Yok.

P. — Efendim ne yok?

K. — Hüseyin Şakir Ahmet.

P. — Canım nasıl Hüseyin Şakir Ahmet? Ben sana ne söylüyorum, sen ne anlıyorsun.

K. — Bir az daha böyle devam edersen allah bilir bağlarım.

P. — Ne münasibet?

K. — Ne minas ne garabet, artık illallah (Durur)

P. — (Dalgındır bir kaç adım daha yürüyerek) E birader görünen köy kılavuz istemez. Bak manzaraya doyum olmaz alim hissiz sende (Ardına döner Kavuklu'nun arkada kaldığını görerek) Canım ne durdun? İşte şurda iki adım yer kaldı haydi yürü.

K. — İsmail yarım saattir harman beygiri gibi döndük dur-

duk, artık kendi kendine g t dükkân m  tutacaksın, ressam m  olacaksın, ne halt edecek isen et, ben i den de dükkândan da vaz geçtim, ben burada eve dönüp dizlerimi bacaklarımı o darak yorgunluğumu alacağım her şeyden vaz geçirdin.

P. — Haydi canım çocukluğu bırak, işte bak iki adım kaldı geldik (Dükkânın yanına gelerek şakşakla parmaklığı kuvvetle sarsar) Bismillah buyurun, efendim işte bu.

K. — Tuuuuu ulan bir saattir  u dükkân dediğin deveye benziyen heyulanın önünden on defa geçtik be, in afın turp siktii imin herifi, ulan bana garezin ne be, müslümana eziyet haramdır diyen sensin, yahudi tabiatlı herif.

P. — Hayır efendim öylesi değil, bilmez misin cefayı  ekmiyen açık safanın kadrini bilmez derler, ben de seni bu misali gözönüne alarak bir az yormak istedim, tabii bu da menfaatine haydi buyurun yaklaş bakalım bir kere alat ve edevatı eline vereyim g r bakalım,  l  bi  alabilecek misin?

K. — İsmail ka ınmıya başladın, galiba ulan yutturuyor musun, sen o alatını edevatını g t te babana göster, yediği naneyle bak.

P. — Canım efendim bunun neresinde senin anladığın gibi bir başka garaz var, kasdim sana alat ve edevatı göstermek.

K. — Galiba ka ınıyorsun, sen o alat ve edevatını da g t te icab eden meraklılarına g stert, sen de iru dürüst konuşacak isen geleyim, yoksa aranız a ılmadan şuradan defolup gideyim, anlıyorum o senin tutulası  enen durmiyacak, ben de çileden çıkacağım.

P. — Canım birader sen her   zden bir aksi mana istihraç ederek hiddet şiddet gösteriyorsun, halbuki hiç te senin anladığın veyahut zan ettiğin gibi olmayıp, g yet samimidir.

K. — De ruya allah için g yet Saim beydir, haydi canım haydi, sen bir eyilik edecek isen bu benim anlıyamıyaca ım karma karışık sözleri bir tarafa bırak ta,  u bizim ekmek parası kazanabileceğim i i tarifet.

P. — Azizim öyle ise sen de ağzını topla, benim şahsıma hakaretimiz söz söyleme.

K. — Hah bak tamam anladım.

P. — Ne oldu yine mi yanlış söyledik?

K. — Öyleya ulan aktara viz ne demek, ondan ben ne anlarım.

P. — Canım efendim biz böyle kelime üzerinde saatlerce durur ve mana çıkarır isek ne sen, ne de ben bu dükkândan istifade edemeyiz. Haydi bakayım şuraya gel de takımları göstereyim, işine gelirse alırsın, ölçüne uymaz ise çekilir gidersin, haydi durma.

K. — Ulan hala dediğinden vaz geçmiyorsun, İsmail galiba sen böyle manalı sözler söyleyerek boyuna bana yutturacak isen, biz bu işten vaz geçelim, haydi oğlum sen onları babanın ölmüş eşeklerine göster, ulan bana mı yutturacak fitne fucur herif, bana senin dükkânında senin suratın da lâzım değil haydi şuradan defol.

P. — Allahı allah canım şimdi şurada mucibi hiddet ne var a birader, elimde olan takımları ve nasıl olduklarını, senin işine gelip gelmiyeceğini görüp, ölçüp, biçmeden nasıl alırsın.

K. — Buyurun bakalım İsmail, galiba kaşınıyorsun, haydi şuradan defol da başım beladan ve kırk yıllık ahbablığın berbat olmasından kurtulalım.

P. — Hamdi birader sen adamı çıldırtırsın, şimdi şu samimi teklifimin neresinde bir cinas var be canım.

K. — Ulan öyle deme hangi bir lakırdısında doğruluk var desene, ulan boştan aşığı yutturmacesına gidiyor, bilirsın ki ben lo lo lo yutmam.

P. — Aman birader sen gittikçe müvesvis olmuşsun, bunun neresine cinas haydi cahilce sözleri bertaraf et te gel işe başlayalım.

K. — Ulan hangi işe daha dur bakalım, selamünaleyküm.

P. — Canım öyle uzaktan pazarlık olmaz, hele bir kore gel

de takımları peyderpey eline vereyim, sonra nasıl kullanacağını tarif edeyim bakalım alabilecek misin, yoksa sana zor gelip almayacak mısın, anlayalım da münazaayı ondan sonra ederiz.

K. — Haydi oğlum, hadi sen onları bana yutturamazsın. İsmail ya dilini tut veyahut şimdi bırakır giderim sen artık ap açık edepsizliğe giriştin.

P. — Aman birader hangi edepsizlik be, canım senin eyiliğin için çalışıyorum. Sen ise her kelimededen bir mana çıkarıyorsun ya cehaleti bertaraf et de buraya gel şu işi bitiriverelim.

K. — Ulan hangi işi?

P. — Allah allah canım hangi işi olacak devri teslim işini.

K. — Ay bir de devrilmiş desti de mi var?

P. — Aman birader can sıkmaya başladın, canım hangi devrilmiş testi devri teslim, yani elimde bulunan takımları gösterip eline teslim edeceğim hala anlatamadık mı?

K. — Ulan hep konturabat sözler söylüyorsun, hiç olmazsa arada bir tane cinas lakırdı olmasa, ne ise yukardan aşaya yutturmak, sen böyle yutturmaya uğraştıkça biz bu işin içinden çıkamıyacağız allaha ısmarladık (Yürür) sen oğlum başka kulunu çıkarak çıkar.

P. — Canım birader Hamdi efendi çocuk musun a canım, senin dediğin gibi de olsa yine böyle cinas sözlerle kızarak insan bir nimeti toper mi çocuk musun a canım, haydi gel de şu işe bir son verelim.

K. — (Yürürken geri dönerek) Ulan hem yapıyor, hem de pişman oluyorsun hem davul çalıyor (Yürüyerek dükkânın önüne gelir), hem de kaçırıyorsun, buyurun bakalım geldik.

P. — Ha şöyle yola gel.

K. — Gene bir yere mi gidiyoruz?

P. — Hayır canım, öyle yola değil, yani sözüme gel diyorum, şimdi gel bakalım demir baş eşyaya (Sohpanın üzerindeki

Örtüyü kaldırarak) bak birader sana muntazam bir fotoğraf makinası (**Objektifin ağzındaki kapağı açarak**) Al gözüm sana.

K. — Osman Paşa muharebelerini...

P. — Canım o da ne demek?

K. — Bayram yerlerinde seyir yerlerinde hanı ayaklı bir kütunun içinde daima değişen resimleri gözünü dayadığın dürbün camlarından seyir ettiren herifler yok mu idi, işte sen de onlar gibi al gözüm diye süze başladın, ben de onun arkasını söyledim.

P. — Canım şimdi alayın sırası mı, a birader bak işte buna objektif derler ki insanın şekli şemalini alır, bunun arkasına konan cama nakleder.

K. — Evet bunları ne tarif edip duruyorsun, biliyorum dedim ya.

P. — Alâ bilmediğin hangisi?

K. — Adamin resmi cama yapıştıktan sonra nasıl oluyor da oradan kâğıda geçiyor onu bilmiyorum.

P. — Ha, bak orasını görmeyince tarif ile olmaz, çünkü çekilen resmi camın üzerine tesbit etmek için bir hayli ameliyatı vardır.

K. — Sağmalama İsmail, ulan amel ilacile, bu işin hiçbir münasibeti yoktur, eğleniyor musun?

P. — Canım şimdi ben amel ilacı mı dedim, be canım sen lafı nerenden dinliyorsun birader, ameliyat işçiliği vardır dedim yani cam karanlık bir mahalde kırmızı ufak bir ışığın ianesile **eczaya** batırılarak aldığı resim tesbit edilir, bu banyeden sonra **cam aydınlığı** gördüğü halde katiyen bozulmaz aksi takdirde aydınlığı görür görmez sarımtırak bir renk alır ve üzerinde hiç bir eser kalmaz anladın mı?

K. — Yooo.

P. — Tabii anlayamazsın, canım sen fotoğrafının yanında bulundum diyorsun bunlardan hiç bir şey öğrenemedin mi?

K. — Canım anlattık ya ben böyle şeylere değil de getir götürden başka bir şey yapmadım ki .

P. — Dur öyle ise başka bir çare düşündüm bak bu makina alaminüt denilen cinstendir burada alacağın resmi alır. Bak (Elife göstererek) gel de yakından gör (Siyah bezi bir az kaldırarak) bak şuradaki deliği görüyor musun?

K. — (Bakarak) Evet gördüm, resmi alırken buradan mı bakılacak?

P. — Hayır canım resmi aldıktan sonra objektifi kapar ve bu siyah bezin arasından ve içeriye aydınlık kaçırmamak şartile ellerini içeri sokar kâfi, oradan el yordamile alır. (Tekrar yukardaki delikten göstererek). Bak şurada ufak banyo küveti var ya?

K. — Anlamadım, ama ne ise var ya.

P. — Anlamadın ismini değil mi?

K. — Öyle ya bunun Türkçesi yok mu İsmail?

P. — Canım yok olur mu elbette var.

K. — Ulan öyle ise beni anlamasın diye söylemiyorsun.

P. — Hayır canım senin anladığını istemeseydim böyle uğraşır mıyım a canım böyle fesat çıkarıyorsun bak şimdi banyo için ufak bir el tası var ya?

K. — Onu anladım ama bu liğenin adını anlayamadım idi şimdi öğrendim evet alınan resmi bunun içine mi batıracağız?

P. — Bak ne güzel biliyorsun, evet işte bu eczaya resim girdikten sonra artık aydınlıktan müteessir olmaz.

K. — O kadar mı?

P. — Canım bu kadarla iş bitmez, bunun daha bin türlü teferruatı var, yalnız ben sana bu banyodan sonra bozulmayacağını anlattım, bundan sonra cam şasiye koyarak güneşe arz edilir. Bu sefer camdaki siyahlar beyaz beyaz olan yerlerde asıl lâzım olan fotoğraf kâğıdına siyah olarak çıkar.

K. — Bunlar kendi kendine mi olur İsmail?

P. — Efendim tabii camın icab eden yerlerinden asıl resmin çıkacağı kâğıda aydınlık nüfuz ederek nüfuz ettiği yeri ya-

kar orası derece derece kızarır camda ecza ile kapalı olan yerlerden ziya geçmez.

K. — Hangi ziya bizim Ziya mı?

P. — İnsan ismi söylemiyorum. Aydınlık geçmez, orası da beyaz kalır resmini aldığın cisimde ikinci kâğıdın üzerinde tecessüm eder.

K. — Peki o kadar mı?

P. — Canım o kadar olur mu? İkinci kâğıda az bir zaman sonra ziyadan alınarak banyo edilir ki, işte o zaman resim ne bozulur, ne bir şey olur anladın değil mi?

K. — Bu kâğıt Ziya'dan başkasında da var mı, belki onda bitmiş ise?

P. — Canım saçmalama deminden de söyledim ziya aydınlık demektir diye sana anlattım be canım, ne çabuk unuttun, öyle ise sen bu işi beceremiyeceksin galiba.

K. — Canım ben o kadar kalın kafalı mıyım, yalnız anlayamadığım karışık bir şeyler söyledin ki onu, pek anlıyamadım.

P. — Hangiler, söyle bakayım?

K. — O cam çerçeve filan dedin, onu anlıyamadım.

P. — Ha anladım, iki gözüm bu makina söylediklerim gibi değildir alaminüt dedim ya, bu laboratuvarı filan hepsi içindedir. Sana gösterdiğim banyo meselesi var ya işte o hepsini yapar dışarı ve hiç bir şeye ihtiyaç yoktur.

K. — Ulan şimdi ne söyledin şimdi ne diyorsun anlayamadım.

P. — Efendim o kolay şimdi senin resmini çekeriz bir tecrübe olur.

K. — Peki nasıl yapıldığını ben nereden göreceğim?

P. — Efendim o kolay şimdi senin resmini çekeriz bir işin kalmaz ondan sonra ameliyatı beraber yaparız, görür öğrenirsin.

K. — Ondan sonra bir hastahaneye gideceğiz.

P. — Allah allah canım ne münasibet, hastahane de ne işimiz var a birader?

K. — Bilmem ameliyat dedin de onun için sordum, yoksa bende bir hastalık mı gördün?

P. — Hay allah eyiliğini versin be birader, ameliyat kelimesi sade bir hasta için mi kullanılır, esasen ameliyatın manası bir işi onarmak demektir.

K. — Ha şimdi anladım, hadi öyle ise İsmail başlayalım.

P. — Tamam haydi öyle ise nasıl yapalım ayakta mı, oturduğum yerde mi çekelim?

K. — Çek te ister, ayakta olsun ister oturduğum yerde.

P. — Efendim allah bir kuluna çektirmesin, neden öyle kötü temennide bulunuyorsun?

K. — Ben değil, sen söyledin.

P. — Hadi canım boşyere çene kavaflığını bırak ta işe bakalım, şimdi şu sandalyayı al da objektifin karşısına geç, kendin istediğin poz al.

K. — İsmail bunların Türkçesi yok mu, allahasen?

P. — Hangisinin?

K. — Of çektim tox oldu bilmem ne diyip duruyorsun?

P. — Ha of çektim değil, (Elile göstererek) İşte buna objektif senin de bunun karşısına geçip herhangi bir vaziyette durmana da poz derler anladın mı?

K. — Anladım şimdi ben nasıf durayım? (İskemiye objektifin karşısına çaker) Geldim burası iyi mi?

P. — ,Evet şimdi ne vaziyet alacak isen al da, dur bakalım.

K. — Pek ala (Arkasını döner durur) Oldu mu?

P. — (Örtünün altından pozu inceleyerek) Ayol olmadı arkandan yapılır mısın?

K. — (Dönerek) İsmail cinasa başlamıyalım, bozuşuruz nasıl durayım sen onu söyle?

P. — Efendim yüzünü objektife çevir, şu dürbinin içine bak.

K. — (Vaziyet alarak) Oldu mu?

P. — (Tekrar örtünün altına girmiştir) Yine olmadı öyle dur bakayım, (Örtünün altından çıkarak Kavuklu'nun yanına gelir yüzünü o yana bu yana çevirerek bir iki inceledikten sonra çekilir) İşte böyle dur sakın kımıldama (Örtünün altına girerek incelemeler yaptıktan sonra çıkar objektifi kapayarak) Aman sakın bozma (Gelir makinaya bir şase kor) Aman Harndi efendi, efendi dikkat kımıldanma, şimdi çıkaracağım.

K. — (Yerinden fırlar) Neyi çıkaracaksın?

P. — Allah allah galiba biz seninle uğraşırken akşam da olacak hiç bir şey de yapamıyacağız, haydi canım git yerinde otur resmini çıkaralım.

K. — Ulan onu öyle söylesene köpoğlu ne cınarlı söylüyorsun öyle (Gider oturur) Oldu mu?

P. — Oldu, indir eteklerini.

K. — İsmail ne sağmalıyorsun şimdi her şeyden vaz geçer ne tuzu ne pozu bırakacağım fırlayıp gideceğim halt ediyorsun oğlum ben yutmam.

P. — Canım ne uzatıyorsun binişin etekleri altına toplanmış onları aşaya sarkıt dedim başka bir şey değil.

K. — Ona da bir kulp uydurdun haydi, bu da babamın canına gitsin (Durup eteklerini sarkıtır) Oldu mu?

P. — (Objektifin kapağını tutarak) Hazır mısın, çıkaracağım?

K. — Hay allah cezanı versin ulan bir halt etmeden bir şey yapamaz mısın ulan yutmam ne halt ettiğini beğendin mi?

P. — Nasıl anlatacağız oğlum resmini çıkaracağım ,sen ne anladsın?

K. — Hadi duruyorum ne halt edecek ise et de şu azaptan sen de ben de kurtulalım.

P. — (Objektifi tekrar tutarak) Hazır ol.

K. — Bir.. ki, (Ayağa kalkarak asker gibi durur)

P. — O da ne a canım?

K. — Ulan şimdi sen askeri bir kumanda vermedin mi be?

P. — Hay allah mustahakını versin otur be birader, otur hazır ol, dedimse askeri vaziyet al demedim, a canım kımıldanma demek istedim hadi otur da çekeyim.

K. — (Oturarak) Buyurun oturduk oldu mu?

P. — Efendim tamam oldu.

K. — Öyle ise indir eteklerini.

P. — O da ne demek?

K. — Onu sen benden alabilirsin ulan köpoğlu deminden beri yutturdun durdun şimdi de sıra bana geldi nasıl beğendin mi?

P. — Hadi canım hadi sen daima her şeyin fesad cihetine gidersin her ne hal ise kımıldanma hazır ol bir iki üç (Objektifin kapağını açar bakar) Tamam. Haydi kalk.

K. — Bitti mi?

P. — Evet tamam.

K. — Şimdi ne olacak?

P. — Efendim şimdi beraberce resmi banyo edip kurutaçağız.

K. — Pek ala (Pişikâr'ın yanına gelir) Geldim şimdi ne olacak?

P. — (Örtüyü kaldırarak) Hadi gir bakayım şu yere.

K. — Yere sen gir köpoğlu (Girer) Girdik.

P. — Ne görüyorsun?

K. — Zifir gibi karanlık, burda ne görünür be adam?

P. — Ben de yanıldım, doğruya çık.

K. — (Çıkarak) Buyurun çıktık.

P. — (Makinanın üzerindeki örtüyü yarı yere kadar sıyrarak) Bul bakalım dünden gösterdiğim deliği (Parmağıle gösterir) Bak işte burada.

K. — Peki ne olacak (Gözünü deliğe tesbit ederek) Buyurun.

P. — (İki elini örtünün altından sokarak) Görüyor musun?

K. — Evet bir şeyler oynuyor, ne oluyor İsmail?

P. — Efendim banyo ediyorum yani pozitifli yıkıyorum.

K. — O toz Akif de kim oluyor?

P. — Be canım hepsini sen tersine mi anlarsın, ayol birinci çektiğim senin resmini yıkıyorum.

K. — Bundan sonra bir daha mı var?

P. — Hayır birader, anlattık ya birinci terstir, tekmil gölgeler, bunu başka bir kâğıda geçireceğim ki, işte bunun hepsi burada olacak, o zaman resmin doğrusu olacak. Sen görüyor musun?

K. — Görüyorum İsmail içerde parmaklar oynıyor.

P. — Hah işte ben yapıyorum dikkat et de sonra sen yapacaksın, onun öğrensın diye şimdi ben yapıyorum. Hadi birader (Perdenin altından çıkarak önceden hazırlanmış olan çevreden görülebilecek boyda büyücek bir beyaz kâğıdın üzerinde ecîş bücüş Kavuklu'nun renksiz kocaman portresi) Buyurun. (Verir)

K. — (Çevresine bakınarak hayretle) Ulan İsmail ben böyle miyim?

P. — Efendim ben yapmadım, fotoğraf çekti demek ki sen doğru durmamışsın, makinenin ne kabahati, var sen öğrendin mi onu söyle?

K. — Evet öğrendim, öğrendim ama İsmail her müşteri böyle başka başka şekilde çıkarsa vallahi kimse on para vermez, dur bakalım ne olacak.

P. — Olacağı senin dikkat etmen icap eder, seni geçindirir merak etme. Artık ben gidiyorum, sen kendi kendine çalış, kazan hem dükkân kirasını hem kendi ihtiyacını hem de masarifi zaruriyeyi temin ettin mi dokunma keyfine artık, senin yanına varılmaz, haydi allah hayırlı müşteriler versin. (Gider)

K. — Ulan acaba becerebilecek miyim? Adam sen de öğrendik ya İsmailden çektiğim resimler benim ki gibi çıkarsa ben de İsmail gibi bir şeyler uydururum vesselâm (Sandalyaya oturarak) ey canım fotoğraf verelim müşteri yok mu?

SALKIM İNCİ — (Sandalye üzerine çıkarak) Haydin gidelim bakalım o nedir öyle? (Hep beraber dükkânın olduğu yere gelirler.) A ayof burası bir resimci dükkânına benziyor.

KAYARTO — Amanın çocuklar içerde mezar taşına benzer bir şey var, sakın turba olmasın çocuklar?

PALUZE — Aman baci, sen de her şeyi türbeye benzetirsin baksana, bir kere basbayağı adam görmüyor musun fildir fildir yüzümüze bakıyor böyle evliya mı olurmuş?

K. — Yok yavrum yok, ne ben evliyayım, ne de burası türbe.

SALKIM — Peki öyle ise burası nedir?

K. — Anam babam burası fotoğrafçı dükkânı, bak makinelerimizi görmüyor musunuz ya?

PALUZE — Ay siz ressam mısınız?

K. — Elbette yavrum.

KAYARTO — Ay çocuklar alimallah bu harif yalan söylüyor.

K. — Hay köpoğlu hay, utan neden yalan söylüycüm, kör müsün kocaman resim makinasını görmüyor musun kör arap?

KAYARTO — Kor sensin, kor olursun inşallah seni maymun herif seni.

K. — Maymun da senin gibi olur, ayı kurusu fellah.

PALUZE — Aman baci sen de ne satıyorsun aleme, kaba hat senin.

KAYARTO — Aman sen de kızım baksana bana nalar söylüyor pis musibet herif.

K. — Utan kör fellah musibet senin gibi olur, kuru kestane kılıklı fellah.

KAYARTO — Ağzını topla herif, şimdi senin ağzının payını varırım o zaman aklın başına gelir bostan korkuluğu seni.

SALKIM — Aman baci sen de çok ileri vardın, tanımadığımız birine böyle olur olmaz yerde ağız bozulur mu? Adamcağıza

söylemediğimiz kalmadı, vah zavallı adamcağız vah, baksanıza zavallının rengi uçtu, ayol vah zavallı vah ayol alimi de çalım da yerinde nesi var, pek ala sevinli nurani yüzlü bir adam?

K. — Aferin yavrum sana. Elbette gül yüzden işte böyle güzel sözler çıkar, böyle kuzguni surattan da...

KAYARTO — Kuzguncuk sansın kofak gibi ne haykırıyor bakayım, seni musubat seni, benim bir kere babalarım tutarsa san görürsun.

K. — Senin baban tutarsa, benim de anam tutar (Şiddetle aksırır) Apşu.

KAYARTO — (Tuhaf tuhaf biçimler alarak çarpılarak iki diz üstüne gelerek yumruklarını sıkıp hırıldar gibi sadalar çıkarak) Of olanın, bağırma, ula şeamu pa pa pa pa (Yerlerde iki diz üzerinde yürür.) Babu babu.

SALKIM — Amanın çocuklar bacımın babaları tuttu. Haydi kardeşim ne duruyorsun koş onu ünlesene sen onun babalarını geçirmesini bilirsin ayol.

PALUZE — (Zarafet'in yanına giderek kulağına bir şeyler söyler) Haydi bacıcığım hadi sen ona bakma o cahil bir adama benziyor.

K. — Bırak bakalım ne yapacak? (Dükkândan çıkar) Darılma baci ben sana şaka yaptım. Hadi gel senin resmini çıkarayım.

KAYARTO — (Doğrularak) Hadi oradan yalancı san da.

K. — Barıştık mı işte bak burası (Elile göstererek) benim resim dükkânım haydi çocuklar siz de gelin.

SALKIM — Aman sahih mi sen bizim resmimizi mi yapacaksın?

K. — Yapacak değilim, çıkaracağım hadi.

PALUZE — Kaç kuruşa çekiyorsun?

K. — Canım uyusuruz.

SALKIM — Yooo ben öyle şeyler istemem söyle bakalım bizi kaç çekerseksin?

K. — Canım iki gözüm öyle zan ediyorum ki siz karşıkı evdeki kiracısınz canım sizden çok bir şey istemem, uyuşuruz dedim ya.

KAYARTO — Dur bakalım çocuklar, bu herif öyle diyor amma bakalım ressam mı?

PALUZE — Aman bacı sen de, baksana önünde kocaman takımını görmüyor musun ayol?

SALKIM — Öyleya, adamcağızın takımları meydanda, elbet-te bir marifeti var ki işte takımları meydanda duruyor, ayol alıcı gözü ile bak da sonra söyle ya canım.

KAYARTO — Öyle ama bakalım o takımlarını kullanabiliyor mu?

K. — O da doğru ya, ulan bir kere tecrübe ediniz de eğer ben takımları idare edemezsem, o zaman söylemiye.

SALKIM — O da doğruya bir kere tecrübe edelim de ondan sonra söz söylemeye hakkımız olsun. Hadi bacı evvelâ seni çeksin bakalım hccercbilirsen bizi de yapar.

KAYARTO — Hadi öyle ise evvelâ benimkini çek bakalım nasıl olacak eger iyi yaparsan bunları da çekersen olur mu?

K. — Olur ama seni güneşli ve sıcak havada çekerim şimdi olmaz.

SALKIM — A a öyle ise biz de yaptırmayız.

K. — Vay canına, mutlaka evvela, bu kara koncolosu mu çekeceğiz?

PALUZE — Tabii efendim bir kere onu çek bakalım iyi olursa, bizi de yaparsın.

K. — Peki amma iyi olmayınca beşenmemezlik etmiyeceğinize söz verin ondan sonra işe başlayayım.

SALKIM — Ben söz veriyorum, itiraz etmiyeceğim haydi başla.

K. — Hadi şöyle karşıya (Göstererek) Şu dürbinin karşısına geç bakalım.

KAYARTO — A, ayol öyle ben orada iken sen benim resmimi nasıl yaparsın.

K. — Ay, sen ne zan ediyorsun bu kutunun içine mi gireceksin?

KAYARTO — Canım öyle sen orada ben burada, alimallah olmaz ayol hiç öyle şey mi olur?

PALUZE — Aman baci senin dö hiç bir şeye aklın ermiyor ayol sen orada duracaksın senin suratın dürbünün içinden geçecek sonra kâğıda yapışacak.

KAYARTO — Yooo ben korkarım, o ufacık delikten ben geçemem ayol (Olduğu yerden kimıldanmaz) İsterseniz evvela sizi resim yapsun ben korkarım.

SALKIM — Hadi Paluze, sen geç te seninkini çıkarırsın.

PALUZE — Aman abla, sen de tuhafısın ben tecrübe tahtası mıyım ayol?

KAYARTO — Durun canım kavga etmeyiniz hadi ben duracağım ayol. Ben şimdi nerde duracağım?

K. — Hay allah mustahakkını versin, hadi şu karşiki sandalyaya git de otur.

SALKIM — Oturma baci ayakta dur çaksın.

KAYARTO — Olur (Gider sandalyanın yanında durur) Oldumu?

K. — Oldu oldu, sallanmadan dur (Örtünün altına girer bir az durur çıkar dürbünün başına geçer) Dikkat et ben bir iki üç diyeneğim bu kapağı açacam sen hiç kimıldanmadan bu borunun içine bakacaksın ben dürbünü kapatırım senin de işin biter.

KAYARTO — Hiç te böyle resim çekmedim. Peki hadi başla.

K. — Dikkat bir iki üç (Objektifi açar kapar), Haydi oldu bitti (Gelir örtünün altına ellerini sokar yukardaki dürbünden içersini inceleyerek bir az uğraşır Örtünün altından kocaman ve sim siyahı bir zenci resmini fakat korkunç bir biçimde çıkarır uzatır) Buyurun efendim oldu.

ZENNELER — (İkisi beraber) Amenin bacının resmine bakın dostlar (Her ikisi de Yeni Dünyaya kaçarlar ve saklanırlar)

KAYARTO — Seni iki gözü kor olası seni, herif ben böyle miyim? (Üzerine yürür Kavuklu kaçar)

P. — (Gelir) Hamdi efendi birader ne oldu, ne kaçıyorsun a canım, dur da dardını anlat, ne var bacı, kavgı mı ettiniz?

KAYARTO — Sus İsmail efendi, sus kor olası benim resmini çıkarıyorum diye bir kara konçolos resmi çıkarıldı ya ayol.

K. — (Sokularak resmi gösterir) İşte buna kızdı fellah.

P. — A ayol ,buna pozitif derler, bunun bir de negatifi olacak ki o zaman asıl senin resmin o, olacak haydi bacı sen şimdi git ben size haber veririm o zaman asıl senin resmini çeker alırsın haydi şimdi evine.

KAYARTO — Peki İsmail efendi eğer o sefer de böyle olursa ben o resmi bu herifin kafasında parça parça ederim. İşte ben gidiyorum. (Yeni Dünyaya girer)

P. — A birader sen de pozitivi ne gösteriyorsun?

K. — Ben o kadar zen ettim, pozitif, negatiften haberim yok ki.

P. — Yooo ben sen böyle yaparsan bir müşteri bulamaz beş para da kazanamazsın.

K. — Ne yapayım ulan, bu kadar becerebildim.

P. — Anladım ben yok iken bir müşteri gelir ise bana seslen heman çekerim bir iki resimden sonra her halde bir çok meşhullerini halledersin, haydi sen dükkâna malûm ya dükkân kapısı hak kapısıdır, ben gidiyorum, dediğim gibi müteyekkız ol.

K. — Olurum anlamadım ya ne ise, sana haber salarım (Pişekâr gider) Haydi biz de dükkâna, ey canım fotoğrafçı verelim, yok mu müşteri? (Dükkâna girer. Zurna çelebi havası çalar çok şık giyinmiş olduğu halde özel tavrılarıyla meydana gelir ufak bir devir yapar Kavuklu'yu göstererek durur, inceler soku-kularak başile selam verir. Durur bir şey soracak gibi olur)

K. — Hah tamam, al sana bir müşteri (Dışarı çıkarak Çelebiyi karşılayarak) Hoş geldin evlat.

ÇELEBİ — (Yerden bir selam vererek iki kat olur, doğrulur) Hoş bulduk efendim Allah ömür versin.

K. — Olur oğlum ne haber?

ÇELEBİ — Efendim bendenizi tanıyor musunuz?

K. — Hayır nerden tanıyayım evlât?

ÇELEBİ — O halde iltifatınızın minnettariyım.

K. — Anlamadım.

ÇELEBİ — Efendim iltifatınızın minnettariyım.

K. — Nasıl o lugatlerin mende altısın evlat anıyamadım.

ÇELEBİ — Hayır efendim öyle demedim, bendenize iltifat buyurdunuz derim.

K. — (Kendi kendine) Anladım ya (Yüksek) Siz bilirsiniz.

ÇELEBİ — Anladım efendim siz buralı mısınız, yani bu mahalleli misiniz?

K. — Evet burda mahallebiyim.

ÇELEBİ — Af buyurunuz efendim belki bendeniz ifademde yanlışım, bu mahalle sekenesinden misiniz?

K. — Evet bu mahallede sekerim.

ÇELEBİ — Anladım efendim. Burada ne iş ile meşgulsünüz, lütfen beyan buyurur musunuz?

K. — Evet buyururum.

ÇELEBİ — Lütfen buyurunuz efendim.

K. — Bir şey mi yiyeceğiz?

ÇELEBİ — Hayır efendim anıyamadınız, ne iş sahibisiniz?

K. — Bak şimdi anladım bak (Göstererek) Evlat fotoğrafçıyım, işte dükkânım.

ÇELEBİ — Ya a a maşallah, demek ressamısınız.

K. — Evet fotoğrafçıyım resminizi mi çektireceksiniz?

ÇELEBİ — Hayır efendim böyle bir mütalaam yok fakat öyle de olabilir, evvela sizden ufak bir malumat rica edeceğim. Lütfederseniz çok minnettarınız olurum.

K. — Evladım senin bu söylediklerinden hiç bir şey anlamadım ne istiyorsun onu bana bildiğimiz türkçe ile söyle de konuşabilelim.

ÇELEBİ — Efendim ifade ve ricalarında anlaşılmiyacak bir kelime bile yok ,peki efendim ben bu mahalleye yeni taşınmış iki hemşireyi arıyorum siz de bu mahalleli olmak itibarile belki malûmatınız vardır. Onu rica ediyorum.

K. — Evladım ben ne mahallebi yedim, ne de vecalandım, doktor ,musun sen?

ÇELEBİ — Efendim af buyurunuz arzi malûmat edemedim zan ediyorum.

K. — Hayır arızli mahallebi ne yedim, ne de böyle bir mahallebi biliyorum.

ÇELEBİ — Hakkınız var efendim bu sehiv bendenizde oldu doğrusu, bu mahalleye yeni taşınan hiç aile var mı?

K. — Evladım onu mahalle bekçisi bilir, ben burada fotografcıyım sen şimdi bana bir resim çekdiriyor musun ona bakalım?

ÇELEBİ — Hay hay emredersiniz fakat bir şartla mesela ben resmî çektireyim, fakat sen de bana buraya yeni taşınan ailenin nerde oturduklarını bekçiden mi mahalleden mi, nerden öğrenirsen öğreneceksin.

K. — Olur mahalle bekçisinden öğreniriz, haydi şimdi sen çekeceğin resmin parasından peşinen ver bakalım.

ÇELEBİ — Emredersiniz efendim ne kadar istiyorsunuz, yapılacak resmin bedelinin nısfını rub'unu, sülüsünü ne kadar eder bilmiyorum.

K. — Sen sülüsünü versen elverir. (Elini açarak bekler)

ÇELEBİ — Anladım efendim, sülüsü ne tutar onu da izah buyurunuz.

K. — Mürvete endaze olmaz ya, ne verir ise ver be yavrum.

ÇELEBİ — Peki efendim fakat tutarı ne olduğunu bilmeyince ne verebilirim?

K. — Canım ver de ne olursa olsun bir siftah edelim.

ÇELEBİ — Efendim bir altın yeter mi?

K. — Ulan amma da ettin ha?

ÇELEBİ — Efendim iki altın olursa kâfi mi?

K. — Zarar kâfir sikkesi de olsun olur.

ÇELEBİ — O halde buyurunuz (Cebinden para çıkararak)

Sıza iki kremisi.

K. — (Alarak) Demek sizin kereviz böyle ha ,ne ala aman bu kerevizlerden pek hoşlandım inşallah bunlardan bir yemek yaparsınız beraberce yeriz olmaz mı?

ÇELEBİ — Hay hay efendim neden olmasın, pek yakın bir atıda bu talebiniz de husul bulur. Haydi buyurun işe başlayalım.

K. — Klm o, beraet edecek talebeniz?

ÇELEBİ — Efendim pek latifecisiniz haydi buyurun işe girişelim.

K. — Evet işe girişelim, haydi sen şu dürbünün karşısına geç. (Beraber makinaya yaklaşırlar sandalyayı gösterir) Buyurun.

ÇELEBİ — Efendim kıyamen mi, yoksa kuuden mi çekeceksiniz?

K. — Orasına sen karışma kapıdan çekerim, kayadan çekerim ,neden çekersem çekerim.

ÇELEBİ — Hayır efendim arz edemedim. Portrem büst' mü olacak yoksa kıyami vaziyette mi olacak, onu anlamak istiyorum.

K. — Canım efendim orasını bana bırak sen, nene lâzım, ben senin resmini çıkaracağım ne kaya resmi ne de bir post resmi olmayacak haydi dur.

ÇELEBİ — Duracağım fakat bir poz tâyin buyurunuz da o vaziyette durayım.

K. — Allah Allah amma da meraklı imişsin oğlum, gerçi burası meydandır ne tozu vardır, tahini bunları nerden çıkarıyorsun cvlat sen evvela nasıl istiyorsun öyledir, ben de makinada nasıl durduğunu güreyim beğenirsem çekeriz, haydi ben makinadan bakacağım. (Gider perdenin altına girer)

SALKIM — Amanın çocuklar galiba Rezakizade Tarcin bey gelmiş karşiki fotoğrafçı ile becelleşiyor, haydin yukarıki kattan bakalım.

ZENNELER — (İkisi de sandalyaların üzerine çıkarak) A a alimallah ta da kendisi.

PALUZE — Haydi abla burada olduğumuzu anlatacak bir şeyler yapalım.

SALKIM — Eyi, a kız baksana o koca kafalı herif ora-da ya o anlarsa?

PALUZE — Canım nerden anlıyacak?

K. — Evlat bir az sağa dön.

ÇELEBİ — (Yarım daireyi geçerek durur) Oldu mu efendim?

ZENNE — Hişt, Hişt (Islık çalar gibi sesler çıkararak Çelebi'ye seslenirler) Aman Çelebim gözlerimiz yollarda kaldı ayol.

ÇELEBİ — (Döner) Maşallah teberekallah, efendim sizleri araya araya hal oldum iki gözüm.

K. — (Perdenin altından) Oğlum çok döndün bir az sola dön.

ÇELEBİ — (Yüzü Zennelerden yana olmak üzere gövdesini çevirir) Oldu mu efendim?

K. — Başını da düzelt sola bir az sola (Çelebi bir az başını çevirir) Bir az daha, olmadı. (Perdenin altından çıkarak Çelebi'nin yanına gelir yüzü düzelterek) İşte öyle duracaksın (Tekrar döner örtünün altına girer fakat Çelebi yine Zennelere dönmüştür) Oğlum yine çarpıldın, böyle olursa resim fena çıkacak, karışmam.

ÇELEBİ — Peki sağa mı sola mı?

K. — Bana, dön bana. (Çelebi döner) Hah şimdi oldu kı-mıldanma (Perdenin altından çıkar, Çelebi yine kızlara dönmüş işaretler etmektedir. Kendi kendine) Oh babam, biz hala resim çıkaracağız diye uğraşalım bunlar mercimeyl fırına vermişler (Yüksek) Oğlum sen buraya niye geldin?

ÇELEBİ — Efendim, şimdi bulduğumu aramaya.

K. — Haal Şimdi anladım, öyleya resim çektirmiyse filân değil de, bu karıları aramaya geldin, doğru hakkın var şimdi ne olacak?

ÇELEBİ — Efendim işte size sorduğum hanımlar bunlardı, şimdi ben resmi bu hanımlarla beraber çıkarmak isterim. Kaça mal olursa ödemeye hazırım.

K. — Sen bana baksana oğlum, senin aradığın kantar Bursa'da kestane tartar. Sen şuradan narmusun ile defolur gider misin yoksa ben seni gidereyim mi? Haydi bakayım Çelebim, arabanı çek, çekmezsen ben sana sürdürürüm.

ÇELEBİ — Baba efendi siz burada fotoğrafçı mısınız, yoksa herkesin keyfine kâhya mısınız, sen dükkânında işin ile meşgul ol, herkesin harekâtı aşıkaneşine ne karışırın?

K. — Kafam dönerse anlatırım sana, Harekede aşıkları. Haydi bakayım şuradan defol, başımı belaya sokma.

ÇELEBİ — Efendim senin belandan kim korkar, sen benim kim olduğumu biliyor musun?

K. — Bilmek de, seni de burada görmek de istemem, kim olursan ol illa buradan defol.

SALKIM — Kızlar haydin aşağı, bu herif işi, anladı mahalleliye rezil oluruz haydin. (Hep birden sandalyalardan inerler otururlar)

ÇELEBİ — Eğer rezaletten çekinmese idim sana kim olduğumu anlatır binaenaleyh intikamı mı sende bırakmam, sonra görüşürüz. (Yürür)

K. — Hadi hey yarım papuç ulan senden ihtikan almadım ki alacaksın sende vardır kullanırsın, variver düdüğüm.

ÇELEBİ — (Yürürken durur döner) Görüşürüz, bunak ben sana gösteririm.

K. — Haydi hey züppe sen de, galiba işini bozdum, hadi hadi başka kapı ara. (Çelebi gider)

P. — (Gülür) Maşallah efendim uzaktan seyirci oldum müşteriler akın etmeye başladı.

K. — Öyle oldu İsmail.

P. — Tabii efendim ben de sana söylemiştim ya, sabrın sonu selamet.

K. — Hadi hey pis cinayet.

P. — Efendim ne hiddet ediyorsun, fena bir şey mi yaptık, seni tebrik ediyorum.

K. — Beni edeceğine kendini et.

P. — Tebrik mi?

K. — Evet ibrik.

P. — Canım ne ibriği bu?

K. — Abdest ibriği.

P. — Yine saçmalamağa başladın, galiba sende dükkân kirası isteyeceğini mi hissettin?

K. — Ulan dükkândan ne kazandım ki ne kirası istiyecaksin İsmail eğleniyor musun birader?

P. — Ne demek inkâr mı ediyorsun, ben mahalle kahvesinden seni tekkik edip duruyorum, birader ne kadını ne erkeği kaldı gelmedik elbette bunların rezimlerini besbedava çekmedin ya?

K. — Nerde idin niye galip de yardım etmedin, müşteriden baş alamadım.

P. — Efendim inkârı mahal yok, ben reyelayn müşahede ettim.

K. — Leylek ayı muşamba ettin ben de biliyorum, ulan bu belaları sen mi getirdin bu mahalleye?

P. — Efendim nasıl bela?

K. — Karşık belaları karalı beyazlı.

P. — Aman azizim neler söylüyorsun, o çocuklar benim elimde büyümüştür. Dünyanın en namuskâr ailesidir o ve bir daha ağızından böyle bir şey işitmiyeyim. Sana fena halde canım sıkılır.

K. — Hete sen şimdi gene mahalle kahvesine git de sırası gelince ben seni çağırırım.

P. — Pek ala bu kavli de maalmemnuniye kabul ettim
(Yürür)

K. — Bak artık manav maymunun bakkal ayısı ye ne yer isen ye ben sana haber veririm.

P. — Pek ala yoksa öyle bilmediğin etliye sütlüye karışma.
(Gider)

K. — Hadi dedim ya çek arabanı, ulan ben de sana bunları gösteremez isem bana Hamdi efendi demesinler (Dükkanı girer. Zurna Kayserili havası çalar. Kayserili iki elinin parmakları arasındaki tahta kaşıkları çalarak, oynayarak meydana gelir bir yarım çarh yaptıktan sonra zurna durur Kayserili onu inceler, elini çalkasına koyarak zurnanın ara ezgisiyle okumağa başlar.)

K. — (Hemen karpılıyarak hayretle inceler) Al bir müşteri daha.

KAYSERİLİ — (Beato ile)

Gel be ağom inan benim sözüm

Sıladan gayrı görünmez gözüm

Eşşek gibi ne baharsın yüzüm

(Her mısradaki zurna ara ezgisi yapar)

K. — (Alık alık Kayseriliyi seyretmekte) Al bir müşteri rafa koy ulan eşşek senin babandır. Eşşek oğlu eşşek.

KAYSERİLİ — (Kavuklu'nun yüzüne bakarak zurnanın ara ezgisiyle)

Cennet gibi gulluk bizim yaylada

Kebdim gubrat ilda goul sılada

Ne dikilmiş durun gazık gibi orada

Sılan hey hey sılan hey hey hey

(Kavuklu'nun elinden tutarak oyuna sürüklüyerek zurnanın çalmasıyla beraber oynarlar)

Gapısı da gapıma bahar

Bahışı da cigerim yakar

Gayserinin gırları

Yımirtaya gulp tahar, gulp tahar

(Kavuklu'yu zorla oynatır.)

K. — (Bin zorlukla elinden kurtularak) Bırak be yahı sen buraya böyle sokak ortasında oynamıya mı geldin?

KAYSERİLİ — He, nideceksin ki soran? Hey ağa?

K. — Canım bunu ben değil kim olsa merak eder, kimse de görülmemiş böyle senin gibi kaşıklarla sokak ortasında şakır şakır oynasın, bir de rast geldiğin birini kırk yıllık ahbapmış gibi elinden tutup oyun oynansın.

KAYSERİLİ — Ne oldun het ağa gücendin mi ne urun, kötümü ittük?

K. — Kötü değil ise de gayet münasibetsiz.

KAYSERİLİ — Yoh yoh, şunun minasibetlisi nicedir aceb bana bir gosterun mü?

K. — Senin adın, ağa?

KAYSERİLİ — Ne idaceksin ki, defterine nipi mi gayd idaceksin.

K. — Evet defterime niyime kaydedeceğim, söyle bakalım sana kim derler?

KAYSERİLİ — Gözel gardaşıh bana Mayisoğlu derler.

K. — Tevekkeli değil beni zorla oynatırken inek ahırında oynuyorum zan ettim.

MAYISOLU — Disene it gibi goho alıyon.

K. — Bana bak, birbirimizi daha tanımadan, ağzını bozup durma, külahları değiştiririz ha.

MAYISOĞLU — Nidersin, nidersin?

K. — Nedersini midersini yok, külahları değiştiriz diyorum.

MAYISOĞLU — Amanın heç değül bayılacağım. Beri bah hemşerim o başındaki külahı senin gafan nasıl çektiğine bahupta

şarup galsıym, hey ağa benim şu gafam onu nasıl çeker, vaz geç ben kulah, mulah değışmem.

K. — Ay herif, sahih zan etti. Oğlum bu söz senin anladığın gibi değıl, yani birbirimize çekişeceğız, bozuşacağız demektir. Anladın mı?

MAYISOĞLU — Öyle disene, hey kulağına dürttüğüm, şimdi şuranın nesisin ki?

K. — Anlamadım.

MAYISOLU — Canım galin gafalılığı birah ta sözüme yenile dikkat et. Sen burada neyisin ki yerli, yabancı mı?

K. — Yerliyim ne olacak?

MAYISOĞLU — Ne görü.

K. — Resimciyim.

MAYISOĞLU — Neyisin, neyisin?

K. — Anlamadın mı, resimciyim.

MAYISOLU — Tesnif mi yaparsın?

K. — Evet tesnif yaparım.

MAYISOĞLU — Vayyih bu suratla mı?

K. — Hayır dükkânda tesnif yapacağım vakit kullandığım bir surat daha var, iş suratı, onu kullanırım.

MAYISOĞLU — Amanın heğ değıl bayılacam. Doğru mu didin şimdi sen tesnifci mısın hey ağa?

K. — Senin kulağın sağır mı şimdi söyledim.

MAYIS — O değıl a, şu tesnifci didiğın ne ola ki?

K. — Oğlum onu sen bana değıl kendine sor.

MAYIS — Hele şu beyazdan didiğini bir kere daha di ba-hayım.

K. — Şimdi de senin didiğini ben anlamadım. Beyazdan dediğın ne demek?

MAYIS — Dehey gulağına gırşun ahası, deminden didiğın ne idi?

K. — Canım anladık, şimdi onu bırak da burada ne arıyorsun onu, söyle?

MAYIS — Gözel dicem. Diye ya derdime درمان olabilecek misin?

K. — Hele söyle de bakalım belki bir çare olurum.

MAYIS — Evvela sen di bahalım sen buranın kâhyası mısın?

K. — Ulan ne kalın kafalı imişsin deminden söylemedim mi fotoğrafçıyım, adamın resmini çıkarırım.

MAYIS — Nirden çıkarırsın?

K. — Sultanıya başladın, ulan resmini çıkaracağım demek resmin dolapta kutuda, torbada filan da oradan çıkaracağım demek midir? Meşşe odunu ulan sen hiç çıkarılmış bir resim filan görmedin mi?

MAYIS — Gordum a, senin çıkaracağın tesnif nice ola?

K. — Haydi oğlum sen adamla eğlenmiye çıkmışsın galiba hadi işine git de ikimiz de kurtulalım.

MAYIS — Hey gidi, şuraya ne di geldim. Öyledir de şimdî sen bana yardım idebilir misin?

K. — Oğlum benim sana yapacağım bir iş varsa senin resmini çıkarıp beş on kuruşunu almaktır. Başka bir şeye aklım ermez.

MAYIS — Benim dediğimi iler isen sana yok, yok.

K. — Söyle bakayım senin şeklin nedir, ben yapabilir miyim?

MAYIS — Ben senin sanaatından anladım, benim istediğim işin erbabısın bak gara gozlum sana tesnif mi ney mi çektirecim, evvela benim dediğimi onar.

K. — Canım elimden gelir bir şey ise çekinmem yaparım.

MAYIS — Beş on kuruş hesabım olan iki kız gardaş var, oldukları yirden bu tarafa göç ittüklerini haber aldım. Biliyonda bana küs turursun, sana nistifide çektirir umduğundan çokta bahşiş verirün de haydi.

K. — Ha anladım, sende mi yeni kiracıları arıyorsun vay köpoğlu ulan ben yol gösterici miyim, yoksa dallal mıyım? Ulan sana bir saattir ben ressamım resim çekerim diyorum sen bana

ne soruyorsun, oğlum sen resmini çektirecek isen gel yanıma, yok bana dellallık ittirecek isen, git de erbabını ara oğlum. Haydi bakayım Mayısöğlü musun, tezek babası mısın, nesin çek arabanı.

P. — (Gelir) Vay maşallah Mayısöğlüm, ayol hoş geldin, ne haber? Hayırdır inşallah çoktan beri bizi terk ettin ayol, nelerdesin bakalım? Yoksa ticareti büyüttün de toptancılık mı ediyorsun?

MAYIS — Hoş bulduk eksik olman. İsmail efendi dedigin gibi, sayenizde bir az sermayeyi ileri götürdük de zatınızın buyrudukları gibi bir az daha onardıh.

P. — Çok güzel, allah daha ziyade verir inşallah peki burada bir işin mi var da geldin?

MAYIS — He, bir az eskiden galma veresiyelerim var da, onları kovalıyorum nidersin.

P. — Burada kimlerde hesabın var söyle bakayım?

MAYIS — Canım heç, o kadar büyük bir şey değil, a hem şöyle bir eski tanıdıkları görürüm, hem de hazır gelmiş iken, şu beş gurusu veresiyeleri düşürelim dedim de geldim. Şimdi o değil a, şu garşuda bana ohuz gibi bahan, goca Kavuklu buranın nesi ki?

K. — Öküz senin silsilendir tezek oğlu tezeği.

P. — Canım birader malum ya bunlar bir az kaba saba olurlar, kusura bakılmaz. Sen kendi vazifene bak.

K. — Anladık amma İsmail böyle müşteri olmaz olsun be birader, şu ayının yediği naneye bak yahu öküz diyor, yoo ben bu kadarına göz yumamam İsmail, eğer her gelecek müşteri böyle eşek gibi ise ben bu işden çoktan vaz geçtim.

P. — Efendim işçilikte olsun ticarete olsun bu gibi ufak tefek noksanlara göz yummak icab eder iki gözüm, malum ya ekmek çiğnemeyince yutulmaz.

K. — Anladım amma İsmail böylesi de çekilmez doğrusu.

P. — Hakkın var birader fakat, şöyle bir az yarleşinceye

kadar bu gibi şeyleri duymamazlıktan gelmek lâzım. İki gözüm dedim emeksiz hiç bir şey olamaz.

K. — Bu da mı emek yahu, demek herif ağzına geleni söylesin, ben karşısında evet efendim mi diyeceğim, yoo benim elimden gelmez.

MAYISOĞLU — İsmail efendi gözünün bebeğini seveyim, şu galın adam ne mirlanıyor ki, şuni de bana ağnat.

P. — Efendim bu zat bizim çocukluk arkadaşım da, kendisi fotoğrafçılıkta yektadır, heman heman Hamdi efendi kadar güzel resim çeken pek az bulunur, demek bizim Hamdi efendiyl tanımadınız öyle mi?

MAYIS — Yoh yoh, hele bir az bana ağnat bahayım şunu gözüm da ısırmıyor değil.

P. — Efendim bundan aşağı yukarı onbeş yirmi sene mukaddem senin Fatih avlusunda pazar günleri sergi yaptığın vakit gelir senden alış veriş eder bayağı günlerde mahallemize seyyar satıcılıkla geldiğin zamanı hatırla, bizim Hamdi efendi ile beraber Otakçılar'da kalivede hem alışveriş eder, hem de birlikte sohbetler latifeler eder idin de az mı eğlenirdin, sen sade kendini değil, sen onun silsilesini..

K. — (Birdenbire saldırır vibî) Ben de onun gelmişini, geçmişini

MAYIS — (Birdenbire Kavuklu'nun boynuna sarılarak) Ha, hey köpoğlu şimdi tanıdım (Sarmaş dolaş olurlar) Aman canım gaffan alim, sen ne diye kendini bana tanıtmadın hey gidi (Selamı yeniler) Kusuruma galma Hamdi efendi, aklımdan çıkmışsın birdenbire tanıyamadım (Bir sarmaşmadan sonra ayrılırlar) Amanın deyim, gardaşlık ne gadan değişmişsin yoldaşım heç tuh, İsmail efendi neyin olsaydı töbeler olsun yeğenim, gene tanıyamıyacedim, gözəl şimdi burada fotoğrafçılık mı neyin ediyon?

K. — Öyle oldu, haydi bari gel de senin bir resmini çekeyim. Hem benim bir hatıram olur hem de senin beş kuruşunu almış olurum.

MAYIS — İsmail efendi goruyon ya, şu bızım ağayı eski bir dosyunu goruncu heman ahzu itaya kalkıştı. Di haydi bahalım bir tesnifimi çektireyim de bahalım, ne şeil çekecek, de haydi nırde çekeceksin goremim?

P. — Hamdi efendi birader, tatlı dil güler yüz, yılanı kovuğundan çıkarır derler, görüyorsun ya, bak gelmeseydim adamla aranızda bir münazaat azime tahaddüs edecekti. Hadi allah hayırlı etsin ben gidiyorum. (**Kavuklu'nun kulağına eğilerek**) Parmagım içinde oradan itme, allah daha ala etsin yine vurdun demektir. (**Yüksek**) Hadi efendim hayırlısı olsun ben gidiyorum. Allaha ısmarladık. Hamdi efendi birader Mayısoglu yabancı değildir. Dikkatlice bir resmini çek. Seni göreyim (**Yürür gider**)

K. — Gel bakalım Mayısoglu.

MAYISOĞLU — Nideceksin ki?

K. — Resmini çekecek değil miyiz ya?

MAYIS — He, şimdi ben nideceğim?

K. — (**Objektifin karşısındaki sandalyayı göstererek**) Gel şurada dur bakalım.

MAYIS — Hamdi efendi dinelecek miyim?

K. — Anlamadım.

MAYIS — Dinelecek miyin ki?

K. — Bilmem, ister otur, iste dikil. (**Objektifin ağzını açar**) Ben senin resmini çekmiye hazırlanacağım ne dersem öyle yaparsın.

MAYIS — Olur di haydi.

K. — (**Perdenin altına girer**) Ha, bak böyle fena değil, ben şimdi camı hazırlıyacağım. Sen bu duruşu bozma.

MAYIS — Olur gazanalım. Di sen işine bah.

SALKIM — (**Sandalyanın üzerine çıkarak**) A, a çocuklar karşıya resimci balkabağına Mayısoglu gelmiş, amanın yukarı çıkın da burada olduğumuzu gösterelim.

PALUZE — Aman abla sahih mi? (**Sandalyanın üzerine fırlı-**

yarak) Amanın ta da kendisi, pişt, hu, ayol bu tarafa baksana, Mayısöğlü.

MAYISOĞLU — Vay anem, baa bah, amanın deyim, siz burada mısınız gazan alim.

K. — Oğlum Mayısöğlü, doğru dur (*Örtünün altındadır*)

SALKIM — Paluze kız haydi çunlara bir oyun yapalım. Hadi gidip Mayısöğlü'nun yanına dura.

PALUZE — A, ayol Hamdi efendi perdenin altından bizi görür.

SALKIM — Görsün.

PALUZE — Olur mu çıkar da bizi rezil eder.

SALKIM — Aman sen de o çıkınca saklanırsın.

PALUZE — Ya sen?

SALKIM — O gene örtünün altına girince ben de gelirim. Bu sefer iki oluruz.

PALUZE — O gene çıkacak o zaman.

SALKIM — O zaman Mayıs'ın arkasına saklanırsın. Apdala şaşırdınız. Alay olur, haydi koş.

PALUZE — (*Fırlar Mayısöğlü yanına durur*) Abla böyle mi?

SALKIM — Bir az daha çekul (*Sokulur*)

K. — (*Örtünün altından*) Ne oluyoruz Mayıs ağa o yanına gelen kim?

MAYIS — Baa bah, bani, biri iki mi görüyor?

K. — Nasıl biri iki, dur bakayım (*Örtünün altından çıkmakta iken zenno hemen Mayısöğlü'nun arkasına siner. Kavuklu da örtüden başını çıkarır*) O ne hani yanındaki?

MAYIS — Haydi gardaşım. Rüya mı görüyor, kendine gel.

K. — Ulan ne rüyası şimdi senin yanında bir kadın vardı.

MAYIS — Kardaşım aklını başına al. Ne gadını gözünü neyinin çapağını sil de yegin bah.

K. — Allah allah bana mı öyle göründü dersin? (*Tekrar örtünün altına girerken*) Öyle sen olduğun gibi dur kimildama (*Örtünün altına girer, derhal Salkım İnci de gelerek Mayısöğlü-*

nun berf yanına öteki öbür yanına dururlar.) Allah allah bu sefer iki oldu yahu o yanındakiler de kim?

MAYIS — Gadan alim hey gidi. Ne oluyor, şey beş görüyor ne idiyon, gardaşım.

K. — Ulan bu kadar da yanlışlık olmaz ya (Perdenin altından çıkıncaya kadar zenneler bir bir ardına Kayserili'nin ardına büzülerek siper alırlar Kavuklu da örtünün altından çıkarak, hayretle bakar) Fesuphanallah ulan bana mı öyle görünüyor yoksa, şimdi senin yanında kimse yok mu idi?

MAYIS — Canım bayaktanda gene böyle didin gozuna neyiki hayalat mı görünüyor ki?

K. — Ulan yoksa bana mı öyle göründü, dur bakalım bu sefer çok dikkat ederim! Haydi sen yerinde dur bakalım (Perdenin altına girinceye kadar zenneler Kavuklu'nun ardı dönük olmasından yararlanarak bu defa Mayısoglu'nun önüne gelip ikisi yan yana poz alır dururlar içerden bağırarak) Ulan bu da hayalet be dur ulan (Dışarı çıkıncaya kadar zenneler yeni dünyaya kaçarlardı, dışarı çıkar) Ulan herif gene yalnız vay canına. Bana bak Mayısoglu hani o kadınlar ne oldu?

MAYIS — Canım sen herkesi mahtaba mı alıyon, rüya görüyor fotoğraf mı çekeceksin tesnif mi ideceksin, ne idecek isen it.

K. — İt senin babandır, Mayısoglu kime yutturuyorsun, ulan köpoğlu, nerde o yanındaki karılar?

MAYIS — Oğlum senin tesnif mesnif ideceğin yoğ a, herkesi işinden neninden alıkoyma.

K. — Öyle şey mi olur, oğlum bir sattır uğraşıyorum. Sen sökül de resmi sonra çekerim. Anlıyorum bahane ederek bizim paranın üstüne yatacaksın (Gelerek yakasına yapışır) Sökül bakalım.

MAYIS — Canım dur, hele bir kere yakamı birahta gonaşak.

K. — Nasıl savuşur musun, hele sen evvela sökül de sonra yakamı bırakırım.

MAYIS — He canım (Elini koynuna sokarak para çıkarır) Ahan işte bah avcumda ağnadıh ya ne vereceğiz onu di.

K. — Pazarlık yok. Bir fotoğraf yirmi kuruş, sen yarısını peşin verecek yarısını da bittikten sonra.

MAYIS — Bu bir adam bir tesnif için mi iki üç kişi oluşun ne kadar alın yoksa o da bir adam gibi mi olur. Ne.

K. — Yooo o demincek ki gördüğüm hayaletler gibi olur dört misli, akraba, eş dost olursa yine her adam için ayrıca baş kuruş vereceksin.

MAYIS — (Yakasını kurtararak kesesinden çıkarıp vererek) De al bahalım şu gereğini niyi, hele bir, beni yalnız çek de rüyayı da başka bir gün gelir konuşuruk, di haydi.

K. — (Alarak) Bereket versin, anladım ya, anladım ya, bir de rüyanın resmini mi çıkartacaksın?

MAYIS — Olur ya, parasile değil mi, de haydi seğirt durma

K. — Nereye?

MAYIS — Boza mı aldirecaksın aldecaksın çabuğ ol.

K. — Vay meşşe odunu vay, ulan boza değil poze.

MAYIS — Dedin de babuğu hatırladım. O da öyle zırlar idi.

K. — Mayısoglu galiba bozuşacağız haydi sen deminki durduğun gibi dur, fakat rüya müya göreyim deme bahalı olur ha. (Yürür örtünün altına girmek üzere arkasını döner dönmeyiz)

MAYIS — (Zennelere dönerek beste ile) Aman aman meleğim saat kaçta geleyim?

K. — (Dönerek) Bana bak böyle türkölü çıkaracak isen r" dediğim fiyata olmaz ha.

ZENNELER — (Beste ile) Yatsıdan sonra efendim aşk meyhanına, sakın geç kalma erken gel, sakın geç kalma erken gel, (Mayısoglu savuşur)

K. — (Örtünün altına girerek) Oh kahşh resim de şarkılı çıkacak. Ay Mayısoglu yok (Disarı çıkar) Vay köpoğlu savuşmus.

P. — (Belirir) Birader, artık bir diyecek yok ya, haydi

bakalım hiç olmazsa dükkân ve takımların kiralalarından bir miktar ver bakalım.

K. — Oğlum, hangi kira, herif beni lafa tuttu türkü söylüyor. Eğer her müşteri böyle olursa sen de kirayı al ben de karnımı dayurayım. Zaten o heriften en para almak mümkün değil, onu bırak ya İsmail başka bir şey daha oldu.

P. — Ne gibi?

K. — Mayısoğlu'nu çekmek için sandalyanın önünde durdurdum ben örtünün altına gidip te herifi düzeltmek istedim, bir de ne bakayım makinedeki camın üstünde herifin yanında bir genç kız durmuyor mu şaşırdım, hemen dışarı çıktım baktım herif yalnız duruyor, vay canına Mayısoğlu'na sordum rüya görmüştün dedi tekrar makineye girdim bu sefer iki kadın Mayısoğlu'nun önünde duruyor şaşırdım, hemen fırladım, gene Mayısoğlu yalnız başına duruyor herife sordum, rüya mı görüyor dedi, senin makinenin böyle bir marifeti mi var allahasen?

P. — Canım sen hayalat görmüştün, öyle şey mi olur?

K. — Olur a dürbünün böyle bir hüneri var da senin de haberin yoktur.

P. — Hadi hadi aklını başına al, makina dediğin bir aletten başka bir şey değildir, bozdunsa kendini papucu büyüğe okut birader beni lafa boşup ta borcundan bir şey vermek istemediğin için böyle manasız rüyalar uyduruyorsun.

K. — Ulan dur eğer bir daha böyle bir şey olursa hemen gelir seni çağırırım, gözünle görürsün. O zaman da bir şey diyenezsin ya, hadi oğlum sen kahvene ben de dükkânıma (Yürürler Fıkâr gider, Kavuklu da dükkâna gider. Zurna Arnavut havası çalar, Arnavut meydanı gelir zurna durur. Arnavut uzun beste ile şöyle okur :

İskiptari, işkiptari kim yemez

Yağlı bumbarı ha ha ha

K. — (Dükkânda olduğu halde Arnavud'un bestesine uygun cizrak) Ben yemem öyle mürdarî ha ha ha..

ARNAVUT — (Sada gelen yana doğru dönerek yine beste ile) Var burda bir murdari ha ha ha...

K. — (Beste ile Arnavut'u aynen taklit ederek) Hayvanların mühürdarı ha ha ha ha...

ARNAVUT — Bak bu karmozî kartalı ha ha ha ha...

K. — (Gene beste ile) Çekerim şimdi kantari ha ha ha...

ARNAVUT — (Beste ile) Görmedim, böyle mantari ha ha ha ha...

K. — (Dışarı fırlıyarak karşılar) Ulan bu da başka türlüstü, baksana bana, sen böyle, hep makamla mı konuşursun?

ARNAVUT — Oho bre, neme lazım sana, ne karışyorsun, kâhya mısın?

K. — Evet kâhyayım ne yapacaksın?

ARNAVUT — Ne kâhya, böyle mi olur kâhya bre?

K. — Kâhyanın arkasında çingirak olmaz ya, o da benim gibidir kâhya isem ne yapacaksın?

ARNAVUT — Yok bir şey yapacağım, kâhya, soruyorum sen ne karışıyor, nesin sen burda?

K. — Ben burada fotoğrafçıyım.

ARNAVUT — Ne bu fonografçı.

K. — Fonografçı değil dangalak, fotoğrafçı, anladın mı?

ARNAVUT — Fotomacı ne bu bre fotomacı.

K. — Ulan, ne uyduruyorsun be (Gider elinden tutarak sürür) Gel buraya (Makinayı göstererek) İşte buna fotoğraf makinası derler, anladın mı kalın kafalı.

ARNAVUT — Ne anladın mı, ne bu bre dur söyle.

K. — Ulan sana Arnavutca mı söylüyeyim. İşte bu makina resim makinasıdır. Bunun karşısına geçer durursun, senin bu biçimsiz suratın makina içine yapışır, anladın mı?

ARNAVUT — Ha a a a

K. — Ya a a a

ARNAVUT — Demek, ne zaman ben duruyorum karşıdan, frap mı?

K. — Ne firabr ne girabr filan yok, senin, bu suratın ma-
kinanın içine girer, senin adın ne evvela onu söyle?

ARNAVUT — Benisi adım, Ali Kettan.

K. — Anladım, sen şimdi keten misin?

KETTAN — Yok bre keten, Kettan.

K. — Ne ise, keten ipek yok, frap nedir?

KETTAN — Nedir frap ho bre böyle horra, yapıyor dil mi?

K. — Evet ama, frap filan ses çıkarmaz. Ben ağzını açınca
senin surat murat lap diye oraya yapışır.

KETTAN — Ben mi baracayım öyle.

K. — Ulan ne kalın kafalısın be sen bağırarak filan de-
ğilsin.

KETTAN — Resim mi bağırarak.

K. — Galiba bozuşacağız, ulan resim bağırır mı be, sen
sadece bir dakika bile değil, kımıldamadan vuracaksın, ben ben
tamam diyeceğim tamam.

KETTAN — Ne bu tamam.

K. — Resim.

KETTAN — Ha ha ha a a a a, resim tamam dil mi öyle?

K. — Evet!

KETTAN — Haydi.

K. — Çekecek miyiz?

KETTAN — Ne çekeceksin bre?

K. — Resmini.

KETTAN — Olmadı mı daha?

K. — Vay canına, ulan ne sen durdun, ne de ben çektim.

KETTAN — Holmadi mi daha?

K. — Yok canım sen şimdi resmini çekdirecek misin?

KETTAN — Sen mi çekeceksin, yoksa bir hangi hayvan çe-
kecek?

K. — Ulan araba mı bu, senin resmini çıkaracağım.

KETTAN — Nerden çıkaracaksın bre?

K. — (Arnavut'u yakasından tutarak makînanın önüne götürür göstererek) İşte buradan çıkaracağım.

KETTAN — Ha a a a, burda, içerde mi bu?

K. — Evet amma daha şimdi değil, sen bunun içine girdikten sonra.

KETAN — Ben mi burda girecim?

K. — Öyle ya?

KETTAN — Haydi bre budala, dil bu, lâzım bundan yüz kere büyük o zaman giriyorum.

K. — Hobbala, ay anlatamıyacağız bu herife oğlum, sen girecek değilsin senin resmin girecek.

KETTAN — Hobre, geçen yok benim resim, o zaman kim giriyor?

K. — Senin resmin değil, senin suratının gölgesi gidip oradaki eczalı cama yapışacak.

KETTAN — Ha ha ha aa...

K. — Cüş.

KETTAN — Ne var, duracak mı ben, kime bu cüş.

K. — Sana.

KETTAN — O başka, ben sandım bir başkasına söylemişsin. Peki şimdi ne olacak?

K. — Şimdi söküleceksin.

KETTAN — Çıplak, anadan doğma mı?

K. — Hayır canım, elbiseni değil, peşin para vereceksin.

KETTAN — Ne munasebet, ne zaman resim var, o zaman para.

K. — Yo o o, burada öyle değil, yarısı peşin yarısı resmi alırken verilir.

KETTAN — Höyle mi adet?

K. — Evet öyle.

KETTAN — Ne o yarım bütün?

K. — Canım bir türlü istersin göbeğini kadar yok. Böyle

istememez de bütün baştan ayağa kadar. İşte yarımı, bütün bu demektir.

KETTAN — Ben istiyorum bütün bütüm.

K. — Olur ama hem bir az bahalı olur, hem de suratın küçük çıkar, hangisini istersin?

KETTAN — Bütüm, kaç gurus yarım kaç kuruş?

K. — Yarımı on kuruş bütünü onbeş kuruş.

KETTAN — Pek ala, şimdi bütün lazımı, alalım.

K. — Sen onu babanın ölmüş eşeklerine aldır küpoğlu sende mi yutturmiya başladın. Sen bayıl bakalım.

ALİ KETTAN — Ne bayıl, ne munasbet bre ne lazımdır, bayılmak yok şey bayılmak olsun.

K. — Öyle değil, cüşka, paraları bayıl.

ALİ KETTAN — Ne için söylemezsin duru, bre kaç kuruş lazımdır?

K. — Yedi buçuk.

ALİ KETTAN — (Silahlığın arasından çıkardığı keseyi usul durur gibi seslerle bir süre karıştırırken Kavuklu da ahengine uydurarak karşısında göbek atar) Ne oluyor, ne sıçırırsın maymun gibi bre? .

K. — Sen kese karışdırmıyor musun, oğlum geriz havası na usul tutuyorsun ben de o usule cyarak cınadım.

ALİ KETTAN — Tamam. (Çıkardığı parayı Kavuklu'nun avcuna sayar) Tamam mı bu?

K. — Evet tamam, haydi buyurun makinanın karşısına. (Yürürler sandalyayı düzeltir bir elini sandalyanın arkasına koyarak) İşte burada böyle duracaksın. (Objektifi göstererek) Bak şunu gördün mü, işte oraya bakacaksın. (Yürür perdenin altına girer).

SALKIM İNCİ — (Sandalyanın üstüne çıkarak) Amanın çocuklar bizim Ali Kettan gelmiş, hanlı şu celeb koyun tüccarı, haydi gelin kendimizi belli edelim.

PALUZE — Abla nerde? (Sandalyaya çıkar) A inan olsun tamam da kendisi pişt pişt, Ali Kettan bu, aman çağır mı olmas duymuyor.

SALKIM — Dur kez ben şimdi duyururum baci bir fişte taşı bahçeden al da ver (Kayarto yerden bir taş alarak verir) Hah, bak şimdi nasıl duyar (Taşı atar)

KETTAN — Ho bre kim bu? (Döner bakar kızları görünce koşarak oraya gider) Ho bre Salkım burda mısız, ne zaman var gelmişsin burda?

SALKIM — Seni hiyanet seni bu kadar zamandanberi ne aradın, ne sordun artık sana küsdük.

K. — (İşerden örtünün altından) Ulan herif yok oldu, vay canına, dur bakayım (Örtüden dışarı çıkar Yeni Dünyaya bakarak) Oh kehûh tamam, desene bizim buraya fotografhane değil, umumhane bekçiliği dükkânı açmış oluyoruz. (Koşarak Arnavutun yanına gelir, yakasından yakalar çekerek sürükler) Buraya gel sen buraya fotografhane mi, umumhane mi geldin? (Zenneler inmiş yerlerine sınımışlar)

ALİ KETTAN — Brak bre yakamdan (Silkinir yakasını kurtarır) Neme lazım sen, almadın mı para, ben nasıl istiyorum öyle yaparım. Çekil ordan (Belinden tabancasını çıkarır) Haydi git karşında dur, bir kurşun tiybo tamam.

K. — Ay bir de kurşun mu yiyeceğiz? (Kaçmak ister)

ALİ KETTAN — (Nişan olarak) Dur diyorum. Gitmesin bir kurşun bozta çok yazık olacak.

K. — (Durarak) Demek biz sayıda yokuz. Kurşun bozta giderse yazık da, biz ahrete giderek hiç zarar yok ha? (Bağarak) İsmail yetiş (Arnavut nişan almaktadır) Herif bizi hiçe sayıyor aman.

P. — (Telâşla gelerek Arnavut'un önüne geçer) Ne yapıyorsun Ali Kettan ağa, o bizim göz bebeğimiz, bu senin yaptığın doğru mu a canım? Koy o tabancayı yerine, cümle burası Arnavutluk değil, ne oldu aranızda hiddet ettin?

ALİ KETTAN — Yok bre İsmail efendim, var bu hanumlar-
dan beş on kuruş hesap, çarmlaşlar beni versinler, hobre bu koca
kafa yakalamış göğsümden çekmiş, ne demek ne karışır bu?

P. — Anladım, sen evvelâ beni bulacak, sonra alacağını ben
tahsil edecektim. Yoksa böyle mahalle arasında namuslu bir alle-
nin kapısı çalınarak gürüşülmez iki gözüm, galiba resim filan da
çıkarmak istemiş olacaksın.

K. — Ulan herif bak be, ben ona poz verdim, bir de geriye
döndüm baktım ki köpoğlu yok, bir de ne göreyim, İsmail kar-
şıkı senin namuslu kiracılarla schbete dalmış, gittim yakaladım,
efendi kızdı silaha davrandı. Hem de doğrudur kurşun boşa gider-
se bir kuruşa yazık olur diyor ben de can korkusile sana başırdım.

P. — Peki ben şimdi işi hal ederim. Bana bak Aliş Kettan
ağa, böyle mahalle arasında bu gibi harekât doğru olamaz.

ALİ KETTAN — Ne var bre İsmail Efendi söyledim ya, var
beş kuruş hesap görmek istedim ayıp mı bu?

P. — Her ne hal ise alacak böyle mahalle arasında harb
meydanı gibi tabanca bıçak, tüfenkle tahsil edilmez. Haydi
bakayım namusunla şuradan çekil de seni karakola teslim
etmeyim. Böyle mahalle içinde silaha davranılmaz.

ALİ KETTAN — (Kavuklu'ya bakarak kafasını sallar) Pek
ala, hobre koca kafa ben sana göstereceğim, ben savartman
(Yürür gider)

K. — Sen defol da ne olursa olsun, buyurun sizin namuslu
kiracıları gel İsmail şu dükkânın anahtarlarını teslim edeyim ben
bu işten vaz geçtim birader.

P. — Canım hiç öyle şey mi olur? Müşteridir, bu delisi
olur, dolusu olur, esnafıktır bu, tahammül edeceksin, ne çare
kolay kolay ekmek parası kazanılmaz, haydi bakayım dükkânına,
canım ben sana ne dedim o birader?

K. — Ne dedin, böyle topla tüfekte gelip zorla resim mi
çekdirecekler dedin?

P. — Efendim bir tarlada faideli mahsul da olur, ara yerde yabani ot ta bulunur. Tabii faideli mahsul çok, yabani ot ta binde bir olur, bu bir emri tabiidir. Haydi bakayım dükkânına.

K. — Demek şimdi faydalı mahsul bizim dükkân. Yabani ot ta karşiki kira evi öyle mi?

P. — Hadi hadi münasibetsizliğin lüzumu yok birader, onlar afif ve namusu mücessem çocuklardır, tecavüz istemez.

K. — Evet, ben de biliyorum onlar hafif namus, serseri, kilavuz istemezler.

P. — Haydi birader hadi, herkesin bigünah gençlerinden de ne istiyorsun a canım? Onların eteğinin ucunu gören yok be birader.

K. — Elbette yok, etekleri sarkık değil ki görünsün, nemo lazım ne isterse olsun, fakat ben bunlara beklilik edemem İsmail.

P. — Canım hadi dedim ya, senin işin ayrı gücün ayrı, ne sen onlara ne de onlar sana karışır a canım. Haydi dükkânına (Yürürler) Sen zuhurata bak, nene lüzim (Dükkânına gelmişlerdir) Haydi allah hayırlı müşteriler versin. (Gider)

K — Ulan, İsmail ben bunları yutmam ya, dur bakalım sabrın sonu selametmiş (Girer dükkânına oturur. Zurna İsfahani hava çalar omuzunda bir kaç halı seccade iki yane bakınarak palangaya gelir, bir az ilerledikten sonra zurna ile o da durur. Bir elini şakağına koyarak İsfahani makam ile şu bayiti okur)

İRANİ —

Çün be duri men rest sakt du sagir dihmilra

Man payami ande ceşmi mest şehlanil keş

K. — (Yerinden fırlayarak Acemi karşılayarak) Dur bakalım bu da neçi.

İRANİ — (Kavukluyu görerek)

Merhaba ey şu aranın şehsuvarı hayderi,

Görmüşam cihan içre sen gibi heç saferi.

K. —

Merhaba di şemirane derdivane derderi

Evveliden de tanır mısın hay divane sen beni.

İRANİ — Maşallah tebarekallah, özün şalrsan?

K. — Hayır ben üzüm galmam.

İRANİ — Yeh, yeh, özün, yanlış anlamışsan sözümü

K. — Söyledik ya, ben galmadım o üzümü.

İRANİ — Ey hup güftar, neden öz sözüm değiştirirsen özüne gereken küftar ile vasıflandırırım, kötüdü.

K. — Bana bak hal cöğüm söylediklerin hep benim için mi?

İRANİ — Belî, özüne diyorim.

K. — Evet, ben de onu süylüyorum, uzun ediyorsun.

İRANİ — Noyi uzun edirem? Men özünü medhedirem.

K. — İşte sen üzümü medhedersin ben anlamam böylece akşamı ederiz. Sen şimdi böyle benim anlıyamayacağım lakırdıları bırak da buraya ne aramaya geldin veyahut gerip gidici misin onu söyle?

İRANİ — Özün buranın pazbandı isen.

K. — Hayır, pazband, mazband değilim.

İRANİ — Bellî, anladım ki özün, bu mahallenin sekonesinden san.

K. — Olmadı anlamamışsın, ben bu mahallenin sekenlerinden de değilim.

İRANİ — Öyle ise kuttai tariksan.

K. — Canım korkak filan da değilim, neden soruyorsun birini mi arıyorsun, ben burada yerliyim.

İRANİ — Ömrün bereket göre, demek özün yerlisan.

K. — Evet, üzüm her insan, ulan ne saçma sapan şeyler söylüyorsun, anlıyorum ki, benim ne olduğumu anlamak istiyorsun, ben bu mahalde fotografcıyım, anladın mı?

İRANİ — Belî, şimdi anlamışam, fotografcısan, öyle değil mi?

K. — Evet, resim çıkarırım, ister ise gel de senin resmini de çıkarayım.

İRANİ — Belî, şimdi doğrusun fehmi etmişem.

K. — Ben onu tanımam.

İRANİ — Tanımadığın kimdir ki?

K. — Hoppala, oğlum sen birini sordun ya işte ben onu tanımam dedim doğru yolda Fehmiyi sormadın mı?

İRANİ — Yine yanlış anladın, dadaşım, men özün sözün doğrusun anlamırsan, men burada bir şahıs aramıram, men antikacıyam. Tarihi halılar seccadeler alır satırıram, özünün antikaya merakı vardır?

K. — Hayır, benim öyle şeylere ne aklım erer, ne de merakım vardır, ne de param, ben burada şöyle böyle geçinir ufak bir fotoğrafçıyım o kadar.

İRANİ — Belki görüşelim ki tasvircisin, yahşidi, ne resimleri çıkarırsan?

K. — Her şeyin resmini çıkarırım. İster isen senin de bir fotoğrafını çekeyim. Korkma bahalı değildir. Sen sade iste, uyuşuruz.

İRANİ — Belki, mende dilerim ki, bir suratım ola, İrana yollayam, özün tasvirleri yahşi yapırsan?

K. — Nasıl istersen yahni ister yahni, çorba ister ise çorba hülase, senin fotoğrafından nasıl yemek ister ise yaparım.

P. — (Gelir) Vay maşallah Ali Ekber ağa hoş geldin, safalar geldin hayrola? Çoktanberi sizi gaib ettik efendim nereleri keşdüğüzara gittiniz?

İRANİ — Hoş bulmuşam safanız arta, efendim alem ticareti antikacılığa ayırarak, diyar diyar keşdü güzaro garar vererek ticaretle meşgul olmuşam.

P. — Demek cihan devrinde ticaretle meşgulsünüz, öyle mi çok ala, şimdi bu taraflara yine bu hususu temin maksadile teşrif buyuruldu öyle mi?

İRANİ — Belki.

K. — İsmail bu herif demindenberi bel istiyor galiba, bo-yuna belki beli deyip duruyor, ben aldırmadım, acaba bahçe meraklısı mı?

P. — Hayır efendim belî'den maksat evet'tir. Yoksa sanın zan ettiğin gibi bahçelerde kullanılan bel değildir.

K. — Ne bileyim, ben öyle sandım sade bu değil, sen gelmezden çok bu hal oğlu, dünyanın lakırdısını söyledi, amma ben hiç birini anlamadım, çoğuna kavuk salladım İsmail!

P. — Aferin, işte esnafıkta böyle lâzımdır. Daima mutabasbıs olmak gerek.

K. — Ne gerek İsmail?

P. — Mutabasbıs yani müşterinin keyfine göre söz söylemek icab eder demek isterim.

K. — Onu anladım ama İsmail bu acemi kandır da bir resmini çıkarayım. Beş on kuruşunu alalım.

P. — Gerçi eyi söyledin, Ali Ekber ağa bu bizim Hamdi efendi hakikaten güzel fotoğrafıdır, hazır tefrif buyrulmuş iken size ebedi bir hatıra vucuda getirsin, hem bizim bir hatıramız olur, hem de size ebedi bir varlık temin etmiş olur, efendim ne dersiniz?

ALİ EKBER — Beli, İsmail efendi men de öyle, arzu edirem, gerektiği bu tasviri çıkararak, bahası nicedir?

P. — Efendim sizi ne rahnedar, ne de müteessir etmez, hatta sizin tensibinize bile terk edebilir.

ALİ EKBER — Ne diyersen ağa, benim tasvirim bir az zor olur, bu zat keşidesine muvaffak olabilir mi?

K. — Ulan resmin neresi zor olur, o bir şey değil, yalnız dediğin kesme idesini anlamadım. Ben ide filan satmıyorum. Onu da nerden çıkardın? Hem de keşidesi. İsmail sen anladın mı, idesi diye böyle bir meyva var mı?

P. — Aman birader, öyle değil, keşidesi diyor ki, çekmesi demek istedi. Efendim nereden etme arzu buyrulduğu gibi resmini çeker çok ustadır.

ALİ EKBER — İsmail efendi benim arzum bir az güçtür.

K. — Canım, ne kadar güç olursa olsun, makina çekecek, yaparım.

P. — Hamdi efendi birader ben icab vasıfları yaptım, buradan ötesini sen becereceksin hak nasıl arzu ediyorlar ise öylecene yaparsın zinhar Ali Ekber ağayı kaçıрма, ben gidiyorum. Uyuş. (Yürür)

K. — Olur ben uyuşurum, şayet herif aksilik ederse seni çağırırım.

P. — Malum ya ben mahalle kahvesindeyim. Bir müşkilote tesadüf ederseniz derhal bana seslen. (Gider)

K. — Evet, Ali Ekber ağa, nasıl istiyorsun?

ALİ EKBER — Men dilerem, men İsfahani makamında okuyacağım özün tasvirimi çıkaracağhsan.

K. — Olur ama oynama yok, sade türkü söyleyebilirsin, haydi sen şimdi bir siftah et bakalım, ötesini bana bırak.

ALİ EKBER — Ne gerekti ayaram?

K. — Ne küreği kaparsın?

ALİ EKBER — Yoh yoh kürek değil, ne gerekti ayaram.

K. — Anlamadım, ne diyorsun?

ALİ EKBER — Resmin kıymeti nedir?

K. — Ha böyle şarkılı filan olursa bir az behalica olur, mesela şarkılı resmin altı tane yüz kuruşa ancak çıkar.

ALİ EKBER — Çok fiyatlıdı, bir az daha ikram gılarsan yahi olur.

K. — Haydi sen yabancı değilsin on kuruş eksik ver.

ALİ EKBER — Belî gabul, imdi, dinarın gaçta birin ayaram.

K. — Anlamadım, ne pınarı yahu?

ALİ EKBER — Yoh, yoh, pınar değil, dinar, bir İran altunudur.

K. — Haa öyle söylesene yahu, ne olacak, canım ücretin yarısını ver elverir.

ALİ EKBER — Çok gurumsah kişisan, hoşuma amedi (Koy-nundan keseyi çıkararak içinden seçtiği parayı uzatarak) Buyurun özünü dilediği (Verir). Elverir.

K. — Belî, elverir. Haydi sen şimdi, (Elinden tutarak götürür objektifin karşısındaki sandalyaya götürür) Oturduğun yerde mi, yoksa ayakta mı istiyorsun?

ALİ EKBER — Ayakta şarkı okumak güç olur, oturmak gerekti.

K. — Pek elâ otur, fakat kımıldanma.

ALİ EKBER — Sadanın kuvveti ne kadar gerekti?

K. — Anlamadım.

ALİ EKBER — Çok bağırsam mı yahşi olur, pes ohursam mı?

K. — Yani okuyacağın şarkıyı hafif mi yoksa bağıra bağıra mı söyler isen zararlı mı olur diyorsun öyle mi?

ALİ EKBER — Belî.

K. — Canın nasıl isterse öyle oku, bana zarar vermez. Yalnız sallanma, elverir.

ALİ EKBER — Belî, korkma sallanmam, bağırıram.

K. — (Döner örtünün altına girer iken) İsteddiğin kadar bağırabilirsin, yalnız sallanma dedim ya. Haydi başla (Örtünün altına girer) sallanma ha (Objektifin kapağını galirken açmıştır)

ALİ EKBER — (Elini şakağına koyarak seğâh makam ile)

Dilerim cananı bulamam

Derdinin dermanı olam

Nirde siz ey salkım incü

Vuslata men nice varram.

K. — Oh kekâh, yaşa be dikkat et, sallanma, pozu düzeltiyorum. (Perdenin altındadır)

SALKIM İNCİ — Amanın çocuklar, Ali Ekberin sesine benziyor. Galiba bizi arıyor. Durun ben bir bakayım. (Yeni Dünyanın üzerine çıkar) Ay alimallah ta da kendisi,, kız bana bir fiske taş verin de bu tarafa baktırayım.

PALUZE — (İçerden) Al abla.

SALKIM — (Taşı atar Ali Ekber'e vurur) Buraya bak, Ali Ekber.

ALİ EKBER — (Derhal döner baker ve bosta ile) Beli canan gördüm imdi. Gerekli varanı yanına.

K. — (Perdenin altından) Oynama hal oğlu, doğru dur.

SALKIM — (Altında bir siyah bez göstererek) Gündüz gelme gene gel diğirimin küçesi (Bosta ile söyler)

ALİ EKBER — (Bosta ile) Anlamışam anlamışam, beli leylen men geliram.

K. — (Örtünün altından çıkarak bunları dinlemektedir) Oh kekâh yaşayın be. Bana bak hal oğlu senin resim oldu.

SALKIM — Hay aliah cezanı versin harif gene çıktı hay iki gözü kör olsa hay. (İşeri kaçar)

ALİ EKBER — Menim tasvirin olmuştu?

K. — Evet oldu tamam.

ALİ EKBER — (Kavuklu'nun yanına gelerek) Tamamdı?

K. — Evet dedik ya.

ALİ EKBER — Her hadi apar görek.

K. — Hardalı değil, apar da değil, resim oğlum resim.

ALİ EKBER — Menemdi, yahşidi, bestesi vardı.

K. — Evet ben hindi sen tavuk testisi var gömleği de.

ALİ EKBER — Gömleklidi. Hindi tavuh diyersen aparde -görek.

K. — Apar kapar bilmem. Resmin parasını verirsın, resm alırsın.

ALİ EKBER — Beli yahşidi. Apar görek bedelin ayaram.

P. — (Gelir) Efendim hayretle, resminiz oldu mu?

ALİ EKBER — Mene diyor ki beli tasvirin olmuşdu. Bedelir ver ki ayarım.

P. — Öyle mi birader?

K. — Herifin ne dediğini anlamadım ki.

P. — Efendim resim tamamdır, parasını ver de getireyim demişsiniz. Gidip getirsin de göreyim bedelini vereyim diyor.

K. — İy öyle değil İsmail ben işerden pozuna bakıyorum,

herif sizin namuslu ve allah için namusu kiracılarınız ile aşna fişne yapıyor.

P. — Peki oldu demişsin a birader neden yalan söylüyorsun?

K. — Ben işle uğraşırken herif türkü söylüyor.

ALİ EKBER — Beli, kenduya söylemişem, men türki okuyacağım öyle çiharasan mene beli dimiş idi. Hazırsa tasviri görök.

P. — Birader çektin ise getir göster.

K. — Çektim İsmail. Sade resim değil daha neler çektim (Gider makinadan bir fotoğraf çeker alır gelir) Buyurun (İrani'ye verir)

P. — Ha şöyle a birader müşteriye daima memnun etmek ticaret usulündendir (Zannefer ile konuşmak üzere Yeni Dünyaya gitmiş kapı önünde konuşmaktadır)

ALİ EKBER — (Fotografı dikkatle bakar sonra kulağına götürerek dinler) Nicedir bu?

K. — Ay herif resim dinliyor. Bana bak hal oğlu resimler lakırdı söylemez.

ALİ EKBER — Ne diyersen. Ağam, men özüne dimemiş idim ki men sadalı olsun. Resmim çekilmekte iken özüm gannamadım.

K. — Hayır gannamadın.

ALİ EKBER — Nice inkâr gelirsan ağam. Özün, duymamışsan, özün salvata girende ki tasvirim çiharecahtın benim feryadım, duymamışsan.

K. — Ulan, amma da karma karışık lakırdılar söylüyorsun. Galiba ben resmi çekmiye hazırlanırken sen şarkı söylüyordun onu mu anlatmak istiyorsun?

ALİ EKBER — Beli.

K. — Beli çıpası, kazması, evet duydum, ne olacak?

ALİ EKBER — Gerektiği tasvirimde gunne be.

K. — İsmail buraya gel bu herife ancak sen meram anlatabileceksin.

P. — (Gelerek) Canım efendim ne haykırıyorsun? Ne var yine bir müşküle mi saplandın?

K. — Ne muşmula saklaması, a canım bu herife sen merak anlatabilir misin? Baksana ne söylüyor?

P. — Ali Ekber ağa hayrola resmi bağanmediniz, ne oldu yine aranızda bir anlaşmamak var galibe?

ALİ EKBER — Beli öyledi.

P. — Nedir bakayım?

ALİ EKBER — Menim tasvirim çıkarılarda özüm gunnemişem, gerektiği tasvirimde gunnebe.

K. — Anladın mı İsmail ne diyor?

P. — Efendim saçmıyor. Ben resmimi çektirirken şarkı okudum resimde şarkı çıkmamış diyor.

K. — Gördün mü dirayetli müşteriye, nasılsın ben bu heriflerle nasıl baş edebilirim.

P. — Efendim telaşa lüzum yok ben şimdi işi hal ederim. Sen dur bana bak Ali Ekber ağa, siz sipariş ederken sadalı olacağını şart koşmamışsınız.

ALİ EKBER — Beli gunyacağımı ihbar etmişem?

P. — Öyle ama, resim de şarkı söylesin dememişsiniz yalnız ben şarkı söylüyeceğim demişsiniz. Onun için sadasız çıkmıştır.

ALİ EKBER — Beli, böyle bir şart koşmamışam, imdi ne olacak?

P. — Efendim şimdi siz bu resmin parasını tamamen ödersiniz bu resim sizin olur. Bunun yarı fiyatı ile sadalı olarak ikinci resim de çekilir.

ALİ EKBER — Beli suç benimdir doğru dersen, İsmail efendi. Gunyecağımı demişem, illa ve lakin tasvirim de gunnesin dememişem, pek yahşi imidi bunun bedeli ne olakı, ödeyek?

K. — Canım yüz kuruş pazarlık etmişdin de sen ellisini ödemiş idin ya, şimdi elli kuruş daha verirsin olur biter (Pişikâ-
rın kulağına eğilerek) İsmail bunun sonu pot gelecek. Bu herif-
le beni belaya sokacaksın. Allaha sen beni yalnız bırakıp gitme bu işi hal et de öyle git.

P. — Efendim sen merak etme. Fakat parmağım içinde

berin olsun (Acem'e dönerek) Ali Ekber ağa, birinci resmin hesabını kesiniz ki sadalı resim işine başlansın. Zira, o hesapla bu hesap ayrı ayrıdır.

ALİ EKBER — Belki bunun fiyatı niceedir, ağam?

K. — İki pınar.

ALİ EKBER — Ne pınarı?

P. — Canım efendim pınar değil dinar demek istedi. Farisi bilmediği için öyle söyledi.

ALİ EKBER — Can baş üstüne (Koynundan keseyi çıkararak) Hammisin peşin diler?

K. — Ay herif, bana dişini bileyor dedi. İsmail bir şey çıkarmasın?

P. — Hayır birader dişini bileyor demedi. Peşin mi istiyor dedi. Evet Ali Ekber ağa.

ALİ EKBER — (Keseden çıkardığı parayı vererek) Buyurun İmdi tasvir tekrar mı çekilecekti?

K. — Hadi İsmail cevap ver.

P. — Evet Ekber ağa cenabları fakat, bakınız hava değişti gün dur etti sada güç çıkar binaaınleylehı çıksa dahi çok fena olur beğenmezsiniz onun için inşallah yarın erkenden teşrif buyrulur, resim de istediğiniz gibi olur.

ALİ EKBER — Çok yahşi olur, saat kaçta galem.

K. — Öğleden evvel gel ki yapalım.

ALİ EKBER — Yahşidi, İmdi keclarazi şavt (Halklarını toplayarak palangadan çıkar)

K. — İsmail bu köpeğlunu de beğendim. Peki amma bu herif yarın gelecek o zaman ne olacak?

P. — Canım burada değil miyim? Sen merak etme haydi şimdi yerlerimize çekilerek zuhurata bakalım. Bildiğin gibi ben yline kahvedeyim. İcob ederse çağırırsın. Haydi birader dükkânına (Yürürlerken) İsmail bu senin kiracılar ne olacak?

P. — Daima kiracı.

K. — Onu anladım ya ben onu sormuyorum. Bunlar burada belâ birader. Gelen müşteriye aşinalık ediyorlar.

P. — Ederler tabii bildikleridir de ondan.

K. — Çok geçmez ondan mı yirmiden mi anlaşılır (Giderler. Zurna hırbo havası çalar iki yanına salınarak Hırbo meydana gelir yarını dövr yaparak durur

HİRBO — Şu beyitl okur :

Menellise gelip kozbanı himmet bile gordu

Cinlendu ters ayyukl emme boğurdu

Dikdu gafasun itler gibi urdu

Cinlendu ters ayyu gibi emme boğurdu

Koyda fakının üstüne sırtlan gibi saldum

Dört şaplak atub yüz kuruş cermesun aldım

Sonra ganacından yapışup hem yere çaldum

Cinlendu ters ayyu gibi emme boğurdu

Galdumsa ben geldumı sanz ne oluyo ayy.

K. — O da doğru ya, hoş gelen kendi bana ne. Merhaba meşşe odunu.

HİRBO — Mehreba hemşerum. Ulan sen bukulu musun?

K. — Kêr müsün, nerem bükülü dos doğruyum.

HİRBO — Ulan hayvan, bukulu misun diyorun?

K. — Anla meşşe odunu adam, ip gibi bükülmez ne diyeceğini bile bilmiyorsun.

HİRBO — Ulan goca kütük, İnsan ne didiğini bilmez ofu mu, heç sana bukulu misun diyom, yerli misun?

K. — Evet yerliyim satın mı alacaksın?

HİRBO — Neyi satın alıyom, ulan eşşek.

K. — Çüş, be çüş, ulan başka lakırdı bilmez misin?

HİRBO — Ulan goca ayyu, ne dedin de aynanemeduk?

K. — Vay siğir oğlu siğiri vay, ulan hangi lakırdın doğru be?

HİRBO — Ulan eşşek sana türkçe diyom. Şu goca gafana girmiyö, nideyum.

K. — Vay hırbo vay, ulan sözü doğru dürüst söyledin de anlamadık?

HIRBO — Hele şu, okuzun yideği havlaya bah, ulan galun gafalu, sana bukulu misun dedük, galın gaffana girmedi, sana yarenluk ittük hayvan gibü ağnamadun, sana mahallebici gibi mu gunneyek?

K. — Evet ayı cıglu, ayısı mahallebici inine.

HIRBO — Ulan şehrulu misun koylumu?

K. — Vay hayvan vay ulan köylünün burada ne işi var kereste?

HIRBO — Hay gözünün bebeğini yiyon, demek buralısın hemi?

K. — Evet, buralıyım, birini mi soracaksın?

HIRBO — Güzel, ne iş tutarsun, irençber misun?

K. — İrençber ne demek?

HIRBO — Ulan eşşek sen eyi rençberi bilmemiyon?

K. — Burada rençber diye yapılarda çalışan toprak taş çamur taşıyan ameleye derler, ayı.

HIRBO — Hay gözünün bebeğini seveyim. Ne hoş yarenluk idiyon.

K. — (Yavaş) Ulan herife ayı eşşek filan dedikçe hoşuna gidiyor (Yüksek) Anladın mı burada rençber kime derler hayvan?

HIRBO — Nasul ağnamadım. Eşşek gibi anadım, sen ne diyon?

K. — Belli zaten, ne hayvan olduğun, söyle bakalım burada ne işin var, birini mi arıyorsun?

HIRBO — Ha arayorum, bu mahalleye iki gencuk göç itmuş, onu ararım.

K. — Nasıl gencuk, bulur isen ne yapacaksın?

HIRBO — Hele bir yahalasam ben bilirün ne ideceğümü.

K. — Neden arıyorsun hesabın filan bir şey mi var?

HIRBO — Sen ne diyon hemşeru, onlardan bana itmedükleri mü kaldı?

K. — Anladım, ben sana onları bulurum anıma, bak, ben burada ressamım, adam resmi çıkarırım sen bana bir resim yaptırırsan ben de sana o aradıklarını bulurum.

HIRBO — Ulan sersem dediğin ne ola aceb?

K. — Hayvan, sersem değil ressam, ben adamın sanatını kâğıdın üstüne yaptırırım.

HIRBO — Ağnadık ya n'olacah ki, ben kendumu gölde molde görüyom yetmez mü dursun?

K. — Vay sığır vay, ulan gölde gördüğün hep tepe aşadır hem de sen çekilince ne sıfatın kalır, ne gölgen.

HIRBO — Senin ideceğün getmez mu, galu mu?

K. — Benim yapacağım senin suratının aynını kâğıda yaptıtırırım bir daha gitmez.

HIRBO — Ulan ben ne zaman istersem ayna mı yoh garşısına geçer sıfatımı istediğüm kadar görürün. Eşşeğe bak kâfide yapışup ne olacak?

K. — Nasıl anlatalım oğlum, bu şimdiki suratın senelerce şimdiki gibi kalmaz. Gözünü açıp kapayınca kadar, suratın muşmulaya döner o zaman peşiman olursun.

HIRBO — Senin ideceğün, tesnif heç gitmez mu?

K. — Elbette, sen ne kadar ihtiyarlasan suratın ne kadar muşmulaya dönse benim yaptığım resim hiç te bozulmaz. Seni genç gösterir anladın mı?

HIRBO — Benum boyum da olacalı, onu ben nırde saklarım gardaşlık.

K. — Yek canım, el kadar bir kâğıt üzerinde olacaksın ve öyle kalacaksın.

HIRBO — Gaskatu mu?

K. — Öyle kaskatı?

HIRBO — Hedi artuk yarunluğuş birahta, şu gancukları bana bul sana yoh ych.

K. — Sen şimdi eşşekliği bırak da şu resmini çıkaralım, nane lazım be senin istediğini bulurum.

HIRBO — He mi?

K. — He, ulan, haydi bayıl.

HIRBO — Ne bayılması imiş o?

K. — Ayı gibi bayılmıyacaksın, çık paraları.

HIRBO — Ulan ne parasu imiş o?

K. — Oğlum, yapacağım resmin bir çok masarifi var, onları bedava vermezler, elbette onların parasını vereceksin.

HIRBO — Essah mı diyon gardaşlık?

K. — Evet essah diyorum, hadi.

HIRBO — Vay anam, ulan gaç kuruş o?

HIRBO — Vay anam, ulan gaç

K. — Sen yabancı değilsin, peşinen yirmi kuruş ver elverir.

HIRBO — Viş anacum, ulan ben yirmi kuruşa koyda barınacak bir gulube alurum sen ne diyon hemşerim.

K. — Oğlum o, sizin köyde, hem de kulübe orada yatar kalkarsın o kadar bu resim seni yaşatacak sen hiç ölmiyeceksin torununun torununa, onun da torununa kadar kalırsın. Kulube yıkılır, oğlum hem de seni yaşadamaz, haydi sökül.

HIRBO — Ağnadım, şimdi sökülecek miyiz, ne vereceğüz?

K. — Söyledim ya, on kuruş peşin, on kuruş ta resim bitikten sonra.

HIRBO — Otur ulan göğlum yattu. (Koynundan çıkardığı keseden araya araya çıkardığı parayı verir) Al bahalum, henci nolacah?

K. — Şimdi (Elinden tutarak objektifin karşısına götürür sandalyaya oturur omuzlarına basarak) Kimıldanma burada eşşek gibi otur.

HIRBO — Ulan neyleyan, ayusun ya, töbeler olsun, senden hoşlandum. Aahan boyuna gazuk gibi mu oturacağüz?

K. — Ha, eşek gibi, kazık gibi, ne çeşit later isen otur otur da.

HIRBO — Ağnaduk, şimdi ben burada öküz gibi gazuklanacağım öyle mi?

K. — Evet öküz gibi kazıklanacaksın. (Objektifi açar örtünün altına girmeye gelirken)

HIRBO — Ulan eşek hanya ne idcedikdün ne geçiyon buraya gel para aldun ben adımı geçürür (Kalkar arkasından koşar yakalar) Gel nireye geçiyon hayvan senu?

P. — (Gelir) Vay Memiş ağa sen burada ha, ayol çoktan beri gailb ettikti seni, sılada mı idin, nasıl oldu? Memiş ağa ne o, bizim Hamdi efendiyi ne yakaladın öyle bırak ta konuşalım.

HIRBO — Sen ne diyon İsmail Efendi bu herif, tesnifini yapacağımı diye paramı aldı, bahdim savuşuyor yahaladum.

P. — Helo sen bir kere yakasını bırak o, bir yere kaçmaz korkma (Yakayı kurtarır) Gel bak ben sana anlatayım (Tutar çekerek götürür sandalyaya oturur) Sen burada bir kaç dakika otureceksin o senin resmini makinada tesbit edip sonra çıkaracak. Haydi Hamdi efendi, hazırla.

K. — Ulan, senin baban zırlasun İsmail yutturmayınca duramaz mısın?

P. — Haydi canım aldırma işine bak, (Bir adım geri çıkarak inceler) Kimıldanma hiç de fena değil. Dur çıkarsın.

K. — İsmail şu ayının başından ayrılma da çıkartalım.

HIRBO — Ulan, ne soktuk ki çıkarecek.

P. — Resmini çıkaracak Memiş, doğru dur.

HIRBO — Haç gıbraçmiyaceoz mu, hemşerim?

P. — Evet, fakat o kadar değil, bak karşıdaki (Objektifi göstererek) şu ufak boru var ya, hah, işte oraya bak anladın mı? Hamdi efendi pozu düzelttim, ben gidiyorum. Allaha sen bir dırıltı çıkarma (Gider)

K. — Bana bak (Örtünün altından çıkar) Şimdi dürbünü

kapeyacağım. Sonra camı koyup ağacını sakın ha kıpırdanma (Objektifi kapar döner örtünün altına girer)

SALKIM — (Yeni Dünyanın üzerine çıkarak) Paluze, bu sefer kim gelmiş biliyor musun?

PALUZE — Aman abla sen de, falcı mıyım, ne bileyim?

SALKIM — Gel de bak kız, çabuk ol.

PALUZE — Onun da burada ne işi?

SALKIM — Galiba peşimizden gelmiş olacak. Ne yapalım şimdi?

PALUZE — Yapacak bir şey yok ayol bakar bulamaz cehen-nem olur gider kedler edecek bir şey mi o da?

KAYARTO — Amanın çocuklar bu herifleri alıştırdınız artık arkamızı bırakmaz oldular. Haydi defle şunu yoksam mahalleye rezil olacağız.

PALUZE — Haydi baci şu herifi karşula da kov gitsin.

KAYARTO — A, öyle durup dururken nasıl olur, ayol, bekiyelim şayet buraya gelir de bir şey söylerse o zaman ben yapacağımı bilirim.

SALKIM — Amanın çocuklar herif bu tarafa bakıyor (Bu ara Hirbo sadanın geldiği yana bakmıştır)

KAYARTO — Aman kızım senin de pencerenin önünde ne işin ayol içeri girsene!

HIRBO — Vay anam gencukları gordum. Ulan beri bah varıyorum ha töbeler olsun gordum (Yeni Dünyaya doğru koşar) Amanın ablacığım görmeyen mu Memiş'i?

SALKIM — Aman baci çık da şu ayının ağzının payını ver (İçeri girer)

KAYARTO — (Elinde bir sopa olduğu halde dışarı fırlar) Seni gözu kor olası herif seni san burasını ne sandın kopek, (Saldırır) Daha duruyor (Vurarak) Defol şuradan bakayım.

P. — (Gelir Kayarto ile Hirbo'nun üzerine gider) Durun bakayım baci, ne oluyor?

K. — (Örtünün altından fırlayarak) Ulan ne cehenneme gittin, buraya gelsene.

P. — (Aralarına girerek) Dur baci bakayım ne oluyor?

KAYARTO — (Hirbo'ya vurarak) Seni kor olası herif seni, sen kim oluyor? Bakayım bilmediğin evin kapısını çalarsın ha (Durur)

MEMİŞ — Dur ulan ne vuruyon nettük ki gara goncoloz?

K. — (Kavgaya katılır) Ne oluyor İsmail?

P. — Hamdi dur bakalım, ben de anlıyamadım. Ayol baci ne oluyor söylesenize a canım?

KAYARTO — Ne söyliyeyim İsmail efendim (Hirbo'ya vurur) Seni gozu kor olası herif seni defol şuradan.

HIRBO — (Kaçarak) Amanın gardaşlık töbeler olsun hiç bir şeycuk.

P. — (Araya girerek) Durun bakayım, bana da anlatınız Hamdi efendi birader gelsenize buraya (Dördü de birleşmiş birbirlerine karışmışlardır, dördü de bir hay huy ve birbirlerine girmiş kurtarmak isterler sopa yumruk Hirbo'nun kafasına gözüne rastgele inmek suretile bir hay huy ile palangadan çıkarlar. Aralarında Hirbo olmadığı halde tekrar palangaya girerler) Canım ne oldu bu, hayhuy nedir Hamdi bu ne rezalet yahu sen burada idin birader, ne oldu söylesenize?

KAYARTO — Ne olacak, İsmail efendi Hamdi efendinin habarlı yok ayol ne söylesin.

P. — Peki bu gürültü nereden çıktı?

KAYARTO — Nerden çıkacak, ayol bu edepsiz herif kapımıza dayandı, ben de çıktım haddini bildirirken siz geldiniz, işte bu.

P. — Peki ama bu adam resmini çıkartıyordu nasıl oldu da sizin kapıya hücum etti anlayamadım. Sen söyle Hamdi efendi mahalle arasında bu ne rezalet?

K. — İsmail ben görmedim. Örtünün altında resimle uğraşıyordum. Herif birdenbire kayıp olunca dışarı fırladım. Baktım

bunlar dövüşüyorlar o zaman sen de orada idin a birader bana ne soruyorsun?

KAYARTO — Sulandı herif ayol, nasıl anlatayım. Ben de kızdım çıktım bir güzel dayak attım işte bu. (Gider Yeni Dünyaya girer)

P. — İsbet olmuş öyle ise, namusu mücessem bir aileye taarruz etmeyi öğrensin değil mi birader?

K. — Öyle ya mahmuzlu sersem bir alaylıya tariz etmeyi öğrensin aferin kalfa, elin var olsun.

P. — Haydi canım saçmalamaya başladın. Heriften para aldın mı bari?

K. — Ulan onda o göz var mı adama metelik sektirmez be sen ne sayıklıyorsun İsmail.

P. — Haydi bu sefer de yutalım fakat birader, bu hesapları senden sormak vakti yakında gelecek o zaman hesaplaşırız acile etme.

K. — Hadi sen şimdi kahveye git de hesap vakti gelince istediğin kadar sor (Dükkâna girer Pişkâr da meydandan savurur)

(Zurna Rumeli havası çalar Rumelîli, meydana gelir ve şu şarkıyı okumağa başlar)

Alişimin kaşları kara

Sen açtın sineme yare

Bulamadım derdime çare

Gördün mü o cıvan Alişimi Tuna boyunda?

Evleri var hana hano aman

Beyleri var dano dano

Sen açtın sineme yare aman

Görmedin mi o cıvan Alişimi Tuna boyunda?

(Kavuklu'yu görerek) Selamünaleyküm abe ağanın.

K. — (Dükkândan) Aleyküm selam.

RUMELİLİ — A be kızanım, sen bu yerli mısın?

K. — Öyle ya.

RUMELİLİ — Öyleyse, sen epten bilirsin.

K. — Ben aptal bilir miyim?

RUMELİLİ — Yok be emşerim. Diyorum be aptal epten diyerim epten.

K. — İşte ben epteni, anlamadığım için aptal anladım ya.

RUMELİLİ — Öyle olunca, şimdi anladın demek. Söyle bana soracam te bir anki adamı.

K. — Yahu bunlar nasıl lakırdı. Ne istediği doğru dürüst söyleyemez isen akşama kadar ne ben senin ne aradığını ne de sen benim böyle sözlerden anlayamadığımı anlayamayız.

RUMELİLİ — Ne varmış a be, aretlik anamayacak. Söylerim ya ararım te bir angi adamı, o küçük İsmail efendi diyorlar.

K. — Ne yapacaksın, Küçük İsmail değil mi?

RUMELİLİ — Öylcene o, te o te küçük, İsmail derler. Sen biliyor misin te onu.

P. — (Gedir) Vay maşallah dostum pehlivan hoş geldin, safalar geldin. Ne haber, nerden geliyorsun, bakatım?

RÜSTEM — Nerden gelecek mişim be aretlik, güreş var, Rüstem, gelsin demiş haber bırakmışsın te ben de geldim.

P. — Evet evet öyle idi gerçek, eyi amma Rüstemciğim ben bu haberi bırakalı çok oldu. Sen gelmedin ben de başkasını çağırdım o iş de bitti, her ne ise bu vesilei hasene ile görüşmüş olduk. İnşallah önümüzdeki Ağustosta yine bir meydan düğünümüz olacak, artık iştaharı o vakite sakla, o zaman meydan...

RÜSTEM — Te o öyle emma be kızanım ben şimdi te burayacak geldim. Artıkana boş dönmek olmaz.

K. — İsmail herif sultanıya başladı.

P. — Efendim hakkı da yok değil. Rüstem pehlivan nerde bulunuyorsun?

RÜSTEM — Ne yanda olacaktım, te eski bildiğin yerdeyim.

P. — Çatalca'da mı bulunuyorsun?

RÜSTEM — Öyleya, te orada savaşırim. Var orda bir hangi pılıvanlar, te onlarla savaşırim.

P. — Demek sen şimdi Çatalca'dan mı geldin?

RÜSTEM — Şimdi ne olacak be aretlik, te burada bir güreş tükötmeyince töbeler olsun gitmem.

P. — Hamdi efendi birader dut yemiş bülbül gibi ne sü-kût ediyorsun a canım bir az sen lafa karış, ne yapalım şimdi biz Rüstem pehlivana borçlu çıktık, bir akıl öğret.

K. — Canım harife borçlu isen ben mi ödeyeyim nasıl borç ettin ise öylecene ödersin.

P. — Canım yanlış anladın, senin bildiğin gibi ödünç para almadım.

K. — Öyle ise ne istiyorsun?

P. — Efendim bir güreş vardı çağırdım halbuki bizim Rüstem pehlivan olduğu yerde bulunmadı, güreşte de bulunamadı. Şimdi mademki çağırdınız ben şimdi bir güreş yapmayınca geri gitmem diyor ne yapalım?

K. — Ne yapacaksın aldırmazsın o da gider.

RÜSTEM — Sen ne söyleyirsin be savsak kafalı, teyin bir kere geldim.

K. — Geldinse ne olacak, geldiğin gibi gidersin.

RÜSTEM — Sen mi söylersin te bu lafı?

K. — Sağır mısın, nasıl geldi ise öylecene gidersin oğlum.

RÜSTEM — A be İsmail ağa kim oluyor te bu çamcak ağzı söylenir.

K. — Çamcak ağızlı sensin. Rezaletin lüzumu yok İsmail seni çağırmış sen gelmişsin, suç onun mu geleydin, ne yapayım efendim.

P. — Canım Hamdi efendi işi uzatma bak birader hazır pehlivan gelmiş bu bizim için bir nimet bir fırsattır. Haydi bundan istifade edelim.

K. — Ne istifası İsmail?

P. — İstifa değil be canım istifade dedim. Şimdi biz de Rüştemi güreştürerek istifade edemez miyiz? ..

K. — Hayır istifra edemeyiz.

P. — Canım saçmalama iki gözüm, şöyle bir düşün, derhal bu fırsattan istifade edebilmek mümkündür.

K. — Anlamadım İsmail.

P. — Efendim bu bir kazanç fırsatıdır derim kaçırmıyalını birader.

K. — Ulan bunun kazanç neresinde?

P. — Efendim, hazır pehlivan güreş isterim diyor, derhal bir pehlivan yaradarak karşılaştırmak etrafa tellailer çıkararak bir meydan güreşi, mesela işte bu meydanda yapılacağını etrafa işler eder seyre gelenlerden birer kuruş toplasan dünyanın parası olur fena mı?

K. — İsmail fikrin eyi amma, bunun karşısına bir pehlivan lâzım olduğu gibi topladığımız parayı da sade bize yuttururlar mı yahı?

P. — Canım sen orasını düşünme, ben idare ederim.

K. — Bu herif kimle güreşecek (Bu ara Kayarto gelir)

KAYARTO — İsmail efendi azıcık bana bak ayol.

P. — Hayrola baci?

KAYARTO — Beni şöyle bir parça gizli dinler misin? (Pişikârı bir kenara çeker) Efendim belki sen de biliyorsun, bizim küçükler pehlivan meraklısıdır, çimri evden görmüşler, ne konuşuldu dinlemişler amma baci git İsmail efendiye söyle de biz ne maaşaf lâzımı plursa verelim ile şu pehlivan ile Hamdi efendiyi güreştirsin diye yalvardılar hâlinem ne dersiniz?

P. — Fena bir cılıncı olmaz, evet amma Hamdi efendinin gönlünü nasıl razı edelim?

KAYARTO — Vallah siz bilirsiniz bir çare bulur diyorlar bizim çocuklar.

P. — Haydi sen şimdi git ben size haber veririm. Bir kere görüşeyim.

KAYARTO — Peki ben kızlara ne söylüyeyim şimdi.

P. — Ben görüşeyim gelir size malumat veririm haydi şimdi sen söyle. (Kayarto Yeni Dünyaya gider Pişekâr Kavuklu ve pehlivanın yanına gelerek) Nasıl birader kazanç fena mı?

RÜSTEM — Ne oldu ya, İsmail ağa, siz bu işi yapamazsanız ben buradan bir paçaze kımıldanmam ya.

K. — Hoppalağa başımızdan bu püskülü belayı.. Oğlum burada ne pehlivan var seninle görecek ne seyirci ve bahşiş verecek adam.

RÜSTEM — Öyle amma be kızanım ben çabuk Uzun Köprüden buraya sıyırttım te ben buradan ekuru gidemem sen ne söylüyorsun, aretlik?

P. — Durun canım elbette bir çare buluruz.

K. — İsmail buna ne çare bulunur sağmalayıp da bu herifi başımıza bela etme. İsmail, oğlum sen bana bak, burada pehlivan değil fotoğrafçı var sen bana bir resim çektirebiliyor musun?

RÜSTEM — Tamam, te bence böyle iş arardım, ben konuşurken te öylecene bir resmimi çekersin te bundan büyük ne iş olurmuş be aretlik?

K. — Anladım amma, karşına çıkacak pehlivan yok oğlum anlatamadık mı.

P. — Dur birader, benim aklıma bir iş geldi.

K. — Nasıl iş?

P. — Efendim sen daha gençliğinde pek çok güreş tuttun elbette eseri vardır.

K. — Ey ne olacak, korkarım pehlivanın karşısına çık diyeceksin.

P. — Ne güzel tahmin ettin birader. (Yakasından tutarak bir az öteye çekerek, yavaş sesle) Beni dinle bu herif meşhur bir pehlivan değildir. Nasıl olsa sen onunla bacaklaşırsın. Belki de yenersin, hazır ne masraf olursa biz öderiz diye de talib var, hiç durmaya gelmez.

K. — İsmail ben böyle işlerle haylıdır uğraştığım yok vaz geçir de şu herifi kandır bir resmini çeküp beş on kuruşunu alalım elverir.

P. — Eyi amma birader, bu herif züğürdün biridir düşün-sene bu güreşecek te seyircilerden topladıkları beş on kuruşu paylaşacaklar bundan ne para umulur, a canım sen benim dediğimi kabul et fotograftan çok fazla para var.

K. — Bu işe girişen kim İsmail?

P. — Canım deminden bacı geldi ya, o haber getirdi senin bağlanmediğin kızlar yok mu, onlar pehlivan meraklısıdır, ne kadar para ister isen verecekler.

K. — Ulan İsmail bu yaştan sonra beni aleme rezil edecek-sin.

P. — Hayır be birader şöyle bir iki çırpıştırırsınız, bir iki peşrev, bir iki kapışırırsınız olur biter.

K. — Öyle kolay iş değil İsmail ulan kismet glymesini bile unuttum.

P. — Haydi haydi canım, binişi kavuğu entariyi çıkarırsın olur biter kuvvete filan hacet yok, haydi hazır müşteri de var, durmıyalım.

K. — Ulan İsmail ne köpoğlusun fotografıcılıktan pehlivanlık ha, vay köpoğlu, ne ise kaç kuruş verecekler?

P. — Canım sen orasını bana bırak, ben seni memnun edecek kadar paralarım fotograftan beş on misli fazla olarak merak etme, haydi sen de he de bir kere. Pek âlâ evladım, maksat, bir kaç zaman hoşça geçirmek, Allaha emanet olunuz. Ben şimdi gider bu işi hallet ederim (Kavuklu ile pohlivanın yanlarına gelerek) Efendim ödülü de hal ettim. Galip gelene beş altın, mağluba da iki buçuk altın var. Haydi bakalım allah muininiz olsun. (Soyunmuş bir şalvar bir mintanla kalmıştır) Haydi bakalım Zal oğlu Rüstem.

RÜSTEM — (Peşrevler yaparak gelir, Kavuklu da meydana yürümüşür, el ele tutuşurlar tokalaşma yerine ellerini sıkarak

her ikisi de çarpınarak hayda tepinizler biri sağa biri sola yürür birer selâm verirler ve dönerler yüz yüze gelir kapışırılar alt alta üst üste bir iki defa yuvarlanırlar ikisi de birbirinden kurtulur) Hayda gara dayım varıyo ha sıkı dur.

K. — Hayda ulan kendini koru geliyorum (Saldırır kapışırılar Rüstem'in belinden yakalar tepe aşaya çevirir bir çelme takar Rüstem'i sırt üstü yere serer bırakır kalkar) Oldu mu İsmail?

P. — Aşk olsun Hamdi efendi oldu, hem de tamamı tamamına.

RÜSTEM — Te be aretlik, te bu sol ayağım tekerlendi de kendim düştüm.

K. — Zarar yok, kendi düşen ağlamaz oğlum, haydi İsmail ödülü.

P. — Pek âlâ hakkındır birader buyurun (Beş altın sayar avcuna kor)

K. — Bereket versin.

RÜSTEM — A be İsmail ağa, te bu böylecene olmadı be aretlik sen de gördün te bu sol ayağım tekerlendi de düştüm yoksa te bu kalçın ağızlı beni nirden yenecek, ben bunu saymam.

P. — Rüstem pehlivan oğlum, ne oldu oldu şimdi sen şu iki buçuk lirani al da çık, bereket versin de doğruca köyüne yollan.

RÜSTEM — Öyle olacak, be kızanım ilâ ve fakin ben te bu savsak kafalı ile yağlı tutuşacağım, ona gösterttireceğim, fotoğrafı fotoğrafı (Yürür)

K. — Haydi yürü yarım papuç (Giyinir) Ulan İsmail dünyanın hiç bir tarafında görünmüş müdür, fotoğrafcıdan pehlivan ha, vay köpoğlu.

P. — Efendim nane lâzım masrafsızca beş on fotoğraf parasını aldın daha ne istersin a birader.

KAYARTO — (Koşarak gelir) İsmail efendi ayol bizim kızların pek hoşuna gitmiş, Kabukluya bak (Elinde tuttuğu çevreyi

vererek) Bu çevreyi yolladılar, anninin teri sılsın dediler, on lirayı verdin mi ben gidiyorum.

P. — Elbette verdim (Kavuklu'nun önüne durarak) Kızlarımı selam söyle vermiş dersin.

KAYARTO — Eh allaha ısmarladık (Gider)

K. — (Pişikâr'ın yakasından tutarak) Ulan İsmail çık beş lirayı.

P. — Canım efendim ben hissedar değil miyim? Bir kere düşünsene a bîrader ben ön ayak olmasaydım (Yürür) sen bu beş lirayı nereden bulacak idin o canım?

K. — Ulan evvela onu öyle (Pişikâr'ı ıxlar) Söyleseydin ne ise.

P. — Canım bozgunluk lazım değil heydi bakayım dükkânına, ben de işime.

K. — Ay beklemiyö mi?

P. — Her ne ise (Meydandan çıkar)

K. — Ne çare beş lira da az para değil ha (Dükkâna girer. Zurna Yahudi havası çalar, Cud korkak korkak meydana gelir çevresine bakınarak yavaş yavaş meydana ufak bir devir yapar durur çevresine bakınır Kavuklu'yu dükkânda görür korkarak bir kaç adım geri kaçar döner arkasına bakar bir takım korku emareleri gösterir kanmaz tekrar sokulur Kavuklu'ya bakar şaşarak bakar buna benzer bir takım tavırla döner düşünür tekrar bakar dudak bükerek omuz çekerek geri döner.)

K. — (Dükkândan fırlıyarak Yahudiyl karşılar) Ne o be-zirgân?

CUD — (Hem korkar hem de çapıtarak) Aman ne sen mi söyledin?

K. — Evet ben söyledim, ne var beğenemedin mi?

CUD — Yok be, ne beğenme dil öyle, bakıyorum laf söyledin.

K. — Ay, adam laf söylersöz mi ulan ben dilsiz miyim?

CUD — Yok be, adam yibi konuşuyorsun da, ona baktım.

K. — Vay köpoğlu ulan ben adam değil miyim?

CUD — Aşkolsun be nerde bu boluk?

K. — Ulan, bu çifit adamı küplere bindirir ulan adam nasıl olur köpoğlu.

P. — (Gellir) Efendim o ne oldu, fena bir söz söylediğini duymadım.

K. — Sen duymadın amma İsmail ben farkına vardım.

P. — Canım uzatma, bizim buhuracl eski bir dostumuzdan öyle terbiyesiz kimse değildir. Sen yanlış anlamış olacaksın.

K. — İsmail, sende de Yahudi damarı vardır bilirim şu Yahudinin boyuna yutturduğunu örtmek istiyorsun.

P. — Hayır efendim hiç bir kötü söz söylemedi sen yanlış anlamış olabilirsin.

K. — İsmail, haydi şu çifiti karşımdan götür de başımı beladan kurtar.

P. — Aman birader, sen de bilirsin ki bunların Türkçeye pek dilleri dönmez.

K. — Haydi hadi, İsmail sen de canımı sıkma şunu şuradan def et de ben onun alışverişinden de vaz geçtim.

P. — Canım birader sen işi karıştırıyor muşsun, ben sana öğretilmedim mi haniya?

K. — Ne öğrettindi?

P. — Her müşteriye rıfkile muamele edecek değil mi idin?

K. — Ulan, bu çifit müşteri gibi gelmedi ki, gelir gelmez bir kere benim adam olduğuma inanmadı, böyle müşteri mi olur? Sen de bilirsin ki yahudiler resime hiç ehemmiyet vermezler, onların akli fikri ticaret, böyle herif gelir de resim çektirir mi a canım? Hani bak ne istiyor ise anla da def olup gitsin, zira bu herif beni belaya sokacak.

P. — Efendim telaşa lüzum yok. Şimdi iş meydana çıkar. Binaenaleyh bu senin söylediğin de doğru değildir. Çünkü müşteriyi celb edecek iş sahibi veyahut dükkâncıdır. Sen ise adam seçiyorsun bu iş yürümez birader.

K. — Vallahi, İsmail ister yürüsün isterse otursun ben böyle cinas yutturmak istiyen ne müşteri isterim ne beklerim hadi şimdi evvela şu çifti sav da beni bir büyük beladan kurtar el verir.

P. — Dur canım üzülme galiba senin bir az canın sıkılmış. Dur ben şimdi hepsini hal ederim. Bana bak buharacı beni aradığını anlıyorum. Hayrola.

CUD — Aferum, Simuyil efendi ne güzel anladı. Hevet sizi öyle sizi aradım, yiliyorum siz bu mahalede herkesin sevdili bir adamsın her şey senin elindedir.

K. — Anlıyor musun, köpoğlu sana da yutturuyor.

P. — Canım sözün arasına girip te bir mesele ihdas etme sü-kût be birader. Evet buharacı.

CUD — Baksana, bırakmaz söyliyelim ne var derdimiz, bir hanım bilebiliyor musun sende koçası ölmüş, bir sene var ki bu hanım da öldü.

K. — İsmail, herif galiba ölü soyucu mudur nedir baksana ölenleri sayıyor. Onları soruyor.

P. — Değil efendim galiba birini arıyor ne buharacı hangi mahalledé oturuyorlar biliyor musun?

CUD — Nasıl bilmem. Sizin eski mahalle yok mu, Beyazıl Soğana mahalle biliyor siz burada.

P. — İsimlerini bilmiyor musun?

CUD — Bu efendi adısı unuttum. Hanım da hiç bilmem, kızları varmış iki birisi, Salkumenci, bir tanesi varmış, Parstoben.

K. — Ulan Salkumenci değil, Salkım İnci, ne uyduruyor Yahudi.

P. — Evet anladım küçüğünün ismi Paluzeten değil mi?

CUD — Hay babana iylanet.

K. — İsmail görüyor musun köpoğlunu, babana rahmet diyor ha babana lanet diyor be.

P. — Hayır efendim o kelimenin ne manasını bilir, ne de sureti teleffuzunu bilir, öyle ağızdan kapma bir tabir diye söylü-

yor, evet buhuracı anladım. Ne yapacaksın onları mı arıyorsunuz?

CUD — Hevet var bir ufak hesap da belki bu tarafa şaşmışlar lazım yormek hesab.

K. — İsmail dikkat et hesap görelim diyor.

P. — Evet, zaten de onun için aramıyor mi ya?

K. — Evet onun için arıyor (Anlamli tavırla) Allah hayırlı pazarlık versin ulan İsmail çok tuhafsin be böyle şeylerle uğraşacağına şu yahudiye kandırıp da, bir resmini çektilip beş on kuruşunu alsak olmaz mı, hayırsız arkadaş.

P. — Efendim evvelce de söyledim ya, buntlar resime ehemmiyet vermezler sebebini bilmiyorum, baksana ibadethanelerinde bile bizim gibi resim yoktur. Onun için beyhude yere ne teklif edeyim a canım.

K. — Dur öyle ise teklif edeyim. Bana bak bahar mısın bohor?

CUD — Na var bakdim.

K. — Bak burada fotografhane var neden bir resmini çek-tirmiyorsun?

CUD — Bizde bu hesap yunahtır. Onun için olmaz ne lazım sana.

K. — Bana lazım değil, sen mortoyu çekersen çoluk çocuğa bir hatıra kalır fena mı?

CUD — Yunahtır bu bizde ne olacak ölünciye kadar suratına kabar elverir.

K. — Sen mortoyu çektikten sonra.

CUD — O da ölmeyecek mi?

K. — Evet amma o da çocuklarına bırakır.

CUD — Aynadım be kuzum onun çocuklar da ölmeyecek mi?

K. — Onların çocuklarına kalır.

CUD — Ya kalır ya kalmaz, kalsan da kim tanır be, tanısan da ne olacak, beni suratını, onun babası babasının babası

onun da babasının babası bu resim kalırsa kim tanıyacak be kuzum, ister misin küfür de etsin.

P. — Gördün mü birader, bir felsefe yürüttü ki hakikaten değerlidir, torununun torununa kalacak kim rahmet okuyacak diyor.

K. — Ulan bunlar hep keseden beş on kuruş çıkmasın diye uydurma hesap. Haydi İsmail ne yapacaksın onu yap, ben vaz geçtim çünkü bu yahudiden on para çıkmaz dedik ya.

P. — Buhuracı ne kadar hesabınız var?

CUD — Çok dil be kuzum olsun olsun da elli altmış lira fazla dildir.

P. — O co hesap fazla dur bakalım, ben bir gidip kendilerine sorayım.

CUD — Vay, sen tanıyor musun bu hanumlar?

P. — Evet benim elimin altındadırlar. Umuru hususlarına ben bakarım onlar bana emanettir.

CUD — Tamam tamam haydi yit, bak bakalım onlar mı, dil mi bir kere anla.

P. — Bunlardır senin aradığın fakat böyle bir borçları var mı, yok mu onu soracağım o kadar.

CUD — Yöreceksin ki vardır biliyorsun ben yalan söylemem adı kuzum. Simuyit efendim.

P. — Olur ben şimdi size sıhhat haberini getiririm. (Gider Yeni Dünyaya pasnalla vurur) Baksanıza yavrum.

SALKIM — (İçerden) Kim o baci baksana kim o gelen?

KAYARTO — (İçerde) Kim o?

P. — Dadı kalfa benim efendim.

KAYARTO — (Yine İçerden) A a ayol, kuçuk İsmail efendim gelmiş.

SALKIM — (İçerden) Ya, öyle mi geliyorum (Kayarto ile beraber dışarı çıkarak) O maşallah efendim hangi rüzgârlar attı, iki gözüm. Ayağınıza sıcak su mu, soğuk su mu dökelim?

P. — Evladım, sitem etmekte hakikaten haklısınız, efendim

bir elim deyip de uğrıyamadım, evladım kusuruma bakma, oğır şu mesele sebep olmiyaydı belki daha da sizi ziyaret edemiyecek idim yavrum.

SALKIM — Efendim hayrola hangi mesele acaba?

P. — Efendim benim de tanıdığım kuyumcu Bohor'dan bazı varesiye mücevherat alınmış veyahut ödenmiş de altmış yetmiş lira kadar bir hesab bakiye kalmış.

SALKIM — A a üstüme iyilik sağlık başından büyük halt etmiş vay utanmaz herif vay, a efendim bunlar hem Yahudi hem de kuyumcu, iki gözüm bunlar adam da böyle altmış yetmiş lira senetsiz sepetsit alacak mı bırakırlar, hem de bilirsiniz, ne kadar borçtan korkar bir kadındı binaenaleyh gösterilen borçta zinet borcu olur mu efendim hiç?

KAYARTO — Var gözu kor ola herif vay, ayol ben gozumla gordum alla rahmet etsin hanım efendi, ne aldisa hiç borç bırakmadı, gidi kor olası kereta gidi. (*Gizli konuşurlar*)

K. — Bohor efendi savuş.

CUD — Ne var be?

K. — Ulan sağır mısın?

CUD — Ne sağırı be kuzum ne var?

K. — Galiba, bunun arkasında dayak var dayak.

SALKIM — (*Yüksek*) A, ilahi efendim hiç öyle şey mi olurmuş siz o herifi bize yollayın bakalım ne borcu imiş anlıyalım.

P. — Hay hay hanım kızım, siz kendiniz konuşursanız tabii daha ala olur. Ben şimdi size yollarım onu (*Cud'un yanına gelir*)

K. — Hazır ol kuyumcu başı, ben deminden seni vurdumdu ya o dayak taklidi idi gördün ya bah şimdi onun sahibcisini göreceksin galiba.

CUD — Ne söylüyorsun be kuzum (*Pişikâr'a dönerek*) Ne oldu bu parayı verecekler mi?

P. — Canım gelsin de kendi hesab versin diyorlar, ister isen kendi git de bir konuş bakalım.

CUD — Yuzel, çok uzak mı buraya, nasıl bulacayım ben bu evi?

K. — Haydi, İsmail göster o kadar uzak yerde Yahudi bulamaz.

K. — Haydi buyurun, buharacı beraber gidelim buyurun efendim (**Yürürler**) buharacı bu alacak çok eski midir?

CUD — Var bir sene, daha fazla.

P. — Peki şimdiye kadar neden tahsil etmedin ayol bunlar gayet namuslu insanlardır?

CUD — Hevet ben de böyle olmasa veresiye bırakır mı idim bu hanım çok namuslu, çok kibar di, dil öyle eli altmış lira üçyüz dört yuz ne kadar istersen veresiye verecektim.

P. — (**Meydanı boyuna dolanırlar**) Peki nasıl olup da bu alacak bu vakite kadar kaldı. Tabii siz bu paranın faizini hesap etmişsinizdir.

CUD — Elbette, faiz ile beraber altmış lira tutar.

P. — Tamam doğru hesap etmişsiniz, demek verdiğiniz mücevherat çok fazla idi. Öyle mi?

CUD — İki üçyüz lira kadardı, iki defada ödedi işte bu altmış lira kaldı. (**Yorgunluk gösterir**)

P. — Desene bu istediğiniz faizin faizi?

CUD — Daha çok uzak mı, yoruldum?

P. — Hayır efendim geldik buyurun. (**Salkım İnci ile Kayarto'nun yanına gelmişlerdir**) Buyurun efendim işte getirdim, bakın efendim ne hesabımız var ise görüşerek işinizi hal ediniz bir şey icab ederse efendim ben fotografhanedeyim, çağırırsınız- (**Yürür Kavuklu'nun yanına gelir**) Oldu bitti.

K. — Ne oldu İsmail, asıl şimdiden sonra olacak?

P. — Ne olacak hesap görecekler o kadar.

K. — Şimdi görürsün sabret.

KAYARTO — Ayol san haber yolladın, borcu var mı, ne borcu bu?

CUD — Bacı kalfa san da biliyor, ya bu para var.

KAYARTO — Evet biliyor, benim hesap pusula var şimdi ben gidip bakayım da sana söylerim (İçeri girer)

SALKIM — Ayol, sen bize borç yüklemişsin.

CUD — Hanım efendi, sen de biliyor bir iki üyüz lira alış veriş oldu.

SALKIM — Evet amma, annem bu parayı ödedi ayol, sen ne parası istiyorsun?

CUD — Evet ana borç ödendi, fakat bir ayda nerde bunun faizi, yok mu hanım efendi?

KAYARTO — (Elinde bir sopa ile çıkar) Burda, ayol acele etme işte sana faiz (Olunca kuvvetle vurarak) Al bu bir altun (Vurur) Bu iki altun (Bu ara Salkım İçeri kaşmıştır)

CUD — (Büzülerek) Aman be ne vuruyorsun? (Büzülür)

KAYARTO — Kerata ne vuruyorsun (Vurur)

CUD — Aman be, vurnasana (Kaçar)

KAYARTO — (Arkasından koşarak vurur) Al sana faiz kerata (Vurur) Al sana bono kerata, al sana fayız, al sana borç.

K. — Doğrusu İsmail hakikaten haklı faiz verdi arap, afe-rim olan marsık.

P. — Efendim yamandır arab, bak yahudi ne gidiyor, hok etti efendim.

K. — Ulan aşkolsun karakencolos (Cud meydandan kaşmıştır)

KAYARTO — Seni kerata seni burası imarat mı, işte böyle olur faiz (İçeri girer)

SALKIM — Bacı ne oldu ayol?

KAYARTO — (İçerde) Ne olacak onun istediğinden çok fazla verdim, aldı gule gule gitti.

P. — Heydi birader bu hesapta burada tamam oldu şimdi hepimiz işinin başına, ben gidiyorum. Sen de dükkânına gir de kismet bekle (Gider)

K. — Ulan böyle bir faiz aldı ki yahudi ölünceye kadar

yese, tükenmez. (Dükkâna girer) Neme lazım biz kismete bakalım.

(Zurna KÜRT havası çalar biri kürtvârî fakat düzgün giyinmiş ağır bir yürüyüşle biri önde biri arkada iki Kürt meydana girerler yarım devir yaptıktan sonra dururlar. Öndeki süslüdür.)

K. — (Dükkândan çıkarken) Dur bakalım bunlar da bir müşteri amma alelecaib bir şey (Karşılar) Uğurlar ola ağalar.

KÜRT BEYİ — Eyvallah, ağa bura nere ağam?

K. — Bura nere burasını mı soruyorsunuz?

KÜRT BEYİ — Belî, burasını sorıram.

K. — Burası İstanbul.

BEY — Belî bilirim ki İstanbuldur ağam, evvelâ İstanbulun ne semtidir?

K. — Ha semtini soruyorsun. Burası İstanbulun İçerenköyü dedikleri yazlık semti.

BEY — Yazlık semti öyle mi?

K. — Evet öyle.

BEY — Ağam burada kimler vardır?

K. — Ne bileyim bir çok oturan var sen birini mi arıyorsun?

BEY — Belî ağam birini arıyorum.

K. — Güzel ama, bu aradığın adamın adı sanı yok mu?

BEY — Nasıl yohtur vardır.

K. — Peki kim bu?

BEY — Ağam, küçük İsmail efendi derler bu adama

K. — Ha buradadır ne yapacaksınız?

BEY — Bu benim eski ahabımdır.

K. — Sen kimsin?

BEY — Beni mi sorusan ağam?

K. — Hayır başkasını soruyorum.

BEY — Ne bileyim ki kimi sorırsan ağam.

K. — Ulan ne kalın kafalı imişsin be oğlum sen kimsin İsmail efendiye niye arıyorsun onu soruyorum.

BEY — Ha, doğrudur ben kürt beylerinden Alişan oğullarından Haso Gülbazım. İsmail ofondumuzu aramağa gelmişim ağa uzun yerlimisan, yohsa yabancı misan?

K. — Yerliyim niye sordun?

BEY — Bahiram yabancıya benzemirsen, ne iş görürsan ağa?

K. — Ben mi?

BEY — Yoh ben.

K. — Seni bilmem, ben fotografcıyım.

BEY — Bu dediğin tesnifci midir ağam?

K. — Ne tesnifcisi, fotografcı, ne demek bilmiyor musun?

BEY — Belî bilürem, tesnif çıkarırsan değil mi?

K. — Oğlum, ben ne dediğini anladım, ben adamın resmini çıkarırım.

BEY — Anlamıyacak ne var ki ağam, sen ressam mısın?

K. — Belî, ben resim çıkarırım.

BEY — Sen ağam bar çekmesini bilür misan?

K. — Hayır ben dâr bilirîm, bar bilmem.

BEY — Belî ağam mademki bilmezsin gerektiği cahil kalmıyasan gel bakalım yanıma (Gider Kavuklu'nun koltuğuna girer meydana ağasına) Ne durırsan Memo gir koluna da bar çekin.

AĞASI — (Koşarak gelir Kavuklu'nun koluna girerek zurnacıya) Ne durursun ağam bir bar çalsana (Zurna bar çalar oynamiya başlarlar ve türkû de söylerler) Bir ayağında mesti var (Hem oynarlar hem de türkûye devam eder) Bir ayağında mesti var (Devam ederler)

K. — (Fena halde yorgunluk göstererek durur aynı zamanda) Yahu, bir çeyrek sattır, bir ayağında mesti var, öbür ayağında nesi var?

BEY — (Dururlar bir müddet düşünür ve tekrar eder) Bir ayağında mesti var, öbür ayağında (Düşünür) Öbür ayağında,

Öbür ayağında, öbür ayağında da mestî var (Tekrar oynamaya başlarlar bir devir yaptıktan sonra)

K. — (Oyundan ayrılarak) Aman kardeşim allah allah.

BEY — Ule ağam ne olmuşsan.

K. — Ne olacak bittim.

BEY — Ağam nerden bittin?

K. — Yerden bittim.

BEY — Ule ağam sen çoban mı, yohsa yabani otmisan?

K. — Yabani ot senin gibi olur, ben fotoğrafçıyım oğlum, sen bana bir resmini çektirebilir misin sen ona bak, ota mota aklım ermez.

BEY — Ya demek sen ağam ressamcısın öyle mi?

K. — Çüş beyefendi ulan ona ressamcı mı derler?

BEY — Ya ne derler?

K. — Onu resim yapana ressamı benim gibi resim çekenlere de fotoğrafçı derler. Bana baksana sen buraya niye geldin evvela onu anlat.

BEY — Ağam, ben mi ben buraya küçük İsmail efendiyi aramıya gelmişem.

P. — (Gəlir) Vay maşallah Ali Gülbaz ağa hoş geldiniz, safalar geldiniz, efendim sizi hangi rüzgârlar attı böyle, bu ta-raftara?

ALİ GÜLBAZ — İsmail efendi cenabın bilürsüz, evvelce ni-yanlanmıştım bundan altı ay önce bazı işlerimin tasfiyesi için, bir sıra etmiştim.

P. — Evet evet hatırladım efendim gerçek, burada bir söz kesimi yapmıştık, demek bu teşrifiniz bu meselenin halli için böyle mi efendim?

BEY — Elbette öyle, bıraktığım hanede bulamadım, burada sizi haber verdiler işte bu sebeple size geldim.

P. — Pek alâ efendim çok isabet buyurdunuz, aradığınız da elimin altında mahfuzdur. Aman ne isabet oldu çok memnun oldum efendim. siz biraz burada bekleyiniz, ben şimdi gəlirim.

ALİ GÜLBAZ — Bunlar şimdi buredeler mi?

P. — Evet arslanım şimdi gidip onu haber vereceğim (Gider)

K. — (Pişekâr'ı izler yakalar) İsmail çıldıracaktım. Evvelâ anlat ne oluyor bu herif kim buradan istediği nedir, birine nişan mı alarak öldürecek, anlıyamadım.

P. — Canım birader amma da kalın kafalı oldun canım biz konuşurken dinlemedin mi a canım?

K. — Ulan dinledim amma bir şey anlayamadım. Nedir allahasen anlat merakımdan çatlıyacağım.

P. — Efendim bu zata Ali Gülbaz derler, Kürdistan beylerinden gayet zengin ve pek çok arazisiz olan ve iyi tahsil görmüş kibar bir zattır.

K. — Belli konuşmasından anlaşılıyor. Ne kadar kaba bir kürt olduğu.

P. — Halt etmişsin efendim sen onun öyle konuştuğuna mı aldandın?

K. — Pekli anladık şimdi bu senden ne istiyor onu anlat?

P. — Efendim benden bir şey istediği yok. Bu tarihten altı yedi ay mukaddem Salkım İnci'ye nişanlamıştık. İşlerinin tesviyesi için memleketine gitmek mecburiyetinde idi gitti, oradaki işlerini ikmal etmiş şimdi geldi.

K. — Geldiğini ben de gördüm ya, şimdi ne olacak?

P. — Allah allah daha anlıyamadın mı a birader nişanlısile akit yapacak.

K. — Nasıl akid?

P. — Canım nasıl akidi var mı, resmen şer'an akdi izdivaç edecek.

K. — Hangi akideyi iz'az edecek?

P. — Canım birader sen evlenmedin mi? Başından nikâh geçmedi mi?

K. — Evet geçti.

P. — İşte şimdi de bu zatın başından geçecek.

K. — Nâ geçecek?

P. — Hamdi efendi birader mahsus yapıyorsun. Ne tahrîm insanı yormaktan zevk duyarsın. Şimdi Ali Gülbaz kürt beyinin Salkım İnci ile akitlerini yapacağız a canım.

K. — Ha şimdi anladım. İsmail be, bunun küşüğü var ya.

P. — Evet Paluzeten.

K. — Hah işte o, baldızı da bana yap be İsmail ne olur.

P. — Aman Hamdi efendi nasıl olur a birader sen avıl barklı adamsın, zihnine mi dokundu yoksa?

K. — Ulan neden zihnime dokunsun, iki karım olur, ne olur başka?

P. — Efendim gerçi dörde kadar caiz, caiz amma sen bu iki aileyi idare edebilecek misin?

K. — Ulan şimdi eskisi gibi değilim az çok şu fotoğraflardan beş on kuruş kazanıyorum.

P. — Bu fotoğraflardan iki aileyi idare etmez çocukluğu beraber et birader nasıl olur bir, bir de dur bakalım karşı taraf razı olur mu?

K. — Ulan halt etme sen istersen bu işi becerirsin haydi İsmail bak bana bakanak olacak Kürt beyi çok zengindir diyor-sun, daha olmazsa onunla beraber Erzurum merzurum neresi olursa olsun peşine takılır gideriz be.

P. — Hay allah mustahakkını versin, dur bakalım bir kere teklif edeyim belki de razı olur.

K. — Hadi İsmail seni göreyim ulan istersen sen bu işi becerirsin, hadi ulan kırk yılda bir fare tut bakalım, ben senin taaba çocukluk arkadaşın olduğumu meydana koy bakalım, haydi durma (Arkasından iterek yürüdür, kendi de dükkâna baylerin yanına gelir) Oldu bitti.

P. — (O hız ile Yeni Dünyanın kapısını çalarak) Hu evladım Salkım İnci kızım azıcık bana bakar mısınız?

SALKIM İNCİ — (Kapının önüne çıkarak) Buyurun İsmail efendi pederim efendim bir emriniz mi var?

P. — İstağfurullah evladım emir değil sana müjde vermiye geldim.

SALKIM — Hayrola efendim.

P. — Senin nişanlınız Ali Gülbaz bey geldi akdi istiyor.

SALKIM — Çok âlâ efendim, bizde yalnızlıktan naçar kalmıştık. Doğrusu çok memnun oldum, ne buyuruyorlar?

P. — Efendim akdi burada bilicra heman memleketlerinde bulunan çiftliğe azimet etmek niyetindeler.

SALKIM — Pek âlâ efendim siz nasıl münasip görür iseniz bendeniz hazırım efenim.

P. — Bir şey daha var, fakat söylemiye çekiniyorum, doğrusu.

SALKIM — Aman efendim siz bizim pederimizsiniz, artık çekinecek aramızda ne olabilir?

P. — Öyle ama evladım, biraz ağırca da ondan sıkılıyorum. (Kulağına eğilerek bir şeyler söyler) Bilmem nasıl olur?

SALKIM — Efendim kısmet ise ne diyebiliriz. Aralarındaki farka gelince bunun da ehemmiyeti yok durmuş oturmuş tam bir erkektir. Hiç te zararı yok.

P. — Öyle ama ya hemşire ne diyecek iki gözüm.

SALKIM — Aman efendim o benim sözümden çıkmaz elbet-te peki diyecektir.

KAYARTO — (Çıkarak) Ayol kolay gelsin İsmail efendi beni unuttunuz ayol, ben yok muyum?

P. — Evet bacı kalfa seni de düşündüm belki maiyetindeki Hasoya da seni akit ettireceğim.

KAYARTO — Hay allah sendan razı olsun, haydi öyle ise hiç durmıyalım hep beraber işe başlıyalım. Nerde olacak?

P. — Efendim şimdi bendeniz gidip bey ile kararlaştırır gelir size haber veririm (Yürür beyin yanına gelir) Efendim müjde. (İçeri girerler)

K. — (Sokularak) Ne oldu İsmail oluyor mu?

P. — Efendim Ali Gülbaz bey, her şey hazırlanmıştır. Efendim şimdi nerde emir ederseniz orada akitler icra edilecek ondan sonra hareket emrinize bağlıdır.

BEY — Pek güzel İsmail efendi şimdi hep beraber doğruca mahkemeye gider orada akidimizi yapar, düğünü de siz nasıl isterseniz öyle yaparız.

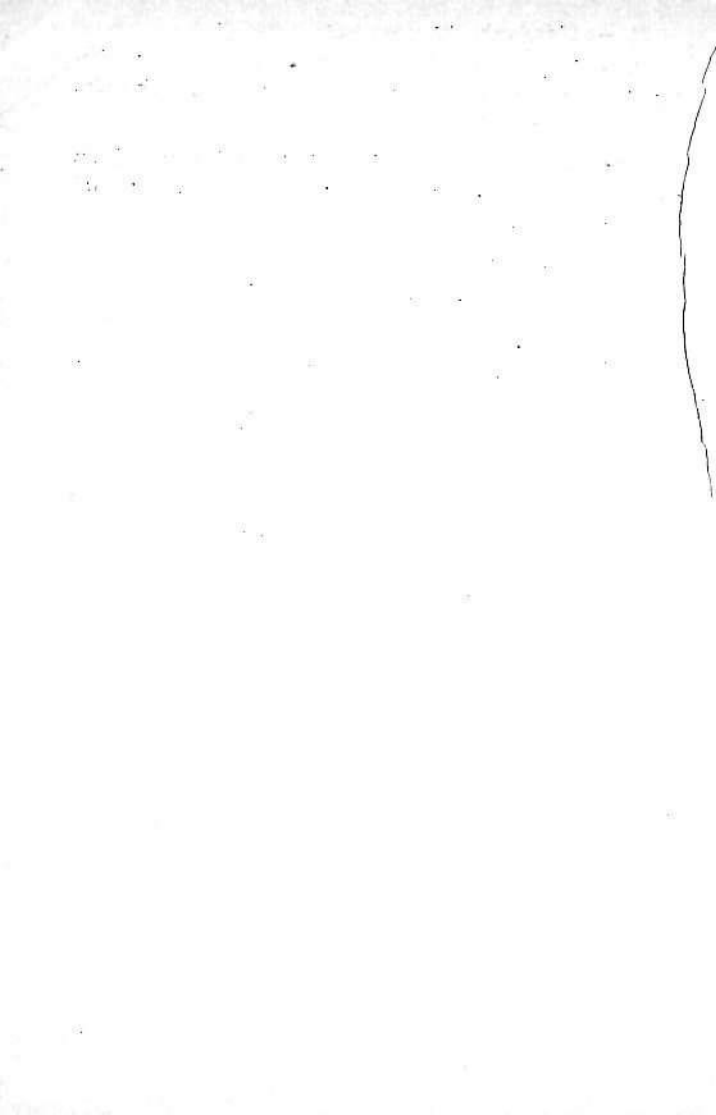
K. — İsmail ben, ben?

P. — Efendim sen, sen de oldu bitti. Razi oldular hatta Hassoya da bacı kalfayı münasip gördüm. Ne dersin Hasso?

HASSO — Beğim ne derse ben ahan efendime diyeyim razuyam.

BEY — Pek âlâ, İsmail hepsi tamamdır haydin hep beraber gidelim, düğünü de sen söyle İsmail efendi.

P. — Efendim bu üç akdin düğününü önümüzdeki hafta cumaya efendilerimizin huzurile icra eder ve velinimetlerimizi inşallah memnun ederiz. (Hep beraber palangadan dört yana selam vererek çıkarlar. Zurna da "Ey gaziler" havası çalar palanga boğalır.)

ESKICI ABDI

KİŞİLER

PIŞEKÂR (İsmail Efendi)

KAVUKLU (Hamdi Efendi)

1. ZENNE

2. ZENNE

YAŞLI ZENNE

KAYARTO (Zerafet)

ESKİCİ ABDİ EFENDİ

ÇELEBİ

EFE

CUD (Azarya Efendi)

ARNAVUT (Bayram Ağa)

KÜRT (Hasso)

LAZ (Hayrettin Ağa)

RUMELİLİ (Hüsmen Ağa)

DENYO

ESKİCİ ABDİ

Palanga : Sağda iki kanat Yeni Dünya. Sol da Yeni Dünyaya karşı Yeni Dünyanın küçüğü olup dükkân olarak kullanılan iki kanat Yeni Dünya'ya konmuş olan geniş demirli bir tahtanın üzeri- ne kunduracılık için iskarpele, çekiç, bıçak, kerpeten, çivi kutu- ları ve bunun gibi araç ve bir iskemle vardır. Zurna Pişekâr'ın ha- vasını çalar. Kendine özgü tavırla Pişekâr meydana gelir. İki elile yanı selâmlar.

PİŞİKÂR — Efendim cümleten sefalar geldiniz. (Zurnacıya)
Ama benim pehlivanım

ZURNACI — Buyur benim pehlivanım.

P. — Eskiçi Abdi Efendi'nin oyununun taklidini aldım, çal da oyunumuz başlasın. (Zurna çalar Pişekâr bir yanda oturur Arap- kirli olan Abdi meydana gelir bir çark yapar durur. Zurna Ka- vuklu havası çalar, Kavuklu ağır ağır meydana devir eder, zurna durur)

P. — Galiba hava fados ki şümendiferler Boğazdan dışarı düşüyorlar. Efendim uğurlar olsun.

K. — (Yüzüne bakarak önünden geçer) Eyvallah illaki sana ne...

P. — Aman efendim bana ne olur mu?.. Bir insan eski bir ahbabını görür de aşinalık etmez olur mu hiç?

K. — Allah allah senin her gördüğün ahbabın mı olur?

P. — Elbette, fakat her gördüğüm değil. Arz ettiğim veçhile gördüğüm ahabım değil her beni görmiyen ahabıma aşinalık etmek müteadimdir.

K. — Demek sen her gördüğün murdara aşılırırsın. Amma da tuhaf şey yahu.

P. — Hayır iki gözüm yanlış telakki buyuruyorsunuz. Aşına yanı tanışıklık arz etmek de müteadimdir.

K. — Haydi birader herkesin derdi kendine yiyor.

P. — Öyle değildir malûm ya. O bir ilahidir ekseriya derişler okuyarak yövmiye nafakasını tedarikül küşül bedestnil ederler.

K. — Anlayamadım.

P. — Efendim o buyurduğunuz bir ilahidir. Siyahlar okurlar.

K. — Hangi benim dediğim?

P. — Canım efendim benim derdim, bana yeter, bir derd de sen fatiha bülbül değil midir?

K. — Haydi haydi yakamı bırak da yoluma gideyim. İlahi sen tanımadığın bilmediğin bir yolcuya öyle bülbül kanarya saka deme. En dolaş olup dur. Çekil yolumdan, şuradan def olup gideyim.

P. — Hayır iki gözüm yine yanıyorsun. Sizi şimdi ikaz ederim.

K. — Bana bak sen galiba belaya çanak tutuyorsun.

P. — Aman iki gözüm yine bir yanlışlıktır oldu sanırım. Darılmayınız efendim. Bendeniz hakipaye süi teheffümde bulundum. Yanlış iki gözüm.

K. — Ülen neresi yanlış düpe düz bana kaz diyorsun. Hem den beni beğenmiş bir eyi kaz ederim, diyorsun ya bu yanlış diye beni aldatmak olur. Bak doğru dürüst yoluna giden tanımadığın yolunu keserek.

P. — Dur efendim zıddı bırak da arz edeyim. Şimdi efendim sizi tanımadığımı anlatmak için nereden başlayayım, siz buyurun?

K. — Galiba pek yanlıştı.

P. — Efendim ne yanlışdı?

K. — Benim silsilemden başlaman.

P. — Latifeci olduğumu bilirim. Olabilir ya belki de ben yanlışmış olurum. Şimdi iş anlaşılır. Meselâ sen kimin silsilesinden.

K. — Söyledim ya evvela senin silsileden başlayacağım.

P. — Hayır hayır iki gözüm acele buyurmayınız. Siz hangi silsiledensiniz?

K. — Haydi canım allahını seversen çekil yoldan da yola gideyim. Anlıyorum durup dururken başımı belaya sokacaksın. Ne bileyim ben, haydi çekil yolumdan.

P. — Nasıl olur efendim. Herkesin elbette bir silsilesi vardır ya.

K. — Yoktur ya..

P. — Nasıl olur a canım. Şimdi sizin silsileniz yok mu?

K. — (Öfkeyle) Yok...

P. — Allah allah, olmaz mutlaka bir silsileden olacaksın.

K. — Ulan ne yapacaksın? Küfür etmek için mi soruyorsun?

P. — Estafurullah iki gözüm. Silsileden başlayarak.

K. — Ben demedim mi? Sen sabahleyin adamı günaha sokmak için Şeytan gibi karşıma çıktın. Haydi defol da yoluma mani olma. Yok ulan yok be silsilem yok vesselâm.

P. — Canım efendim. Yanlışlık var imkânı yok mutlaka olacak.

K. — Çok oluyorsun galiba, gözünün üstü kaşınıyor. Haydi işine gît diyorum sana. Olsun olmasın sana ne be yok vesselâm.

P. — Efendim o halde sizin ananız babanız da mı yok?

K. — Evet onlar da yok.

P. — Fesüpanallah iki gözüm çıldıracağım. Doğru söyle de bak memnun olacağınızı zan ediyorum.

K. — Yok dedik ya ne zorluyorsun? Yok vesselâm yahu. Yok.

P. — Peki o halde siz piç misiniz?

K. — Piç senin babandır kendine gel. Dayağın meyanesi sırası geldi galiba.

P. — İki gözümün nuru, ben değil siz söylüyorsunuz. Bir insan elbette bir cinsinden doğarak dünyaya gelir değil mi ya?

K. — Değil işte.

P. — Ya nasıl dünyaya geldin, mantar gibi yerden bitmedin ya? Elbette sizi biri doğurdu. Söyleyin bakalım sizi kim doğurdu? Şimdi hesap meydana çıkar.

K. — Amma da kalın kafalıymıydın be yahu. Beni kimse doğurmadı.

P. — Çıldıracağımı nasıl olur birader. Yalnız şunu söyleyeyim ben işi hâl edeceğim. Söyle bakalım seni kim doğurdu?

K. — Allah allah ulan sen ne sulu maymun gibi adamsın be. Ne lâzım kim doğurdu, doğurdu..

P. — Haklısınız birader doğru söylüyorsunuz. Fakat arada bir aşinalık var. Siz onu inkâr ediyorsunuz. Ben de size onu isbat için dünyaya geldiğiniz süaleden başlayacağım.

K. — Onu ben senden evvel başlayacağım. Lâkin bir az da dişimi sıkıyorum. Fakat pek yanılsdı, ayağını tetik al.

P. — Durun öyle ise bir sual daha soracağım. O kadar. Lütfen söyleyiniz sizi kim doğurdu? Başka bir sualim olmayacak. Buyurunuz söyleyin.

K. — Ulan beni, ben doğurdum.

P. — Alâ.. Babanı kim doğurdu?

K. — Aman onu da ben doğurdum. Yap bakalım ne yapacaksın?

P. — O da güzel, ananı kim doğurdu?

K. — Ben dedik ya.

P. — Amcanızı, dayınızı, halanızı, kız kardeşiniz, hasılı ahibbanızı mütebakıyen her birini baştan nihayete kadar kim?

K. — (Birden sokularak ağzını tıkar) Seninkileri ben şeydeyim.. Ulan köpoğlu ne yapıyorsun? Bırakır vallahi tepelerim. Ulan ne musallat şeymişsin. İki gözüm ne balâsın yahu.

P. — Canım hiddeti filan bertaraf et de, ben kısa tarafını göstereyim.

K. — Sen onu babanın ölmüş eşeklerine göster. Köpoğlu bana mı pot diyorsun?

P. — Öylesi değil a birader sen sadece ismini bana bağışla.

K. — Al bakalım bir daha, ulan sonra ben isimsiz mi kalayım, budala?

P. — Hayır canım. Bir adamın ismini soracağın vakit kabaca adın ne denmemesi için berayı nezaket isminizi bağışlar mısınız derler. Şimdi anlaşıldı ya isminiz nedir?

K. — Hamdi.

P. — Nerenin Hamdisi.

K. — Bostancının emsalsizdir, bakın ne kadar körpe.

P. — O da nedir birader, ben size nereli Hamdi olduğunuzu sordum. Bayram Paşa enginarı gibi met ediyorsunuz. Söyleyin nerelisiniz?

K. — Ulan amma da belaya çattık be. Peki Eyüplü Hamdi derler bana, buyurun.

P. — Hah işte şimdi ne olduğun temamile meydana çıktı.

K. — Pek alâ şimdi ben neyim?

P. — Efendim Eyüplü Hamdi efendisiz.

K. — Anladık bunu ben söyledim sana. Göya sen yeni başka bir şey meydana çıkarmış oluyorsun.

P. — Elbette efendim. Şimdi bir sual daha..

K. — Anladık biz burada sabahçıyız söyle bakalım.

P. — Meselâ, nasıl Hamdi?

K. — Ne demek o canım nasıl Hamdi olur mu? Yuvarlakcana, orta boylu, basbaya Hamdi işte.

P. — Tamam anlaşıldı. Demek siz şimdi bayağı Hamdi'siniz?

K. — Ulan sen adamı zorla belaya sokarsın. Alim allah bayağı senin babandır.

P. — Peki canım ne darılıyorsun? Ne söyledin de ben de öyle söyledim.

K. — İyi amma ben bayağı demekdeki maksadım alem bildiği isim yok mu, hani Hamdi, Hamdi yanında başka bir şey yok. Sip sivri Hamdi be.

P. — E canım öyle söylesenize. Şimdi hesap doğruldu. Şimdi bana bir kelime daha lütfen söyleyeceksiniz sip sivri Hamdi efendi.

K. — Ulan vallah kan beynime çıkıyor. Şimdi gırtlığın budur deyip sarılacağım. Ulan sana nasıl anlatacağız, bana adla senla Kavuklu Eyüplü Hamdi efendi derler, anladın mı kalın kafalı?

P. — Hah şimdi her şey meydana çıktı. Şimdi sen de beni tanıyacaksın.

K. — Aman ziyade olsun. Tanımak manımak istemem birader, bırak da şuradan yoluma gideyim. Allahını seversen.

P. — Az kaldı birader şimdi babanın..

K. — (Birden üzerine yürüyerek) Ananın..

P. — Dur canım efendim acele etme, Babanın aktar Hamza efendi olduğunu söylersem seni gayet iyi bildiğimi de itiraf edersin ya?

K. — Anladık ya.. Şu taraf ne demek bildiğimiz taraf mı?

P. — Hayır be iki gözüm, yani bildiğimi seni tanıdığımı anladın ya..

K. — Pssssss

P. — Nasıl pu sen kurşuncu Habibe Mollanın oğlu değil misin? Canım ben de nalbant Mustafa ustanın oğluyum. Mahalle mektebinde bir İsmail daha vardı da, ayrı olsun diye bana küçük İsmail diye bir lakap veren sen değil misin, be birader? Bir birimizden ayrılalı o kadar değişmişsin ki seni az kaldı tanıyamıyacaktım.

K. — Vay İsmailciğim hakikaten sen de tamamen değişmişsin, ne oldun birader bayağı ihtiyarlamışsın. Gel kardeşim gel. (Kollarını açarak her ikisi de ilerliyerek birbirinin boynuna sarılırlar) Ah kardeşim. (Ağlayarak) tanınacak hiç bir yerin kalmamış ki kusuruma bakma İsmail, ben de hapı yuttum.

P. — (Birbirinden ayrılarak) Hakikaten öyle oldu. Baksana senin bile eski lezzetin kalmamış.

K. — Gerçi orası doğru ama İsmail her tarafta değil. Sen lezzetli yerinden öpmedin de bundan anlayamadın. Her ne hal ise nasılsın bakalım, bir birimizden ayrı düşeli hemen hemen otuz seneyi geçti, değil mi?

P. — Aşağı yukarı öyle oldu. Birader söyle bakalım pederin vefatı haberin didesini alarak çok müteessir olduk. Allah başka acı keder göstermesin. Valde sağdır inşallah... Bende çok emeği vardır o kadının....

K. — Onları kapayalım İsmail.

P. — Canım neden kapayalım, berhayat değil mi yoksa? Ona çok hürmetim vardır. Söyle bakayım ne oldu?

K. — Sorma dedim ya.

P. — Canım birader beni moraktan kurtar. Ne oldu söyle?

K. — Göçdü İsmail efendi göçtü.

P. — Ah vah vah, canım birader göçdüğünü anlamadınız mı?

K. — Anladık ama elimizden bir şey gelmedi. Hiç bir şey yapamadık.

P. — Ama tuhaf yahu. Elimizden hiç bir şey gelmedi diyor-sun, elbette bir insanın elinden her şey gelemez. İnsan onun gö-çeceğini anlar anlamaz derhal bir usta getirir.

K. — Evet onda hata ettiğimizi anladık ama ne çare bir iştir oldu.

P. — Peki şimdiciye öyle çökük bir halde mi duruyor?

K. — Bakdikki oturulacak gibi değil, bir iki usta getirdik şurasını burasını bir az tamirle pek çürümüş olan yerlerini bir şeye benzettik. Şimdilik oturulur bir haldedir.

P. — Ne?

K. — Bizim divanhane haniya bizim evin üst katındaki bü-yücek bir divanhane vardiya? Evet işte orası.

P. — Aman birader ben onu sormuyorum, valdeyi soruyo-rum.

K. — Eyi işte ben de sana onu tarif ediyorum.

P. — Canım sen valdeyi değil divanhaneyi söylüyorsun, ben sana valdeyi soruyorum.

K. — İsmail sormak ayıp olmasın, ama sen bunadın mı?

P. — Canımı ne münasibet.

K. — Ulan ben sana valde göçdü dedim; sen eğreti almadınız mı diye sordun. Ben de sana tarif ettim. Ulan göçen annem, bizim evin damı yahut divanhanenin bir tarafı değil. Ulan insan eğreti alınır mı?

P. — Canım dalgınlıkla olacak hala anlayamadım. Sağ değil mi?

K. — Hayır usanmış şimdi sol oldu.

P. — Nasıl sol oldu? Canımı doğru söyle birader meraktan gıldıracağım.

K. — Sen değil şimdi ben gıldıracağım. Kalın kafalı annem sizlere ömür öldü.

P. — Hiç de söylemediler; acaba unuttular mı dersin. Halbuki evde ben yokken her ne olsa bana behaimmal haber verirdi.

K. — Sizinkilerin haberi var mı bakalım?

P. — Elbette; nasıl olur bizim eve kömür gelir de evdekilerin haberi nasıl olmaz.

K. — Olur ya, benim bildiğim sizin eski ev ise onun kubbesi demir parmaklıkla örtülü, sokaktadır. Evde kimse bulunmadığı bir zaman kömür gelmiş, onlar da parmaklıklı kapıyı açarak kömürü boşaltmışlardır.

P. — Hayır canım hayır imkânı yok. Fakat ben valdeden bahsediyorum. Sen şimdi bana kömürden bahsediyorsun.

K. — Ulan, ömrü kömür anlayan ben miyim, sen misin? İsmail iyi dinle annem öldü.

P. — Kim gömdü?

K. — Mezarıcı Mahmut.

P. — Çok şey demek size ahbab idi öyle mi? Pek alâ nerde gömdü?

K. — Edirnekapi mezarlığında.

P. — Peki valdenin orada işi ne idi?

K. — Yalnızlıktan canı sıkılmış, şöyle bir az hava almak için oraya kadar uzanmış.

P. — Lastik gibi mi?

K. — Hayır sakız gibi.

P. — Canım ne söylüyorsun birader insan sakız gibi uzarmı?

K. — Lastik gibi uzar da, sakız gibi neden uzamazın?

P. — Canım, Lastik lastik olduğu için uzar.

K. — Sakız da sakız olduğu için uzar. Zavallı anneciğim çok çok değil üç gün kadar rahatsızlandı. Dördüncü gece idi, rahmeta rahmana kavuştu.

P. — Yine anlayamadım, bu rahman dediğin akrabadan falan mı idi ve çokdan beri uzakta bir yere dalıp birdenbire çıkı mıverdi meydana?

K. — Yeni buluştuk, bu kadar sene sonra bozuşmuyalım. Bana fenalık geliyor. Kalın kafalılığı bırak da can kulağıyla dinle. Annem üç gün hasta yattı, ilân milâç faide vermedi dördüncü günü canı çıktı, öldü. Ertesi günü kefenlediler, tabuta yerleştirdiler. Beş on kişi Eyüp cami'inde cenaze namazını kıldık Gümüşsuyu'na götürdük. Mezarcının hazırladığı mezara koyduk, üzerini toprakla örterek gömdük.

P. — Anladım üzerine su döktün mü?

K. — Evet ama ben değil orada fakir fukara ellerinde kovalarla su dolu böyle cenaze beklerler. Birini gömdüler mi, onlar da sularlar.

P. — Tam işte ben de onu sordum. Sen dök bir başkası döksün zararı yok her halde sulandı ya?

K. — Evet sulandı.

P. — Birader ne merak ediyorsun, her halde ertesı sene mahsulünü almışındır.

K. — Aman orasını hiç sorma, cins imiş İsmail öyle mahsul verdi ki değme keyfine.

P. — Elbette ihya olmuşsunuzdur.

K. — İhya değil divane oluyorum şimdi. Çenene bir yumruk konacak o zaman ihya ben mi, sen mi kim olduğunu görürsün. Ulan beni çıldırtacak mısın?

P. — Neden birader ben ne yaptım? Neye hayret ediyorsun? Sana valdeyi sordum sen başka şeyler anlatıyorsun. Sen değil, benim hiddet etmem icap eder. Doğru söylemiyorsun ki a birader.

K. — Hala da anlamadınsa İsmail şundan başka bir şey söyleyemem. Ulan bundan bilmem kaç sene evvel anemin canı çıktı. Biz de götürdük mezara koyduk.

P. — (Ağlayarak) Vah vah vah vah... Çok yandım öyle söylezene birader demek ahrete rücat etti. Ha vah zavallı kadın vah.

K. — Ya birader ahıra rende etti. Bilsen ne kadar yoruldu.

P. — Haydi canım şu acı haberin arasında sen de benimle eğleniyorsun be canım.

K. — Sen benimle bir saattir alay ediyorsun da ben seninle bir de mi alay etmiyeyim? Ulan bilirsin ki ben ne okudum ne de yazdım, cam cahil herifin biriyim. Ben ne anlarım?

P. — Canım meram bir latifeden ibaret. Allah bakilere uzun ömür versin, mevla rahmet eylesin. Çok severdim malûm ya. Onun elinde büyüdük, Hamdi'ciğim nasıl acımam a birader. Her ne hal ise şimdi sen kendini anlat bakalım. (Yer değiştirirler) Şimdilere kadar nerelerde idin? Ne işler gördün? Çoluk çocuk peyda ettin mi? Şimdi nerde oturuyorsun? Çocukların var ise kaç tane? Kaçı oğlan kaç kız? Sen onlardan bahset.

K. — Ha olur. Çocuklarım var. Her kimin var ise allah başışlasın.

P. — Efendim, kaç tane?

K. — Epicene var İsmail.

P. — Anladım ya. Kağı kız, kağı oğlan, kaçar yaşlarındadırlar?

K. — Şimdi sen onları bırak da asıl benden bahsedelim. Öylece bak birbirimizden ayrılalı kırk senece yakın bir zaman geçmiş. Elbette babanın, ananın da...

P. — Kendine gel Hamdi'ciğim. Senin ağzının patavati yoktur. Onlar dünyadan el çekmiş analarımızdır.

K. — Anladım ya. Deminden bunu sen bana yaptın. Ben de aldığım dersi sana verdim.

P. — Her ne ise bunlar gelmiş geçmiş şeylerdir. Sen ne alemdesin ne iş meşgulsün, refah temin edebildin mi hayatta?

K. — Hepsini anladım o ferah ümmeti anlayamadım. Böyle bir ahbab mı var demek istiyorsun?

P. — Yok canım böyle bir şey dediğim yok. Yani hayatı refah ile temin edebildin mi demek istedim.

K. — Sen şimdi evvelki söylediğin benim anlamadığım suali düzelttin mi göya? Ulan bunun deminkinden ne farkı var?

P. — Neden a canım, demek istiyorum ki kazancın yolunda mı, değil mi, çocuk çoluk getirdin mi?

K. — Evet çoluk çocuk filan keser.

P. — Ne keseri.

K. — Nalinci keseri.

P. — Canım sağmalama. Çoluk çocuk var mı, onları yaşatabiliyor musun a canım?

K. — Ulan ne tuhafsin İsmail kırk seneki halin hiç de değişmemiş. Lakırdı arasında olsun sözüne bir fitne sokuyorsun. Bunu evvelce böylece sorsan da karşındakini üzmesen olmaz mı? Bir muziplik olsun da ne olursa olsun değil mi? Ah ulan ah.

P. — Canım bilmez misin ki her işin sonu hayırlı olsun. İşte konuşurken latif sözler insanın zevkini okşar. Değil mi? Şimdi anlat bakalım, birbirimizden ayrıldıktan sonra bu güne kadar ha-

yatı ümran dahilinde mi geçirdin? Seyyahat mi yaptın? Ne yaptın ve şimdi nerelerde bulunuyorsun?

K. — Bunların hepsi de sual mi İsmail?

P. — Canım elbette, geçmiş zaman olur ki hayali cihan değerdir. İşte ben de bu saadetli anlarını anlamak istiyorum.

K. — O Saadet hanımı tanıyamadım. A... Ne ise senden ayrıldıktan sonra pek çok zahmetlere çoluk çocuğa karıştık, artık baba olduktan sonra çok zahmet ve cefalara uğradım.

P. — Elbette efendim baba olmak ne demek? Baba olduktan sonra rahat olur mu hiç?

K. — Öyle deme İsmail. Ben ne babalar bilirim ki hiç de zahmet görmemişler ve görmeyeceklerdir de.

P. — Evet azizim öyle babalar da yok değildir. Meselâ bir gemi güvertesinin kullanılmaz bir ciheti de olur. Hakikaten zahmet çekmez meselâ bir geminin bordosunda bir de gayet işlek bir vapur iskelesinde olursa artık onun çekeceği meşakkati düşün. Günde bir buçuk iki saat fasıla bulabilirse işte bir de gece yarısından sonra bir kaç saat rahat edebilir. Yoksa her saat gırtlığına geçirilen koca koca halatlardan rahat mı olur a birader?

K. — İskele babası değil. İnsan babası olduk. Hele valde ve pederin gitmeleri de işi bütün bütün başıma yükledi de çok zahmetler geçdim.

P. — Ne çare birader. Allah kavuştursun sabır lâzımdır.

K. — Evet çenen tutulsun. Darısı başına öyle oldu. İsmail kaçınıyor musun allah aşkına sen? Ulan doğru dürüst konuşurken mutlaka bir halt etmeli misin?

P. — Canım tatlı tatlı sohbet ederken ne oldu yahu? Birdenbire mucip tehevvür ne var?

K. — Öyle oldu birden bire tehehül edince her iş değişti.

P. — Ne tehehülü, iki dane mi evlendin?

K. — Bilmem sen öyle dedin ya. İsmail rahat ver de anlatayım yoksa ya bırakıp savuşacağım, veyahut gırtlığına sarılacağım.

P. — Ne ise devam buyurunuz, derken efendim..

K. — Derken efendim nerde kaldık? Kafamda hal mi bırakdın ki nerde kaldığımı bilip de anlatayım.

P. — Valde ve pederin vefatından sonra vaziyetin çok güçleştiğini söylüyordun. Orden başla canım.

K. — Oradan değil senin silsilenden başlayacağım galiba. Ulan meydan ver de anlatayım. Yahut bırak da işime gideyim.

P. — Maşallah maşallah demek meşgulsunuz.

K. — Evet keşkülüm.

P. — Canım ne keşkülü?

K. — Fıkara keşkülü.

P. — Ne münasibet canım söz arasında bu da nerden çıktı?

K. — İsmail kaç seneden sonra daha şimdi görüştük, bozuşmadan ayrılalım.

P. — Ne oldu canım efendim aramızdan kara kedi mi geçti?

K. — Elinin körü geçti. Ulan daha ne olsun lakırdımı ağzımda bıraktın. Araya seksen dokuz söz kattın. Ne söyledığım, ne söyleyeceğim hatırımda kaldı.

P. — Tabii valde pederden sonra yük boynuna bindi.

K. — İndiremedim bu güne kadar taşıdım. Bundan sonra da kurtulamıyacağım. Ya buraya kadar çıktıklarım çok kötü idi çok kötü İsmail.

P. — Çok şey öyle ise sen iyisini seçemiyorsun ya.. Yanyaninkî yahut fıransızinkî gayet iyidir.

K. — Ulan gene sapıttın. İsmail ne yanyaninkî hangi fıransızinkî ne halt ediyor neler söylüyorsun?

P. — Efendim enfiyeden bahsedilmiyor mu?

K. — Ne enfiyesi be, başından geçen felâket nerde, enfiye nerde? Nerden de buluyorsun?

P. — Affedersin birader çıktıklarım dedin de enfiye zan ettim evet devam buyrunuz sizi dinliyorum.

K. — Felâket daha burada iken başladı. Bu güne kadar çıktığım kalmadı. Biliyorsun ya hep bir mahallede doğduk büyü-

dük. Benim şöyle başladı : Bir sabah çoluk çocuk bir kır aleml yapalım diyerek derlendik toplandık. Allah ne verdise sepetlere doldurduk. Kazıklı baş dedik çıktık...

P. — Kaziğa mı?

K. — Evet, Tepesine çıkar çıkmaz, aşağıdan bizim çingene bir külâh dolma bir de ufak bir ayna verdi. Ben de gittim öteden beriden attıkları fındık fıstık gibi şeyleri avurdumuza doldurmay başladı.

P. — Canım gene sapıttın. Ne fındık fıstığı gene anlayamadım?

K. — Çüş ulan kaziğa çıkdın demedin mi? Ulan kaziğa çingelerin oynattıkları maymunları çıkarırlar. Sen de beni onlara benzettin.

P. — Estağfurullah. Efendim Kaziğa dediğim Kazıklıbaş. Evet derken efendim.

K. — Ehramları serdik yemekleri çıkardık. İşte malûm ya kır aleml, icabedenler yapıldı. Çoluk çocuk oyuna moyuna daldılar, herkes bir işle uğraşmaya işleri olmayanlar da kimi top oynamağa, kimisi adım atmaya, kimisi kolan vurmaya koyuldular.

P. — Aman birader siz bir aile değil bir ordu halinde gitmişsiniz galiba.

K. — Öyle değilse de İsmail mahallede pek az kaldı. Malûm ya benim halim. Benim gideceğimi duyan hemen arkamızdan geldi. Hakikaten oldukça kalabalık oldu.

P. — Derken efendim yerlere yayıldınız. Bayıldınız demek.

K. — Hem de asıl bayılma, İsmail kaba hasırlar gibi, böyle yerlere yayıldık. (Yer değiştirirler)

P. — Tamam sırası hadi durma birader.

K. — Ne yapayım İsmail?

P. — Efendim başla.

K. — Bir az daha dişimi sıkacağım. Eğer sen sesini kesmez de böyle gevezeliğe devam edersen o zaman silsilenen başlayacağım. Ulan durma sözümün ardını unutturma. Ne diyordum, ha

artık beni rahat bırakırlar mı. Bir tuhaflik meydana çıkarsın diye. Acaba neler yapmayorlar benim korkak olduğumu da biliyorlar. Hiç de hoşuma gitmiyecek şeyleri, meselâ ben kolan vura bilir miyim?

P. — Kolan değil mi?

K. — Kolan. Kolan.

P. — Neden Hamdiciğim? Alışık değil misin?

K. — İsmail yani iki kişinin ayakda salladıkları kır salıncaklarına kolan derler. Dayak yaklaşıyor. Hayvana bağladıkları kolan değil.

P. — Efendim şimdi bu sözün ne lüzumu var birader?

K. — Onu sen kendine sor müsibet. Başa çıkamadım mahalleli genç ile karşılıklı salıncağa çıktık ve kolana başladık. Öylesine uçmaya başladık ki adeta beynim dönmeye, gözlerim karar-maya başladı.

P. — Aman birader (Yer değiştirirler) kapansın, kapansın.

K. — Ne kapansın?

P. — Canım kararan gözlerim. Derhal baş dönmesi mönmesi kalmaz.

K. — Benim gözlerimden evvel, senin çenen kapansın da rahat edelim. Ulan ne tutmaz çenen varmış be. Bir dakika sabır et yahu.

P. — Canım ne darılıyorsun. Aklıma öyle geldi, boş bulundum söyliyiverdim.

K. — Hay söylemez ol be yahu.

P. — Peki havalandın veya havalandınız, sonra?

K. — Baş dönmesi, göz kararması ziyadeleşmişti. Aman evlât ben senin gibi değilim, hem alışık değilim, hem de korkarım. Öyle uçar gibi havalandırma demeye kalmadı İsmail, sinirlerim öyle gevşedi ki, ipleri tutamaz bir hale geldim. Amanın ipleri zabtedemiyorum. Salıncağı durdur, diye bağırırmaya başladığım vakit kendimi havada uçar buldum.

P. — Aman birader dikkat fena bir yere düşmeyesin.

K. — Ne yapabiliirdim İsmail?

P. — Efendim o aralık derhal dümen kırar istediğin cihete gidersin.

K. — O aralık dümen mümen kimin hatırına gelir a birader? Hem dümeni nerden bulayım?

P. — Efendim düşünmemişsin, kolayı var.

K. — Ne tuhafsin İsmail. Yerde, evde filan değilim. Havada, kâh yüzüm aşağıda havasına göre, kâh yüzüm havada, bazan solum, bazan da sağ tarafım aşağıda yıldırım gibi gidiyorum. Ya korku, ha düştüm ha düşüyorum. Hatırına dümen nerden gelir? Gelse de ne ile yaparım?

P. — Hatırına gelmemiş yoksa hiç ehemmiyeti yok.

K. — Haydi canım ben havada dümeni nerden bulayım?

P. — Nasıl nerden bulayım? Bak ben sana hatırlatayım. Arka üstü uçmaya başladığın vakit hemen oturacak vaziyete gel. Ayağından papuçlarını çıkar. Arka tarafına birini sağ cihetine diğerini sol cihetine sok. Oldu dümen. Sağ tarafpabucunu bir an yan çevirdin mi haydi sağa, solundakini çevirirsen haydi sola.

K. — Ulan olur mu yahu? İyi İsmail ben güneşin doğduğu yere gitmeye çıkmadım. Aşağı inmek istiyorum. Çünkü nereye gittiğimi bilmiyorum.

P. — Birader o daha kolaydı. Arka üstü uçarken dizlerini bükün mü haydi sen aşaya. Ayaklarını yürür vaziyete getirip amudi şekle sokdun mu yavaş, yavaş yukarı. İki elini yan yana koyup da sağa gitmek için aksi tarafa bükünce istediğin tarafa gidebilirsin. Ne ise korkudan düşünmemişsin.

K. — Ne söylüyorsun İsmail? O senin dediğin havada gezmeye çıkanlar için ki bir kaç saat havada gezerler. Benimki öyle mi ya? Bizimki fırlama cinsinden zaten, gözümü açıp kapayınca kadar bir torbaya benzer bir şeyin içine düştüm. Kollarım da açık olduğundan bacaklarımda bir şalvar içine girer gibi bir yere kollarımda bir salta koluna girer bir yere geçti. Ben de zaten havada uçmaktan mıdır, soğuktan mıdır, nedir bilmem, fena halde

üşümüştüm. Birden bire soğuktan kurtulunca olacak burası hoşuma gitti. İsmail ben de hiç ses, cıbalama filan yok. Demeye kalmadı İsmail kafamda hamamın haloz kubbesine benzer bir şey geçti. On onbeş defa o kubbe başım içinde olduğu halde omuzlarımın üzerinde olacak fırl fırl döndü, durdu. (Yer değiştirirler)

P. — Birader bu senin baş dönmesinden ileri gelir bir şey olmasın sakın?

K. — Artık crası belli değil. Bir de baktım o kubbenin üç tarafında üç tane penceresi var. Ay ben dışarsını görüyorum.

P. — Nerde olduğunu anlayabildin mi bari?

K. — Elbette.

P. — Neresi imiş birader?

K. — Bir büyük vapur güvertesi olacak. Çünkü vinçler hatlara bir baktım deniz görünüyor.

P. — Olduğun yerden mi görüyorsun birader?

K. — Hayır birader nerde olduğumu anlamaya kalmadı ayaklarım kaldı dirilip birer birer çedik pabuğun üzerine bir şeyler bağlıyor. Şöyle bir ayağımı yerden kaldırayım bakalım nereye girdi diyecek olduk oldum, ne mümkün, yerinden kımıldanmıyor.

P. — Köstekleşmişler mi? Bir kazığa filan sım sıkı bağlamışlar mı?

K. — Ulan ben beygir miyim?

P. — Efendim tarifiyinizden öyle anlaşılıyor.

K. — Yani beygirim ha.

P. — Hayır canım şüpheli demek istedim.. Sonra?

K. — Ben kubbenin içinde başımı sağa, sola çevirebiliyorum.

P. — Eğilip doğrulma da var mı?

K. — Hah işte tamam onu tecrübe ediyordum. Birde ne göreyim? Nefesim daralmaya başladı. Gözlerim evinden uğrayacak gibi oldu terlemeye başladım.

P. — Demek ki bulunduğun halvet yeni ısınmaya başlamış olacak.

K. — Nasıl halvet?

P. — Canım sen hamam kubbesi fakat ufak halvet kubbesi demedin mi? Ne çabuk unuttun, birader? İşte ben de o halveti söylüyorum.

K. — Hamam değil canım bak neler oldu. İşte bu ara bir el sol elimi sımsıkı yakaladı. Yukarı kaldırdı sol taraftaki pencerenin yanında düğme gibi bir şeyin üzerine koydu ve basdırdı.

P. — Kaç kuruşa basmışın anlayabildin mi bari?

K. — Çeyreğe benziyordu.

P. — Kazandın mı yoksa, galp mi ettin?

K. — İsmail saçmalama döverim. Ulan basma mı oynuyoruz?

P. — Peki canım nereye basıyorsun?

K. — Canım ben basdırılan yeri gördüğüm yok. Basdırıyorlar.

P. — Ben de onun ne olduğunu soruyorum.

K. — Canım evvelâ düğme gibi bir şeye dedim ya. İşte oraya basar basmaz kulağıma hafif bir fi-si-si-si diye bir ses geldi. Bununla beraber de gayet rahat nefes almaya başladım.

P. — Demek o düğme gibi bir delik kapağı senin nefes deliğinmiş, öyle mi?

K. — Bilmem öyle olacak. Ulan ne oluyorum diye eğilip de şu kimıldanmıyan ayaklarım acaba bir yere mi kakıldı göreyim dedim. Tamam eğilirken ayaklarım birden kesildi, hafif bir vınc gürültüsüyle havalandık, bu sefer öyle uçma filan değil ağır ağır kalkıyordum. Bir hayli havalandıktan sonra yine ayağa doğru inmeye başladık. Ne oluyoruz demeye kalmadı İsmail şakırtı bir suya düştüğümü anlayınca gözlerimi açdım. Bir de ne göreyim İsmail umman bir denize atılmışım. Etrafı görüyorum güzel, bir de dik-kat ettim bir geminin güvertesinden denize attıklarını anladım. Ama ne olacak onun farkında değil şaşkın, şaşkın düşünüp etrafa bakarken bakdım batıyorum.

P. — Aman birader nefes, senin elin arkandaki deliğinde mi hâlâ?

K. — Evet. Çirkın bir sedalı kafa olmuştun diye elimle orasını kapadım. İsmail sen lakırdıyı nerenden anlıyorsun? Ulan bir dalgıç olduğumu hala anlayamadın mı?

P. — İşte nefes deliğini ben de onun için sordum ya. Nasıl anladım birader? Senin tarifi, bildiğimiz bir dalgıçdan başka bir şey değil. Peki çok merak ediyorum, sonra.

K. — Sonrası biz boyuna dibe doğru indik. İndik indik indik

P. — Dur birader o kadar inme su derinleştikçe tazyik kuvveti fazlalaşır. Tazyik ve maylin tesirile ölür insan, ne yapıyorsun?

K. — Anladım ama İsmail şimdi inmiyorum. Zihnine mi dokundu ulan geçmiş şeyi anlatıyorum.

P. — Öyle ya birader hakkın var. O kadar daldım ki seni geçmişim. Sonrası....

K. — Ha sonrası biz dibi bulduk. Aman İsmail ne aydınlık, ne ferah. Hele o hiç görmediğimiz acalıb ot gibi yosun gibi yumuşak şeylerin denizin tesirile gelin gibi iki yanına sallanması ve boyun kırması görülecek şey. Haniya biz burada sünger taşı dediğimiz delik ve hakikaten sünger andıran taşlar yok mu onların envarı orada, görmeli. Hele geyik boynuzuna benzer kırmızı ağaçları görsen...

P. — Evet.. İşte hakiki mercan onlardır. Çok kıymetlidir.

K. — Ona mercan mı derler?

P. — Öyle ya birader. Sen bilmiyor muydun? İşte asıl mercan dediklerini gördün. O kırmızı yaprağı dökülmüş ve çok dallı bu dallı ağaca benzeyen şeye mercan derler.

K. — Tuhaf şey be İsmail. Ben ise hala bizim mahalle konağı olan Hacı Hüsrev beyin bir kölesi vardı ya, sim siyah arab, işte onu mercan biliyordum.

P. — Evet ama onun ismi Mercan, yani onu mercana izafe etmişler.

K. — Mercana mı misafir etmişler anlayamadım.

P. — Hayır canım misafir demedim izafe dedim. Yani siyahların ağızlarının, burunlarının ve böyle hava görmiyenlerin ve içeri-

de yani meselâ göz kapakları ile, göz pınarlarının dikkat olunur ise işleri kırmızı olduğu görülür. İşte bundan kinaye olacak siyah renkli Afrikalıya mercan ismi verilmiştir, derim.

K. — Her ne ise bir yaşma daha girdim.

P. — Kaç oldu?

K. — 59.

P. — Yaz elli dokuz. Hamdi efendinin üzerine de reşid.

K. — Ulan kel ayı begden bir rezil diyorsun böyle mi? O rezil sensin.

P. — Ne münasibet a canım. 59 zu son pey olarak kabul ettik, reşid dedim. Yani elli dokuzda üzerinde kaldı.

K. — Ulan kendimi müzayedeye mi çıkardım? Ne halt ediyorsun? İsmail sana hikaye anlatır gibi başıma geleni anlatıyorum, sen havyar kesiyorsun galiba.

P. — Nerde o talih bizde Hamdiciğim, havyarın okkası tamam altı yüz kuruş, dükkânda olduğu yerde bile göz kırası olarak sayrına on para alıyorlar. Biz havyarı nerde bulup da kesebiliriz birader?

K. — Havyarı kesmezsen seni de mi kesemezsin? Ulan ne anlatacağımı şaşırtıyorsun.

P. — Şaşıracak bir şey yok denizin dibindesin. Yani seni diplemişler.

K. — Suratına bir yumruk inersen, aklın başına gelir edepsiz herif seni.

P. — Canım durup dururken böyle hiddet ve şiddet neden icap ediyor.

K. — Dedim ya suratına yumruk inince dipde, dışarda görürsün. Sus da hikâyeyi bitireyim be canım.

P. — Peki a canım yukardan aşaya kadar kulak kesildim.

K. — Görünüyor kulakların eşşek kulağına döndü, dinle hüdük.

P. — Söyle düdük.

K. — Tamam işte. İştseydin barışardık, artık sen bana yuttur, ben sana, başka bir şey kalmadı.

P. — Aman Hamdi efendi birader ne yutturacaksın. Karım da o kadar aç ki sorma gitsin.

K. — (Şiddetle bağırarak) Eyyyyyyyyyy..... İsmail bırak şimdi çıldıracağım. Allaha İsmarladık. (Yürür)

P. — (Önler) Canım vakayı bitirmeden nereye böyle. Bir defa yarım bırakılır mı? A birader çıldırdın mı yoksa?

K. — Ulan meydan mı veriyorsun bitirmeye? Çıldırmak da işte şimdi başlıyor. Daha ne kaldı be herif. Allahasen yakamı bırak gidip rahat bir nefes alayım. Artık illallah be.

P. — Peki peki artık hiç ağzımı açmıyacağım, hep seni dinleyeceğim. İşte söz veriyorum ve susdum. Hadi buyrun.

K. — Neye?

P. — Canım vak'anın alt tarafına.

K. — İsmail bıraktığım yerden başlıyorum. Bir söz söyler-sen hikâyeyi bırakır, girtlağına sarılırım.

P. — Yok canım söz verdik ya artık. Sade seni dinleyeceğim, hadi yallah.

K. — Ne o kalafat yerinde sal mı çekiyoruz?

P. — Bak birader şimdi kabahat benim mi, hani ya sen hikâyeyi anlatacaktın. Bak şimdi de kalafat yerine saptın.

K. — Ulan hadi söyle demek dururken haydi yallahın yeri mi var, sorarım sana?

P. — Yani başla demek istedim. Ne ise ben verdiğim sözde duruyorum bak (Elini ağzına götürür) Elhap işte benim bittti. Hadi şimdi sen başla.

K. — Ulan (İsmail'i taklit ederek) elhap (Ağzını kapar)

P. — (Burnundan söyliyerek işaretle ne yaptığını onun söylemesini anlatmaya cabalar) Him him him him him him him him

K. — (Pişekârı taklit eder) Him him him him him him him him

P. — Ne yapıyorsun Hamdi efendi birader? (Bağırarak)

K. — Ulan sen demedin mi başla diye?

P. — Dedim ama birader benim gibi yap demedim. Sen vak'aya başla dedim.

K. — İsmail kesecek misin, ben kesip savuşayım mı?

P. — Söyledin ya haydi başla; denizin dibindesin.

K. — Evet.. Aman birader o bizim bildiğimiz en güzel süngerler yok mu?

P. — E var hem de tabak gibi olanları da var.

K. — Onlar bunların yanında süprüntü bile olamaz. İsmail sen süngerin enva'ını orada gör. Balıkların çeşidini bilmem nasıl tarif edeyim. Boynuzlusunu mu istersin, uzun kuyruklusunu mu istersin, torpil gibisini mi istersin, hatta maymuna benzeyeni bile var, artık o destereli elli ayaklıları saymağa hacet yok. Bunların arasında öyle güzelleri var ki insanın çi çi yiyeceği geliyor. Ya o renkleri, bir eşi yok ki sana göstereyim. Tarif edilemez yılan gibilerini saymıyorum. Bildiğimiz yılan balıklarının bım başka çeşidi. Hap böyle gelip yanıma suratıma dargın gibi durup bakıyorlar. Derken İsmailciğim, bir de ne göreyim, tamam karşımda bir çok gayet uzun bacaklı tancere kadar götü, torba gibi vücutlu ve her bacağıının üzerinde dibinden taas sivri ucuna kadar muntazam sıralanmış binlerce düğme yok mu? Hem de nasıl, biliyor musun? Birader vücutuna yakından sıralanmaya başlayan sedef düğmeler gayet iri sivri ucuna geldikçe ufaklaşıyor. Çok korkunç bir şeyler. Karşıma dizilmiş bir kaç ayaklarını dibe dayamışlar öbür ayaklarını bana doğru uzatıp kıvrarak çekiyorlar çamaşır ipi gibi türlü şekillere sokup duruyorlar, tencere gibi gözlerini de bana dikmişler hain hain suratıma bakmıyorlar mı birader?

P. — Evet evet onların küçüğü adalarda çoktur. İsmine de ahtopot derler.

K. — Hiç de duymadımdı İsmail bu ismi. Nasıl isim öyle balık ismi mi?

P. — Evet balık ismi efendim. Bu isim kadim yunanilerden gelmiştir. Bu ismin esası epta puti'dir, yani türkçesi yedi ayaklı

demektir, baksana birader hesap meydanda sen de bilirsin epta ne demektir? İşte rumca bir kelime, söyle bakayım.

K. — Evet evet İsmail aklıma geldi. Bizi mahalle bakkalı İvon epta okka diye bir şeyler mırıldanırdı. Kûfür filan olmasın diye merak ettim de sordumdu, o da bana epta yedi okta sekiz demektir demişti. Aklıma geldi. Şimdi bu korkunç şeyleri bizim adada nasıl tutuyorlar, birader onlar müfrit bir şey.

P. — Hayır efendim, bizim denizdekiler öyle senin tarif ettiğin gibi müfrit şeyler değildir.

K. — Anlamadım o bitmeyen nedir anlamadım.

P. — Canım yiyeceğini işte o düğmelere bir kere kaptırdı mı artık onun elinden kurtulmanın imkânı kalmaz, zira bir tekini yapıştırır yapıştırmaz derhal boşta olan diğer altı bacağıyla o şeyin etrafını kıs kıvrak ip gibi sarar. Ve sıkarak ya öldürür yahut canlı canlı ağzına götürür yavaş, yavaş yor. Şimdi sen bunlarla hem de bir tanesi değil de tamam dört tanesile karşılaşmışsın. Eyvah. Bari yemediler mi, ne yaptın birader? Yoksa yediler mi?

K. — Ulan yenmiş olsaydım şimdi burada mı, ahtopotların karnında mı olurdum?

P. — Pek şîâ demek ki kurtuldun. Nasıl oldu da kurtulabildin?

K. — Onlar hücum ettiler, ama senin dediğin gibi bir şeyler yapamadılar, bana uzanan titreyerek geri çekildi. Neden bilmem galiba beğenmediler. Ama bir müddet durdular yüzüme baktılar, klm. uzanıyor, titreyerek geri çekiliyordu.

P. — Dur hatırıma bir şey geldi. Sen nefesi nasıl alıyorsun?

K. — Bilmem şimdi burada nasıl isem orada da öyle ferah ferah nefes alıyordum.

P. — Başındaki başlığa merbut hiç bir şey yok mu idi?

K. — Nasıl yok bir alay ipler borular tellerle dolu idi.

P. — Hah işte onların içinde elektrik ceryanı veren bir iki kablo vardı. Seni elektriklemiş olacaklar ahtopotlar sana takarrip çelernemişler.

K. — Ne edememişler?

P. — Efendim tekarrüp, yani sokulamamışlar. Anlaşıldı her ne hâl ise. Hepsi de anlaşıldı. Yalnız meçhul kalan bir yeri var. O da seni niçin dalgıç yaptılar, bir... Bir de ne diye indirdiler?

K. — İsmail bunların hepsini sonradan anladık.

P. — Pek îlâ ne imiş? Dur evvelâ bir kerre yukarıya çık bakalım, öyle ya şimdi defâa dipdöşün.

K. — Orası bir şey değil. Yukardan ipleri boş bıraktılar, kafamın sol tarafında yine sağdaki gibi bir düğme varmış. Ben bilmiyerek sağdaki nefes düğmesi diye ona bastım. Bakdım nefes fark etmedi. Yanlış olduğunu anlayarak sağa basdım. Nefes verdikten sonra istediğim gibi hareket edebileceğim kadar o ipler boşaldı. Ben serbest kalınca hareket ettim. Ben inmedim daha doğrusu kendi kendime yürümeye başladım.

P. — Evet öyledir. Serbest kalınca suların ceryanı ile ilerlemişsin. Peki ahtopotlar ne yaptılar o zaman?

K. — Aman İsmail orasını hiç sorma. Benim üzerlerine yürüdüğümü görünce öyle kaçtılar ki. Kendi kendime gelmeden bayıldım. Daha sonra yine nefes düğmesine yanlış bastım. Bir de baktım ki yukarıya doğru çekiliyoruz. Bir az sonra denizin yüzünde idim. Yine vinç indi bir yerimden kancaladı, yallah güverteye çıktık. Derhal o herifler gene başıma üşüştüler. Her birisi bir şeyimi sökdü, ben de meydana çıktım. Bu iyi, ama bu herifler bir çok şeyler söylüyorlar, ben hiç bir şey anlamadığımı işaret ediyorum. nihayet varmış bir türkçe bilen, ama ne türkçe sen de bayılırsın.

P. — Ne imiş, seni niçin daldırmışlar?

K. — Hah onu da anladık efendim. Bu bir dalgıç aleti imiş ve bunu yeni keşif etmişler, senin dediğin gibi çok derin sulara bataabilmek için yapılmış da prova edeceklermiş. Tamamdır prova edecek için dalan adam o ara abdesti sıkıştırmış, diğerleri elbise-leri hazırlayınca kadar işini bitirmeye gitmiş. Tamam onları hazırladıkları zamanda ben güverteden doğrudan doğruya hadî dal-

gış elbisesinin içine düşünce dalacak adam geldi elbisenin içine girdi zannile hemen lâzım gelen işlere dalmışlar. Benim yüzüme bile bakmaya hacet görmemişler. Ve denize anlattığım gibi indirmişler. Ben dibe indikten sonra o dalacak adam gelmiş, fakat artık ona lüzum görmemişler. Çünkü dibe inip te bir iş görecektik değil yalnız bu yeni aletin suya ne kadar dayanarak içindeki adama bir zarar verip vermediğini veyahut sıkarak suyun yüzüne atıp atmayacağını anlayacaklarmış. Vazife o kadarmış.

P. — Doğrudur. Öyle ya suyun yüzüne atmayup da omuzuna ensesine veyahut bacaklarına filan atarsa olur ya atılış bu atar suyun yüzüne tesadüf eder ama ya gözüne ya avurduna tesadüf ederse tabii matlup sabit olamaz.

K. — Mahmut zabıt olamazsa onlara ne?

P. — Anladım e sonra sen orada yani gemiden nasıl ve nereye çıktın, orası neresi imiş?

K. — Vallahi İsmail söylediler ama hatırımda kalmadı.

P. — Dur canım ben şimdi bulurum. Efendim Cebelitarık'dan geçtiniz mi yani İspanya sularını aşmışlar mı dedi, böyle bir söz falan onlardan?

K. — Vallahi İsmail ispanak salatası görmedim duymadım ama orada bir cebeci Faruk diye bir söz geçiyordu.

P. — Hah tamam. Sicilya'ya yakın bir yerde bulunduğunuz meydana çıktı.

K. — Sicim yiyip yemediklerini bilmiyorum ama bir çok benim anlayamadığım şeyleri söylüyorlardı.

P. — Dur. Fakat sen sonra gemiden nereye çıktın?

K. — Yuh., çıkmaya meydan kalmadı.

P. — Ya buraya tekrar nasıl geldin öyle ise?

K. — Hah işte orasını anlatacağım.

P. — Söyle bakayım çok meraklı bir vak'a bu. Adeta binbir gece hikâyesine benziyor.

K. — Ya birader hakikaten öyle oldu. Bak ne oldu?

P. — Ya ben de onu merak ediyorum. Çok meraklı bir vak'a.

K. — Ben meydana çıkıp da meseleyi anladıktan sonra öğrendim ki tecrübe için dâhil olacak adam gemici falan değilmiş. Tehlikeli iş olduğu için dışardan bir canından bezmiş fıkara'yı para ile tutmuşlar. Şimdi bu işi tesadüfen ben görürverince, herif parasını alamıyacağını zan ederek, benim ekmeğimi elimden aldı diye fena halde kızmış. Ondan sonra sen allahdan bana belâ mı geldin diye birdenbire üzerime atılıp da gözümün üstü budur diye bir hüdayi sille kondurmaz mı? O can acısıyla bilsen İsmail yerimden fırlayarak nasıl gözlerimi açmışım. Az kaldı delirecektim. Yerimden nasıl fırladığımı bilmedim.

P. — Ne o Hamdi efendi birader? Denizden çıktuktan sonra insana bir rahavet gelir ya ondan olacak.

K. — İsmail saz mı çalıyoruz, şarkı mı söylüyoruz? Ne Ne havendî, uykudan fırladım diyorum.

P. — Ne uykusu be birader, şimdi dalgıçlıktan bahsederken bir uykudur çıkardın. Ya ben anlamıyorum, yahut da sen saçmalamaya başladın. Allahasen şunu doğrult.

K. — Olur doğrultayım. Uykusunda biri bizim karıya sultanmış, o da böyle şeyleri sevmez herifin suratı budur demiş bir yumruk konmuş mesele bundan ibaret.

P. — Olmadı yine anlayamıyorum Hamdi'ciğim, birader, senin vak'a ile bu sözün arasında dağlar var hani. Sorez kanda Selanik.

K. — Ne Sorezi var ne Selaniği. İsmail insan rüya görmez mi?

P. — Evet görür.

K. — Hah ben de işte rüya görmüşüm, anlayamadın mı hala?

P. — Ay başıma geldi diye bir saattir anlattığın rüya mı idi?

K. — Ey onu olmuş diye mi dinledin? Ulan ne abdalsın. Ulan ben, kim dalgıçlık kim? Ben gemiyi duvarda su diye bardakda seyir etmek ister bir adamım. Salıncakdan uçar da gemi güvertesine nasıl düşer be? Hiç de aklında mı yok a birader?

P. — Hay Allah iyiliğini versin. Sen tatlı tatlı anlattıkça ben hala çımuş da bir mecarra diye dalmış da dinleyorum. Hernehal ise birader. Şimdi ne ile meşgulsun?

K. — O ne demek oluyor İsmail anlayamadım? Ha ha anladım, hiç.

P. — Vah vah vah. Peki çoluk çocuk senin başında değil mi?

K. — Hayır değil.

P. — Aman sen yalnız mı yaşıyorsun?

K. — Yok canım yalnız olur muyum? Karım var, çocuklarım var.

P. — O halde işte ben de onlar ne yapıyorlar diye soruyorum.

K. — Canım onlar ne yapabilirler? Annem çok yaşlı biliyorsun, çocukların yaşları ise valdenin onda biri.

P. — Allah bağışlasın birader. Kaç tane?

K. — İsmail orasını hiç sorma.

P. — Efendim pek mi çok? Nasıl sizi ürkütecek kadar mı dersen?

K. — Evet, ekseridirlor. Evde bir az tamir vardı da ondan bizim çocuklar hayvan mı?

P. — Neden iki gözüm hayvan olasınız? Ben öyle bir şey demedim. Estağfurullah, yeni ekseridirlor derim.

K. — Evet, ekseridirlor. Evde bir aztamir vardı da ondan kalmış olacak.

P. — Efendim nedir o? Kalan çocukları soruyorum.

K. — Ulan çocuklar ekser diye mi sorulur? Sen adeta çivil soruyorsun.

P. — Efendim kusura bakma dalgınlıktır. Ekserden mak-sat yani çok mudur diyecek idim.

K. — Allahı kimin varsa bağışlasın. Var işte canım.

P. — Ne kadar, ne çekide?

K. — Eğer hepsini bir yana toplarsan bir kaç kantar çe-ker,

P. — Ne?

K. — Bilmem.

P. — Canım ben çocukları soruyorum. Yani kaç tanedir demek isterim?

K. — Çocuk sormak böyle iskeleden çeki ile odun alınır gibi mi sorulur?

P. — Efendim siz anlayamadınız. Ben hem adedini hem de ahlaki olacak ahvallerini sordum, fakat hakipayiniz anlayamadınız. Ne ise anlaşıldı ki bir kaç yaş yaşlısınız öyle mi?

K. — İsmail yaklaşıyor.

P. — Namaz vakti mi?

K. — Hayır dayak vakti.

P. — O da ne demek olur efendim?

K. — Boynun budur diyip de bir yumruk yiyince o zaman ne demek olduğunu anlarsın.

P. — Birader biz burada muhabere, münakaşa değil de muhabere etmek için duruyoruz.

K. — Anlamadım İsmail o murdar evde kim münakaşa kim oluyor canım? Birader şurada iki sohbet ederek bunca uzun senelerin hasretini giderelim derken, saçma sapan isimler adamlardan bahsediyorsun, bu da ne?

P. — A birader ben de onu söylüyorum ya. Biz hasretimizi izaleye çalışırken münakaşaya başladık.

K. — Öyle ya tamam benim de dediğim o ya. Bir Tahşinin bezini azaltmaya bir de menekşeye başladık.

P. — Anlamadım.

K. — Haydi Allahını seversen şurada aramızda bir boğuşma çıkmadan ayrılalım İsmail.

P. — Ne münesibet, şurada hasbihal edip dururken neden ayrılalım ve neden aramızdan kara kedi geçirelim?

K. — Aramızdan su sızmaz, değil kara kedi geçsin. O olmaz ya İsmail.. Şu saçmaları bırak da benim derdime bir çare bul.

P. — Hayır ola birader ne derdin var?

K. — Deminden anlattık ya etrafı çoluk çocuk aldı. Bende bir iş yok sefil bir haldeyim.

P. — Aman birader deme. Canım bunu bir saattir söylemedin demek, vah vah ne yazık ne yazık. Demek şimdi sen hiç filin faili değilsin öyle EeeeeeeMiiiiiii vah vah vah vah vah çah....

K. — (Abdal abdal Pışekûrî dinledikten sonra) İsmail sen bana mı acınıyorsun, ördek taklidi mi yapıyorsun, anlayamadım.

P. — Aman birader ne ördeği, ne taklidi. Teassürümden ne söylediğimi ne yaptığımı bilemiyorum.

K. — Haydi canım allahını seversen (Yürür üzgündür)

P. — (Önleyerek) Canım birader neden bu kadar müteessirsin. Dur birader dardını anlat da bir çaresini düşünelim.

K. — Senin bir halt edeceğin yok, bari bırak da ben kendi derdime yanayım.

P. — Nasıl olur birader, ben seni değil hiç tanımadığım insanlara bile yardım ediyorum. (Düşünür) Dur dur dur bak az kaldı unutacaktım. Birader senin elinden hiç iş gelmez mi?

K. — Ne gibi iş İsmail?

P. — Mesela marangozluk, duvarcılık, demircilik falan filan gibi işler.

K. — İsmail sen beni benim kadar bilirsin. Ben böyle işler yapabilseydim bu kadar sıkıntıya düşer olur muydum a birader?

P. — Kendini canım adeta bir evami köyde bir az tarla bir kaç koyundan başka bir şeyi olmayan, hayatını hemen hemen ormanda geçirmiş birine benzetme. Sen de şehirlisin a canım. Bu kadar aciz göstermek doğru mudur kardeşim?

K. — Aciz nedir İsmail?

P. — Canım boşluk demek, yani kendini bomboş gösteriyorsun derim.

K. — Ne ise şimdi nasihatı bırak da derdime bir çare bul. Sen de bilirsin ki ne yaptılarsa okumadım, nereye verdilerse durmadım. Doğru dürüst bir ustanın yanında çalışarak bir sanat öğrenemedim. Gönlümün istediğini yaptım. Kendimi eğlence oyuna

heylazlığa kaptırdım, büyüklerimin tecrübeli adamların nasihatlarına kulak asmadım. Herkesin aklından kendi aklımı daha uygun buldum. Hasılı benim yürüdüğüm yolu fena olduğunu söyleyerek doğru yolu kim gösterdi ise dinlemedim. Şimdi onların dediği geldi çattı.

P. — Bir sakatlık falan yoktur inşallah.

K. — O kadar kuvvetli çatmadığı için büyük bir hasar vermedi ama yine baş tarafda ufak tefek hasar yok değil.

P. — Vah vah vah.. Bordolara balonlar korlar ancak böyle tesadüflerin önüne geçmek içindir. Siz de böyle balonlar müsademeler mani olacak korkuluklar yok mu idi?

K. — Hayır yokdu da baş taraftan sakatlandık. İsmail galiba sırtın kaşınıyor. Ulan ben ne söylüyorum sen ne söylüyorsun.

P. — Neden efendim yanlış mı anladım dersin? Geldi çattı dedik ya bende bu çatışdan bir sakatlık olup olmadığını sordum.

K. — Ulan gemi salapur be sandal gibi şeylerden biri değil zaman yanı kötü vakitlerden zararlı saatler geldi.

P. — Tam saatde geldi, bari?

K. — Evet; tam saatte geldi. Doğrusu sözünde pek sadıkmış.

P. — Güzel, vakit ne vakit?

K. — Ahır zaman.

P. — Canım öylesi değil; yani sabah mı akşam mı yoksa. Ruzmereden biri miydi?

K. — Yaklaştı, hattâ geldi bile.

P. — Efendim gelen nedir?

K. — Suratına bir yumruk. Ulan ne saçmalıyorsun ben ne söylüyorum sen ne söylüyorsun? Alay mı ediyorsun? Ben cahil kalıp bu gün süründüğümü söylüyorum. Sen benimle alay ediyorsun.

P. — Efendim buradan da anlaşılıyor ki cahil olmak pek fena bir şeydir. İşte böyle insanla alay ederler. Her ne hal ise ben latife ettim. Şimdi sen hiç bir işle meşgul değil misin birader? Pekî o halde nasıl geçiniyorsun?

K. — Orasını hiç sorma. İsmail her gün yeni bir keder için-

deyim. Bir kere geçinmek zorluğu sonra işsizlikten can sıkıntısı
çıldırarak hiçden bile değil.

P. — Vah vah vah birader çok keder ettim. Binaenaleyh bir
çaresini buluruz.

K. — Aman İsmail sen bilirsin. Bak artık paçavra Hüsnü-
yü mü bulursun, eskici Hüsnüyü mü bulursun. Bir çare bul da
ne olursa olsun.

P. — Bak birader senin sözü ters anlamam bile burada işe
yaradı. Ben çare hüsnü dedim sen paçavracı Hüsnü anladın ve
eskici diye bir söz söyledin ki şimdi elimin altında bir ahbab
var ki bu adam eskicidir. Benden de yamak istemişti. Senin sözü
ters anlamam bana onu hatırlattı. Seni onun yanına yamak yap-
sak olur mu?

K. — Nasıl olmaz İsmail. Bak çomak olsun ne olursa olsun.
İş olsun da para gelsin mesele orada.

P. — Çok güzel fakat senin eskicilik elinden gelir mi?

K. — Ne eskiciliği İsmail. Eski şeyler mi alıp satacağız?

P. — Hayır efendim. Alıp satmak ticarettir. Senin yamak
olacağın iş ise eski kunduraları tamir etmek olacaktır. Elinden
eskicilik gelir mi diye onun için sordum.

K. — Aşağı yukarı ufak tefek becerebilirim, çok iyi olur
ama İsmail ihmal etme o dama veyahut dükkân norda ise hemen
gidelim.

P. — Yooooo o kadar aceleye gelenem birader. Bir kerre
senin vaziyetini bilmek icap eder.

K. — Benim vaziyetim meydanda. Yoksa ölüme mi gidiyoruz
İsmail?

P. — Canım ne ölümü o birader? Vaziyet dedim vaziyet de-
ğil, ters anladın.

K. — Peki o ne ise yapalım da, işe başlayalım.

P. — Evet doğrudur. Dur şimdi birinciyi sorayım. Bu sanat-
la mükellef misin?

K. — İşte yine anlamadım. Şimdi münasibetsiz bir şey söy-

lerim kızarsın. Kaçdır söyledim be birader benim anlayamayacağım lakırdıları söyleme vesselâm.

P. — Canım haklısın fakat alışıklık ağzımdan kaçırıyor. Es-kicilik sanatını bilir misin?

K. — Buna canım deminden beri sordun bilirim dedik ya?

P. — Pek âlâ, sırim çekebilir misin?

K. — Evet çekerim.

P. — Nasıl?

K. — Bayağı be.

P. — Mesela şöyle bir uç yakalayarak fevkalâde bir süratle mi çekersin yoksa efendim ağır ağır mı çekersin?

K. — Ha ha anladım. Efendim ekseri bu işi kışın yaparın.

P. — Canım bu iş yalnız sadece kışa mı münhasır?

K. — Hasıra filan hacet yok. Kışın daha fazla çektiğimden öyle söyledim. Mesela kışlar malum, havanın soğuk olması tabii olarak çekdirir.

P. — Efendim neyi çektirir?

K. — Nezleden burnu.

P. — Ne burnu birader ben nezleden bahsetmiyorum. Sırımdan bahsediyorum, sen ise burundan bahsediyorsun.

K. — Sırım dediğin bildiğimiz ip gibi deriden yapılmış ip mi?

P. — Evet canım. Beş yaşında bir çocuca sorsak bilir..

K. — Ne ise ben yanlış anladım. Yaparım birader sırimı da çekerim, burun da. Sen bana iş göster.

(Zurna Anadolu havası çalır)

P. — Hah tamam da sırasında geliyor. İşte usta olacak adam da geliyor.

ABDÎ AGA — (Meydana gelir) Evet, İsmail işlerimi destek-
kahladım. Şimdi iş bir yardımcıya kaldı.

P. — Abdî Aga onu da ben sana hazırladım.

AB. — Aman efendime diyem çok güzel. Nerde, görelim?

P. — (Hamdî efendinin kolundan tutarak İter) Al sana sa-
na sadık bir yamak.

ABDİ — (Hamdî'yi dikkatli süzdükten sonra sağa sola çevirerek inceden inceye inceledikten sonra bir de geriye çekilerek ileri geri gide gele süzer) Fesüpannallah. Ne kadar la benzeyiş. Bu çok şey aman efendime diyem..

K. — (Ağzını açıp parmakla avurdunu da genişlettikten sonra) Bir de istersen başıma da bak da aldanmış olmayasın. (Piye-kâra dönerek) İsmail allahasen bu herif çırak mı alacak dolaba koşulacak at pazarında beygir mi alıyor?

P. — Ne münasibet iki gözüm. Kendine yarar bir çırak arıyor.

K. — Bu da çırak seçmek modası mı olacak? Sen ömründe böyle çırak alındığını gördün mü? Ulan bu ne biçim çırak olmak anlayamadım.

P. — Efendim Abdi usta pek meraklıdır. Her şeyi böyle inceden inceye tetkik etmedikçe işe girmez.

K. — Peki şimdi ne olacak?

P. — Dur bakalım bir de kendine soralım. Abdi aga nasıl buldun?

AB. — Gözel güzel işime yarar. Kullanılır kötü değil.

K. — İsmail ben bu işe gelemem.

P. — Canım neden? Şimdi durup dururken ne münasibet?

K. — Ulan şunun söylediği sözlere bak da ona göre davran.

P. — Haydi haydi canım yenecek hayvan oldun da semere filân bakıyorsun haydi bakalım (Tutar çeker Abdî'nin önüne götürür) Öp ustanın elini.

K. — (Abdinin elini alarak öper) Bayramınız mübarek ola.

AB. — Şuna bah bir de bayram çıkardı. Oğul ne bayramı ki bu? Ne ise...

P. — Efendim her ikinize de uğurlu kademli olsun. Allah hemen kâr açıklığı versin. İşte Abdi aga sana uğurlu hayırlı bir çırak. Artık noksanın da tamamlanmış oluyor. Hadi bakalım dükkânınızı görelim. Ve açalım ikinize uğurlu kademli olsun diyerek. (Yürürler) Bak birader dükkân gerçi o kadar geniş değildir fakat

bu dükkânı kim tutdu ise ihya olmuştur, inşallah size de uğuru dokunur, ha bak arasını da söyleyeyim. Bir kerre işi meydana getirdiniz mi yani müşteri payda ettiniz mi idi artık dokunma keyfine.

A. — Bu dükkân sapa bir yerde olmasın. İsmail efendi malûm ya öyle yerlerde dükkânlar işlemez.

P. — O ciheti bana bırak. Öyle olsa size tavsiye eder miyim efendim? Bir kere görürseniz ağzınızın suları akar.

K. — Okkası kaç İsmail?

P. — Efendim ne okkası?

K. — Dükkân değil elmasiye satar gibi mat ediyorsun.

P. — Elbette efendim, dükkânın kıymeti pek yüksek bir kere görün de o zaman siz de sözüme iştirak edersiniz. Öyle değil mi birader?

K. — Evet siz bilirsiniz.

P. — Efendim neyi? Sözlerimden ne anladınız?

K. — Ne, hiç.

P. — Çok şey Abdi usta sizde mi öyle?

A. — Efendime diyem aha ben de öyle.

P. — Canını neler söyledimse hep sizin menfaatinize.

K. — Kimin vefat etmesine?

P. — Hayır efendim vefat değil menfaat, yani faydalanmak demek istedim.

K. — Bu dükkân daha uzak mı?

P. — Ne münasibet efendim. Gözünü açıp kapayınca kadar bir zamanda oradayız azizim.

A. — İsmail efendi kardeşim bir saatdir yürüdük şu rayı. Bir barmah öne gidemedik. Daha ne kadar gideceğiz?

P. — Merak etme Abdi usta. Şöyle yüz adım sürmez.

K. — Bin adım mı sürer İsmail. Bir saattir harman öküzü gibi bu meydanı dönüp duruyoruz, sen halo yüz adımda duruyorsun.

P. — (Durur) Buyrun efendim. (Şakşak ile dükkânın kenarından ses çıkarak) Bismillahirrahmanirrahim. Buyurun neye kapının önünde duruyorsunuz? İçeri buyurun da bir de içersini, temaşa buyrunuz efendim.

K. — (Dükkânı yukardan aşağıya süzerek) İsmail sen dışardasın bizi nereye çağırıyorsun yahu?

P. — (Yeni Dünya'dan) Canım sen bu dükkânı ne sanıyorsun? A birader bundan evvel burasını un değirmeni yapmış idi; adamın işi bozulup da ters gitti, yoksa siz böyle bir müesseseyi zor bulursunuz.

A. — Caanım İsmail efendi kos koca un değirmenini bana eskici dükkânı ettireceğine sen onu sakla da gene değirmen edersin. Aman ben varıyorum (Yürür)

P. — (Koşarak önler) Canım latife ediyorum. Maksadım bizim Abdi efendiyi tuhaf tuhaf söylettirmek idi. Size bu dükkân kâfi değil mi?

A. — Canım İsmail efendi galiba sen de saçmalamaya başladın.

P. — Efendim neden?

A. — Neden olacak. Dükkânın dini imanı olur mu ki kafir diyorsun.

P. — (Gülerek) Kâfir değil a canım, kâfi, kâfi... yani size elverir demek istedim o kadar (Elini uzatarak) Buyurun dükkânın anahtarı.

K. — Adam ne zahmet iki gözüm. Biz girer otururuz. Sen zahmet etme, sen demirbaş eşya olup olmadığını haber ver. Gerçi meydanda bir şey yok yok ama kim bilir dükkânın mahzenin kalan gizli olur ya (Kahkaha ile gülerek) İsmail bir birimizi görmediğimiz zamanlardan beri sen çok değişmişsin.

P. — Efendim, ne gibi?

K. — Bir az kaçırmışa benziyorsun.

P. — Canım nerden anladın?

K. — Saçmalayışından.

P. — Canım şimdi kim saçma söyledi a birader?

K. — Şu dükkân dediğin binaya bak be.

P. — Efendim, bu canım dükkânın nesini boğanmedin a kuzum?

K. — Haydi haydi, ne halt edeceksen git de işine bak. Biz de kısmet bekliyelim. Haydi usta seninle de yer bölüşelim vesse lâm.

A. — O ne demek oluyor? O ne ulan dükkân hiç bölüşümü heş. Hadi hey budala bah şurada bir eskici destekgahı olacak. Sen şuraları derle topla, ben de varayım öbür dükkândaki avadanlığı alıp geleyim. O zamana kadar da sen gelen müşteriye mukayyet ol kaşıma.

K. — Erken gelmez isen o zaman kaşıırım.

A. — Sen mukayyet ol ben varıyorum. (Çıkar. Kavuklu da biraz çalışır gibi hareketten sonra zurna zenne havası çalar iki kızkardeş ve dadıları bir de anaları kırta kırta gelirler meydana. Bir devir yaptıktan sonra dükkânın karşısında dururlar.)

KAYARTO — A.A çocuklar o ne o karşıda üstü açık kafesin içinde oynayan? Ben korkdu ayo o ne öyle?

K. — Ay oradan görünüyor mu?

KA. — Amanın çocuklar o taraftan adam sesine benzer bir şey duydum. Yanında sahibi var galiba. Kızlar bakın da bana haber verin çok korkuyorum.

BÜYÜK ZENNE — Aman bacı sen de pek tuhafısın. Korkacak ne var? Onu ben senden evvel gördüm. Korkacak gibi bir şey değil.

KAYARTO — Öyle ise nedir o ayo?

KÜÇÜK ZENNE — Ne olduğunu ben de anlayamadım. Ama çocuklar korkacak gibi bir şey değil.

K. — Yavrum yakına gel de bak hakikaten korkacak bir şey değildir.

KAY. — (Geriye doğru gerileyerek korku belirtileri gösterir) Aman yarabbi lakırdı söylüyor galiba, amanın şimdi bayıla-

cağım. O ne o öyle çocuklar? Amanın kaçalım. Ben korkuyorum. Sizi de bırakmam.

BÜYÜK HANIM — Haydin çocuklar işimize bakalım. Biz bu-
raya neye geldik idi?

BÜYÜK KIZ — Aman anne sen de ne acelecisin, ne oluyor-
sunuz canım daha burada olup olmadığımızı bilmiyoruz. Durun
bakalım canım.

KAY. — Öyle küçük hanım belki annen de benim gibi kor-
kuyor.

KÜÇÜK — Canım bacı, ne korksun, o korkulacak bir şey de-
ğil ki bak kırk bir buçuk maşallah, hokka gibi ağız, iki kiraz du-
dak, şahane ahu iki göz kara, penbe şehreye ne yakışmış. Ne
için alıcı gözile bakmayorsun bacıcığım?

KAY. — Ay bu saydıkların bunun üstünde mi?

B. K. — Öyle ya bacı burada ondan başka bu hüsne mali-
kim? Bu kere de alıcı gözüle bakmalısınız.

K. — Ulan bu ben miyim? (Dükkândan dışarı fırlar kendi-
ne çeki düzen verir bir iki öksürür kısıtarak zennelerin önünden
geçer) Öhö öhö öhö.

KAY. — (Korkar kaçar) Amanın üstüme geliyor. Aman alla-
hasen sakla (Kaçar)

K. — (Ördekten bakarak apşırır) Apşı apşı. Şimdi döner-
sin, Apşu apşu apşu apşu.

KAY. — (Dönerek saldırır) Seni köpek seni. Bana mı ha?

K. — (Kaçarak) Nasıl bilirim can alacak yerini. (Aksırır
kaçar)

KAY. — (Tuhaf hareketler yaparak ve sesler çıkararak fırlar
gibi çıkarak koşar, beste ile okur, koşar)

Uleney (bağırır) ule neylu neylu.

K. — (Aksırarak koşar kaçar) Arab'a bir şeyler oluyor.

BİRİNCİ ZENNE — Aman bacı ne oluyorsunuz canım aleme
maskara olduk.

BÜYÜK HANIM — Kız koş şunun önüne geç. Hakikaten maskara olduk. (Kayar'to'yu kızı ile beraber izler) Amanın, Zerafet kızım ne yapıyorsunuz canım. Evde değiliz, sokak ortasındayız çocuklar.

P. — Aman birader ne yapıyorsun? Bacı sen bari aklını başına al.

ZEENNELER — (Beraber) A.A.A.A. aaaa aman yarabbi bu ne rezalet bu canım (Koşarlar)

K. — (En önde koşmakta, koşu hızlanmıştı) Ha babam hatlı karıncaya buyrun hem de bedava.

P. — Canım Hamdi efendi birader bari sen olsun söz dinle birader (Koşar)

K. — İsmail geri dön de devrani önle belki durdurursun. Duran gemi aziya aldı. Kirişden fenalaştı.

KAY. — (Ağır giderek yuvarlanır) Uleni bağırma bi ola ola. (Tepinir herkes arabın başında toplanırlar)

K. — Ulan sahiden fena oldu

P. — Şimdi ne yapacağız? Gördün mü birader, şu hale sebebiyet verdirdin. Şimdi ne yapacağız?

BİRİNCİ ZENNE — Durun, durun. Birbirinizde biraz yün parçası ile bir klbrit varsa mesele haf olur.

K. — Ne olacak?

İKİNCİ ZENNE — Ne olacağı yok efendim ilâç yapılacak.

K. — (Kahkaha ile gülererek) Kızım o bir reçote ister.

P. — Canımı birader şakayı bırak. Bak biçare bacı kendini gaip etti, ağzı burnu köpürdü, bir çaresini düşünelim diyoruz. Bu hale sen sebep olduğun halde çare düşünmeyip alay ediyorsun.

K. — Ulan bunları kadınlar yutar. Sende mi kadın oldun? Abdal.

P. — Canımı birader alayı bırak diyorum bir çaresini düşünelim.

K. — Ulan onu kadınlar yutar, yoksa sen de mi yutuyorsun?

BÜYÜK HANIM — O ne demek öyle ayul? Zira Zerafeti kızdırmaya gelmez, derhal babası tutar. Artık uğraşınız da bin müşkülâtla diriltebiliriz. Yoksa mazallah büyük felâket olur, dağlara, taşlara üstüne iyilik, sağlık.

K. — Ben şimdi onu iyileştirirsem ne verirsiniz?

ZENNELER — Mümkün değil. Nasıl ayıltırsın ayul? O bir kere bayıldı mı iki üç gün öönüne geçilmez. İki gözü kör olası sen sebep oldun. Zavallı bacımızın babalarını tutturdun.

K. — Canım senin nene lâzım. Ben onun kulağına okuyup üfliyeceğim şıp diye ayılacak, nene lâzım. Eğer ayılmazsa ben ne istersen vereceğim. Ya ayılırsa sen bana ne vereceksin?

BÜYÜK ZENNE — İnan olsun ayıldamazsın.

K. — Bir şey vaadet elverir haydi.

KÜÇÜK ZENNE — Ben ne istersen vereceğim haydi ayılt bakalım.

K. — Ah anam sen var ol, emi. Nonoş hanım sözünde duruyor musun?

KÜÇÜK ZENNE — Elbette duruyorum. Şurada duranlar bizi seyir edenler şahit. Eğer diyeyim seni...

K. — (Sözünü keserek) Beni mi eğerliyeceksin. Mini mini hanım söyle bakayım.

B. Z. — Aman canım kızın sözünü kestün, o öyle bir söyleyemiyor. O eğer deyeyim bacım ayılsın seni ihya ederim demek istedi.

K. — Her ne dedi ise. Duysun ben bacıyı ayıltacağım, küçük hanım da sözünde duracak. (Eğilerek Kayarto'nun kulağına bir iki fısıldar)

KAY. — (Birdenbire yerinden fırlayarak) Hani ayu ev nerede? (Aranır, bir şey bulamayınca Kavuklu'nun üzerine saldırır) Gidi seni gozu kör olası, sen herkesle eğleniyor musun, melun seni. (Kavuklu'ya saldırır, başkaları öne geçerler)

P. — Haydi Zerafet kalfa. Bu kadarı kâfidir. Şöyle sükûnetle işinizi anlatın da herkes işine gitsin.

(Kavuklu dükkânına girmişti)

B. H. — Ah İsmail efendi orasını hiç de sorma, bunlara meram anlatmak deveye hendek atlatmak demektir. Hele bu bizim Zerafet bu da ayrıca bir dert.

P. — Efendim ne çare dünya halî hep böyledir. Hepimizin başında hanım efendi, böyle bi vakit buralarda hayırdır inşallah.

B. H. — Ah efendim ah, bir aralık bulup da hal hatır bile edemedik. Efendim çocuklar bizi şaşırttı. Hele bizim Zerafet, o da ayrıca bir şeydir. Efendim eski mahalleyi biliyorsunuz nerde yabanîler varsa toplanmış. Biz de nasılsa aralarına düştük. Fakat aralarında oturmak ne mümkün İsmail efendi, siz de biliyorsunuz.

P. — Evet efendim o mahalle mehdül kadim öyledir.

B. H. — Öyle mahalle düşman başına dört senedir başımıza gelmedik maskaralık kalmadı. Ne çocuklarımızda terbiye kaldı, ne evimizde erkan-ı edep artık, bu evi değiştirmekten başka çare kalmadı. İşte bu sebeple sizi aradık. Bize şöyle dört beş odadan aşağı olmamak şartile kullanışlı ve kibar bir mahallede bulunmasını sizden recaya geldik. Bilmem ki İsmail efendi acaba olur mu dersiniz efendim?

P. — Aman efendim ne güzel tesadüf ne güzel ne güzel. Her halde talihiniz varmış iki gözüm. Hemen şuracıkta tamam da istediğiniz gibi elimin altında bir altın yuvacık var. Buyurun gidin bir kere gezelim. Görür görmez yani daha içerisini gezmeden (Çalınla yürümeye başlamışlardır) daha dışardan beğeneceğinizle hiç de şüphem yoktur.

K. — (Dükkândan) Bir saat dolaştıktan sonra evi bulursunuz. Allah kuvvet versin, ha babam ha.

P. — (Önde, arkasında zenneler, Kayarto) Buyurun efendim buyurun (Yürürler) Efendim bir az uzak gibidir ama görüldüğü kadar değildir. Buyurun efendim buyurun. Efendim bir kere evi gördükten sonra bu yorgunlukları katıyen unutturşunuz.

B. Z. — Aman İsmail efendi ben böyle dolambaçlı sokaklar-

da oturmasını hiç sevmem. Eğer bir de çıkmaz sokak dibinde ise var ya dokunma keyfine.

B. M. — Aman kız sen de hiç bir mahallede bir ev beğenmedin var mı ki söylüyorsun?

K. — Siz hem konuşun hem de gidin. Elbette bir kaç saat sonra köşkü bulur tapınırsınız.

P. — (**Yeni Dünya'nın önünde durarak**) Buyurun efendim. İşte dudu kuşu gibi eve geldik. (**Geriye çekilerek**) Bak efendim bir nazran haricisi insanı meftun ve hayran eder. Efendim bir de içeri girseler.

K. — İşte o zaman kıyamet kopar.

P. — (**Zennelere**) Efendim müsaade buyrulur mu kapıyı açıp da bir de dahili aksamını seyir oyleyin ne kâatlar beğenirsiniz.

ZENNELER — Elbette efendim; dışardan çok güzel, fakat bir dahilini görmek icabeder ya efendim.

P. — (**Elindeki şakşak ile Yeni Dünya'nın parmaklığına hızla sürterek**) Buyurun efendim kapıyı açtım.

ZENNE — (**Stıgar**) Aman ayı ödümüz kopdu. Efendim o ne seda öyle.

P. — Efendim kapıya bakılmadığından kilit bir az paslanmış. Gürültüyü o çıkardı alt hane, üst kat, bahçe, matbah, kiler, yüklük, sandık odaları, cesim sofalar üzerine bina edilmiştir. Gayet kullanışlı ve hele bir de cihan mâi görürseniz daha ziyade seveceksiniz. Buyurun efendim buyurun.

K. — (**Dükkândan seslenerek**) Allahasen buyurun teklif yok.

P. — Canım sen orada işinle meşgul ol. Ne vazifen senin her şeye burnunu sokarsın. Efendim buyurun, buyurun. etraftan yabancı gelen sedalara kulak vermeyiniz buyurun buyurun.

K. — Allahasen bir lekma da hatırım için olsun al buyurun efendim buyurun. (**Hepsi de içeri girmiş yalnız büyük hanım dışardadır**)

B. H. — Haydi çocuklar artık elverir. Gezdiniz ise gezdiniz göreceğiniz varsa o da oldu, artık yerleşmek çarelerine bakınız. İsmail efendi bunun aylığı ne kadar. Efendim aman pek pahalı bir şey olmasın. (Kızlarını Yeni Dünya'nın içinde iskemle üzerine çıkartarak etrafı seyredeler)

P. — Efendim siz evi beğendinizse ötesini bana bırakın.

B. H. — Aman İsmail efendi nasıl olur efendim. Bir kere benim bilmem lâzımdır. Söyleyiniz canım aylığı nedir?

P. — Canım efendim kiranın o kadar kıymeti yok binaenaleyh karşında siz varsınız ne olacak, efendim mahiye beş mecdiye demişti sahibi, fakat siz yabancı olmadığınız için dört mecdiye de kâfidir.

B. H. — A... İsmail efendi iki gözüm o bile bizim için fazladır : Biz versek versek yallah yallah pek pek üç mecdiyeden fazla vermenin imkânı yoktur efendim.

P. — Mal sahibi bu fiata razı olmaz ama ben uydurmaya çalışırım, hele siz bir kere yerleşin de öte tarafını bana bırakın.

KAY. — A büyük hanım ayol biz yerleştik siz halâ sokakda ayol. Siz de gelin de odanızı dairenizi ayırın da yerleşelim.

B. H. — (Pişekâr'a) Pek güzel eksik olmayın İsmail efendi. (Kayarto'ya) Aman canım nedir accleniz, pazarlıksız giren haksız çıkar. İşte ben de ev kirasının ucuz olmasına çalışıyorum. Buyurun geldik. (İçeri girer, o da oturur)

K. — (Yeni Dünya'nın önüne gelir) Efendim güle güle sefayı hatır ile oturun.

P. — Canım efendim sen bir esnafın birisin, sana böyle şeyler düşmez. Git dükkânında müşteri bekle. (Zennelere) Efendim güle güle oturun. (Kavuklu'ya) Haydi bakayım sen de dükkânına (Giderler. Zurna Çelebi havası çalar).

ÇELEBİ — (Meydana gelir, bir devri ederek dükkân ile ye-

ni Dünya arasında fakat yüzü yeni dünyaya arkası dükkâna durur ve şu beyli okur)

Nikâh mestine canlar dayanmaz.

Uyanmaz uykudan, canan uyanmaz.

Bu naz ve işveden asla usanmaz

Uyanmaz uykudan canan uyanmaz.

K. — (Dükkândan) Al müşteri.

Ç. — (Bu arada Kavuklu'yu görerek dükkâna sokulur) O maşallah burada bir temirhane mi dersin yoksa bir fabrika mı dersin? Bir müessesesi aliye ki maşallah tû tû tüh., Efendim uğurlu kaçemli olsun. Bu müesseseyi mecdiden mi ihya buyurdunuz, yoksa metruk bir binayı yeniden tamire ihya buyurarak şu bulunduğumuz mahalle mi ifrah buyruldu? Efendim her ne suretle olursa olsun muaffakiyetinizi tebrik ederim.

K. — Öyle ama evladım onu biz yapamayız.

Ç. — Aman efendim neyi siz yapamazsınız?

K. — O mukavva kıyısından teneke edemeyiz.

Ç. — Efendim öyle bir şey söylenmedi. Şu müessesesi ceditiyle tebrik etmek istedim.

K. — Ben de onu söylüyorum. Bizde teneke ibrik falan yok yavrum. Bizde ancak eski kundura tamiri var. O kadar. Var ise tamir edilecek eski yırtık patlak kaloş, kundura, çizme, serenlik, lapçin, bot filan falan getir hemen tamir edelim.

Ç. — Efendim çok teşekkür ederim, şimdilik tamire muhtaç hiç bir şey yok. Binaenaleyh sizi hatırdan (Bu ara Zenneleri Kavuklu'nun arkasına getirecek biçimde yer değiştirir) feramuş etmiyeceğim. (Kavuklu'ya söyler gibi, fakat Zennelere söyler) ve sizi her vakit ziyaret edeceğim.

K. — Evet olur, aman evlât ziyarete gelirken bir dede ispermeçet mumunu unutma, yağ, mag adayorlar sonradan işleri olup bittikten sonra bir daha uğramıyacaklardır.

(Bu ara Zenneler Yeni Dünya'nın üzerinden Çelebiye aşk işaretleri yapmaktadırlar)

Ç. — Aman efendim nasıl olur; sizi hiç unutmuyum? Hatta her gün ziyaret etmek, her emrinizi yerine getirmek en büyük emelimdir. Reca ederim.

K. — Ne ise, her gün ziyaret zor olur ama haftada üç dört gün çok değildir. Her ziyarete bile boş gelinmez malûm ya evlât -(Bu ara Zenneler gece yatsıdan sonra gelmesini işaret etmişlerdir)

Ç. — Hay hay efendim emir edersiniz. Efendim kaçda?

K. — Anlıyamadım. Evliyayı ziyaret saatle midir oğlum?

Ç. — Efendim ne evliyası, bendeniz müesseseyi alinizden bahsediyorum.

K. — Anlayamadım.

Ç. — Yeni efendim tesisi bulunduğunuz şu tamirhaneden bahsediyorum. Efendimize maruzatımı arz edemedim galiba. (Zennelere) Efendim kaçda?

K. — Ay saçmalamaya başladın. Evlâdım burası eskici Abdî'nin dükkânı, ben de onun yamağıyım. (Önündeki şeyleri karıştırarak)

Ç. — (Gözleri Yeni Dünya'ya bakmakda, Zenne'de olup Kavuklu'ya başı ile işaret ederek) Evet evet... (Oysa gece yatsıdan sonra gelmesini işaret etmektedirler) Evet nasıl olur efendim?

K. — Neden nasıl olur? Abdî usta, ben de çırağıyım, bunda nasıl olur denecek bir şey yok ki. (Başını kaldırır) Ay söz bana değil ha. Vay köpeğli (Yerinden fırlayarak) baksana bana bey oğlum. Sen buradan ar ve namusun yerinde iken çekilir gider misin? Yoksa..

Ç. — Aman efendim hayır ol. Bir sürçü lisanda mı bulunduk? Yoksa bendenize gücendiniz mi? Af buyrunuz iki gözüm.

K. — Ben afımafi bilmem. Şuradan namusun yerinde iken def olup gider misin, yoksa gidereyim mi? Haydi bakalım çek arabanı.

Ç. — (Yine kızlara) Aman efendim af buyurunuz köleniz

her emrinize amadeyim. Efendimin emirlerini yerine **g**atirmenin imkânı var mı efendim?

K. — (Çelebi'nin yakasına sarılarak) Sen bana baksana efendi, şuradan namusun yerinde iken, tıpış, tıpış gider misin, yoksa beni belaya sokar mısın?

Ç. — Efendim bendenize mi hitap buyuruyorsunuz?

K. — O senden sorulmaz, ben denize kebab olurum, köle, pilav olurum, bu benim bileceğim şey, sen şuradan taşı tarağı toplayıp namusunla kırışı kırar mısın? Yoksa hesabı bozalırm mı?

Ç. — Efendim hiddetinizi tahrik eden nedir sebep? Size sul harekette bulunmadım, iğbarınıza sebep ne?

K. — Onların hiç birini anlamadım ya. Senin burada ne işin var anlayalım.

Ç. — Efendim zati aliniz bu mahallenin kahyası veyahut inzibat memuru falan bir şey misiniz?

K. — Galiba benim ne olduğumu soruyorsun öyle mi?

Ç. — Elbette efendim.

K. — Onu ben de bilmiyorum. Fakat her halde sen buradan atlamalısın. Anladın mı, düdüğüm?

Ç. — Anlamadım efendim. Bir düdük mü istiyorsunuz?

K. — Evet, düdük istiyorum.

Ç. — Aman iki gözüm ne yapacaksınız?

K. — (Yanından yavaşca kaba bir şeyden yapılmış sopa gibi bir şey çıkarır hemen Çelebi'nin omuzuna vurur) Çalacağım köpeğlü, çalacağım. (Çelebi kaçar)

P. — (Meydana galerek telâşla) Aman Hamdi efendi birader ne oldu? Çok merak ettim, bir bina mı yıkıldı, bir yer mi göçtü, ne oldu?

K. — Ne bir yer göçtü, ne de bir yer yıkıldı.

P. — Peki o halde o gürültü ne idi birader? Pek merak ettim. Mahalle kahvesinde patırtısı duyuldu.

K. — Ne olacak dayak patırtısı.

P. — Aman efendim ne dayağı. Bir muzaribe bir münakaşa falan mı oldu dersin?

K. — Eve öyle oldu derim.

P. — Nasıl oldu?

K. — O ne sana ben soracağım.

P. — Efendim, neyi soracaksınız?

K. — Onu da siz bilirsiniz.

P. — Canım sağmalayama başladın birader. Benim suâllemimin cevabı değil bu söylediklerin.

K. — Sorduğunun ne demek olduğunu anladım mı ki verdiğim cevap doğru olsun?

P. — Canımı anlamayacak ne var a birader? Kahvede otururken bir taraftan bir pıtırda duyuldu, onu sordum, o ne pıtırıtısı idi?

K. — Be canım bunu böyle söylesene a birader. Dayak pıtırıtısı desek olmaz mı? Sen de giden züppeden insan değilsin İsmail?

P. — Canım neden? Adabı dairesinde söz söyledim. Fena mı ettik be canım? İşte tabanı pençelenmek için bir çift fotin bıraktı. Bunda bir hayli para var. Güzelce yap, o yine gelecek veririz, parasını alırsın.

K. — Ala fena değil ama ver bakayım, yaptım gitti oğlana. Gelecek mi?

P. — Elbette gelecek senin hiç bir şey olacağın yok. Geldiğin gibi gideceksin. Hamdi'ciğim sana acıyorum.

K. — Halt etmişsin. Ulan ben anamdan böyle ak saçlı mı doğdum?

P. — Efendim öylesi. değil, tahsilin yok.

K. — Ulan ne uyduruyorsun be. Haydi beni lafa tutma da beş on kuruşun yolunu bulayım. Şimdi usta nerde ise gelir, gelmeden şu işi bitireyim.

P. — Evet, evet birader hakkın var. Boş duran kulunu allah da sevmez derler, haydi allah hayırlı müşteri versin. (Gider. Zur-

na zeybek havası çalar bir zeybek türkü söyliyerek meydana gelir.
Dükkâna dayanarak şu şarkıyı okur)

EFE —

Sarı zeybek şu dağlara da yaslanır
Yağmur yağar silahları ıslanır aman
Deli gönül bir gün olur ıslanır aman
Eyvah olsun efem şu yiğitlik şanına
Eğil de bak efem mor mintanın efem kanına...

(Zurna zeybek havası çalar efe koşup oynamaya başlar, oyun bitmiştir birden Kavuklu'yu dükkânında görür, hayretle ilerleyerek Kavuklu'ya sokulur) Ülen öteylik (Dikkatle bakarak) ülen tusba-
mın gelincik azmanımındı?

K. — (Onun hayretine hayrettedir) Bana mı soruyorsun?

E. — Ne ülen, deyüncü de ülen.

K. — Ülen bunlar nasıl lakırdı evvela bunu söyle? Ne di-
yorsun anlayamadım ki cevap vereyim?

E. — Anlayamayın mı de gidi, ne var annamiyacak, kalı-
bının adamın, hayvanımın essekki, yürük deyin bi.

K. — Şimdi bunlar lakırdı mı?

E. — Sen laf anlamam mı? Hey gidi ülen sen nesin?

K. — Ha bak bunu anladım. (Ayağa kalkar dışarı çıkar kar-
şılar) Benim ne olduğumu soruyorsun değil mi?

E. — Ho ülen.

K. — Bir kere adam olduğumu elbette sen bilirsin.

E. — Ne biliyon ülen?

K. — Ey adam olduğumdan şüpheli mi var? Çüş be cüş yok-
sa kör müsün?

E. — Ülen ne diyon, adamın diye sordum ya.

K. — Ben de sana evet adamım dedim ya.

E. — Ülen belan dedik şeyimi doğrusunu duyiver.

K. — Doğrusunu mu istiyorsun eskiciyim.

E. — Ülen çok mu az mı?

K. — Çok eski olursa tamir kabul etmez az eski olursa sa-

hibi kullanır tamire vermez. Sahibi zengin olursa uşaklarına verir. Onlar da satarlar, bize rast gelir veya getirirlerse ucuza satın alınız. Bir ufak tamir eder boyar, bağlar, ballar, bir enayye çakarız gider, anladın mı düdüğüm?

E. — He anam eskicisin ha.

K. — (Efeyi taklit ederek) He he eskici.

E. — Ülen sen eski alıyon mu, satılmıyon söyleyiver.

K. — Hemşerim ben bilmeye hal etmesini beceremem.

E. — Ülen bilmeyeyi niçin ben bilmeye mi dayıdım? Ülen Gonyalı mısın sen?

K. — Birader ben senin sözlerini bir türlü anlayamadım. Bir tercüman lâzım, anladın mı?

E. — He anam ülen tercümanı necen? Yoksa fironkce mi arıyon?

P. — (Gelir) Vay maşallah yanık efem. Sen safalar geldin. Hayır ola efo siz bu taraflara uğramaz olmuştunuz, hangi rüzgâr attı böyle?

E. — Şöyle bir dolanam dedimdi. Daha uğuruma şu çıktı. Ülen nesin dedim, dse kidi galiba beni bilmiyo hey gidi.

K. — İsmail anladınsa bana da anlat merak ettim.

P. — A birader benim telaffuzum arabi ve farisi kelimelerle cümlelenmiş anlaması güç, bir efenin söylediği sade türkçedir. Bunu neye anlayamadın a birader?

K. — Peki sen de dinledin ne anladın?

P. — İki gözüüm ben hepsini anladım, bir kere şöyle bir hava almak üzere dolaşmaya çıkmış, bu tarafa isabet etmiş, ilk olarak önüne sen çıkmışsın. Senin ne olduğunu sormuş. Sen anlamamış ve yahut cevap vermek istememişsin. İşte bu.

K. — Şimdi, bunun söylediği türkçe mi?

EFE — Ülen, ne diyon sen. Dikanısica gulan duymaymiyo, oda gulah mı ülen. (Kulağına doğru ilerleyerek) oni hiçini alivorin, belki yerine duygulu bir gulah çıkar, olma mı ülen?

K. — (Kaçınarak) Aman İsmail, herifin hücumundan kulaksızından bizim kulağa göz diktiğini anlıyorum. (Pişekâr'a so kularak) Aman sana sığındım.

P. — (Korur) Korkma birader. Eli çok hafiftir. Duymazsın bile korkma, korkma...

K. — Oğlum ben ne tıraş olacağım, ne de sünnet olacağım. Elinin hafifliğinden bana ne, ne met ediyorsun. Üüm oğlum Üüm gıldıldın mı İsmail? Herif öldürecek.

EFE — Ülen köstebek gibi ne toparlanıyon, kulağını çekivereceğine gorguyon. Gahbenafı alıvereceğim, kellede bir şey mi ki, ülen o seni korkduğun kelle, dördünü beşini birden alıverirdik. Hey gibi hey. Korkma heç.....

K. — İsmail şu herifi sav, başım hakikatan belaya girecek.

P. — Ne var a birader korkacak, dediği doğru, duymazsın bile yahu, bu şeylere eziyet ediyorsun.

K. — Ay İsmail sende mi bozdun yoksa ulan bu bizim kelle ba amanın bir şey istiyor gibi söylüyorsun haydi Allahını seversen. Divaneliği bırak da şu herifi şuradan sav, yoksa mahalle arasında bir gürültü çıkacak.

P. — Canım Hamdi efendi birader şu adam sana değil mezar, belki büyük iltifat ediyor. Huysuzlanan burada sensin bak şu kahramana, agzı var dili yok.

K. — Evet, agzı da var dili de var, bundan maada bir de belinde kastopa eksik, haydi Allahseversen, şakanın sırası değil şunu, şuradan sav da girip dükkânıma çalışayım.

P. — Senin çalışmana mani olan yok, birader yine dükkânına gidip çalış, senin gırtlığına sarılmıyor ya.

E. — Ülen ne mirlanıyor, şu herifi hiçin gıyuygundan tutunca hıptacam.

K. — Ben bu korku ile herifin suratı budur diyip bir yumruk koyacağım işte o zaman dananın kuyruğu kopacak.

E. — Ülen sen mi koparacak danayı?

K. — (Üzerine saldırır) Ulan seni bana sayı ile vermədiler.

Al öyle ise (Pişekâr'ın şakşığını kaparak efenin kafasına gözüne rast gele vurur) Al öyle ise.....

E. — Ülen yaman efe (Kaçar)

K. — Vay köpoğlu vay. Ulan amma da atıyor. Ulan defoldu ama ben de korkudan bittim. Sen de ona uydun da İsmail bana hücum ettin. Elin murdarını bana adam gibi göstererek hem de korkuttun.

P. — Birader ne bileyim ben insanın zılcası içerdedir derler. Ben de onu değerli bir adam sandım, ne ise birader geçmiş olsun. (Gider)

K. — Ulan vay köpoğlu, kendini bize yutturacaktı, neme lâzım gidip işime bakayım. (Dükkânına girer çalışmaya başlar. Zurna yahudi havası çalar. Azarya okuyarak meydana gelir. Dükkâna karşı bir yerde durur. Kavuklu'ya bakarak okur, üfler korkulu durmadan okur üfler korku ile kaçmaya başlar hem de arkasına bakar. Kavuklu dükkândan fırlayarak hayretle ağır, ağır, yahudiyi izler. Yahudinin kendinden korktuğunu anlayınca acaip biçimler alarak olağan dışı yürüyüş ile saldırır. Sonunda yahudinin yürüme hızı ne kadar yükselirse Hamdi efendi de yürümeyi öyle arttırır ve bağırır) Ulan geliyorum.

CUD — (Haykırarak) Aman yelıyor. (Koşar) Aman, aman be yelıyor be... (Kaçar) Morsumanlar can kurtaran yok mu, aman be yelıyor. (Koşar)

K. — (Cudu hızla izler) Ulan ne geliyor, ne kaçyorsun?

C. — Ne bileyim be korkuluk yelıyor. (Koşar)

K. — Vay köpoğlu al öyle ise köpoğlu. (Ayaklarını yere vurarak sıçrar, yere çömelir yeniden sıçrar bu defa öyle hızlı olarak Cud'un üzerine saldırır ki Cud korkudan kaçamaz yayılır ve yere yığılır)

C. — Amannnnnnnnn bittim. (Bayılır)

P. — (Gelir) Aman efendim usta Azarya ya ne oldu? Vah biçare... (Eğilir yoklar. Cebinden ayna çıkarır ağzına tutar) Aman yarabbi aynada buğu veriyor acaba ahire ne zulmi etti darsin.

K. — (Ayakda hayretle Pipokâr'a bakarak) Ne o İsmail, yahudi cavlayı çekdi mi dersin?

P. — Aman birader tehlikeli görünüyor. Ayna tuttum bulgulanmadı. Bilmem ama şüpheli, ne yaptın da bu adam böyle oldu a birader?

K. — Ben ona değil o bana yaptı. İsmail ulan bayılmak ona değil bana düşer.

P. — Aman birader bu bayılmış değildir.

K. — Ya nedir?

P. — Allahu alem bilsevap.

K. — Mortladı mı dersin?

P. — Canım efendim, alayın hiç de sırası değil.

K. — İsmail ne olmuş mortladı mı dersin ha?

P. — Birader, ne yumurtlaması, alayı bırak da bir çare düşünelim.

K. — Ulan sana yumurtladı mı demedim. Mortoyu çekmiş mi sen onu söyle?

P. — Birader morta da ne demek oluyor onu anlayamadım.

K. — Morto, mortodur. Cavlağı çekmiş mi demektir?

P. — Yani irtihal mi imiş demek öyle mi?

K. — Anlamadım İsmail.

P. — Canım ölmüş, yani ölüm mü demektir.

K. — Öyle ya şimdi anladın değil mi? Şimdi bu yahudi cavlağı çekmiş mi?

P. — Şimdilik belli değil, fakat herhalde sıhhati yerinde olmayacak(Ötesinde berisinde ısısına bakar) Vah vah vah vah.... Her halde şüpheli görünüyor. Acaba bir doktor, mektek çağırırsak mı dersin Hamdi efendi birader? Ne yaptın da bu böyle oldu a canım birader?

K. — Ben ona bir şey yapmadım. Dolap beygiri dolandık durduk. Zan ederim korkudan bayıldı, veyahut son postayı yaptı. Onu bunu bırak da İsmail şimdi bu herifin ne olduğunu anla-

yup da, bunu dıriltmenin çaresine bakalım. Eğer yahudi ahreti boyladı ise hiç çaresi yok başımda beladır demek.

P. — Evet, birader, ben de öyle düşündüm. (Kavuklu'yu bir kıyıya çekerek ve arkası yerde yatan gövdeye doğru olmak üzere) Bak birader bunun iki şikki vardır. Biri hemen sineküre haber vermek, biri de hemen savuşup kaçmaktır. (Bu ara Cud başını kaldırmış onları dinlemektedir; Pişekâr bunu görür) Dur birader bunun en kolayı vakit geçirmeden işe başlamaktır.

K. — Meselâ nasıl?

P. — Nasıl olacak şimdi Cud'u sürükleyerek sineküre götürürüz, hahama teslim ederiz, haydi yürü birader, sen ayakla-
rından ben de koltuklarından yakalar sürüyüp, sürüyüp götüre-
lim (Yürürler)

CUD — (Birden doğrularak) Dur be ne oluyorsun bir insan bir parça rahat etmesin mi be?

K. — Ulan burası otel mi? Böyle sokağın ortasında istirahat mi olur?

P. — Aman Azarya efendi bu ne hal, birdenbire tanıyamadım.

C. — Canum bir eski müşteri var. Arada ufak bir hesap var, yeldim bu hesabı görelim. Karşıma hiç görmediğim bir şey çıktı. Korktum.

P. — Hayır efendi, yanlış görmüşsünüz. Bir arkadaşdır. Hoş sohbet bir zattır. Haydi efendim görüşün ben gidiyorum. (Gider)

C. — (Kavuklu'yu bir süre süzdükten sonra) Bana bak sen nesin?

K. — Ulan anıma da tuhaf, kör müsün adamım be.

C. — Maşallah maşallah, nerde bu bolluk?

K. — Ulan köpoğlu bırak da adam gibi konuş. Yoksa belaya gireriz

C. — Ne olacak be kuzum. Senden gelecek bela başına olsun. Haydi de bana.

K. — Bana bak seni bana İsmail tanıştırdı. Eğer öyle olma-
saydı şimdi burada kozumuzu paylaşırdık. Haydi ne istiyorsan

bir yere mi gidiyordun? Ne halt edeceksen et de hayırlısıyla buradan savuş. Yoksa başını belaya sokacaksın.

C. — Bu kafayı mı?

K. — Beşenmedinse bunun bir az daha iyicesi var evde istersen onu getireyim. Ulan adamı zorla çileden çıkarıyorsun, sen bize bela mı geldin?

C. — Sefalar bulduk.

K. — Ulan sefa değil bela ile köpoğlu anlamadın göya öyle mi? Ulan sen domuzun büyüğünü bilirsin, karşıdaki abdal mı? Haydi defol.

C. — Buraya yelinceye kadar bilmiyordum. Seni yordum da anladım ki ben de herkes gibi domuzun büyüğünü tanıyordum. Seni yordum aklım başıma geldi Ben de domuzun çobanı kadar tanıyordum.

K. — Galiba sen kaşınıyorsun yahudi. Sen buradan temiz bir dayak yemeden yuları çözer misin? Yoksa ben çözeyim mi? (Saldırır) Artık elverir sabrım tükendi.

C. — (Bu durumu görünce, hem kaçır, hem de bağırır) Can kurtaran yok mu, burada adam öldürüyorlar, aman be.

K. — Vay köpoğlu ulan aramızda dünya kadar fark var. Sana kim dokundu?

C. — (Kaçarak) Sersem oğlu sersemi, dayak yedikten sonra bağırsan ne çıkar. Boşuna dayak niçin yiyeyim. Budalaoğlu budalası...

K. — (Saldırmaya hazırlanır) Dur ulan öyle ise sana güzel bir sopa çekeyim de aklın başına gelsin.

C. — Aman ne duruyorsun, ben sana ne yaptım be aman aman, yok mu bir hayır sahibi kurtarsın beni, aman aman, (Oğunarak) Vay tüylerim, aman be ne vuruyorsun?

K. — (Bu durumu görerek olduğu yerde durarak gerçekten karşısında bulunan birini sille tokat tekme yumruk ile dövmüş gibi hareketler yaparak) Al ulan öyle ise seni çifit sen

beni ne zannettin? Köpoğlu köpek. (Tekme vurur gibi hareketler yapar)

P. — (Gafir) Aman birader ne oluyor. Biriniz bir tarafa, diğëriniz diğër tarafa çirpiniyorsunuz. Azarya efendi sana ne oluyor?

C. — Omuzum İsmail efendi baba dostu, siz de böyle yaparsanız aşk olsun durusu.

P. — Aman efendim ne oldu ki?

K. — (Yorgunluk belirtisiyle, öfkeyle öc almış gibi) Dayak dediğın de böyle olur, ulan beni ne sandın?

P. — Canım birader hala anlayamadım. Döven kim, dövölen kim meydanda bir şeyler yok. İkiniz de de bir hareket, ne oluyorsunuz? Vah vah, şu hale bakınız göya büyük bir döğüşten yahut iki pehlivan güröşmiş de yorgunluk alıyormuş gibi bir vaziyet.

C. — (Kolunu gövdesini dayak yemiş bazı insanlar gibi uğarak) Aman aman, her tarafım ağrıyor. Öldürecekdin az kalsın.

K. — İşte dayak da böyle atılır, yenirse de dayak böyle yendir (Böbürlenerek dolaşır) İsmail nasıl buldun benim cesaretimi, vuruşlarımı?

P. — İkinizde çıldırılmışsınız, hadi canım allahınızı severseniz çocuk musunuz nesiniz? Etrafdan görenlere maskara oldunuz.

K. — Ne maskarası İsmail, adam akıllı döğdüm. O da babasından bile görmediğı ve ömründe birinci defa olarak bir dayak yedi ki tadını ona sor. İsmail bak acısından hem oğunuyor, hem de ağlıyor ve sor İsmail allahasen sor İsmail.

P. — Vah vah vah birader. Bu münazaaya esbabı mucibu nedir acaba?

K. — Yok canım bu marize temine sebep olmadı. Kendisi sebep oldu, kendisi İsmail.

P. — (Karşidan oğunarak ağlayıp duran yahudiye bakarak) Ah zavallı acısından olacak baksanıza elan oğunmakta Azarya efendi işallah vücudunuzun bir tarafında bir sakatlık falan bir şey yoktur. Pek muzdarip görünüyorsunuz.

C. — Orasını sorma İsmail efendi az kaldı canım çıkacaktı.

K. — Anladın mı İsmail köpoğlu sana da yutturuyor.

P. — Değil efendim dili dönmediği içindir

K. — Peki sözleri dili dönmediği için fakat bu döğüşmek ne için.

P. — O da aranızda çıkan bir anlaşamamazlık olacak.

K. — Şimdi doğrusunu buldun İsmail. Ne o yediği dayaktan bir şey anladı ne de ben bu herifi döğmekten lırs alabildim. Sadece kuru bir yorgunluk. O kadar.

P. — Tabii efendim sade onu döğdüğü için.

K. — İsmail bağlarım.

P. — Ne demek istiyorsun a birader, ortada bir fil var. Ya mesele orada. Her halde bu fiilin bir sahibi de var ya.

C. — Aferun vallahi İsmail efendüm doğru söyledi. (Kavuklu'yu işaret ederek) Na filin tamam kendisi. Bak şu benin haline ne kafa kaldı ne de kol.

K. — Deminden beri hava ile döğüştük. Galiba bundan sonra adamla döğüşeceğiz. Ulan fil senin babandır. Köpoğlu ulan sen olduğun yerde ben de olduğum yerde topinmekten başka ne yaptık, bir de fil ha. İsmail şu herifi şuradan defet yoksa belaya gireceğiz.

P. — Canım birader ne olmuş?

K. — Ulan daha ne olsun. Bu köpoğlu hem yutturuyor, hem de kabahati karşısındakine yüklemeye çalışıyor.

P. — Canım efendim. Tabii kabahati gelin etmişler kimse üzerine almamış derler atasözüdür, bilmez misin? Haydi birader aranızda bir şeyler olmadığını görüyorum, Azarya efendi öyle bildiğin gibi fena bir adam değildir. Gelin sizi barıştırayım da bir birinizden istifade edersiniz. Olsa olsa Cud efendi alayı sever bir az latife etmiştir.

K. — Hah işte o zaman barışmak değil döğüşmek olur.

P. — Efendim o da nedir?

K. — Ulan birbirimize istifra ederiz de allah razı olsun mu deriz?

P. — Yanlış anladın birader, öylesi değil. Bir birinize faideli olursunuz demek istedim. Azarya efendi birader dediğim hesap yanlış değildir değil mi?

C. — Öyle olacak. Benin de hoşuna yitti. Alayı seversen. İsmail efendi bu adam mıdır banamı öyle yürülüyor, nerden çıkmış karşında.

K. — İsmail sen bu herifi defet. Ben bu herif ile barışmıyayacağım.

P. — Canım efendim. Bu da neden icap ediyor?

K. — Ulan, sağır mısın baksana neler söylüyor. Herif benim adam olduğundan şüpheli. Adam mı beni öyle görüyor be.

P. — Efendim, sana öyle geliyor Halbuki Azarya efendi, latifeci, meclis adamı, hoş bri zattir efendim. Seni değerok söyletmek ister ise onun için size latife ediyor. Bak Azarya efendi, bizim Hamdi efendi gayet güzel kundura tamir eder, hem de efendim elinden uçan, kaçan kurtulmaz. Fevkalâde esnafdır. İşte efendim sizi birbirine tanıttım. Benim bir az işlerim var müsaa-denizle gidiyorum. (Selamlar gider)

K. — Ey gel bakalım, Azarya efendi.

C. — A kuzum be sen çok mu yatarsın. Öyle isen böyle bakayım çok yatar efendi.

K. — Haniya güzel, güzel konuşacaktık?

C. — Ne var be, fena bir şey mi söyledim. Sen ne söyledinse bende onu söyledim. Beni adısı Azarya mı Azarya.

K. — Ha bak öyle ise kabahat benim şimdi. Seni Azarya diye mi çağıracağız?

C. — Elbete.

K. — Elbette nedir, elbettir o elbetten değildir?

C. — Her ne ise bu yaştan sonra mı Türk has öğreneceğiz. Bırak şimdi bunları sen burada ne iş yaparsın?

K. — Benim burada ismim okunmaz. Ben çırak gibi bir

şeyim. Benim ustam var ki asıl iş sahibi edur. Ona da eskicî Abdî aga derler.

C. — Bu adam eski mi alır satar?

K. — Hayır, eski kunduraları tamir eder. Ama çok ustadır.

C. — Sen de onun yanında çırak mı oluyorsun?

K. — Öyle ya.

C. — Gözel, gözel amam bu sanatı biliyor musun?

K. — Az çok bir şeyler yaparım.

C. — Okurum be, sahi mi söylüyorsun?

K. — Burada belanın ne yeri var. Tamir olacak pabuçum varsa ver de tamir edeyim de gör.

C. — (Düşünür) Var verelum, verelum ama nasıl yapacaksın?

K. — Ne demek; nasıl yapacağımı? Sana nasıl tarif eder, yaparım vesselâm.

C. — Diil öyle be ben sana papuç verirsem sen ne kadar zamanda yaparsın?

K. — Ne bileyim tamir edilecek papuç ne kadar bozuktur. Çıkar da bakayım da o zaman söylerim.

C. — E ama be kuzum bizim papuç öyle kolay kolay çıkmaz.

K. — Öyle ise yarası neresindedir, onu söyle veyahut ayağında bakayım.

C. — Yösteremem be kuzum

K. — Neden?

C. — Korkarsın çok büyüksün.

K. — Ulan köpeğli, (Yerinden fırlayarak saldırır) Bana mı yutturuyorsun vay kerata vay.

C. — (Kaçarak) Fena mı dedin, ne kızıyorsun be, serseri sen de (Cud kaçır)

K. — (Döner gelirken Pişekâr karşılar) Aferin İsmail.

P. — Efendim hayır ola gene hiddetletmişsiniz?

K. — Sen olaydın daha fena olurdun.

P. — Efendim ne oldu, uyuşuverdiniz mi, yoksa aranızda bir münaza mı zuhur etti?

K. — Evet aramızda maraza zuhur etti, yahudi de savuşdu gitti.

P. — Haydi canım sen zaten öylesin. Kim bilir ne gibi bir münasibetsizlikde bulundun. Haydi dükkâna, git de işine bak. (Ayrılırken, Pişekâr bir kıyıya çökilir oturur Kavuklu da dükkânına girer. Zurna Arnavut havası çalar. Arnavut meydana gelir. Zurna duruncaya kadar düz dükkânın önünde durur. Kavuklu'ya bakarak uzun arnavutça memleket havası söyler ve Kavuklu'nun karşısında yüzünde değişiklik olur durur. Kavuklu'ya bakarak şaşkınlık ve ilgiyle karışık düşünerek bir şeyin çözümüne uğraşarak meydana yürür. Bir süre şaşarak süzdükden sonra arkasından yürüyerek aynı hal ile izler. Birden bire durarak, bulmuş gibi çabuk bir hareketle çok hızlı geri döner, Kavuklu'yu hemen ensesinde görünce birden bire silahına el atarak geri fırlar)

K. — Selam vermeden silah çekmek hiç de doğru değildir. Sok onu yerine de, konuşalım.

ARNAVUT — (Bir adım geri daha sıyrarak) Haydi bire adam gibi lakırdı söylüyor.

K. — Ay herif beni adama benzetemedi.

A. — Koy bire sen de adam mısın?

K. — Elbete adamım beğenemedin mi?

A. — Sahi mi söylüyorsun bire, kendini adam mı sanıyorsun?

K. — Ay herifin sinirine dokundu. Elbette adam, hem de senden daha mükemmel adam ne zannettin sen.

A. — Tövbebillah tövbe..

K. — Vay köpeğle benim adamlığımı havsalası almıyor be. Peki öyle ise ben neyim?

A. — He bire sen nesin? (Yoklar yukardan aşağıya süzer) Dün bakalım dün.

K. — (Arkasını dönerek) Buyurun dündük.

A. — Dil üle demedim. Haşinci dün, dün bire mori.

K. — Herif bu dönüşü beğenmedi. Dur bakalım. (Döner)
Buyurun döndük.

A. — Holmadi dün bir daha.

K. — Anladım sen beni mevlevî dervîşi gibi akşama kadar döndüreceksin. Bunları bırak da sen buralarda ne geziyor ve ne arıyorsun onu söyle?

A. — Neme lâzım, sen ne arıyorsun kahya mısın?

K. — Bana bak kahya dediğin adamdan olur, benden kahya olmaz ne arıyorsun sen onu söyle?

A. — Söyledim bire sen ben ne ararım sen ne karışıyorsun be kalın kafa sen nesin bire?

K. — Ben hiç.

A. — Hiç ben ararım bir adam bu adam ben tanıyan var mı burada ben o sordum.

K. — Çok büyük terbiyesizlik etmişsiniz, bir daha yapma.

A. — Ne yapma bire?

K. — O söylediğini bir daha yapma, sedalısı çok iyidir, ses-sizi de çok fena kokar.

A. — Bu fena koka, benim koka (Başını gösterir)

K. — Bak şunun dediğine. Ulan eceli gelen köpek cami duvarına siyer derler. Haydi benden bulma.

A. — E, bu sun da mi dolma yapıyor mu, satıyor mu?

K. — Ulan herif bulmayı dolma anladı galiba, yer misin?

A. — Ho bire ben yemem dolma, var mı başka yiyecek, eskici misin yoksa?

K. — Amanın bu herif beni çıldırtacak. (Bağırarak) İsmail galsin allah rızası için beni kurtar.

P. — (Gelir) Aman birader hayır ola. Şurada mahalle kahvesinde oturuyordum. Acı acı istîmdat ettiğini duydum derhal buraya koşdum da (Dönerek Arnavudu görür) Vay maşallah Bayram aga hoş geldiniz.

A. — Hoş bulduk bire İsmail efendi.

K. — Ay İsmail bu herif Bayram mı?

P. — Evet, neden sordun, hayır ola.

K. — Öyle ise bayramı (Yürüyerek Pişakâr'ın boynuna sarılır) bayramlaşalım, o birader deminden beri ne söylemezsin.

P. — A birader bu adamın ismi bayramdır, yoksa bildiğin bayramlardan değildir. (Bayrama dönerek) Efendim hayır ola söz böyle bu taraflarda görmek hayırdır inşallah.

A. — Ho bire İsmail efendim. Haçan olmazsa bir sebep helcam vallahî burada cüzül cüzül bir kardeş burada cüzüldü.

P. — Hayır ola birader, neden beğenmediniz burasını?

A. — Bu yer değil fena valla, köpek çok ne lâzım bu kadar köpek.

P. — İki gözüm mahallemizde hakikaten fazla miktarda da köpek vardır, fakat zararları dokunmaz. Tanıdık olursa her halde faydeleri dokunur, ne oldu efendim saldırdılar mı?

BAYRAM — Yok bire saldırmak, hele bir salsaydı tövbe estafurullah bir kurşun tamam.

P. — Allah, alif mahallemizde o derece saldıran azdır. Hatta yoktur bile, size nerden tesadüf etti? Yabancı bir köpek olmasın?

B. — Dil bire İsmail efendücüm, yerli, yerli karmozu tüylü kocan bir kafa. (Kavuklu'yu göstererek) Nah işte burda bere yahu coruyor musun na bu?

K. — İsmail deminden beri herif benim insan olduğuma inanmadı, nasıl oldu ise buldu. Beni kendine benzetti.

P. — Aman birader o öyle bir adam değildir, çok kibar terbiyeli kimselerdendir.

K. — Belili, herifin suratına bak da saatini ayar et, ulan bu herifle mutlaka bir dalaveren var, evvelâ türkçe bilmiyor. Ne ise bu herifle belaya girmeden dükkâna girmek hayırlı olacak (Yürür)

B. — Nereye bire kulubende mi cidiyor, haydi cidarda durursun cüzel, saldır kimse de haaaa....

K. — İsmail elimden bir kaza çıkacak şu herifi defet.

P. — Canım birader bizim bayram aga çok şakacıdır, yoksa

katiyen fena adam değildir. Birader gel seni kendine pırazante mi edeyim?

K. — Ha tamam oldu. Beni herife pırasa zannettir de çiğ çiğ yemeğe kalksın. Hadi canım allahını seversen işin mi yok İsmail?

P. — Canım birader pırasayı da nerden çıkardın?

K. — Galiba sen de Arnavuda uydun olan. Şimdi gel seni pırasa edeyim demedin mi, evet ben de latife olduğunu biliyorum, fakat sırası mı karşımızda pırasaya can veren biri var, herif zaten kıyak be, bir şey ister misin beni pırasa diye yemeye kalksın. İsmail şaka da yerinde olur birader.

P. — Birader yanlış anladın galiba, böyle bir şey söylemedim. Ha oklma geldi, seni Bayram ağaya pırazante mi edeyim, dedim. Evet hakkın var birader hakikatan da haklısın.

B. — Ha bira İsmail efendüm bir saattir ne konuşuyorsunuz?

P. — Efendim bazı hususi şeyler hakkında görüştük.

B. — Fesüpanıallah, bu konuşuyor mu allayı seversen?

P. — Evet o konuşuyor.

B. — Allah, allah sahi mi söylüyorsun? Bire ha adam gibi mi?

K. — İsmail şu herifi buradan defet. Hala benim adam olduğuma inanmıyor.

P. — Hayır birader sana öyle geliyor.

K. — Canım nasıl bana öyle geliyor. Sen onunla konuşuyor fesupanı allah diyor, alasan İsmail şu herifi atlat.

B. — Kim bupa patlatacak, piştov mu, tabanca mı, ruverver mi, top mu, tüfek mi, nerede kabadayı gürelim.

K. — İsmail bu herif burayı muharebe meydanı mı zan ediyor?

P. — Hamdi efendi birader bu Bayram ağa gayet latifeci bir zattır seni deşmeye çalışıyor.

K. — Ne demek, ne yapmak istiyor?

P. — Efendim seni deşmek, yanî tuhaf tuhaf söyletmek istiyor.

K. — O öyle ise diyecek yok. Bu yiyecek başka bir şey bulamamış mı?

P. — Efendim, ne demek istiyorsun? Burada yemek içmek sözü mü var? Bu sözün ne münasibeti var?

K. — Bilmem sen söyledin.

P. — Canım ben böyle bir söz söylemedim.

K. — Ulan şimdî sen seni deşecek demedin mi?

P. — Ha şimdî anlıyorum deşmek, içini boşaltmak değil birader.

B. — Ha bire İsmail efendi ne konuşuyor, siz ne için uzamıştır. Ben de istiyor ne buyulayım?

K. — İsmail şimdi bu türkçe mi söyledi?

P. — Öyle ya birader. Siz orada ne konuşuyorsunuz, ben de konuşmak istiyorum diyor. Bunda anlaşılmayacak ne var o birader.

B. — Ne diyorsun? (Kavuklu'ya yaklaşarak) Bire adam eski-si?

K. — (Kaçınarak) Ulan herif dövecek galiba. Ben senin ne dediğini anlamadım ki sen benim söylediğimi anlayacaksın.

B. — (Kavuklu'ya sokularak başına dikkatle bakar) Daha olmamış, şüpheli. (Başile beğenmediğini anlatır).

K. — Ne o beğenmedin mi iyi olmadı? (Başını açarak) bir de yakından muayene et bakalım. (Önüne gelir eğilir) Buyurun.

B. — (Elile yoklar iki yana başını sallar) Boş bire boş daha lüzüm çok zaman ki olsun bire...

K. — Bana baksana, bayram mısın, ramazan mısın, allahasen yiyecek misin, kullanacak mısın?

B. — Bire ne yemek ne pişirmek, hiç bir işe yaramaz ki kullanalım; daha zaman lüzüm ki hadam kafası olsun.

K. — İsmail bu heruf buraya adam seçmeye mi geldi allaha-

sen, yoksa ticarete mi geldi? Hamdır sana yaramaz. Senin kafa işe yararsa onu kullan, benim kafa oluncaya kadar.

B. — Yok bire yahu, dil öyle içerde bir şey yok, kof, kof.

K. — Bana baksana sen. Ceviz arıyorsan o başka, kof ceviz de olur. İsmail bu herif senin ahababınmış, buradan atlat, belaya gireceğiz. Uğraşacak vaktim yok, bak şurada bizim bir dükkân var sen onu söyle yamanacak bir şeyin var mı?

B. — Haaa... Şimdi iş meydana çıktı. Şimdi anladım. Sen eskici misin... meremet yapar mısın?

K. — Elbette hem de met yaparım. Eskiği yeni gibi yaparım.

B. — Pekala, bizim bir hangi eski bir bina yapar mısın, tamir meremet?

K. — Ne anladın baba sen, ben bina kalfası değilim, dölger de değilim, ben kundura diker ve yamarım, anladın mı kalın kafalı?

B. — Ha tamam anladım, şimdi sen eskici mi?

K. — Hah kalın kafalı hah, hele şükür anlayabildin. Varsa sende tamir olacak eski pabuş, getir de tamir edelim.

B. — Var bire nasıl yok, dört beş çift çarık, bunlarda kalmadı taban, lâzım bunlar yapasın aş.

K. — Bayram ağa sen benimle eğleniyor musun?

B. — Hu bire ne eğlenmesi bire deli misin? Eski verdim sana ne eğlenme.

K. — Anladım eksik olma, lakin sen hiç altıyok çarık tamir ettirdin mi?

P. — Canım görmüyor musun Hamdi efendi seninle latife ediyor, Bayram bilmez mi efendim çarık tamir edilmez? Haydi Bayram ağa size güzel bir çift çizme yapınlar.

B. — Ne çizme bu mu yapacak?

P. — Yok efendim bunun ustası var. Abdi ağa gayet ustadır fakat eskici Abdi derler. İsmi öyle anılır, yoksa kendisi çok ustadır.

B. — Pek alâ illa ve lâkin bizim memlekete hüste keçiye derler zira bu hayvan kalıpsız düğme döküyor.

K. — O dediğin usta senin babandır.

B. — Ne münasibat benim babam, celep var efendim. Yüz bin davar var. Efendücüm, heli bin höküz var efendücüm, lonbeş tane (Kavuklu'yu göstererek) eşek iki yüz, (Gene gösterir) hayvan var efendücüm, beş yüz katır var efendücüm var, efendücüm var var var.

K. — Ulan sen sahi diye ses çıkarmıyacağım. Eğer seni tanımasaydım gırtlığına sarılırdım.

B. — Dur bire dil sıra sende, var daha söyleyecek, sayacak ne diyor hecele, yok dur vallah efendücüm.

K. — Ay demek sen burada akşama kadar hayvan mı sayacaksın?

B. — Dur bire söyledim ya telmedi sıra sana.

K. — Ulan herif bizi de hayvan sırasına koyacak galiba İsmail, herif bizi de hayvana benzetiyor.

P. — Hayır efendim senin anladığın gibi değil, o kendi sahip olduğu hayvanları saymak istiyor. Bu sözlerin bizimle hiç bir alakası yok. Boşuna üzülme birader. Dedim ya çok dirayetli, haysiyetli kibar bir zattır.

B. — Duru vallahi ben höyle yendar efendücüm Vardı het, bütün het keçi het, kokoz het daha çok efendücüm; (Kavuklu'yu göstererek) hayvan het ne sanıyorsun?

K. — Evet, evet efendim sensin. Anlat anlat hadi ne duruyorsun, İsmail Allah aşkına bu herifi def et buradan: Yoksa gırtlaklaşacağız. Bana bak celep misin salep misin cellat mısın, ne haltsen bilemiyorum buradan defol anladın mı?

B. — Ho bire ben mi def olacağım?

K. — Evet sen def, İsmail dünbelek, ben de zurna, vur patlasın.

B. — Sen patlarsın.

K. — (Pabucunu alır Bayram'a atar) Sen kalır mısın hayvan vay köpoğlu.

B. — Bana mı bu? (Kaçarak) Ben gösterttiririm senden (Gider)

K. — İsmail gördün ya müşterileri, hepsi böyle. Bu herif bir az daha dursaydı vallahi ayağının kabını değil herifin ağzını dıkecektim. Sen her geleni bu herif gibi met edersen vay bizim dükkânın haline.

P. — Hadi birader sen sadak ile işine sarıl allah büyüktür. /Müşterinin deli divanesi, veyahut gayri mazbutu olduğu gibi için de mükemmelleri vardır.Sen sıtkı sedakat ile çalış sıtkını bakle korkma.

K. — Böyle giderse yüreğim titreyecek. Sonra da cavlâğı çekeceğiz.

P. — O da neden?

K. — Açlıktan.

P. — Hadi hey cahil sen de. Sen çalış allah verir. Tenbel tenbel oturursan tabidir ki aç kalırsın. (Gider)

(Zurna bar çalar, Kürt oynayarak meydana gelir, Zurna durur. Kürt uzun uzun kürt agzı şarkı söyler, taksim eder, karar verir zurna tekrar bar havası çalar. Kürt koşarak gelir dükkândan Kavuklu'yu tutar sürüye sürüye meydana getirir derhal oynamaya başlar ve hem söyler hem oynar.)

Bir ayağında mestî var,

Bir ayağında mestî var...

K. — Bana bak öbür ayağında nesi var?

KÜRT — (Düşünür) Öbür ayağunda, öbür ayağunda, öbür ayağunda...

K. — Evet öbür ayağında.

KÜ. — Öbür ayağunda (Ellini şakağına koyarak düşünür) Öbür ayağunda mestî var. (Kavuklu ile oynamaya başlarlar) Öbür ayağunda... (Zurna yeniden bar havası çalar) Mestî var.....

K. — Biz boyuna öbür ayağında mestî var diye dönecek miyiz akşama kadar? (Zurna durur)

P. — Maşallah hoş geldin Hasso... Ayol ne bu, gözden irak olan gönülden de irak olur derler, sahih imiş.

KÜ. — He öyle di yerler. İsmail ufundu. Aha efendime diyeyim, biz öyle mi olduñ dersun?

P. — Zarar yok efendim. Vücutlar sağ olsun da öyle olsun. Hayır ola böyle bu taraflarda, hangi rüzgârlar attı sizi böyle?

K. — İsmail bu Hasköy bunun ismi mi, yoksa ben mi öyle anladım?

P. — Hayır efendim, siz öyle anlamış olacaksınız, ismi Häsandır; bunlar böyle isimleri kolaylaştırırlar, meselâ ismi Ali'dir, buna alo, Mahmud'a Memo, Hüseyin'e Hüsmen, Cemale Cemo gibi kelimelerle teleffuz ederek teshil ederler.

K. — Ay sen şimdi benim anlamak istediğimi anlattın da ben de anladım mı zannediyorsun?

P. — Canım anlaşılılmıyacak bir şey yok a birader. Ali'ye Alo...

K. — Oğlum onu anladım bunlardan başka bir şeyler söyledin içinde işe yarayacak bir şey var ise onu anlayamadım, meselâ tele buz asarlar testi derler dedin, yani bunlar buzdan testi mi yaparlar demek istedin?

P. — Hayır birader ne desti, ne de buz diyen var a birader. Bunlar sözleri kısaltmak için ihtisar ederler.

K. — Söz bulmak için Hisara mı giderler? Bu da tuhaf.

KÜ. — Bu ne bucum adam. Ağacan ne söylediğün bilir.

K. — Doğrusu ya ulan benim söylediğimi mi anlamıyorsun? Senin söylediğün mi anlaşılılmıyor, hangisi doğru?

KÜ. — Viy babo... aga ne diyon, benim dedüğüm faresi kelam. Senin dedüğün ne ola babo?

K. — İsmail ne söylüyor ben anlamıyorum, bana anlatsana?

P. — Efendim dediği fena bir şey değil, senin sözlerin ne lisandır, benim sözlerim farisidir diyor.

K. — Bunu da anlayamadım, ne diyor, ne diyor?

P. — Efendim benim kullandığım İlsan Lisan-ı Fârlisidir, diyor.

K. — Gene anlamadım İsmail, o insan faresi başka bir fare midir?

P. — Hamdiciğim darılma sözüme, çok kaba ve kalın kafalısın vesselâm.

K. — Bunu şimdi mi anladın İsmail? Ulan sen ince kafalı oldun da ne anladın?

P. — Öyle değil birader, hiç olmazsa adamın ne demek istediğini anladım.

K. — Peki ulan şöyle bakalım ne dedi? Sanki sen benden daha ala mı anladın?

P. — Efendim halt etmişsin, ne dedin de, ne iş dedin de hepsini anladım da hepsine şimdi cevap vereceğim. Efendim bizim Hamdi efendi Fârisi bilmediği için size muvafık cevap veremez, matlubunuzu daha bir vazih surette beyanınız iktiza ediyor.

KÜ. — Dî babo dî. O ne karuşuk lahurdu İsmail efendu birah şumdu bunları sor ki ben neye gelmişum. Aham efenduma diyeyum evraram bir yumanciki hem ayagumda yumunuyı meramet yaptıram.

P. — Tamam kaldır ayağını üstüne bastın, hadi Hamdi efendi ne duruyorsun birader?

K. — (Şaşkın, şaşkın bakar) Ne yapayım, herifin gırtlığına mı sarılayım?

P. — Yok canım derhal dükkânına gir ve çalışmaya başla.

K. — Olur. (Koşarak dükkânına girer ve çalışır gibi yapar) Oldu mu İsmail?

P. — Tabi elbette oldu. İşte böyle devam olunur ise iki saat sürmez müşteriyi seyret. Ha babam ha gayret.....

KÜ. — Viy babo bu ne olur ki, rıhtıma guyruşumuz çahacak babo.

K. — İsmail kürdü anladın mı, rıhtıma kazık mı çakacak diyor?

K. — Herif beni ırgatçı zan etti?

P. — Efendini meşhur meseldir, kişiyi nasıl bilirsin, kendim gibi derler, doğrudur.

KÜ. — Ula can kurban İsmail efendu kardeş, de hadi söyle.

P. — Efendini söylüyeyim, görmüyor musun bu adam esnaf?

K. — İsmail ağzını topla esnaf senin babandır.

KÜ. — O babo bano mu söylüyor, yoksam kendi kendine midir söyle kime dedi? (Kavuklu'nun yakasından yakalayarak dışarıya çıkarır sarılarak) de hadi diyerim sana. O sözü kime demişsen, (Onun yakasını bırakarak Pişekâr'ın yapışır bir müddet sarsarak) de hadi baba kime dedi o lafı (Sarsar) hedi söyle ağa...

P. — Dur efendim o kadar telaşa şiddete lüzum yok, ortada bir söz fakat kim söylediği belli değil. Binanialeyh bu derece hiddete şiddete lüzum yok, ortada bir esnaflık sözü var o kadar, buna da bu derece hiddet değmez.

KÜ. — Nusul nisul bu söze mi hiddet etmiyeceğim, bir kere inansam ki bu söz kimedir, allah o günü göstermesin işte o zaman danonun kuyruğu kopacak ağam.

K. — Bana bak, hasır mısın, keçe misin nesin sen?

KÜ. — Bunun ne olduğunu mu soruyorsun ağam?

K. — Evet senin ne olduğunu soruyorum?

KÜ. — Oy canına kurban olam ağa... İşte ben de onu bilirim.

K. — (Tükürerek) Allah cezası versin be İsmail, çekindiğin kördü gördün mü hani o kaba dayı, herif kendini bilmiyor. Pek iyi ne olduğunu bilmiyorsun, sen ne iş yaparsın?

KÜ. — Ula ben neyim bilirim, emme benim elimden ne geçen kurtulur, ne de kaçaman, yapamıyacağım iş yochtur ağam.

K. — Mecelâ Pehlivanlık bilir misin?

KÜ. — Ula babo, o pehlivanlık da düşün ne olaki o heç?

K. — Ne gibi heç yani, bilmez mısın?

KÜ. — Ne diyesen ağa, ben öyle pehlivanım ki bir bileğimi bükem doğmamıştır.

K. — Demek pehlivanlık sende tamam, peki ne iş yaparsın?

KÜ. — Hammallar değnekçisiyim.

K. — O ne demek hammalların eline değnek mi verirsin?

P. — Hayır birader senin anladığın gibi değil, esnafda bir kahya, bir de köşe ustası, bir de değnekçi tabir olur memurlar vardır ki tâyin olunur. İşte Hasso da hammalların üzerinde üçüncü kahyadır.

K. — Demek ulan değnekciymiş, değil mi Hasso?

KÜ. — Ahan efendime di üğledir. Tamam tamamına kendisi. Ağam mı sirar?

K. — Evet ağan sorar. Sen şimdi onu bunu bırak da diki-
lecek sökülük, yamanacak patlak, bozuk, tamir edilecek kundura,
mest, kalçın, çizme, pabuç, bot, serenlik, kaloş, ne varsa onu
söyle de beş on kuruş ekmek parası alalım, sen ne olursan, ol
bana ne.

KÜ. — Eski pabuç istirsan sen bana iskeleye gel ki sana
istediğinden ala eski pabuç verem ki ayağına giy, bende çok
zahmet çekersin, yürümekde....

K. — Neden öyle, çok mu ağır?

KÜ. — He çok ağırdı.

K. — Kurşundan mı yapılmış?

P. — Hayır canım kurşundan kundura olur mu, onlar ıktı-
saden bir yemeniyi bir sene olsun giyerler.

K. — Anladım ama İsmail eskidikçe ağırlaşır mı?

KÜ. — Yoh pabuçan, yoh eskimez ki.

K. — Peki neden ağırlaşır?

P. — Birader bir biri üzerine vurulan yamadan.

K. — Ulan o ne yamadır o be.. tamam işte sana gayet yağlı
bir müşteri. Peki İsmail biz böyle her gün gelene çene mi patla-
tacağız, eğer böyle ise mal sahibine de vereceğimiz dükkân kirası
da böyle olacak.

KÜ. — Ne darılırsan ağa can?

K. — Ne diyor kuyruklu, anlayamadım?

P. — Canım ne darılıyorsun bir yama da sen vur, daha sağlam olur diyor. O yemenini ne kadar ağırlaşup taşınamıyacak hele geleceğini düşünemiyor, o işin sağlam olmasını hesap ediyor.

K. — Şu herifi sepetle İsmail yavaş, yavaş sinirlenmeye başladım.

P. — Öyle deme birader müşteridir, ne yaparsa yapsın tahammül edip, onun gönlünü hoş etmek lâzım.

KÜ. — Esmecül efendo, nedir yapamır mı benim yumenlyi? Usta değilse, burda ne arar ağam?

K. — İsmail bu herifi defet, yoksa belaya gireceğim.

KÜ. — Viy babo senin ne belan olur?

K. — Bir kere yerimden fırlarsam ne belam olduğunu sana görürsün, Hirpo oğlu.

KÜ. — Ha hu babo, sen kendini adam mı sanırsın, baf ka-bağı.

K. — Ulan (Yerinden fırlayarak) İt oğlu it. Seni bana sayı ile mi verdiler, hayvan yapılı kuyruklu oğlu kuyruklu. Dur ulan.

KÜ. — Üstümde silahım olmamıştır, gidem alam da gelem o zaman senin hesabını görirem. (Gider)

K. — Haydi ulan sen kimi kandırıyorsun kuyruklu kürt. Gördün mü kabadayı İsmail.

P. — Birader haydi dükkânına gir de müşteri bekle böyle şeyler insanın karnını doyurmaz. Yavrum sen allahdan müşteri bekle de yövmiyeni doğrult, yoksa aç kalacaksın. İşte ben gidiyorum.

K. — İsmailin hakkı var. Böyle boş şeylerle vakit gâip etmek doğru değil. (Dükkânına girer. Zurna laz havası çalar. Laz oynayarak meydana gelir doğrucu Kavuklu'nun dükkânına girerek kolundan tutar, çeker meydana çıkarır zor ile Horon oynamaya başlar.)

LAZ —

Ha buradan aşakuda ben inemem inemem,
Küçücüksün a beğim de sözüne güvenemem.
He olayım olayımda, seni nerde bulayım
Seni bulduğum yerde de el boynuna dolayım.

K. — (Durarak) Bana bak ben o kadar yorgunluğa gele-
mem, bak nefesim tutuldu oğlum.

L. — Oy babacum ne darılırsun, seni horona çekdim. Hoş
saa göre bir iş değil ya....

K. — Oğlum güzel ama bir kere bana sordun mu? Ben ho-
ron bilir miyim be?

L. — Oy bunu mu diyecekdun, sen öyle horon edisun ki
ha beni bıraktun ha böyle hayretde. Sen nerelüsün, sormak ayup
olmasun, ama laz uşağına benzersun, di bakayım baa ha bu dedi-
ğüm doğru mudur, sakun yalan demoyesun, bak homşerum, ben
de laz uşağuyum.

K. — Canım anladım, anladım ama şu benim...

L. — Senin laz uşağı olduğun (Parmağı ile alnını göstererek)
ha buraya yazuludur, olmaya ki edesun inkar, ne de olsa laz
uşağı ha böyle uzakdan belli olur.

K. — Öyle evlat, ben bir kere İstan.....

L. — O da doğrudur, bir kere İstanbul'a geldun, geldun
çıkamazsun dışa, sen de böyle oldun, onu mu iştıyesun deme-
yu, ha bu alnunda gördüm sen laz uşağusun.

K. — Evladım bırak da sözümü bitireyim, lafı ağzıma tıkama
yahu.

L. — Kim demuş onu ben mi tıkıyorum, oy kabına kalasun.
ha bu sözü bana mı deyasun, bırakmayan ben miyum, sen musun
saa yakıştıramıyorum, laz uşağına yakışmaz.

K. — Oğlum ben laz filan....

L. — Bileyorum babacikom, lafları tanırsun, inkâr eyledi-
ğim yok, senin dediğini ben anlıyorum, bırak şimdi ha bunları,

şimdi sen kimlendensun di baa bunu, bizim hacı oğlu Yusuf'ları tanır mısın?

K. — Canım ben lazları....

L. — Biliyorum seversun. Çünkü sen de bizdensun, ben şimdi isterdim ki senun kimlerden olduğunu bileyum, pakalum bizim Zebu oğullarını da tanımaz mısın? Eğer onu da tanımazsan Yağcı oğullarını piley musun?

K. — Oğlum sen ne söz anlamaz adammışın, bırak da bir kelime de ben süyliyeim, bu ne gevezelik be kuzum?

L. — Kim dedi ki saa ben söz dinlemem, puyurun pakalum, meydanı pırakdum saa. Şimdi sen diyeceksun, ben dinleneceğim. Haçan sıra gelecek baa o zaman da ben diyeceğim. De haydi ne duruyorsun, bak dinliyorum, şimdi hen mi ediyorum, böyle sen mü edison?

K. — (Çabucak ağzını tutar) İstop... Senin başka türlü duracağın yok. İyi dinle ben İstanbulluyum. Evim Eyüp Sultanda Otakçılar çayırındadır. Burada doğdum ve bu yaşı yani 60 yaşına geldim, ne lazistana gittim ne de lazdan akrabam yoktur. (Bırakır) Haydi söyle...

L. — Oy kurban olayım saa çaku gibi adamsun, bakdum horon edosun dedum bu da bizden zarar yok, başa adunu bağışlar musun?

K. — Benim a....

L. — Şurasunu da unutmayasun, nerde doğdun onu da söyle?

K. — Canım onları ne ya....

L. — Dur bir şey gizlemiyesun.

K. — İşte o...

L. — Nahu ben de onu soruyorum.

K. — Galiba gene yanı ağız..

L. — Ağuz dedun da bak akluma ne geldi.

K. — Anla....

• L. — Anlamaz olur muyum babacığum.

K. — Onu se...

L. — Sen dursun baa, ben derum saa...

K. — (Çabucak lazın ağzını bir elle tıkar, öteki elle de başını arkasından tutar ki lazın başı iki elinin arasında ağzı kapalı olduğu halde tıkanmış izler) Dur.. İstöp... (Sürüyerek) yürü bakalım; (Pişikâr'ın önüne varırlar) İsmail al getirdim.

P. — (Ayağa kalkarak) Efendim nedir o?

K. — Ne olacak en son sistem makine. Dakikada milyon devir yapıyor.

P. — Haydi canım sen de, efendimi insandan makine olur mu?

K. — Sen hazır ol da, şimdi olup olmadığını anlarsın, hazır mısın?

P. — Canım latifeyi bertaraf et de bizim Hayrettin aşağı boğacakmış gibi ağzını, burnunu neden tıkadın a birader?

K. — O söylediğim makine başka türlü durmadı. Sen hazır mısın onu söyle?

P. — Peki hazırım, ne olacak görelim.

K. — (Lazın ağzını açar ve hızla kaçarak) Al bakalım tur-nahit.

L. — (Pişikâr'a dönerek) Oy Simoyol buyacaktım haçan sen burda idin de niçin görmedim senu? Kurban olam sana benum pupamsun. Sen benu küçükden tanursun, her kesun derdine derman olursun, ha benu böyle ne diye bıraktın?

P. — Hayrettin evlâdım sen bana müracaat ettin de ben yapmadım mı? Ne derdin var söyle bakayım?

L. — Oy bobocuğum haçan geldim ha buraya aradım bir müddet, çıktı karşıma bir kıl kuyruk soracaktım ona seni oy bobacığım öyle geveze üylesine boş buğaz ki dime.

P. — Anladım hadı oraya gidelim. (Yürür ve Hayrettin izler, Kavuklu'nun önüne gelerek dururlar) Hayrettin ağa başına ne geldi? İşte sana seni dinleyek bir yer. (Yürür)

L. — (Kavukluya dönerek) Oy buyacaktın ha bu.

K. — (Çabuk izler) İsmail nereye, bu belayı başıma sarıp nereye savuşuyorsun?

P. — (Yürüyüşünü çabuklaştırır) Birader beni ne takip ediyorsun, bu senin getirdiğin mal..

K. — Bu belayı ya defet, ya peşini bırakmam, İsmail.

P. — (Koşarak) Aman birader bunu sen getirdin, al da beni kurtar.

L. — (Her ikisini de koşarak izler) Oy bebacuklarım ha böyle ne kaçıyorsunuz? Ben size geldim. Bir iki söz diyecektim, siz kaçıyorsunuz. (Kavuklu ile Pişekâr arasında kalarak birer yana doğru bir sözün yarısını Pişekâr'a yarısını Kavuklu'ya anlatarak) Kardaşdım bırakmıyorsunuz ki sözümü tamamlayayım. (Kavuklu'ya dönerek) allah için olsun punyum hukuk mu, (Pişekâr'a dönerek) nasul diyecum o söz ha (Kavuklu'ya döner) beri bak kardaşım (bu ara Pişekâr savuşur) ha buraya ne duye geldim, piley musun, piley musun eğer (Pişekâr'a döner) pileysunuz (Kavuklu da kaçar, laz arkasında Pişekârı bulamayınca derhal Kavuklu'ya dönerek) dipecik, süngü (Kavuklu Pişekâr'a yetişmek için koşarak) oy kardaşluk ha beni pırakup da nereye gidersun?

K. — (Koşarak Pişekâr'a yetişmiştir) İsmail yürü herif geliyor.

P. — Aman birader onu neye başı boş bıraktın? Şimdi bizi takip eder. Şimdi gördün mü birader nasıl kurtulacağız?

K. — (Koşarak kaçar) Binaaleyh durma yürü.

P. — Efendim yoruluruz.

K. — Sadece bir değil İsmail değil.. Yürü geliyor.

L. — (Onlara yetişerek) Oy hemşerim kaçasuz, ben sizi özlertim siz kaçarsınız. (Hızla izler. Laz her ikisinin ortasına girerek) He söyliyecugum sözler hepumuzu sevindirecekdu, siz kaçıyorsunuz.

K. — Hadi İsmail sırası geldi. (Elinden tutarak sürüklercesine koşdurur) yürü durma.

P. — (Sürünerek) Aman birader benim öyle kaçacak halim yok.

K. — Anladım ama İsmail herif geliyor. (Koşarlar)

L. — Oy uşaklar ne kaçıyorsunuz? (Her ikisini enselerinden tutarak) Ha bu iki sözü dinlemek istemiyor musunuz?

K. — Uf birader of.. (Her ikisi de çökarler)

P. — Hakikaten of... (Kavuklu ile beraber o da çökmüş ve yerde bağdaş kurmuşlardır.)

L. — (Çömelerek her ikisinin arasına başını sokmuştur) Siz ne biçüm insansınız? Haçan geldim yanınıza iki laf edeceğum. (Bir Pişekâra, bir Kavuklu'ya seslenerek) pileysuz ki ben garip bir uşagım. Sizin gibi bir bobaya muhtaçdır. Sizde kaçaysınız, ben sine ne ettum ki kaçaysunuz?

K. — İsmail burada yakayı kurtaramıyacağız. (Kulağına eğilerek) Bana kalırsa sen ensesini yani kafa tasını arkala ki başını geriye alup ağzını açamasın, ben de derhal ağzını tıkarım. Başka türlü bu heriften kurtulmak ve durdurmak olmiyacak.

P. — Hamdi efendi herifi susduralım derken boğmayalım ben korkarım yapamam.

K. — Pek iyi ne olacak biz bu herifi akşama kadar dinleyecek miyiz?

L. — Hayır bobacuğum, hiç de öyle değildir. Size diyacağum iki sözüm var, onu diyeyum gideceğum. Görüyorsunuz ki ben lakırdıdan hoşlanmam, hemşerim müsade edun de derdimi size diyevereyum.

K. — Canım ne söy...

L. — Ben de onu diyorum, o iki sözü diyeyum gidip kefa-mı dinlecekdum. Nedir bu kadar söz? (Pişekâr ve Kavuklu'ya coşarak anlatır) Bubacuğum, müsade ediyor musunuz ki bu derdümü diyeyum? Bak kuzum hemşerum, pana derler Tırabzonlu Hayrettin sende ya (Pişekâr'a) sen de lazluk var mudur yok mudur, eğer sizde lazluk varsa nerelisuz, Tırabzon, Sürmene, Hopa, Rize, daha sayayum mu söylesenuza nelisunuz?

K. — Söylemeye meydan mı var oğlum bana bak.

L. — Vay babacığım, ne dedin de ben dilemedum mu?

K. — Meydan vermedin ki oğlum.

L. — Meydan dedün da bak akluma ne geldi?

K. — İsmail artık işin sonuna geldik, ben bu herifin gırtlığına budur diyip sarılacağım. (Birden bire lazın ağzını ve bir elife de kafasını sımsıkı yakalar ve ayağa kalkarlar) İstey, şimdî sıra bizim. İsmail hazır mısın?

P. — Efendim neye?

K. — Savuşmağa...

P. — Efendim ne olacak?

K. — Bu herif ile gırtlak gırtlığa gelmek ihtimali vardır. Eğer korkacak isen durma savuş.

P. — Aman azizim ben böyle tehlikeli şeylerden korkarım. Sen ondan da vaz geç de beni dinlersen hal dili ile ben anlatayım da eğer gene govezelik ederse o zaman başka türlü çare buluruz.

K. — Ne gibi çare?

P. — Onu burada yalnız bırakır savuşuruz.

K. — İsmail o da olmaz dükkânı kime emanet ederim?

P. — Canım o burada kimseyi bulamayınca tabii olarak bu meydani bırakır gider.

K. — Dur öyle ise sen hazır mısın?

P. — Neye canım?

K. — Savuşmağa.

P. — Canım ne münasibet evvelemirde sükut etmesini tenbih edelim. Gene böyle boş boşazlığa devam ederse o zaman ikinci plânı tatbik eedriz.

K. — Anlamadım; (Lazın konuşur gibi hareket etmesini göstererek) Bak İsmail herif bizi konuştuğumuzu hiçe sayıyor, durma gel konuşuyor gibi hareket et, sen beni dinle, şuradan savuş ben de arkandan geliyorum, haydi durma be birader.

P. — O halde ben gidiyorum, şuralarda bir yerde gizlenir seni beklerim, sen de laza görünmeden savuş. (Koşarak kaçar)

K. — Oğlum ne dinledin ne de dinlettin, boş boşazlığının ve kafanın dikine gitmenin sonu budur. Hadi bakalım marş. (Lazı koyuverir ve koşarak uzaklaşır)

L. — (Arkalarından izler) Babacığım sana yalvarırım peni dinle, bir söz diyecekdim, demiyecekdüm fazla; ey kurban olayum saa (Her ikisi de yok olurlar ve yeniden Pişekâr'la, Kavuklu meydana gelirler)

K. — Hay allah cezasını versin. İsmail be sen bu herifi taniyor musun?

P. — Şöyle bir aralık bizim mahallede bir kalaycı dükkânı açmıştı. Sonra kayboldu. Beş altı sene var ki meydanda yokdu, nereden çıktı bilmiyorum, nasıl savuşdun sen?

K. — Şu köşeyi döner dönmez o birine rastladı, derhal onu tıraşa başladı.

P. — Pek iyi amma sokak ortasında tıraş takımını nereden buldu, doğrusu keramet diyeceğim, pek iyi ama oturacak yer olmadan ayakda mı tıraş ediyordu.

K. — Evet öyle oldu. Hemen herifi yakalar yakalamaz ben bu fırsatın istifade ederek hemen savuşdum.

P. — Desene herifin berberliği sana yaradı.

K. — Evet öyle oldu. Galiba herifden gevcezelik hastalığı sana bulaştı.

P. — Efendim ne gibi?

K. — Ulan sokak ortasında tıraş bir yerde olsa bu da olmaz be. Sen ne kalın kafalı imişsin.

P. — Efendim sen öyle demedin mi?

K. — Ulan, tıraş demek yani bir kaçdık, bir başkasını lafa tutdu demek istedim, böyle durmadan söyleyenlere tıraş derler.

P. — Efendim her ne hal ise şundan yakamızı kurtardık ya kâfi. Hadi sen artık dükkânına işinin başına ben de mahalle kahvesine kendi işlerimizle meşgul olalım. (Kavuklu dükkânına girer.

Pişikâr bir yana çekilir, Zurna Rumeli havaları çalmaya başlar. Rumelîli meydana gelir, o da Rumelî şarkısı okuyarak eskici dükkânı önüne gelir ve okuyarak Kavuklu'nun yüzüne bakarak sert sert okur)

Alişimin kaşları kara

Sen açdın sineme yara

Bulamadım derdime çare

Görmedin mi o güzel Alişimi?

Tuna boyunda...

K. — Al bir müşteri daha. Tamam biz akşama kadar böyle dilencilerle uğraşacak isek usta da, ben de bir hafta sonra mukemmel bir zengin olur muyuz vesselam. Dur bakalım bu da kim...

HÜSMEN — A be ahretlik merhaba be yahu.

K. — Merhaba.

H. — Bak be kızanım, var mı buralarda tanıdığın bir pehlivan?

K. — Ha... tamamı adanını bulduk.

H. — Ne o be ahretlik, yanlış kapı mı kakaladık, ne dersin?

K. — Ne diyeyim allah derim.

H. — Hepden söyle be kızanım, benim sorduğum dil o, ben bir pehlivan ararım, var mı buralarda öyle bildiğin bir pehlivan?

K. — Yahu görmüyor musun, şu küşüçük dükkânda iki büküm oturmuş müşteri bekliyorum, ben ne bileyim senin aradığın pehlivani.

P. — (Gelir) Vay maşallah Hüsmen pehlivan efendim sefa-lar getirdiniz.

H. — Hoş gördük be İsmail ağa, gördün mü sen sefayı? Sen ne be ipden burada mısın be ağam?

P. — Bilmiyor muydın be pehlivanım?

H. — Abe nerden bilecekmişim; ben seni eski semte Zincirlikuyuda eski mahallende biliyirim be ağam.

P. — Yok canım ben buraya nakil edeli on seneyi geçti, demekki görüşmeyeli on seneyi geçmiş.

H. — Öyle olmalı, ne olacak be ağam, insan dediğin...

K. — Hıyara benzer.

H. — A be İsmail ağa kim bu susak ağızlı, orada aykırır?

K. — İsmail bu herif bana mı söylüyor?

P. — Bu zata meşhur Hüsman pehlivan derler bunu tanımadık erbabı merakdan kimse yoktur. Hatta senin tanımadığına hayret ediyorum....

K. — Şimdi bu pehlivanım diye mi ağzını bozuyor dersin?

P. — Hayır iki gözüm pehlivanın ağzını bozduğu yok a bilerader sena öyle gelmiş.

K. — Nasıl bana öyle gelmiş? Ulan sen de duydun kim bu susak ağızlı demedi mi?

P. — Evet ama bu bir fena söz değildir azizim.

H. — Ne oluyor bu herife, söyleniyor orada be İsmail ağam?

K. — (Dışarı çıkarak) İsmail birbirimize merhaba demeden galiba bir birimize gireceğiz.

P. — Ne münasibet a canım, Hüsman pehlivan öyle çiğ adamı mıdır ya?

K. — Şimdi pişmiş pehlivan mıdır?

P. — Canım insanın pişmiş, çiyli olur mu a bilerader, bilmez misin insanın iyi yetiştirmişine pişkin derler. İşte Hüsman pehlivan da iyi kalbli ervah sahibi bir zattır.

K. — Evli mi pehlivan?

P. — Öyle ya sen ne sanıyordun?

K. — Ben seni bir pabuç tamiri için gelmişti diyordum.

H. — O da ne demek oluyor öylece be ahretlik?

K. — Pabuç, pabuç, sen ayağına ne giyersin?

H. — İnsanlar ayaklarına ne giyerlerse ben de onu giyerim, bu da sorulacak bir mesele mi ya?

K. — Hah işte ben de onun adını sordum.

H. — A be İsmail ağa ne söylenir bu kapçın ağızlı kuru kafa.

K. --- Ulan İsmail benim ne çok ismin varmış da hiç birimin haberi yok. Canım sen ayağına giydiğin kunduranın ismini cismini bilmez misin?

H. — Ne olacak be sersem. Ne kurcalarsın ortalığı, hem sen ne karışırırsın? Ortalığın giyeceğine, yiyeceğine, sen hepden kaya mısın be ahretlik?

K. — Ben ortalıkla uğraşacak değilim. Yavrum ben kendime müşteri arayorum.

H. — (Tükürür) Utanmaz mısın bu yaştan sonra sıkılmaz mısın be ne?

K. — Ne varmış neden utanacakmışım, ben esnaf bir adamım.

H. — Te ben de onu dirim ya. Ataetda, kabahatta gizli derler senin ondan da haberin yok.

K. — İsmail bu herif bir şeyler cöylüyor anlamadım. Bu herifi buradan defet, yoksa belaya gireceğiz.

P. — Aman birader bu öyle senin bildiğin gibi haydi buradan defol diyerek savulacak kimselere benzemez ve bhusus böyle korkulu işlere de giremiyeceğimi de bilirsin. Pehlivanı ben davet etmedim ya. İşte ben gidiyorum, ne haliniz varsa görünüz. (Gider)

H. — Ne be, durmuş orada kedi gibi ne murlanırsın?

K. — Kedi sensin ağzını topla yoksa belaya gireriz.

H. — Bakasın sen İsmail ağaya, kırdı boynunu te sen de öyle olacaksın.

K. — Aferin pehlivanım demek dağdan geldin bağdakini kov ha (Dışarı çıkarak) Sen buradan namusunla defoluyor musun, yoksa belaya mı gireceğiz? Şunu bir anlayalım.

H. — Bakasın be ahretlik, sende var mı öyle yürek, te beni buradan seyrütte can kurbanı.

K. — Ben sepet kıran, mepet kıran anlamam, sen buradan boynunu kırar mısın yoksa ben mi kirayım?

H. — Ey susak kafalı te bu sözleri bana mı söylersin. Yoksa ne o sersem kafacağınla kendi kendine mi söylenirsin?

K. — Hayır birader ne hiddet ediyorsun, sözün gelışı diye böyle söyledim, yoksa senin için değil.

H. — Ha şöyle yola gel, yoksa işin hepten koşulanacaktı.

K. — Koşulanacak ne demek oluyor?

H. — Ne olacak be kızanım, yok mu bir hangi nineni koşulamak ona derler be. Rumeliler te böylecene konuşurlar. Sen nerelim be ahretlik, bilmiyer musun te bu sözleri?

K. — Ben mi?

H. — Ben del a, te elbette sen. Nerolisin?

K. — Ne yapacaksın?

H. — Ne yapacaksam yaparım senin nene gerek, piritik.

K. — O da ne piritik, sensin dangalak.

H. — Dangalak senin babandır, a be kalçın ağız, kodoş.

K. — Ulan bir laf daha, o da sensin senin babandır. Bal ka-bağı.

H. — Te gene kafam döndü susak ağızlı. Kime söyledin onu?

K. — Sen şuradan namusunla çekilir misin, yoksa çokileyim mi?

H. — Kime söylüyorsun te sen o sözleri?

K. — Ne yapacaksın?

H. — Ne yapacağımı göster, vereceğim ötesini.

K. — Göster bakalım.

H. — Sen evvel emirde kime söyledin o sözleri? Onu söyle. (Öfkeli Kavuklu'nun üzerine yürür) Söyle derim sana, be kaba taşlak.

K. — Sana söyledim dankalak.

H. — Öyle ise diycek yok. Ben başkasına söyledim zan-ettim.

K. — (Tükürerek) Allah cezanı versin senin, ulan bir saat-tir aman kızmasın diye üzüldüm durdum ulan, sen nerenin peh-livanısın, beyinsiz herif?

H. — Te işte ben hepten, buna dayanamam (Öfkeyle) Dur

Öyle ise bir pehlivana tükürmek ne demek olduğunu sana gösterim. (Üzerine saldırır)

K. — (Bir defa daha tükürerek ve bağırarak) Defol dalın duruyor buralarda (Pehlivan geri geri çeklierek koşarak kaçar) Gördün mü pehlivani? İsmail bura gel, bak senin pehlivan savuştu.

P. — Efendim o korkudan değil de sana bir zararı dokunmasın diye çekilmiştir, o çok zorlu bir pehlivandır, şimdi böyle şeyleri bırak da birader dükkanına gir de müşteri bekle.

K. — Dur bakalım her gelen müşteri böyle ise dükkânı kapamaya az kaldı, işte ben gene dükkâna giriyorum. (Girer. Pişekâr da bir kıysya gider oturur. Zurna denyo havası çalar)

DENYO — (Elinde ipi bulunan tahta parçasını çekerek meydana gelir) Dih...dih (Diyerek dükkânın önüne gelir durur) Vay amcacığım ulan sen burada mısın?

K. — Kör müsün ulan, bu da kim? Tamam bu gün her iş yolunda gidiyor. (Dükkândan dışarı çıkarak Denyo'nun önüne gelir durur) Oğlum sen ne istiyorsun?

D. — Ha ne dedin?

K. — Kimi arayorsun? Ne istiyorsun?

D. — Ha, bak gördün mü ulan?

K. — Ulan öyle mi denir?

D. — Ya nasıl denir?

K. — Anlayamadığın bir sözü tekrar sormak için ha denmez.

D. — Ne diyeyim?

K. — Anladın ise efendim diye tekrar sorulur.

D. — Ne pindim?

K. — Ulan beygir mısın, pindim değil, efendim efendim.

D. — Bana mı söylüyorsun?

K. — Hayır kendi, kendime konuşuyorum. Vay köpoğlu vay. Ulan karşında senden başka kim var? Elbette sana söylüyorum.

D. — Şuna da bak, ulan köpoğlu sensin.

K. — Ulan o nasıl söz o?

D. — Fena mı?

K. — Elbette fena.

D. — Ulan öyledir de sen neden söyledin?

K. — Oğlum ben senin baban yerindeyim. Öyle de söylerim başka türlü de söylerim.

D. — Ay başka türlü de var mı?

K. — Var ya.

D. — Aman ondan söyle bakalım onları da görelim.

K. — Köpoğlundan başka, eşekoğlu, hayvanoğlu, hergele, dağ adamı, enayi, yabani, ayıoğlu ayısı, kereste, odunoğlu odun, kazoğlu, alemin maskarası, hımbıl, çüşdede.

D. — Hepsi bu kadar mı?

K. — Daha çokkkkk.....

D. — ÇÜÜÜÜÜÜÜŞŞŞŞŞ hepsi hepsi, adam sende bir şeyler biliyorsun sandım ben de seni..

K. — Vay köpoğlu ulan, bana mı yutturuyorsun ha, hadi defol şimdi ayağımın altına alırım seni, pastırmanı çıkarırım.

D. — (Biraz uzaklaşarak) Ya enayiye bak, ne olacak pastırmamı çıkarıp yiyecekmiş ulan benim etim sinir gibidir, dişin kesmez, köpek gibi kemirirsin.

K. — (Yerinden fırlayarak üzerine yürür) Ulan bana mı, kim ulan köpek ha bana mı?

D. — Anne, anne (Korkar kaçar Kayuklu izler)

K. — Söyle bakayım söyle köpek kim ha kime söyledin, o sözü? Söyle diyorum kim o?

D. — (Koşar, kaçar) Anne köpek kim diyor, bir ayna yok mu allah rızası için şuna verin de beni kurtarınız anne.

K. — Ulan hala söylüyor, öldüreceğim keratayı. Hala edeb-sizlik öyle mi, dur ulan senin ağzının payını verayım.

D. — Yağma yok ısıramazsın.

K. — Vay mel'un vay. Ulan bu köpoğlunun neresi çocuk?

ÇELEBİ — (Birden bire meydana gelerek) Hah tamam zamanında geldim. Abdi efendi efendi, Abdi... (Çelebi de koşanları taklit ederek koşmaya başlar) Yahu efendi Abdi size söylüyorum.

D. — Hanım ile beyefendi beni kurtar korkuyorum, beni de, seni de yiyecek, aman bizi kurtar.

Ç. — (Kavuklu'yu önlüyerek) Efendi reca ederim, şu zavalı budalayı kendi haline bırakın da bizim aşı yapılması için size bıraktığımı kunduraları iade ediniz her halde daha iyi olur.

K. — (Durarak) Ha sen misin oğlum, kunduralarını bırakır bırakmaz pençeledim, buyrunuz vereyim. (Dükkanâ girer bir çift kundura uzatarak) buyur evlat.

D. — (Çelebi'yi izleyerek beraber gelmiştir, uzanarak kunduralara baktıktan sonra) Çüş kunduraya bak.

K. — Ulan ne var. Buraya da mı geldin defol şuradan (Üzerine yürür) ulan buraya da mı yetiştin? Defol diyorum sana.

D. — (Kaçarak) Ulan bal kabağı kundura öyle mi işlenir çüş.

K. — Hay allah cezası versin, ulan senin nene lâzım, sen ne karışıyorsun velet oğlu velet.

Ç. — (Önlüyerek) Efendim ebadüldendir kusura bakmayınız zarar yok. Fakat yaptığınız aşı bu mu?

K. — Evet oğlum bu, nesi var bu aşının?

D. — (Uzakdan) Ulan ne ile aşıladın, hay köpoğlu kim kandırıyorsun ulan enayi...

K. — Ulan kür müsün ne ile aşılanmış?

D. — Ulan erik pestili ile aşılamışsın.

K. — Keratanın yediği halta bak, eşek suyu, canını kayıst pestili neredâ (Üzerine yürür)

Ç. — (Önlüyerek) Dur Abdi efendi iki gözüm hiddet etme mal benim değil mi, ne pestilli olursa olsun, ben razı olduktan sonra o divane ne oluyor, bak efendim şimdi size bir iş var, onu

da yaparsanız size matlubunuz derecesinde ol emeği verilecektir. Şu karşı ki eve gider üç kerre ben geldim, ben geldim, ben geldim, der isen matlup sabit olur hadi göreyim seni bak dünyanın bahışı senin olacak.

K. — O da bir şey mi, şimdi gider yaparım.

D. — Surata bak be, bu suratla mı gideceksin?

K. — Hayır evdeki suratımı takip öyle gideceğim. (Gider kapıyı çalar)

İÇERDEN HEP BERABER — Kimdir, kimdir, kimdir o?

K. — (Hayretle abdallaşmış gibi) Bu da ne? (Yeniden çalar) Bendir bendir bendir o.

İÇERDEN — (Hep beraber) Kimdir o o o o o kimdir o o o o kim?

K. — Hoppala ulan bunlarla mı uğraşacağız, ama da tuhaf be (Döner gelir) Haydi be sen de...

Ç. — Hayır ola söyledin mi?

K. — Kapıyı açan kim?

D. — Kapı açılın da içeri dâler mısın ulan? Sana kapı açılır mı?

Ç. — Canım sen kendini tanıttın mı?

K. — Ne diyeydim?

Ç. — Canım o da sual mi?

K. — Neden?

Ç. — Canım kimdir o deyince ben benim denmez mi a canım? Hadi durma, onlar ne dorse desinler kulak asma, ben benim dersin.

K. — Olur. (Gider kapıyı çalar)

İÇERDEN — (Hep ağızdan) Mini mini yavrum eeee uyu-sun da büyüsün ninni tıptış tıptış yürüsün ninniii...

K. — Hoppala uydurduk (Yeniden çalar)

İÇERDEN — A çocuklar ayul kapu çalınıyor. (Başka bir ses)

Kimdir, kimdir, kimdir o?..

K. — (Oynayarak) Bendir, bendir, bendir o.. ben geldim,

İÇERDEN — Sen kimsin?

K. — Kim olacak benim ben.

İÇERDEN — A ayul yanlış geldin, bize berber lâzım değil, alt taraftaki kapuyu çal, onlara sor bakalım, belki onlar ısmarladılar.

K. — Al bundan da beş paralık, ayul berber değilim, eskici Abdiyim ben geldim, ben geldim, ben geldim.

KAYARTO — A iki gozu kör olası seni, sen kol isen kelciler var oraya gitsene kafir burada işin ne?

K. — Ulan köpoğlu sende mi karışıyorsun, inşallah yerin dibine karışırsın da alem de senden kurtulur kör fellah.

KAY. — Seni çenesi kısılasıca seni, utanıp arlanmadan bir de buraya gelmiş âlemin kapılarını çalıyor da kelci arıyor defol oradan alimallah kafanı bir güğüm kaynar su dökersem o zaman aklın başına gelir, defol buradan.

K. — Hay allah belanı versin. Müsibet fellah. (Koşarak Çelebi'nin yanına gelir) Bırak allahını seversen başımı belaya sokacaksın.

Ç. — Ne oldu efendim cevap vermediler mi?

K. — Ne cevabı, az kaldı tepeme bir güğüm kaynar su dökeceklerdi.

Ç. — Efendim ben, benim demediniz mi?

K. — Nasıl demedin bize berber lâzım değil dediler, hele bir kuzguni fellah var o köpoğlu allahın belasıdır.

Ç. — Demek siz onları tanıyorsunuz öyle mi?

K. — Nası' tanımam, bir defa başımı belaya sokacak idi, dar kaçtım.

Ç. — Peki fakat vaadim olan mükafatı kazanamadın.

K. — Gittik ya.

Ç. — Öyle ama matlup sabit olmadı.

K. — Ay ben oraya balta sapı yapmaya mı gittim?

P. — (Gelir) Hamdi efendi a birader, lafı ters anlıyorsun.

balta sapı diyen yok, benim istediğim olmadı diyor, sen lafı ters anlıyorsun.

Ç. — İsmail efendi mademki siz oraya gıtdiniz artık bu za-
ta ihtiyaç kalmadı demektir.

P. — Evet Çelebim orası öyle binaînaleyh bunu da boş bira-
kacağınıza sureti katiyede eminim.

K. — Şimdi bahşışı ben alamıyacağım da sureti kati mi ala-
cak İsmail?

P. — Hayır canım sözü anlamaz uydurursun. Sen Çelebi'nin
dediğini anlamadın. Çelebi'nin bu kızlarla münasibeti var yani
Çelebi bu eve damat olmaya karar vermiş. Söz kesilmiş aş pişmiş,
bir kokartosu kalmış, işte bu evi de bilhassa düşün için tuttular
şimdi de Çelebi geldi, geldiğini haber vermek için seni vasıta
etmiş sen de becerememişsin, bundan ibaret, şu fırsattan istifade
etmek için düşünüyorum.

B. — Hiç birini anlamadım ama İsmail...

Ç. — İsmail efendi şu zavallıyı üzme, gel bu adama bir iyi-
lik yapalım beraberce, şimdi şu adama ne yapılabilir sen onu söyle?

P. — Aman Çelebim madem ki bu adama bir iyilik yapmak
istiyorsunuz, şu bulunduğu dükkânı buna devren yapıveriniz. İşte
matlup sabit olur vesselâm, sayenizde bu da geçinir.

K. — Evet Çelebim bir barınacak yerim bu, emanet dük-
kân kaldı, onu da siz deviriniz o da bitsin vesselam.

Ç. — Baba ne diyorsun anlamadım?

P. — Efendi Çelebim anlattığımın bir nümunesini daha mey-
dana koydu. Devren şu dükkânı şuna yapınız dedim ya, dükkânı
deviriniz anladı, cehlîni arz etmiş idim ya eyadeldendir.

K. — İnanma Çelebi, (Bir defa akseninde dönerek) Bak
böyle miyim Çelebim?

Ç. — Canım şimdi latifeyi bertaraf edelim de, işimize baka-
lım. Size şu dükkânı devren alırsam memnun olur musunuz?

P. — Evet efendim teşekkür ederim desene.. sana büyük bir nimet bahşediyor.

K. — Anladım ama diyeceğimi bilemiyorum.

P. — Canım birader o kadar cahil misin?. Aman sultanım gayet tabi desene.

K. — Olur İsmail derim. Aman efendim gayret dedi.

Ç. — Canım kime dedi?

K. — Bilmem İsmaille sor.

P. — Canım allahı mustahakını versin, ben sana öyle mi dedim çok münasibatsızsin birader, Çelebim kusura bakma cehlinin derecesini hiç bir mikyasla mukayese edemem.

Ç. — Peki ala mesele hal edilmiştir. Biz yapacağımızı yapalım da o nasıl isterse öyle telakki etsin. Olmaz mı efendim? Hadi Hamdi efendi birader şimdi sıra size geldi. Lütfen vazife başına. Haydi İsmail efendi siz de dükkân sahibi olan zatı bulup getirin de o işi ikmal edelim. Canım efendim siz ne duruyorsunuz? (Pişekâr gider)

K. — Ne yapayım?

Ç. — Canım nasıl ne yapayım?

K. — Bayağı yapayım?

Ç. — Fesüphanıallah, canını hanı ne yapacak idin?

K. — Bilmem.

Ç. — Aman efendim haniya karşı ki eve gidip benim geldiğimi onları beklediğimi söyleyecek değil miydin?

K. — Hayır değildim.

Ç. — Peki ne idin?

K. — Ben mi?

Ç. — Yok ben.

K. — Evladım seni daha şimdi görüyorum, ne olduğunu ne bilciyim?

Ç. — Baba efendi eğleniyor musun?

K. — Yooooo...

Ç. — Nasıl yooo?

K. — Bayağ yooo...

Ç. — Hamdi efendi, sen haddini tecavüz ediyorsun.

K. — Elbete ederim.

Ç. — Aman azizim bu ne cür'et, el'an da kabahatini itiraf ediyorsun.

K. — Efendim.

Ç. — Ne söylüyorsun?

K. — Evet diyorum.

Ç. — Neden evet diyorsun?

K. — Hiç bir şey anlamadım da ondan.

Ç. — Güzel ama efendim, insan anlamadığı söze evet demez, hiç olmazsa anlamadım da.

K. — Şimdi onu bunu bırak da, ne istiyorsun onu kabaca söyle?

Ç. — Gördün mü işin doğrusunu, peki iyi dinle, deminden gittiğin eve git, Çelebiniz gelmiştir sizi meydanda bekliyor da, gel.

K. — Eyvah, deminden beri senin söyleyip de, benim anlamadığım bu mu? Desene yazık oldu emeklere.

Ç. — Efendim neden?

K. — Neden olacak, bu işi demin yapmış idik ya. Hatta içerden kara kancelos gene ağzını açdı gözünü yumdu (Yeni Dünya'ya bakar, yeni dünyadakiler yeni dünyanın üzerinde aşağıda bunları seyir eder) Nah işte kür değil ya bunlar, eşek gibi görüyorlar.

KAYARTO — AAA gidi seni iki gozu kor olası, kor sensin.

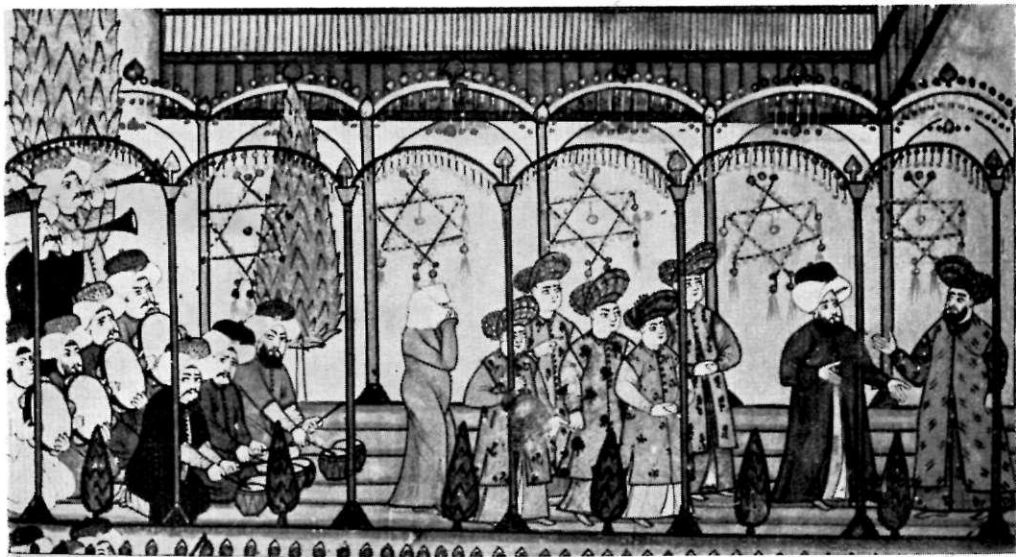
BÜYÜK KIZ — A çocuklar Çelebi gelmiş ne duruyoruz. (Hepsi birden aşaya inerler dışarıya çıkarlar) A ayul horoz kıklıklı herif de burada, canım burada onun ne işi var, onu anlamadım.

P. — Efendim artık her şeye bir nihayet verelim de şu beklediğimiz düğünü yapalım.

HEPSİ BİRDEN — Hay hay...

P. — Haydi öyle ise buyurun da düğün hazırlıklarımızı tedarik ederek inşallah önümüzde ki Pazara da gayet müşağgaş surette yine bu suretle teşriflerle kolumuza şeref bahseden hazurunun huzur ile icra ederiz.

(Hep beraber yürürler. Zurna Cezayir havası çalarak meydan da yavaş, yavaş boşalır...)

1720 yılında bir orta oyunu (Topkapı Sarayı No. 3593)

1720 yılında bir orta oyunu (Topkapı Sarayı No. 3594)

Tam kuruluşlu bir orta oyunu takımı

Zenneler

Kavuklu
(Dümbüllü)
ile
Kavuklu
arkası

